FRANZ KAFKA

AMERİKA

bilgi yayınevi

BİLGİ YAYINLARI : 58
ROMAN DİZİSİ : 14

Birinci Basım
Kasım 1967

BİLGİ YAYINEVİ
Sakarya Caddesi No : 8
Yenişehir — Ankara
Telf. : 17 74 03 — 17 89 30

Franz Kafka
AMERİKA

TÜRKÇESİ: ARİF GELEN

Bilgi Yayınevi

SEVİNÇ MATBAASI
Demirtepe, Ankara — Tel. : 12 51 88

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM
Ateşçi, 7

İKİNCİ BÖLÜM
Karl'm Dayısı, 41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
New York Yakınında Bir Köşk, 58

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Ramses Yolu, 99

BEŞİNCİ BÖLÜM
Hotel Occidental, 131

ALTINCI BÖLÜM
Robinson Olayı, 161

YEDİNCİ BÖLÜM
Bir Sığınak, 207

SON BÖLÜM
Oklahoma Açık Hava Tiyatrosu, 267

EK
Fragmanlar I, 291
Fragmanlar II, 303

SON SÖZLER, 309

ATEŞÇİ

Karl Rossmann on altı yaşındaydı. Yoksul bir ailenin çocuğuydu. Hizmetçi kızın biri Karl'ı baştan çıkarmış, ondan bir de çocuk edinmişti. Bu yüzden Karl'ı Amerika'ya yolladılar. Gemi hızını kesip New York limanına girerken, Karl, saatlardır seyrettiği özgürlük tanrıçası heykelinin birden daha çok parlamaya başlayan güneş ışığı içinde kaldığını gördü. Esen rüzgârların ortasında dimdik duran heykel, kılıç tutan elini sanki o anda havaya kaldırıyordu.

Karl, 'Amma da yüksekmiş' dedi kendi kendine. Yerinden kıpırdamayı sanki hiç düşünmüyordu. Önünden gelip geçen hamalların gittikçe büyüyen kalabalığı onu yavaş yavaş sürükledi; böylece güvertenin korkuluklarına kadar geldi.

Yolculuk sırasında şöyle böyle tanıştığı genç bir adam, yanından geçerken Karl'a, «Ne o, inmeye niyetiniz yok mu?» diye sordu. Karl, «Tamam, iniyorum.» dedi gülerek. Sevinç coşkunluğu içinde bavulunu omuzuna atıverdi. Ne de olsa güçlü kuvvetli bir delikanlıydı. Tanıdığı adamı, bastonuna hafifçe dayanarak kalabalıkla birlikte uzaklaşırken seyretti. Tam bu sırada geminin içinde unuttuğu şemsiyesi aklına geldi, birden telâşlandı. Halinden pek hoşnut görünmeyen tanıdığına koştu, bavulunun yanında bir

iki dakika beklemesini rica etti. Dönüşte aynı yeri kolayca bulabilmek için etrafa şöyle bir göz gezdirdi, sonra koşup gitti. Geminin içine daldı; ama aksiliğe bakın ki, kestirmeden gideceği koridor tam o sırada kapatılmıştı. Belki de bütün yolcuların boşalmasını sağlamak için böyle yapmışlardı. Durmadan sağa sola bükülen koridorlardan, kullanılmayan bir yazı masasının bulunduğu boş bir odadan geçerek, biribiri ardından uzayan merdivenleri güçlükle buldu. En sonunda yolunu iyice kaybetti. Çünkü bu yoldan yalnızca iki kez, o da büyük bir kalabalık arasında geçmişti. Ne yapacağını bilemedi. Görünürde kimse de yoktu. Yalnızca, yukarıda dolaşan insan kalabalığının ayak seslerini işitiyordu. Uzaklardan, bir soluk gibi, artık durmuş olan makinaların son kıpırdanışlarını duydu. Daha çok oyalanmadan rastgele karşısında bulduğu küçük bir kapıyı vurmaya başladı.

İçerden bir ses, «Kapı açık ya!» dedi. Karl, derin bir nefes aldı, sonra kapıyı açtı. İçerde iriyarı bir adam vardı; Karl'a dönüp bakmadan, «Ne diye böyle çılgın gibi kapıyı vuruyorsunuz?» diye sordu. Tepedeki delikten, yukarıdan süzülürken iyice zayıflamış soluk bir ışık geliyordu. Berbat bir kabineydi burası. İçinde bir yatak, bir dolap, bir sandalye ve bir adam vardı. Hepsi de depo edilmiş gibi biribiriyle iç içeydi. «Yolumu şaşırdım.» dedi Karl. «Yolculuk sırasında geminin bu kadar büyük olduğunu farketmemiştim. Ama çok büyük bir gemiymiş bu.» Adam böbürlenerek, «Elbette. Ha şunu bileydin!» dedi. Bir yandan da, iki eliyle bastırdığı küçük bir bavulun kilidi ile uğraşıyor, bavulu kitlemeye çalışıyordu. «İçeriye girsenize!» dedi. «Hep dışarda duracak değilsiniz her halde.» Karl, «Sizi rahatsız etmiyor muyum?» diye sordu.

«Neden rahatsız edecekmişsiniz canım?»

Karl, «Alman mısınız?» diye sordu. İşi sağlama bağlamak istiyordu. Çünkü Amerika'ya yeni gelenle-

re özellikle İrlandalıların oynadığı oyunlarla ilgili tehlikeleri çok dinlemişti.

«Öyle, öyle.» dedi adam.

Karl'ın tereddüdü dağılmıştı. Adam, ansızın kapının tokmağım tuttu, itti, Karl'ı kendine doğru çekerek kapıyı hızla kapadı. «Birisinin koridordan içeri bakmasına hiç dayanamam, tepem atar.» dedi. Sonra gene bavulla uğraşmaya başladı. «Bu kapının önünden her geçen içeriye bir bakar. Bu kadarına hiçbir babayiğit dayanamaz.»

Karl, «Peki ama, koridor bomboş.» dedi. Karyolanın demirine iyice yaslanıp kendini bırakmıştı.

«Evet, şimdi öyle.» dedi adam.

Karl, 'Önemli olan da şimdi.' diye düşündü. 'Bu adamla konuşmak da zor iş.'

«Atın kendinizi yatağın üstüne. O kadarcık yer var orada.» dedi adam.

Karl, ıkına sıkına yatağın üstüne çıktı. Kendini yukarı atmak için giriştiği ilk deneme boşa gidince bir kahkaha attı. Yatağa çıkar çıkmaz da birden bağırdı: «Aman Allahım, bavulumu unuttum gitti.»

«Bavul nerede ki?»

«Yukarda güvertede. Bir tanıdığın yanına bıraktım. Neydi o adamın adı?» diyen Karl, annesinin yolculuk için ceket astarına diktiği gizli cepten bir kartvizit çıkardı: «Butterbaum, Franz Butterbaum.»

«Bavulunuz çok mu gerekli?»

«Elbette.»

«Peki, neden onu yabancı birine verdiniz öyleyse?»

«Şemsiyemi aşağıda unutmuştum, almak için buraya koştum. Bavulu da buraya kadar sürüklemek istemedim. Sonra da şurada yolumu şaşırdım.»

«Yalnız mısınız? Tek başınıza mı geldiniz?»

«Evet, yalnızım.»

Karl, 'Bu adama güvenmeliyim. Bundan daha iyi bir arkadaşı hemen şimdi nerede bulurum?' diye düşündü. Adam: «Demek şimdi bavulu da kay-

bettiniz. Şemsiyeden zaten söz etmiyoruz.» diyerek sandalyeye oturdu. Sanki Karl'm işine derin bir ilgi uyanmıştı içinde.

«Ama ben, bavulun henüz kaybolmadığına inanıyorum.»

«İnanmak iyi şeydir.» dedi adam ve kısa, siyah ve sık saçlarını hızlı hızlı kaşıdı. «Gemide limanlarla birlikte âdetler de değişir. Hamburg'da olsaydı, sizin Butterbaum belki bavula bakardı. Ama burada artık bavul da, adam da toz olmuştur belki de.»

Karl, «Öyleyse hemen yukarı çıkıp bakmalıyım.» dedi, nasıl dışarı çıkabilirim diye etrafına bakındı. Adam, «Durun hele!» diyerek eliyle Karl'ı göğsünden hızla yatağa itti. Karl öfkelendi, «Niye ama?» diye sordu. «Anlamı yok da ondan,» dedi adam. «Birkaç saniye sonra ben de çıkıyorum. Birlikte gideriz. Bavul ya çalınmıştır, çalınmışsa çaresi yok, ya da adam onu bırakıp gitmiştir. Bırakıp gitmişse, gemi büsbütün boşalınca daha kolay buluruz. O zaman şemsiyenizi de buluruz.»

Karl, «Gemiyi iyi tanıyor musunuz?» diye sordu. Şüpheliydi. Boş gemide eşyalarının daha kolay bulunabileceği akla yakın bir düşünce olduğu halde ona pürüzlü görünüyordu.

«Geminin ateşçisiyim ben.» dedi adam.

Karl, «Geminin ateşçisi sizsiniz demek!» diye haykırdı. Bütün umutlarını aşan bir şeyle karşılaşmış gibi sevindi. Elini çenesine dayayıp adama daha yakından baktı. «Slovakyalı ile birlikte yattığım kamaranın önünde bir delik vardı. Makine dairesini oradan görebiliyordum.»

«Evet, ben orada çalışıyorum.» dedi ateşçi.

Karl, «Tekniğe karşı her zaman büyük ilgi duyarım.» dedi. Kafası bir şeye takılmıştı. «Amerika'ya gelmek zorunda kalmasaydım, mutlaka mühendis olurdum.»

«Neden gelmek zorunda kaldınız?»

Karl, «Ah bilemezsiniz!» diyerek eliyle yaptığı

bir işaretle eski hikâyeyi bir kenara itti. Bir yandan da, itiraf edemediği şey için anlayışla davranmasını rica ediyormuş gibi ateşçiye gülümsedi.

«Mutlaka bir nedeni olmalı.» dedi ateşçi. Ama bu sözleriyle bu nedenin anlatılmasını isteyip istemediği anlaşılmadı.

Karl, «Artık ben de ateşçi olabilirim.» dedi. «Annem babam ne olacağımla bundan böyle hiç ilgilenmez.»

Ateşçi, «Benim yerim boşalacak.» dedi. Kararını kesinlikle vermiş olmanın güveni içinde ellerini pantolonunun ceplerine soktu. Buruşmuş, deri gibi keçeleşmiş, koyu gri pantolon içindeki bacaklarını yatağın üstüne atarak uzandı. Karl duvara doğru daha çok sıkışmak zorunda kaldı.

«Gemiden ayrılıyor musunuz?»

«Elbette, bugün kirişi kırıyoruz.»

«Neden ama? Hoşunuza gitmiyor mu?»

«Öyle gerekiyor. Her zaman için hoşa gidip gitmemek işi bitirmiyor. Hakkınız da var ya, hoşuma gitmiyor. Belki siz ateşçi olmayı gerçekten düşünmüyorsunuz. Ama gene de oluverirsiniz. Bana sorarsanız hiçbir zaman olun demem. Madem Avrupa'da okumak istiyordunuz, buraya gelince neden vazgeçtiniz? Amerikan üniversiteleri, Avrupa'dakilere göre kat kat üstün.»

Karl, «Bu da olabilir», dedi. «Ama okumak için on param yok. Gerçi bir yerde okumuştum; gündüzleri bir işte çalışıp geceleri okuyan birisi doktor mu, yoksa belediye başkanı mı, öyle bir şey olmuş. Ama böylesi çok sabır ister. Değil mi? Korkarım o da bende yok. Ayrıca çok iyi bir öğrenci değildim. Okulu bırakmak benim için hiç de güç olmadı. Hem sanırım, buradaki okullar daha sıkı. İngilizce dersen hiç bilmiyorum. Sonra, burada yabancılara hiç iyi davranmıyorlar gibi geliyor bana.»

«Demek bunu öğrendiniz bile? Öyledir, haklısınız. Siz tam benim kafadasınız. Görüyorsunuz, şu

bir Alman gemisi. Hamburg-Amerika İşletmesi'nin. Neden buradakilerin hepsi Alman olmasın? Baş makinist neden bir Rumen? Adamın adı Schubal. İnsanın aklı almaz. Bu aşşağılık herif bir Alman gemisinde biz Alman'ların anasını ağlatıyor. Şikâyet olsun diye söylemiyorum.» — Şöyle bir pofladı, elini havada salladı.— «Böyle sanmayın. Sizin bu konuda elinizden bir şey gelmediğini, zavallı bir delikanlı olduğunuzu biliyorum. Ama çok kötü şey bu.» Yumruğunu masaya birkaç defa vurdu. Vururken de gözünü yumruğundan ayırmıyordu. «Ben o kadar çok gemide çalıştım ki,» — birbiri ardından, hepsi tek bir kelimeymiş gibi, yirmi tane isim saydı, Karl'ın aklı karmakarışık oldu — «üstün hizmetlerde bulundum. Herkes beni överdi. Kaptanlarımın istediği gibi bir işçiydim. Aynı ticaret gemisinde birkaç yıl çalıştığım bile oldu.» Hayatının en önemli anma gelmiş gibi yerinden doğruldu. «Her şeyin inceden inceye düzenlendiği, hiçbir işin şakaya gelmediği şu sandıkta benim hiçbir değerim yok. Schubal'ın gözüne batarım hep. On para etmez tembelin biriyim. Defetmek gerek beni. Gündeliğimi de lütuf olsun diye veriyorlar. Anlıyor musunuz bunları? Ben anlamıyorum.»

Karl öfkeli öfkeli, «Olmaz, bunları hoş göremezsiniz.» dedi. Bir geminin insana güven vermeyen teknesi üstünde, bilinmeyen bir karaparçasının kıyılarında bulunduğunu sanki iyice unutmuştu. Ateşçinin yatağında kendini evinde sanıyordu. «Kaptana başvurdunuz mu hiç? Kendisine gidip hakkınızı aradınız mı?»

«Geçin şunları, geçin canım! Buraya gelmeniz hoşuma gitmedi. Söylediklerimi dinlemiyorsunuz, üstelik bir de bana öğüt veriyorsunuz. Kaptanın yanında ne işim var benim!» diyen ateşçi yorgun argın yerine oturdu, başını iki elinin arasına aldı.

Karl kendi kendine, 'Adama bundan daha iyi bir öğüt veremem' dedi. Burada oturup saçma görülen

öğütler verecek yerde, bavulunu arayıp bulmasının daha önemli olduğunu düşündü. Babası ona bavulu malı olsun diye verirken şaka yollu, «Bavulu bakalım ne kadar saklıyacaksın!» demişti. İşte şimdi bu sevgili bavul belki de gerçekten kaybolmuştu. Tek teselli noktası, babasının, soruştursa bile, bavulun şimdiki durumunu öğrenemiyecek kadar uzakta bulunmasıydı. Yalnız, bavulun New York'a kadar onunla birlikte geldiğine gemideki insanlar tanıklık edebilirdi. Bavuldaki eşyalarını hiç kullanmamış olması, sözgelimi, çoktandır gereksindiği halde gömleğini bile değiştirmemesi Karl'a üzüntü veriyordu. Demek ki boş yere tutumluluk göstermişti. Yeni bir hayatın başlangıcında tertemiz giyinip çıkmanın gerekli olduğu şu anda, kirli gömlekle görünmek zorunda kalacaktı. Bunun dışında bavulun yitmesi pek o kadar önemli değildi. Çünkü sırtındaki elbise bavuldakinden de iyi sayılırdı. Bavuldaki elbiseyi yola çıkacağından az önce annesi yamamıştı. Başı zora düşünce onu kullanacaktı. Şimdi hatırladığına göre bavulda bir parça da Verona salamı vardı. Annesi bunu fazladan bir hediye olarak sarıp koymuştu. Onun da ancak küçük bir parçasını kesip yiyebilmişti. Çünkü yolculuk sırasında iştahını tüm yitirmişti. Ara güvertede dağıttıkları çorba ona yetip artmıştı bile. Şimdi domuz sucuğu eline geçseydi, onu ateşçiye sunmak isterdi. Çünkü böyle insanları, ellerine ufak bir şey sıkıştırıp kolayca elde etmek mümkündü. Karl bunu babasından öğrenmişti. Babası, iş yönünden ilişkiler kurduğu bütün küçük memurları sigara dağıtarak avucunun içine alırdı. Şimdi Karl'da hediye olarak verilebilecek yalnız para vardı. Ama buna, hele bir de bavulu kaybolmuşsa, şimdilik dokunmak istemiyordu. Aklı yeniden bavula takıldı. Yolculuk boyunca bavula neden öylesine dikkatle bekçilik ettiğini bir türlü anlıyamıyordu. Bavula gözkulak olayım derken uykusunu bile kaçırmıştı. Şimdi de onu kolayca elinden kaptırıvermişti. Yolculuk sırasında

kendisinden iki yatak ötede solda ufaktefek bir Slovakya'lıdan beş gece hep şüphe etmiş, onun bavulu gözlediğini sanmıştı. Şimdi o anları bir bir hatırlıyordu. Slovakya'lı, uzun bir sopa ile bavulu kendine doğru çekebilmek için Karl'ın beklemekten bitkin düşüp uykuya dalmasını gözleyip durmuştu. Gündüzden de sopa ile durmadan oynamış ya da deneme yapmıştı. Gündüzün pek masum görünen bu Slovak, karanlık olur olmaz, zaman zaman yatağından doğruluyor, Karl'ın bavuluna doğru üzgün üzgün bakıyordu. Karl durumu apaçık anlıyordu. Geminin kuralları gereğince yasak olmasına rağmen yolculardan biri ara sıra her göçmenin duyduğu kaygılar içinde küçük bir ışık yakar, göçmen işleriyle uğraşan makamların anlaşılmaz prospektüslerini çözmeye çalışırdı. Çok yakınlarda bulunan biri böyle bir ışık yakınca Karl birazcık kestirebiliyordu. Ama ışık uzakta yanmışsa, ya da hiç ışık yoksa, gözlerini kırpmamak zorunda kalıyordu. Bu iş onu iyice yormuştu. Galiba şimdi bütün çabaları boşa gitmişti. Şu Butterbaum'ı bir bulabilseydi...

Bu sırada çok uzaklardan gelen, çocukların ayak seslerini andıran kısa aralıklı ve sık birtakım sesler o ana değin süren derin sessizliği bozdu. Sesler gittikçe yaklaşıyor, yaklaştıkça büyüyordu. Sonunda bazı kimselerin askerler gibi sessizce geçmekte olduğu anlaşıldı. Dar koridordan geçtikleri için birerli kolda yürüyorlar, üstlerindeki silâhları şakırdatıyorlardı. Karl, bavul ile Slovak üzerinde toplanan bütün kuşkulardan sıyrılıp yatakta uyumak üzere iken korku ile kendine geldi ve ateşçiyi dürterek duruma dikkatini çekmek istedi. Çünkü yürüyüş kolunun başı nerdeyse kapıya erişmek üzereydi. «Geminin bandosu.» dedi ateşçi. «Yukarıda çaldılar, şimdi derlenip toparlanmaya gidiyorlar. Artık her şey tamam, gidebiliriz. Haydi yürüyün!» Ateşçi, Karl'ın elinden tuttu, tam ayrılacağı sırada yatağın üstündeki duvardan çerçeveli bir Meryem Ana resmi aldı, ceketi-

nin iç cebine koydu. Bavulunu kaptı ve Karl ile birlikte kabineden acele acele çıktı.

«Şimdi büroya gidiyorum, beylere aklımdan geçenleri söyliyeceğim. Artık yolculardan kimse kalmadı, her şeye boş versen de olur.» Ateşçi bu sözleri birkaç defa tekrarladı. Yürürken, koridorun bir yanından öteki yanma geçmeye çalışan fareyi ezmek için ayağını yana doğru uzattı, ama fare daha hızlı davranıp deliğe zamanında erişti ve kendini kurtardı. Ateşçinin hareketleri oldukça ağırdı. Bacakları uzun olduğu için adımlarını da ağır atıyordu elbet.

Ateşçi ile Karl mutfağın bir bölümünden geçtiler. Burada kirli önlüklü birkaç kız — önlüklerini mahsus kirletiyorlardı — büyük teknelerde bulaşık yıkıyorlardı. Ateşçi, Line adlı bir kızı yanına çağırdı, kolunu kızın beline doladı. Cilveli cilveli koluna daha çok yaslanan kızı bir süre yanında sürükledi. «Para alıyoruz, gelmiyor musun?» diye sordu. Kız, «Ben niye zahmet edecekmişim, benim parayı da sen getir.» karşılığını verdi ve ateşçinin kolundan sıyrılarak kaçıp gitti. Arkadan da, «Bu güzel oğlanı nerede yakaladın?» diye sordu, ama verilecek cevabı beklemeden, yürüyüp gitti. İşi gücü bırakan kızların hepsi birden gülüştüler.

Ateşçi ile Karl, yollarına devam ettiler, üst tarafında küçük süslemelerin bulunduğu bir kapıya geldiler. Süslemede altın yaldızlı küçük bir karyatid vardı. Bu, bir gemi için gerçekten şatafatlı bir şey sayılırdı. Karl, geminin bu tarafına hiç gelmediğini farketti. Herhalde yolculuk sırasında burası birinci ve ikinci sınıf yolculara ayrılmıştı. Oysa şimdi gemide büyük temizlik yapıldığı için bütün ara bölmeler ortadan kaldırılmıştı. Oralarda bazı insanlara da rastladılar; omuzlarında süpürgeler vardı, ateşçiyi selamladılar. Karl, gemideki bu harekete şaşıp kaldı. Yolculuk sırasında ara güvertede bunlardan hiç haberi olmamıştı. Koridorlar boyunca elektrik telleri uzuyordu. Küçük bir zil süreli olarak çalıyordu.

Ateşçi saygılı bir tavırla kapıyı vurdu. «Giriniz!» sesini duyunca eliyle Karl'a korkmadan girmesini işaret etti. Karl onunla birlikte girdi, ama kapıda durakaldı. Odanın üç penceresi vardı. Pencerenin önünde denizin dalgalarını görüyordu. Dalgaların neşeli kıpırdanışlarını seyrederken yüreği çarpıyordu. Sanki beş gündür aralıksız olarak denizi seyreden kendisi değildi. Büyük gemiler durmadan gelip geçiyor, ağırlıklarına göre dalgaları geriye doğru kabartıyorlardı. Yarı kapalı gözlerle bakıldığı zaman gemiler ağır oldukları için sallanıyor gibiydiler. Direklerinde ilerlerken rüzgârın gerdiği, ama gene de sağa sola sallanan dar ve uzun bayraklar vardı. Selam atışı yapan bazı gemilerin top sesleri duyuluyordu. Herhalde savaş gemisiydi bunlar. Çok yakından geçen böyle bir gemideki topların namluları, çelik kaplamanın yansıttığı ışıklar içinde parlıyor, geminin sağlam, dosdoğru ve inişli çıkışlı ilerleyişi sanki onlara bir ayrıcalık veriyordu. Küçük gemilerde sandallar, kapıdan bakınca çok uzaklarda kalmıştı. Büyük gemilerin arasında, deliklerine koşan karınca sürülerine benziyorlardı. Bütün bu görünümün ardında New York duruyor, gökdelenlerinin yüzbinlerce penceresinden Karl'ı seyrediyordu. Bu odadan dışarı bakınca insan nerde olduğunu anlıyordu.

Yuvarlak bir masanın çevresinde üç adam oturuyordu. Bir tanesi mavi denizci üniforması ile bir gemi subayı, öteki ikisi liman dairesinin siyah Amerikan üniforması giymiş iki memuruydu. Masanın üstünde üst üste yığılmış türlü türlü kâğıtlar vardı. Gemi subayı, önce elindeki kalemle kâğıtların üzerine bir işaret yapıyor, sonra öteki iki kişiye veriyordu. Onlar da bunları kimizaman alıp okuyor, kimizaman da şöyle bir gözden geçiriyor, sonra hemen evrak çantalarına koyuyorlar; ya da hemen durmadan dişlerinin arasından hafif ve anlaşılmaz bir ses çıkaran bir memur, arkadaşının tuttuğu bir protokole bazı şeyler yazdırıyordu.

Pencerenin önünde bir yazı masası vardı. Burada sırtı kapıya dönük, ufaktefek bir adam oturuyordu. Önünde, başı hizasında duran geniş bir kitap rafı üstüne sıralanmış büyük kâğıtlarla uğraşıyordu. Yanında kapağı açık, ilk bakışta boş gibi görünen bir kasa vardı.

İkinci pencerenin önü boştu. Buradan dışarısı çok iyi görülebiliyordu. Üçüncü pencerenin yanında ise biraz yüksekçe sesle konuşan iki adam duruyordu. Bir tanesi pencerenin kenarına yaslanmıştı. Onun da üstünde denizci üniforması vardı. Kılıcının kabzası ile oynuyordu. Onunla konuşan öteki adam, yüzünü pencereye dönmüştü. Arasıra yaptığı bir hareketle, karşısındaklnin göğsünde asılı nişanların bir kısmının görünmesini sağlıyordu. İkincisi sivildi, elinde ince bambu kamışından bir baston vardı. İki eliyle sımsıkı tutup kalçasına dayadığı baston da uzaktan bir kılıcı andırıyordu.

Karl, bütün bunları uzun süre seyredecek vakit bulamadı, Çok geçmeden bir uşak yanlarına yaklaştı, burada bulunması uygun düşmüyormuş gibi bakarak ateşçiye ne istediğini sordu. Ateşçi, başveznedarla görüşmek istediğini söyledi. Kendisine soru soran adam kadar alçak sesle konuşuyordu. Uşak, kendi payına bu dileği bir el hareketi ile geri çevirdi. Ama gene de, ayaklarının ucuna basa basa yuvarlak masaya doğru büyük bir kavis çizerek yürüdü ve kâğıtlarla uğraşan adamın yanına gitti. Adam — apaçık görülüyordu — uşağın söylediklerini umursamadı. Ama sonunda kendisiyle konuşmak isteyen uşağa döndü. Ateşçiyi ve bir güvenlik tedbiri olarak da uşağı kendinden uzaklaştırmak istiyormuş gibi birtakım sert el hareketleri yaptı. Uşak, ateşçinin yanma geldi ve kendisine bir sır açıklıyormuş gibi konuşarak, «Hemen buradan toz olun.» dedi.

Bu karşılıktan sonra ateşçi, Karl'a baktı. Sanki Karl, üzüntüsünü sessizce anlattığı yüreğiydi ateşçinin. Karl, hiçbir şey düşünmeden fırladı, odanın için

de hızla ilerlemeye başladı. Yürürken subayın sandalyesine bile hafifçe süründü. Uşak, böcek kovuyormuş gibi kollarını iki yana açarak öne doğru eğilmiş, Karl'ın ardından koşuyordu. Ama Karl ondan önce başveznedarın masasına erişti. Uşak kendisini oradan uzaklaştırmak ister diye masaya sımsıkı yapıştı.

Şüphesiz o anda oda birden canlandı. Masa başında oturan gemi subayı yerinden sıçradı, liman dairesinin memurları işi gücü bırakıp sessizce ve dikkatle seyre koyuldular. Pencere önünde duran iki adam yüzlerini çevirip yan yana geldiler. Kodamanların ilgi duyduğu bir konuda artık kendisinin yeri bulunmadığına inanan uşak geriye çekildi. Kapının yanında duran ateşçi, yardımda bulunmasının gerekli olduğu anı dikkatle bekliyordu. Derken başveznedar, koltuğunda sağa doğru büyük bir dönüş yaptı.

Karl, içerde bulunanların bakışları altında göstermekten hiç çekinmediği gizli cebinden pasaportunu çıkardı, herkes görsün diye açıp masanın üstüne koydu. Başveznedarın pasaportu önemsemediği anlaşılıyordu. Çünkü iki parmağı ile onu kenara itti. Karl, bu formalitenin olumlu sonuçlandığını kabul etmiş gibi pasaportu alıp tekrar cebine koydu.

«İzin verirseniz,» diye söze başladı, «kanıma göre bay ateşçiye haksızlık yapıldığını söylemek istiyorum. Burada, onun üstü olan Schubal adlı biri var. Ateşçi, birçok gemide çalışmıştır. Bu gemilerin adlarını size söyliyebilir. Çalıştığı her gemide herkesi hoşnut etmiştir, çalışkandır, işini sever. Sözgelimi, yelkenli gemiler gibi işlerin o kadar çok ağır olmadığı bu gemide kendisine iyi davranılmamasının nedenini anlamak gerçekten zor. O halde onun ilerlemesini engelleyen, başka yerde ondan hiç kimsenin esirgemiyeceği takdirlerin gösterilmemesi sonucunu doğuran ancak iftira olabilir. Ben bu konuda yalnız genel noktalar üzerinde durdum, kendisi özel şikâ-

yetlerini size ayrıca anlatacak.» Karl, bu sözlerini herkese yöneltmişti. Gerçekten de onu herkes dinledi. Bu kadar kişinin arasında bir âdil insanın, bu insan başveznedar olmasa bile, bulunabileceği oldukça büyük bir ihtimaldi. Ayrıca Karl, kurnazlık olsun diye ateşçiyi tanıyalı çok az bir zaman geçtiğini söylememişti. Hem de, kamış bastonlu adamın kırmızı yüzü kendisini yanıltmasaydı, çok daha güzel konuşabilirdi. Şimdi durduğu yerden gördüğüne göre adamın bastonu da vardı.

«Her şey tıpı tıpına böyle.» dedi ateşçi. Oysa henüz kendisine bir şey sorulmamış, hattâ henüz kimse ona dönüp bakmamıştı bile. Ateşçinin de konuşması konusunda göğsü nişanlarla dolu adam Karl ile aynı görüşte olduğunu belli etmeseydi, onun bu aceleciliği büyük bir yanlışlık olacaktı. Karl'ın anladığına göre bu adam kaptandı. Elini uzattı, ateşçiye: «Geliniz!» diye seslendi. Sesi, bir çekicin vuruşu kadar sertti. Şimdi her şey, ateşçinin davranışına bağlıydı. Çünkü dâvasında haklı olduğundan Karl'ın hiç şüphesi yoktu.

İşin sevinilecek yanı, bu fırsat dolayısıyle ateşçinin görmüş geçirmiş bir kişi olduğunun anlaşılmasıydı. Hiç istifini bozmadan küçük bavulundan bir hamlede küçük bir kâğıt tomarı ile bir not defteri çıkardı. Çok olağan bir iş yapıyormuş gibi, başveznedarı hiç umursamadan kaptana doğru yürüdü, belgelerini pencerenin tahtası üstüne yaydı. Başveznedara, oraya kadar zahmet etmekten başka iş kalmamıştı.«Bu adam geçimsizliğiyle tanınmıştır.» dedi başveznedar. «Gözü, makine dairesinden çok kasadadır. Schubal gibi uysal bir insanı, tüm umutsuzluğa düşürmüştür. Dinleyin göreceksiniz.» Sonra ateşçiye döndü: «Sırnaşıklığı adamakıllı ileri götürüyorsunuz. Sizi para ödeme yerlerinden kaç defa kovdular! Kökten, baştan başa ve olağanüstü haksız isteklerinizle bunları hak ettiniz! Kaç defa koşa koşa kasaya geldiniz! En yakın üstünüzün Schubal olduğunu, bir

ast olarak yalnız onunla anlaşmanız gerektiğini size iyilikle kaç defa söylediler! Şimdi de kalkmış, sayın kaptan burada iken, gene geliyorsunuz. Onu bile rahatsız etmekten utanmıyorsunuz. Üstelik, gemide ilk defa şimdi gördüğüm bu çocuğu bayat suçlamalarınızın öğretilmiş sözcüsü olarak yanınızda getirmek arsızlığından da çekinmiyorsunuz.»

Karl ileri atılmamak için kendini zor tuttu. Ama ne de olsa kaptan buradaydı. Sözü o aldı: «Her şeye rağmen adamı bir dinleyelim bakalım. Bana göre de Schubal artık biraz fazla ileri gitmeye başladı. Ama bununla, sizin lehinize bir şey söylemek istediğimi sanmayın.» Bu son cümle ateşçiye yöneltilmişti. Elbette hemencecik ateşçiden yana çıkamazdı. Ama görünüşe bakılırsa işler yolunda gidiyordu. Ateşçi meselesini anlatmaya başladı. Schubal'ın adı geçtikçe yanına «bay» kelimesini ekliyerek öfkesini daha başlangıçta yenmiş oldu. Başveznedarın boş kalan masasında bekleyen Karl çok sevinçliydi. Masanın üstünde bulunan mektup terazisi ile oynıyarak daha da neşeleniyordu.

Bay Schubal haksızdı. Bay Schubal yabancıları yeğ tutuyordu. Bay Schubal ateşçiyi makine dairesinden kovuyor, ona helâ temizletiyordu. Bu ateşçinin işi miydi yani? Bir an için Schubal'ın her haliyle beceriksiz bir insan olduğu şüphesi uyandı. Sanki bugüne kadar yaptığı işler yalnızca sözde kalmıştı, birer gerçek değildi. Sözün bu noktasında Karl bütün dikkatini toplayıp kaptana baktı. Sanki meslekdaşıymış gibi ateşçinin biraz beceriksizliğe kayan anlatım biçiminin kötü sonuçlara götürecek bir etki yapmamasını istiyordu. Durmadan tekrarlanan sözlerden pek önemli bir şey ortaya çıkmadı. Kaptan gözlerini yere dikmiş, hep önüne bakıyordu. Ateşçiyi sonuna kadar dinlemeye karar verdiği gözlerinden okunuyordu. Ama artık ötekiler sabırsızlanmaya başlamıştı. Ateşçinin sesi odayı doldurup taşırıyordu. Onun bu sesi bazılarını korkutuyordu bile.

Sivil giyinmiş adam ilk olarak bambu bastonunu harekete geçirdi, hafifçe de olsa, yere şöyle bir vurdu. Ötekiler de sağa sola bakıştılar. Liman dairesi memurlarının işleri aceleydi; yeniden dosyalara daldılar. Henüz kendilerini toparlayamamışlardı, ama gene de incelemelerine başladılar. Gemi subayı gene başını masasına eğdi. Oyunu kazandığını sanan başveznedar alaylı alaylı derin bir iç çekti. Herkesin üstüne çöken düşünceli halden galiba yalnız uşak kendini koruyabilmişti; kodamanların karşısında duran zavallı ateşçinin acılarına birazcık olsun katıldı, bir şey açıklamak istiyormuş gibi Karl'a doğru ciddî bir tavırla başını salladı.

Bu arada pencerenin önünde liman hayatı sürüp gidiyordu. Çok alçak bir yük gemisi pencerenin önünden geçerken nerdeyse odayı karanlıkta bıraktı. Geminin üstüne dağ gibi varil yığmışlardı. Variller çok güzel istif edildiği için yuvarlanmadan öyle duruyorlardı. Küçük motorlar dümen başlarında duran adamların el hareketlerine uyarak dosdoğru kayıp gidiyorlardı. Şu anda Karl'ın vakti olsaydı, onları uzun uzun seyrederdi. Çarşaf gibi dümdüz suların orasında burasında yüzen cisimler yukarı fırlıyor, az sonra gene suyun altına giriyor ve insanların şaşkın bakışları altında kayboluyorlardı. Büyük vapurların sandallarını canla başla kürek çeken tayfalar götürüyor, durmadan yolcu taşıyorlardı. Sandallara tıka basa doldurulmuş yolcular sessiz bir bekleyiş içinde oturuyorlardı. Yalnız bazıları, durmadan değişen görünümlere bakmak için ara sıra başlarını çeviriyordu. Hareketli bir çevrenin, çaresiz insanlara ve onların yapıtlarına aktardığı sonu gelmeyen bir etkinlik ve kıpırdanış vardı her yanda.

Bütün bu görünüş, insanların acele etmesi, açık olması, anlatacağını kesinlikle ortaya koyması için uyarıda bulunuyordu. Ya ateşçi ne yaptı dersiniz? Konuşurken ter içinde kalmıştı. Ama pencerenin üstündeki kâğıtları titrek elleriyle artık tutamaz ol-

muştu. Gökyüzünün dört bir yanından Schubal üzerine şikâyetler yağdırıyordu. Ona göre, Schubal'ı yok etmek için bunların bir tanesi bile yeterdi. Ama kaptanın gözleri önüne serebildiği şey, bütün olup bitenlerin üzüntü verici bir karmaşıklığından başka bir şey değildi. Bambu bastonlu adam, ne zamandır hafif bir ıslık çalarak tavanı seyretmeye koyulmuştu. Liman dairesinin memurları subayı masalarına almışlar, bir daha hiç bırakmak istemez gibi tavır takınmışlardı. Başveznedarı işe karışmaktan alıkoyan yalnızca kaptanın sessizliğiydi; yoksa konuşmamak için kendini zor tutuyordu. Uşak hazırol durumuna geçmiş, kaptanın ateşçi ile ilgili bir emrini her an bekliyordu.

Karl bu durumda daha fazla bekliyemezdi. Ateşçiyi çevreleyen adamlara doğru yavaş yavaş yürüdü. Bir yandan da, işe en ustaca nasıl el atabileceğini çabuk çabuk düşünüyordu. Harekete geçmenin tam zamanıydı. Bir an daha vakit kaybederse, ikisini de bürodan hemen defedeceklerdi. Kaptan iyi bir insan olabilirdi; bundan şüphe edilemezdi. Sonra, Karl'ın anladığına göre, adalete inanan bir üst olduğunu göstermesi için şimdi ortada bir sebep de vardı. Ama ne de olsa ayaktan ayağa top gibi atılacak bir alet olamazdı kaptan. Oysa ateşçi ona böyle davranmıştı. İçindeki sonsuz öfkeye rağmen böyle yapmaması gerekirdi.

Karl ateşçiye döndü: «Bu işi daha basit, daha açık anlatmalısınız. Böyle karmakarışık anlatırsanız sayın kaptan durumu değerlendiremez. Kendileri bütün makinistlerin ve çırakların adını, hattâ soyadını biliyorlar mı ki, siz bir isim söyleyince kim olduğunu hemen anlayabilsinler? Şikâyetlerinizi güzelce sıraya koyunuz, en önemlisini önce söyleyiniz, ötekilerini de önemine göre sıralayınız. Böyle yaparsanız, belki birçoğunu söylemenin gereği bile kalmaz. Bana bunları her zaman ne kadar açık anlatırdınız!» Karl, son cümlesinden dolayı kendini vicdanına ba-

ğışlattırmak için, 'Amerika'da bavul çalındığına göre, ara sıra yalan da söylenebilir' diye düşündü.

Ah şu sözlerin bari bir yararı dokunsaydı! Yoksa artık vakit geçmiş miydi? Ateşçi, o çok iyi tanıdığı sesi duyunca konuşmayı bırakmıştı. Ama erkeklik onurunun zedelenmesinden, kötü anılardan ve şu anda içinde bulunduğu sıkıntıdan dolayı gözleri yaşla dolduğu için artık Karl'ı seçemez olmuştu. Karl da, ateşçinin sesini kesmesi üzerine her halde durumu kavradığı için susmuştu. Ateşçinin tanıdığı Karl konuşma biçimini birden böyle nasıl değiştirebilirdi, nasıl? Üstelik, ateşçi diyeceklerinin hepsini anlattığı halde hiçbir doğrulayıcı ses çıkmamış, sanki hiçbir şey söylememişti. Bundan sonra söyliyeceklerine bayların kulak vereceğini ise hiç umut edemezdi. İşte böyle bir noktada Karl da ortaya çıkıyor, onun tek tutanı olduğu halde, kendisine iyi öğütler verecek yerde, artık her şeyin kaybolup gittiğini ortaya koyuyor.

Karl, 'pencereden bakacağıma buraya daha önce gelseydim ya!' dedi kendi kendine. Ateşçinin önünde başını yere eğdi, ellerini pantolonunun dikiş yerlerine koyarak, bütün umutların sona erdiğini anlatmak istedi.

Ama ateşçi bunu yanlış anladı; Karl'ın ona karşı içinden suçlamalarda bulunduğunu sezmiş gibi oldu. Bunu açıkça söylemenin iyi niyetli bir davranış olacağını düşünerek Karl ile kavgaya başladı. İşte bu, bütün yaptıklarının üstüne tuz biber oldu. Masada oturan adamlar, yaptıkları önemli işleri köstekleyen bu gereksiz gürültüden dolayı çoktandır öfkeliydiler. Başveznedar, kaptanın gösterdiği bu uzun sabıra artık anlam veremez olduğu için neredeyse köpürecekti. Efendilerinin etki alanı içinde bulunan uşak, kızgın bakışlarla ateşçiyi ölçüp biçiyordu. Bütün bunların yanında bambu bastonlu adam da ateşçiden artık iyice usanmıştı. Kaptan bile ara sıra ona bakarak dostça gülümsüyordu. Adam cebinden bir

not defteri çıkardı. Bambaşka şeylerle uğraştığı anlaşılıyordu. Bir not defterine, bir Karl'a bakıyordu.

Karl, «Elbette, biliyorum.» diyordu. Ateşçi şimdi ona bağırıyordu. O da kendini savunmaya çalışıyordu. Her şeye rağmen, bütün bu kavga gürültü arasında ona dostça gülümsemekten de geri kalmıyordu. «Haklısınız, bundan şüphe bile etmiyorum.» Kendisine vuracağı korkusuyla sağa sola gidip gelen ellerini tutmak, bundan da önce onu bir köşeye itip, hiç kimsenin duymıyacağı birkaç yumuşak ve yatıştırıcı sözü kulağına fısıldamak istiyordu. Ama ateşçi iyice çileden çıkmıştı. Bütün umutlarını yitirmiş olmanın acısı ile belki de orada bulunan yedi kişinin hepsine karşı zora başvurabilirdi. Karl, aklına gelen bu ihtimalin gerçekleşmemesine içinden dua etmeye bile başlamıştı. Gözleri yazı masasına ilişti. Masada elektrik kablolarının bağlı olduğu bir sürü düğme vardı. Bu düğmelere bir defacık basan bir el, kötü niyetli insanlarla dolu olan koridorlarla birlikte bütün gemiyi ayağa kaldırabilirdi.

Bu sırada olup bitenlere karşı ilgisiz gibi görünen bambu bastonlu adam Karl'a yaklaştı ve hafifçe bir sesle, ama ateşçinin haykırışlarını bastıran bir açıklıkla sordu : «Adınız ne sizin bakalım?» Tam bu anda, sanki kapının ardında duran biri adamın konuşmasını bekliyormuş gibi kapı çalındı. Uşak kaptana baktı, kaptan olumlu anlamda başını salladı. Uşak kapıya yürüdü ve açtı. Kapının önünde eski imparator ceketi ile orta boylu bir adam duruyordu. Görünüşüne bakılırsa makinaların başında çalışacak cinsten biri değildi. Ama Schubal işte bu adamdı. Bütün gözlerde bir hoşnutluk belirdi. Kaptan da bu hoşnutluğu duyanlar arasındaydı. Karl, herkesin bakışlarını incelemekle uğraşmasaydı, ateşçinin de bu durumdan hoşnut kaldığını dehşetle farkedecekti. Ateşçi, kollarını gerip yumruklarını öylesine sıkmıştı ki, sanki onda en önemli olan şey bu yumruklardı ve bu yolda dünyada nesi varsa feda

etmeye hazırdı. Onun bütün gücü, hattâ onu ayakta tutan güç, şimdi o yumruklarda toplanmıştı.

İşte düşman karşısındaydı. Bayramlık urbası içinde hareketli ve dinçti. Koltuğunda bir iş defteri vardı. Belki de ateşçinin ücret cetvelleri ile çalışma kayıtları bu defterdeydi. Schubal, hiç çekinmeden herkese içtenlikle bakıyor, sırayla bütün gözlerde herkesin ruh halini teker teker saptamaya çalışıyordu. İçerdeki yedi kişi hep dostlarıydı. Eskiden kaptanın onun bazı isteklerini yerine getirmediği, ya da belki de onu azarladığı olmuştu. Buna rağmen ateşçinin kendisine verdiği sıkıntıdan sonra Schubal'ın en küçük bir kusurunu bile artık eleştirmiyecek gibiydi. Ateşçi gibi bir adama karşı yeteri kadar sert davranmak mümkün olmuyordu. Schubal'ın hoş görülmiyecek bir yanı varsa o da bugüne kadar ateşçinin dikkafalılığını birazcık kıramamış olmasıydı. Eğer bunu yapsaydı, ateşçi bugün kaptanın karşısına çıkmak cesaretini gösteremezdi.

Şimdi belki buradaki insanlar önünde ateşçi ile Schubal'ın yüz yüze gelmesinin bir forumda bulunuyorlarmış gibi onları etkilemekten geri kalmıyacağı kabul edilebilirdi. Çünkü Schubal kendini olduğundan başka türlü gösterebilmişse, bunu sonuna kadar aynen götürememesi gerekirdi. Kötü yanının şöyle bir kıvılcım gibi belirmesi, ne mal olduğunun bayların önünde ortaya çıkmasına yeterdi. Karl da bunun için çaba göstermek istiyordu. Bazı insanların keskin zekâsını, zayıflıklarını ve yaradılışlarını aşağı yukarı tanıyordu. Bu açıdan bakınca, şimdiye kadar burada geçen zaman boşa gitmiş sayılmazdı. Şu ateşçi daha iyi bir durumda olsaydı çok sevinecekti. Oysa mücadeleden yılmış gibi bir hali vardı. Schubal'ı ateşçiye bir bıraksalar, onun nefret ettiği kafatasını yumrukla ezerdi. Ama ona birkaç adım yaklaşabilecek durumu bile yoktu. Karl önceden kolayca sezilebilecek bir şeyi neden anlıyamamıştı? Schubal'ın kendiliğinden olmasa bile kaptanın çağrısı üzerine gele-

ceğini nasıl da bilememişti? Ateşçi ile birlikte buraya gelirken neden iyi bir savaş plânı hazırlamamışlardı da, böyle hiç hazırlıksız paldır küldür içeri dalıvermişlerdi? Ateşçi acaba konuşabilecek miydi? Yüzleştirmeli soruşturmalarda olduğu gibi evet ya da hayır diyebilecek miydi? Oysa böyle yüzleştirmeler ancak en elverişli durumlarda yapılabilirdi. Ateşçi bacaklarını yaymış, dizlerini gevşetmiş, başı biraz yukarı kalkık, oracıkta duruyordu. Açık duran ağzından soluk alırken, sanki havayı kullanacak akciğerleri artık çalışmıyormuş gibi görünüyordu.

Karl'a gelince, kendini hem bedence, hem de akılca çok güçlü buldu. Şimdiye kadar belki hiç böyle güçlü olmamıştı. Yabancı bir ülkede seçkin kişiler önünde hak uğruna nasıl savaştığını anası ile babası şimdi bir görmeliydiler. Henüz zafere ulaşmamıştı ama, son kaleyi ele geçirmeye tam anlamı ile hazırdı. Acaba anası ile babası onun için düşündüklerini artık birazcık olsun değiştirirler miydi? Onu aralarına oturtup överler miydi? Onlara bütün içtenliği ile yönelmiş gözlerine bir defa, yalnız bir defa bakarlar mıydı? Bu sorular hiç de açık değildi, hem de bunları sormanın zamanı şimdi hiç değildi.

«Buraya, ateşçinin beni namussuzlukla suçladığına inandığım için geldim. Mutfakta çalışan kızlardan biri, ateşçiyi buraya gelirken gördüğünü söyledi. Sayın kaptan ve siz sayın baylar, elimdeki belgelerle her suçlamayı yalanlamaya hazırım. Gerektiğinde, kapının önünde bekleyen, hiçbir önyargısı bulunmayan ve hiçbir etki altında kalmayan tanıkları da dinletebilirim.» Schubal böyle konuştu. Açık konuşan adam buna derler. Dinleyenlerin yüzlerindeki değişikliğe bakınca, uzun zaman sonra ilk defa yeniden insan sesi duydukları söylenebilirdi. Ancak bu güzel konuşmada bazı boşluklar bulunduğunu farketmediler. Neden aklına gelen ilk somut kelime «namussuzluk» sözüydü? Belki de burada ulusal yargılarla suçlama daha etkili olabilirdi, öyle mi? Mut-

fakta çalışan kızlardan biri ateşçiyi büroya gelirken görmüş de, Schubal durumu hemen kavramıştı demek? Onun kavrayış gücünü böylesine bileyen suçluluk bilinci değil miydi acaba? Tanıkları hemen peşine takıp getirmişti de, bir de onların önyargısız olduğunu ve hiçbir etki altında bulunmadığını söylüyordu öyle mi? Buna düpedüz dolandırıcılık derler, dolandırıcılık! Bir de bu baylar böylesine sabır gösteriyor, hem bunu dürüst bir davranış olarak görüyorlardı ha? Mutfakta çalışan kızın haber vermesi ile onun buraya gelişi arasında geçen uzun zaman içinde burada olup bitenleri bilerek neden beklemişti? Ateşçinin buradaki insanları bitkin düşürmesini beklemekten başka hiçbir maksadı olamazdı. Böylece onların keskin yargı gücünün kaybolmasını beklemişti. Çünkü Schubal'ın en çok korktuğu bu yargı gücüydü. Kapının arkasında uzun süre beklediği şüphe götürmezdi. Öteki bayın önemsiz sorusu üzerine ateşçinin işinin bitik olduğunu umut edip o anda kapıyı vurmamış mıydı?

Her şey apaçık ortadaydı. Ama Schubal her şeyi kasten tam tersine göstermişti. Buradaki baylara olayı başka türlü, daha açık anlatmak gerekliydi. Onların şöyle bir silkelenmeye ihtiyacı vardı. Öyleyse çabuk ol, davran bakalım, Karl! Tanıklar ortaya çıkıp burayı istilâ etmeden hiç değilse zamandan faydalan!.

Şimdi sırası mıydı yani? Kaptan, Schubal'a eliyle işaret etti. O da hemen kenara çekildi — çünkü kısa bir süre için onun işinin ertelendiği anlaşılıyordu —; uşak hemencecik Schubal'ın yanına sokuldu. İkisi bir şeyler fısıldaşmaya başladılar. Bu arada Schubal ateşçi ile Karl'a yan yan bakıyor, kendine çok güveniyormuş gibi elini kolunu sallıyordu. Galiba Schubal bundan sonraki konuşmasına hazırlanıyordu.

Herkesin susup beklediği bir anda kaptan, bambu bastonlu adama, «Delikanlıya bir şey sormak is-

tiyordunuz galiba, bay Jakob?» dedi.

Adam, kaptanın ilgisine teşekkür için hafifçe eğildi, «Evet istiyordum.» dedi. Sonra Karl'a tekrar sordu: «Adınız ne sizin bakalım?»

Karl, ayni şeyi inatla soran bu adamın işinin bir an önce bitmesinin asıl büyük konuya yarar getireceğine inanıyordu. Pasaportunu çıkarıp göstermeyi alışkanlık haline getirmişti. Ama bu defa pasaport aramakla vakit kaybedeceğini düşünerek kısaca cevap verdi: «Karl Rossmann.»

Jakob diye çağrılan adam, «Ama,» dedi ve önce inanmıyormuş gibi gülümsiyerek biraz geriledi. Kaptan, başveznedar, gemi subayı, hattâ uşak, Karl'ın adını duyunca büyük şaşkınlık gösterdiler. Yalnız liman dairesi memurları ile Schubal ilgisiz duruyorlardı.

Bay Jakob, «Ama,» diye tekrarladı ve oldukça hızlı adımlarla Karl'a doğru yürüdü; «öyleyse ben senin dayınım, sen de benim sevgili yeğenim.» Kaptana döndü: «Nasıl oldu da bu kadar zamandır anlıyamadım!» dedikten sonra Karl'ı kucaklayıp öptü. Herkes olup bitenleri suskun dinliyordu.

Karl dayısının kollarından kurtulduktan sonra sordu: «Sizin adınız ne?» Çok nazik konuşuyordu. Ama hiç de duygulanmamıştı. Bu yeni olayın ateşçi için hangi sonuçları getireceğini kavrama çabası içindeydi. Schubal'ın bundan yararlanabileceğini anlatan hiçbir belirti yoktu.

Bay Jakob, heyecandan yaşaran gözlerini ötekilere göstermemek için mendili ile yüzünü örttü ve pencereye yaslandı. Kaptan, Karl'ın sorduğu soru ile bay Jakob'un onurunu zedelediğini sanıyordu. «Başınıza devlet kuşu konduğunu anlayın delikanlı!» dedi. «Dayınız olduğunu size söyleyen, senatör Edward Jakob'tur. Artık sizi, bugüne kadar belki aklınıza bile getirmediğiniz parlak bir gelecek bekliyor. Daha ilk anda işlerinizin ne kadar yolunda gittiğini anlamaya çalışın, kendinizi toparlayın!»

Karl, kaptana dönerek, «Benim Amerika'da bir Jakob dayım var ama, anlayabildiğime göre sayın senatörün soyadı Jakob.» dedi.

Kaptan sabırsızdı, «Elbette» dedi.

«Annemin kardeşi Jakob dayımın vaftiz adı Jakob ama. Soyadının annemin eski soyadı olması gerekir, değil mi? Annemin eski soyadı Bendelmayer.»

Senatör, pencere önünde dinlendiği yerden ayrılarak bütün canlılığı ile geri geldi, Karl'ın yaptığı açıklama ile ilgili olarak, «Sayın baylar!» diye konuştu. Liman dairesinin memurlarından başka herkes katıla katıla gülmeye başlamıştı. Bazıları duygulanmış bazıları da buna hiç aldırmamıştı.

Karl, 'söylediğim şeyler hiç de gülünç değildi', diye düşündü.

Senatör, «Sayın baylar,» diye tekrarladı, «gerek benim ve gerekse sizin arzularınıza aykırı olarak küçük bir aile dramına tanıklık etmektesiniz. Bundan dolayı, size küçük bir açıklamada bulunmak fırsatını kaçırmak istemiyorum. Çünkü, sanıyorum ki, yalnızca sayın kaptan» — sözün burasında senatörle kaptan karşılıklı reveransta bulundular — «durum üzerinde tam bilgi sahibidir.»

Karl, 'şimdi her kelimeye özellikle dikkat etmeliyim', dedi içinden.

Yan tarafa bakınca ateşçinin yüzüne yeniden bir canlılık gelmeye başladığını gördü ve sevindi.

«Uzun yıllardır Amerika'da oturmaktayım. Ancak buradaki oturmak sözü, bir Amerikan yurttaşına hiç de uygun düşmüyor. Oysa ben kanımla canımla Amerikalıyım. Bunun için en iyisi, demeliyim ki, uzun yıllardır Avrupalı akrabalarımdan ayrı yaşıyorum. Her şeyden önce bunun nedenleri burada anlatılamaz. İkincisi de, bunları anlatmak gerçekten benim çok zamanımı alır. Üstelik bunları sevgili yeğenime anlatmak zorunda kalacağım zamanın bir gün geleceğinden de korkuyordum. Çünkü bunları anlatırken, üzülerek söylüyorum, yeğenimin an-

nesi ile babası ve yakınları konusunda bazı şeyleri açıklamak zorunluluğu ortaya çıkacaktır.»

Karl, 'dayım olduğu şüphe götürmüyor', dedi içinden ve dinledi. 'Belki de adını değiştirmiştir', diye düşündü.

«Evet, sevgili yeğenim annesi ile babası tarafından — durumu iyice belirleyen şu birkaç kelimeyi söylemekle yetinelim — bir kedinin kızınca yavrularını kapı önüne bırakması gibi basbayağı sokağa atılmıştır. Yeğenimin böylesine cezalandırılmasına sebep olan kusurlarını da örtbas etmek istemiyorum. Ama onun kabahatı, öyle bağışlanmıyacak cinsten değil.»

Karl, 'bütün söyledikleri doğru, ama her şeyi anlatmasını da istemiyorum. Hem kendisi her şeyi de bilemez ki! Nereden bilecek?' diye düşündü.

Karl'ın dayısı «İşin aslı şu ki» diye devam etti. Önüne diktiği bambu bastonuna ara sıra hafifçe yaslanıyor, böylece konuyu gereksiz bir resmiyetten uzak tutmayı başarıyordu. Böyle yapmasaydı, resmiyetten kaçınamıyacaktı. «İşin aslı, yeğenimin Johanna Brummer adlı bir hizmetçi kız tarafından baştan çıkarılmasıdır. Baştan çıkarılma sözü ile yeğenimi incitmiş olmıyayım, ama daha uygun başka bir söz bulmak da güç.»

Karl, dayısının oldukça yakınında bulunuyordu. Anlattıklarının dinleyenler üzerinde bıraktığı izlenimi yüzlerden okumak için birazcık yana döndü. Hiç kimse gülmüyordu. Herkes sabırla ve ciddiyetle dinliyordu. Hem, bir senatörün yeğenine daha ilk fırsatta gülünmez ki! Ancak bu arada ateşçinin birazcık da olsa Karl'a gülümsediği söylenebilirdi. Önce buna yeni bir canlılığın işareti olarak sevinmek gerekirdi. Sonra da bu gülümseme bağışlanabilirdi. Çünkü Karl, şimdi böylesine dile düşen bu işi ateşçinin kabinesinde büyük bir sır olarak saklamıştı.

Karl'ın dayısı sözüne devam etti: «Brummer adlı bu kadın, yeğenimden bir de çocuk edinmiş; to-

paç gibi bir oğlan çocuğu. Vaftizde kendisine Jakob adını vermişler. Şüphesiz bendenizi düşünerek böyle yapmışlar. Mutlaka yeğenimin şöyle laf arasında bendenizden söz etmesi, kız üzerinde büyük bir etki yapmış olabilir. Bunu bir mutluluk kabul ediyorum. Şimdi anlaşılıyor ki, annesi ile babası nafaka ya da başka herhangi bir şey ödemekten kaçınmışlar, işin başlarına bir skandal açmasına sebep olmuşlar. Bu arada şunu da belirtmek zorundayım ki, ben ne oranın yasalarını, ne de ana ile babanın içinde bulunduğu koşulları biliyorum. Oğullarını, yani sevgili yeğenimi nafaka ödemekten ve bir skandaldan kurtarmak için Amerika'ya doğru postalamışlar. Sorumsuzca davranmış, onu yeterince donatmamışlar. Görüyorsunuz ki, bu delikanlı, Amerika'da bulunmanın hiçbir belirtisini ve şaşkınlığını üzerinde taşımaksızın, burada yapayalnız kalıverecek, belki New York limanının küçük bir sokağında perişan düşecekti. Bereket versin, bu hizmetçi kız bana bir mektup yazmış. Mektup birçok yerlerde dönüp dolaştıktan sonra önceki gün elime geçti. Kız, mektubunda bütün hikâyeyi anlatıyor, ayrıca yeğenimin kişiliğini de bana tanıtıyor. Akıllılık edip geminin adını da bildirmiş, Eğer, sayın baylar, sizi rahatsız etmiyeceğimi bilsem, bu mektubun bazı yerlerini» — cebinden iki büyük sayfalık bir mektup çıkardı ve elinde salladı — «burada size okuyabilirim. Bu mektup mutlaka herkesi etkileyebilir. Çünkü hemen her zaman hoş görülen bir kurnazlıkla ve çocuğun babasına olan derin sevgisi ile yazılmış olsa bile gene de biraz sade bir mektup. Ama ne sizi gerektiğinden daha çok rahatsız etmek, ne de yeğenimin belki henüz taze olan duygularını şu karşılama anında yaralamak istiyorum. Yeğenim, eğer isterse, şimdi kendisini bekleyen odasının sessizliği içinde onu okuyup gereken dersi alabilir.»

Oysa Karl'ın bu kıza karşı yüreğinde hiçbir duygu yoktu. Gittikçe uzaklaşan bir geçmişin yükü al-

tında olup bitenleri hatırladı. Kız, mutfakta dolabın yanında oturuyordu. Dirseğini dolabın üstüne dayamıştı. Karl, babasına bir bardak su götürmek, ya da annesinin söylediği bir işi yapmak üzere ara sıra mutfağa geldikçe, kız onu seyre dalardı. Kimizaman, mutfak dolabının yan tarafında çarpık biçimde durarak mektup yazar ve Karl'ın yüzüne bakarak esinlenirdi. Kimizaman da eliyle gözlerini örter, kendisi ne seslenenlere hiç kulak vermezdi. Kimizaman mutfağın yanındaki dar ve küçük odasında yere diz çöker, tahta bir haçın önünde dua ederdi. Böyle zamanlarda Karl, gelip geçerken iyice kapanmayan kapının aralığından bir kaçamak onu gözlerdi. Kimizaman kız mutfakta çılgınca koşuşur, Karl'ı karşısında görünce, bir büyücü gibi gülerek irkilirdi. Kimizaman, Karl içeri girince mutfağın kapısını kapatır, çıkıp gitmek istediğini söyleyinceye kadar onu alıkoyarak kapının tokmağını elinden bırakmazdı. Kimizaman, Karl'ın hiç istemediği şeyler getirir, bunları yavaşça eline sıkıştırırdı. Bir gün «Karl», diyerek elinden tuttu. Bu beklenmedik seslenişin şaşkınlığından henüz sıyrılmamış olan Karl'ı, kaşını gözünü oynatarak, içini çekerek, küçük odasına götürdü, odanın kapısını kitledi. Kollarını Karl'ın boynuna sımsıkı doladı. Bir yandan Karl'a kendisini soyması için yalvarırken, bir yandan da Karl'm üstündekileri çıkarıyordu. Sonra onu yatağına yatırdı. Sanki Karl'ı bundan böyle kimseye vermiyecekmiş, dünya durdukça sevip okşıyacak ve bakacakmış gibiydi. «Karl, ah benim sevgili Karl'ım!» diyordu. Onu kendi malı gibi görüyor, durmadan bunu tekrarlıyordu. Karl ise en ufak bir şey duymuyor, o sıcacık yatakta alabildiğine rahatsız oluyordu. Oysa bu yatak, yalnız onun için böyle güzelce kabartılmış gibiydi. Sonra kız da Karl'ın yanı başına yattı. Ondan bazı sırlar öğrenmek istiyordu. Ama Karl'm ona söyliyecek hiçbir şeyi yoktu. Kız, şakadan ya da gerçekten öfkelendi, Karl'ı hızla sarstı, yüreğinin atışını din-

ledi. Karl da dinlesin diye göğsünü ona uzattı. Ama Karl'ı bu işe birtürlü yanaştıramadı. Sonra çıplak göbeğini Karl'ın bedenine yasladı, elini bacakları arasına götürdü. Karl öyle tiksindi ki, hızla silkinerek başını yastıktan attı. Kız, birkaç defa karnını Karl'a doğru yaslayıp çekti. Bir ara Karl, onu kendinden bir parça gibi gördü. Belki de bu yüzden Karl'ın üzerine müthiş bir dermansızlık çöktü. Kız birkaç defa arka arkaya tekrar görüşme dileğinde bulunurken, Karl ağlıyarak kendi yatağına koştu. Olup bitenlerin hepsi bu kadardı. Dayısı bunu koskoca bir hikâye yapmayı becermişti. Demek, aşçı kadın da Karl'ı düşünmüş ve onun ne zaman varacağını dayısına bildirmişti. Bununla iyi bir iş yapmıştı. Karl, onun bu iyiliğine karşı bir iyilik daha yapmak isterdi.

Senatör yüksek sesle, «Şimdi senden duymak istiyorum, dayın mıyım, değil miyim?» dedi.

Karl, «Dayımsın», diyerek elini öptü. Buna karşılık dayısı da onun alnından öptü. Karl, «Sana rastladığım için çok sevinçliyim. Ama annemin ve babamın seninle ilgili olarak hep kötü şeyler konuştuklarına inanıyorsan, aldanırsın. Bunu bir yana bırakalım, yaptığın konuşmada bazı yanlışlar da vardı. Yani, demek istiyorum ki, gerçekte olayların hepsi anlattığın gibi değil. Hem sen, oradaki işler üzerinde buradan yargıda bulunamazsın da... Ayrıca sanıyorum ki, buradaki baylar işin ayrıntıları üzerinde birazcık yanlış bilgi alsalar bile zararı yok. Çünkü bu iş kendilerini doğrudan doğruya ilgilendirmiyor.» dedi.

Senatör, «Doğru söylüyorsun.» diyerek Karl'ı, olup bitenlere derin bir ilgi gösteren kaptana doğru götürdü ve sordu, «Nasıl, yaman bir yeğenim var değil mi?»

Kaptan, yalnızca askerlik eğitimi görmüş kişilere özgü güzel bir reverans yaparak, «Yeğeninizi tanımakla çok mutluyum, sayın senatör.» — dedi. —

«Böyle bir karşılaşmanın burada olması, gemim için ne büyük şeref! Ama ara güvertede yolculuk herhalde çok sıkıntılı geçmiştir. Doğru ama, orada kimlerin bulunduğunu nasıl bilebiliriz ki? Bundan böyle ara güvertede yolculuk edenlerin rahatını sağlamak için elimizden geleni yapacağız. Sözgelimi orayı Amerikan yolcu gemilerinden bile iyi bir duruma sokacağız. Buna rağmen oradaki yolculuğu eğlenceli duruma getirmek şüphesiz gene de elimizde değil.»

«Bana bu yolculuk hiç dokunmadı.» dedi Karl.

Senatör bir kahkaha atarak, «Ona bu yolculuk hiç dokunmamış.» diye tekrarladı.

«Yalnız bavulumun kaybolmuş olmasından endişeliyim.» diyen Karl, olup bitenleri ve bundan sonra yapılması gerekenin ne olduğunu hatırladı. Etrafına bakındı. Orada bulunanların hepsi gözlerini ona çevirmiş, duydukları saygı ve hayretten dolayı susmuş, oldukları yerde bekliyorlardı. Yalnızca liman dairesi memurları, yüzlerindeki asıklık ve kendini beğenmişlik halinden anlaşıldığına göre, böyle uygunsuz bir zamanda gelmiş olmanın üzüntüsü içindeydiler. Çalıştıkları masanın üstüne koydukları cep saati, odada olup bitenlerden daha çok ilgilendiriyordu onları. Bundan sonra geçebilecek olayları bile merak ettikleri yoktu.

Belki acayip bir şey ama kaptandan sonra duygularını açıklayan ilk insan ateşçi oldu. «Sizi candan tebrik ederim.» diyerek Karl'ın elini sıktı. Bununla takdirlerini de anlatmak istediği anlaşılıyordu. Aynı şeyleri senatöre de söylemek üzere iken, senatör geriye doğru çekildi. Ateşçi de bu yüzden isteğinden vazgeçti.

İçerde bulunan öteki kişiler, ne yapmaları gerektiğini artık anlamışlardı. Karl ile senatörün çevresini hemen sardılar. Schubal bile Karl'ı tebrik etti. Karl, Schubal'ın tebrikini kabul etti, ona teşekkürlerini bildirdi. Ortalık tekrar sessizleşince, son olarak liman dairesi memurları da ötekilere katıldılar; gül-

dürücü bir iz bırakan ikişer İngilizce kelime söylediler.

Senatörün neşesi yerindeydi. Durumun tam anlamı ile tadını çıkarıyor, bazı ayrıntıları söz konusu ediyor ve herkese bunları hatırlatıyordu. Şüphesiz herkes buna sabır göstermekle kalmayıp, büyük bir ilgi ile de katılıyordu. Bundan faydalanan senatör, aşçı kadının mektubunda Karl'ı tanıtacak en belirgin işaretlerden biri olarak kaydettiği noktayı yeri geldiği zaman kullanmak üzere not defterine geçirdiğini belirtti. Ateşçinin can sıkıcı konuşması sırasında, yalnızca oyalanmak amacıyla cebinden not defterini çıkarmış, bu arada aşçı kadının doğal olarak bir dedektif inceliği taşımayan gözlemlerini Karl'ın görünüşü ile karşılaştırmaya çalışmıştı. Yeni tebrikleri bekliyormuş gibi bir tonla konuşarak, «İşte insan yeğenini böyle bulur.» diye bitirdi.

Dayısı sözlerini bitirdikten sonra Karl, «Şimdi ateşçi ne olacak?» diye sordu. Yeni durumu içinde düşündüğü her şeyi söyliyebileceğini sanıyordu.

Senatör, «Ateşçi hakkettiğini bulacak. Kaptanın uygun gördüğü olacak. Galiba şu ateşçiden bıktık usandık artık. Burada bulunan bayların hepsi benim bu görüşüme mutlaka katılırlar sanıyorum.» dedi.

«Adaletin söz konusu olduğu bir işte durum hiç de böyle değil.» dedi Karl. Dayısı ile kaptanın arasında duruyor, bu durumun yapacağı etki ile istediği yönde karar aldırabileceğini sanıyordu.

Buna rağmen ateşçinin kendisi için iyi şeyler umut etmeyen bir görünüşü vardı. Ellerini pantolonunun kemeri üstüne koymuştu. Konuşmanın heyecanı ile yaptığı hareketler dolayısıyle desenli gömleğinin çizgileri ile birlikte kemeri ikide bir gözüküyordu. Ama buna aldırdığı yoktu. Bütün derdini dökmüştü. Üstündeki birkaç pırtıyı artık görseler ne olacaktı sanki? İçini döktükten sonra isterse onu yaka paça dışarı atsınlardı. Burada rütbe bakımından en aşağıda bulunan uşak ile Schubal'ın ona bu

son iyiliği yapabileceklerini düşündü. O zaman Schubal'ın içi rahat eder, başveznedarın anlattığı gibi, bütün sıkıntılarından kurtulurdu. Kaptan da her işe Rumenleri yerleştirirdi. Gemide herkes Rumence konuşurdu. Belki o zaman işler daha iyi yürürdü. Artık ateşçinin biri kasaya gelip gevezelik etmezdi. Yalnız, onun söylediği son saçmalıklar oldukça tatlı bir anı olarak kalırdı. Çünkü bu sözler, senatörün özellikle belirttiği gibi, yeğen beyin tanınmasına yaramıştı. Zaten bu yeğen, başlangıçta ona faydalı olmaya çalışmış, tanınması konusunda ateşçinin kendisine yaptığı hizmeti ödemek için de böylece gereğini yeterince yerine getirmişti. Ateşçi ondan, başka bir şey istemeyi düşünemiyordu. Zaten senatörün yeğeni olsa bile, kaptan değildi ya. Sonunda lafın kötüsü gene kaptanın ağzından çıkacaktı.

Ateşçi, bu düşüncelerinin sonucu olarak Karl'a bakmamaya çalışıyordu. Ama ne yazık ki, düşmanla dolu bu odada Karl'dan başka gözlerini rahatça çevirebileceği bir kimse de yoktu.

Senatör, «İşi yanlış anlama.» dedi Karl'a, «Burada belki bir adalet sorunu söz konusu, ama aynı zamanda bir disiplin işi var ortada. Her ikisi, özellikle bu sonuncusu için burada en son kararı verecek olan sayın kaptandır.»

Ateşçi, «Öyledir,» diye mırıldandı. Yüzüne dikkatle bakan ve onun bu sözlerini anlayan insan hayretler içinde kalıp gülümserdi.

«Hepsi bir yana, tam New York'a vardığı sırada şaşılacak kadar yığılan resmî işleri bakımından kaptana epeyce engel olduk. Onun için gemiden ayrılmamızın tam sırası. Yok yere işe karışıp iki makinist arasında çıkan bu ufak gürültüyü boşu boşuna koskoca bir olay haline getirmiyelim. Senin davranışını çok iyi buluyorum, sevgili yeğenim. Seni buradan acele götürmek hakkını bana veren de gene bu anlayıştır.»

Kaptan, «Sizin için hemen bir sandal hazırlattı-

rayım.» dedi. Dayısının sözlerine karşı tek bir kelime söylememesi karşısında Karl şaşıp kalmıştı. Şüphesiz dayısının bu sözleri, onun kendini küçük düşürmesi anlamına da gelebilirdi. Başveznedar yazı masasına koştu, kaptanın emrini sandal nöbetçisine telefonla bildirdi.

Karl, 'vakit çok az. Hiç kimseye hakaret etmeden bir şey yapamıyacağım. Ama şimdi dayımın yanından da ayrılamam. Çünkü adamcağız beni ancak şimdi buldu. Gerçi kaptan kibar adam, ama hepsi bu kadar. Sıra disipline gelince kaptanda nezaket de kalmaz. Dayımın söyledikleri kaptanın düşüncelerine mutlaka uymaktadır. Schubal'la konuşmıyacağım. Onun elini sıktığıma bile çok pişmanım. Geri kalanlar ise on para etmez adamlar'. dedi içinden.

Karl bunları düşünürken yavaş yavaş ateşçinin yanına yaklaştı. Onun bol kemeri üstünde duran sağ elini tuttu, avucunda oynamaya başladı.

«Neden hiç konuşmuyorsun? Niçin bu söylenenlerin hepsini sineye çekiyorsun?» diye sordu.

Ateşçi, söyleyeceği şeyi kafasında kuruyormuş gibi alnını kırıştırdı. Bir yandan da Karl'a ve onun eline bakıyordu.

Karl, «Bu gemide sana yapılan haksızlık hiç kimseye yapılmamıştır. Bunu çok iyi biliyorum.» dedikten sonra parmaklarını ateşçinin parmakları arasında hareket ettirdi. Ateşçinin gözleri parıldadı. Büyük bir sevinç içindeymiş gibi etrafa çepçevre göz gezdirdi. Hiç kimse onun bu sevincini kötüye yoramazdı.

«Kendini savunmalısın. Ya evet, ya hayır, bir şey demelisin. Yoksa hiç kimse gerçeği öğrenemez. Beni izleyeceğine söz ver. Yoksa artık sana ben de yardım edemiyeceğim. Beni bundan alıkoyan nedenler var.» diyen Karl, ateşçinin elini öptü ve ağlamaya başladı. Onun cansız gibi duran kocaman elini tuttu ve yanağına bastırdı. Sanki bu el, vazgeçmek zorunda kaldığı bir hazineydi. Bu arada senatör dayı

da Karl'ın yanına gelmişti. Çok hafif bir zorlama ile olsa da, onu ateşçiden uzaklaştırdı.

«Ateşçi seni büyülemiş galiba.» — dedi senatör ve Karl'ın başı üzerinden kaptana derin bir anlayışla baktı. — «Kendini yapayalnız gördüğün bir anda ateşçiye rastladın. Şimdi ona minnet duyuyorsun. Bu, övülecek bir davranış elbette. Ama hatırım için bunu fazla ileri götürme, içinde bulunduğun durumu kavramaya çalış.»

Kapının önünde bir gürültü koptu. Birtakım bağrışmalar duyuluyordu. Sanki adamın biri kapıya yüklenmişti. Tayfalardan biri içeri girdi. Adamakıllı kızgındı. Beline de bir hizmetçi önlüğü bağlamıştı. «Dışarda büyük bir kalabalık var.» diye haykırdı. Kalabalıktan henüz sıyrılamamış gibi kolunu havada salladı. Derken kendini toparladı ve kaptana selâm vermek istedi. Bir an üstündeki önlüğü hatırladı. Önlüğü hızla çıkardı, yere fırlattı ve bağırdı: «Ne çirkin bir şey, belime hizmetçi önlüğü bağlamışlar.» Sonra kendini iyice toparladı ve selâm verdi. Hazır bulunanlardan biri gülmek istedi, ama kaptan sert bir tavırla, «Bence büyük bir şımarıklık bu. Kimdir o dışardaki?» dedi.

Schubal bir iki adım ilerliyerek, «Onlar benim tanıklarım.» — dedi —. «Uygunsuz bir davranışta bulundukları için, beni bağışlamanızı dilerim. Bu adamlar, her seferin sonunda, bazen böyle deliye dönerler.»

Kaptan, «Çağırın şunları hemen içeri!» diye emretti. Sonra da senatöre dönerek saygılı bir davranışla, ama aceleyle şunları söyledi: — «Çok sayın senatör, sayın yeğeninizle birlikte bu tayfanın peşinden gitmek lütfunda bulunur musunuz? O sizi kayığa götürecek. Sizleri yakından tanımakla ne kadar memnun kaldığımı ve bu tanışmanın bana ne kadar büyük bir şeref kazandırdığını söylememe izin veriniz, sayın senatör. En büyük isteğim, yakın zamanda tekrar bir fırsat bulup, Amerikan donanma-

sı üzerinde yarım kalan konuşmamızı devam ettirmektir, sayın senatör. Belki ikinci bir fırsatta, bu tatlı konuşmamız bir daha bugünkü gibi yarıda kalmaz.»

Karl'ın dayısı gülerek, «Şimdilik bu yeğen bana yetecek.» — dedi —. «Gösterdiğiniz yakınlıktan dolayı en derin teşekkürlerimi kabul ediniz, sağlıcakla kalınız. Herhalde bundan sonraki Avrupa gezimizde» — Karl'ı içtenlikle kendine çekti — «daha uzun süre sizinle birlikte bulunmak da güç bir şey olmıyacak.»

«Buna çok sevineceğim.» dedi kaptan. Her ikisi biribirlerinin ellerini sıktılar. Karl hiçbir şey söylemeden, şöyle bir kaçamak, kaptana elini uzattı. Çünkü içeri giren belki on beş kişi kaptanın çevresini sarmıştı. Bu insanlar Schubal'm ardında gitmekten dolayı biraz eziklik duyuyorlardı, ama gene de içeri paldır küldür girivermişlerdi. Tayfa, senatörden izin istedikten sonra öne düştü. Kalabalığı yararak senatör ile Karl'a yol açtı. Aralarından geçerken herkes başını eğerek onları selâmladı. Görünüşe bakınca, aslında iyi yürekli olan bu insanlar, ateşçi ile Schubal'ın kavgasını bir şaka olarak görüyorlardı. Bu şakanın gülünçlüğü kaptanın karşısında bile sona ermemişti. Karl, kalabalığın arasında Line adlı hizmetçi kızı gördü. Kız ona sevinçle el salladı. Tayfanın yere fırlattığı önlüğü o bağlamıştı. Çünkü bu onun önlüğüydü.

Senatör ile Karl, tayfanın peşinden yürüyerek bürodan ayrıldılar, küçük bir koridora saptılar. Koridorda birkaç adım yürüdükten sonra küçük bir kapıya vardılar. Kapının önündeki kısa merdiven, onlar için hazırlanan kayığa iniyordu. Tayfaların başındaki adam tek bir kelime söyliyerek kayığa atladı. Kayıktaki tayfalar yerlerinden doğrulup selâma durdular. Senatör, dikkatle inmesi için Karl'ı uyardı. Karl daha merdivenin en üst basamağında iken hıçkırarak ağlamaya başladı. Senatör, sağ elini Karl'ın çenesi altına koydu, onu sımsıkı kendine doğru çekti. Sol eliy-

le de Karl'ı okşadı. Böylece yavaş yavaş merdiven basamaklarını teker teker indiler, biribirlerine sarmaş dolaş olmuş gibi kayığa bindiler. Senatör kayıkta Karl'ın tam karşısına düşen bir yer aradı. Bir işareti üzerine tayfalar kayığı gemiden ayırdılar ve hemen işe koyuldular. Gemiden henüz birkaç metre uzaklaştıkları anda Karl hiç beklemediği bir keşifte bulundu. Geminin vezne penceresi şimdi onların bulunduğu taraftaydı. Her üç pencerenin önünde de Schubal'ın tanıkları duruyordu. İçtenlikle el sallıyarak onları selâmladılar. Karl'ın dayısı onlara teşekkür bile etti. Tayfalardan biri, marifetini gösterip, kürekleri bırakmadan eliyle yukarı bir öpücük yolladı. Ateşçi sanki artık orada değildi. Karl dayısına sımsıkı tutundu. Dayısının dizleri nerdeyse onunkilere değiyordu. İkisi de biribirlerinin gözlerine bakıyordu. Bir an için, dayısını ateşçinin yerine koyar gibi oldu. Dayısı gözlerini Karl'ın bakışlarından kaçırdı, kayığı sallayan dalgalara kaydırdı.

KARL'IN DAYISI

Karl dayısının evinde yeni koşullara çabuk alıştı. Dayısı da en küçük konularda bile ona dostça davranıyordu. Karl başlangıçta bile can sıkıcı olayla karşılaşmadı. Oysa yabancı bir ülkeye yeni gelen her insanın başına böyle olaylar çok gelirdi.

Karl'm odası evin altıncı katındaydı. Bunun altındaki beş kat, dayısının iş yerleri olarak kullanılıyordu. Daha aşağıda üç bodrum katı vardı. Sabahları küçük yatak odasından çıkıp da oturma odasına gelince, iki pencere ile bir balkon kapısından giren ışık, Karl'ı hep hayretler içinde bırakırdı. Zavallı bir küçük göçmen olarak karaya çıkmış olsaydı, kim bilir nerede oturmak zorunda kalacaktı ? Hatta belki onun Birleşik Devletler'e girmesine izin bile vermiyeceklerdi. Dayısı göçmen yasaları gereğince böyle bir ihtimalin büyük olduğunu söylemişti. Artık yurtsuz olduğunu hesaba katmadan onu evine geri yollayabilirlerdi. Burada kimse kimseye acımıyordu. Karl'm bu konuda Amerika üzerine okudukları çok doğruydu. Sanki burada yalnız talihli kişiler, çevrenin kayıtsız insanları arasında gerçekten mutlu olabiliyorlardı.

Karl'ın odasının önünde bir baştan bir başa daracık bir balkon uzanıyordu. Doğduğu şehirde böy-

le bir yerden güzel görünümler göze çarpardı. Burada ise sipsivri yükselen iki dizi evin arasındaki bir caddeden başka şey görülmüyordu. Bu yüzden gözleri başka şeylere sığınmak ister gibi daha uzaklara bakıyordu. Uzaklarda ise bir katedralin ürperti verici çizgileri sisler arasında yükseliyordu. İster sabahları ve akşamları olsun, ister gecenin düşleri sırasında olsun, caddenin üzerinde sayısı gittikçe artan arabalar durmadan gidip geliyordu. Bu gidiş geliş, yukarıdan bakıldığı zaman, eğri büğrü insan figürleri ile her çeşit taşıt araçlarının tepelerinden meydana gelmiş, durmadan biçim değiştiren bulanık bir karışım gibi görünüyordu. Bu karışımın içinden de, gürültünün, tozun ve türlü kokuların yeni, daha renkli ve daha yabansı bir karışımı yükseliyordu. Bütün bunları kavrayan ve her şeyin içine kadar giren kuvvetli bir ışık vardı. Işık kalabalığın ortasında dağılıyor, uzaklara kadar gidiyor, sonra gene bir araya toplanıyordu. Bu ışık kamaşan gözlere öylesine canlı görünüyordu ki, caddenin üzerinde her şeyi örten bir cam her an, büyük bir gürültü ile parçalanacakmış gibi geliyordu.

Karl'ın dayısı her konuda dikkatli bir insandı. Şimdilik en ufak bir işe bile ciddî olarak girişmemesini Karl'a öğütledi. Her şeyi incelemeli ve görmeli, ama hiç bir şeye tutulmamalıydı. Bir Avrupa'lının Amerika'daki ilk günleri dünyaya yeniden gelmeye benzerdi. Karl'ın yersiz bir korkuya kapılmaması için de, burada her şeye doğumdan sonra dünyaya geldiğimiz zamankinden daha çabuk alışılmakla birlikte, ilk yargının her zaman sağlam bir temele dayanmadığının gözönünde bulundurulmasını söylüyordu. Yoksa ilerdeki bütün yargılar bu yüzden karmakarışık duruma düşebilirdi. Oysa insan bunların yardımı ile burada yaşamını sürdürebilirdi. Dayısı Amerika'ya yeni gelen birçok insan tanımıştı. Bunlar, bu şaşmaz kurallara göre davranacak yerde, balkonlarda günlerce oturup, çobansız kalmış koyunlar gibi cadde seyret-

mişlerdi. Bu, mutlaka insanın aklını karıştırırdı. İşin çok olduğu New York gibi bir şehrin yaşantısı içindeki bu yalnızlık ve tembellik, ancak eğlence olsun diye geziye çıkan insanın yapabileceği şeydi. Burada kalmak isteyen bir insan için bu bir çöküntü demekti. Bunun yanında çöküntüye götüren başka şeyler de vardı. Böyle bir duruma düşen insan için, biraz mübalâğaya kaçsa bile, artık bozulduğu söylenebilirdi. Dayısı günde yalnız bir defa, ama hep de günün değişik saatlarında Karl'ı ziyaret ediyordu. Bu ziyaretlerin birinde Karl'a balkonda rastlayınca gerçekten öfkelenerek yüzünü buruşturdu. Karl bunu farketmişti. Bu yüzden, balkonda durma zevkinden elinden geldiği kadar kendini yoksun bırakmaya çalıştı.

Ne de olsa Karl'm tek eğlencesi bu değildi. Odasında en iyi cinsten bir Amerikan yazı masası vardı. Babası, Karl için yıllardan beri hep böyle bir masa istemiş ve birçok arttırmalı satışlarda kesesine uygun bir masa satın almak için büyük çaba göstermişti. Ama daracık bütçesi ile bunu bir türlü başaramamıştı. Elbette bu masa, Avrupa'daki arttırmalarda sözde Amerikan masası diye ileri sürülen yazı masaları ile karşılaştırılamazdı. Sözgelimi bunun dolap kısmında çeşitli büyüklükte belki yüz tane çekmecesi vardı. Sendika başkanı bile burada her dosyası için ayrı bir yer bulabilirdi. Ayrıca, yan tarafında bir ayarlayıcı vardı; bir kolu çevirince çekmecelerin durumları ve biçimleri isteğe ve ihtiyaca göre değişebiliyordu. İnce yan kenarlar, yavaşça yere doğru iniyor, yukarıya doğru yükseltilmiş bir taban oluyor, ya da biraz yukarı kalkan çekmecelerin tavanını meydana getiriyordu. Şöyle bir döndürüşte dolap kısmının görünüşü bambaşka oluyordu. Kolun çevrilişine göre bütün bu işler ya yavaş ya da şaşırtıcı bir hızla tamamlanıyordu. En yeni buluşlardan biriydi bu. Karl'a, yurdunda iken ağzı bir karış açık bakışan çocuklara Christmarkt'ta gösterilen noel

oyunlarını bütün canlılığı ile hatırlatıyordu bu. Çoğu zaman Karl da, kışlık urbalarına sımsıkı sarınmış halde bir kenarda durur, ihtiyar bir adamın kolu çevirmesi ile üç aziz kıralın sallana sallana ilerleyişini, yıldızın yanıp sönüşünü ve kutsal ahırdaki sıkıntılı hayatı incelerdi. Hemen her zaman da, arkasında duran annesinin olup bitenleri gereği gibi izlemediğini sanırdı. Annesini, sırtına yaslandığını duyuncaya kadar kendine doğru çekerdi. Yüksek sesle konuşarak gizli görünüşlere durmadan annesinin dikkatini çekmeye çalışırdı. Bu arada ön tarafta otların içinde küçücük bir tavşan kimizaman ön, kimizaman da arka ayaklarını kaldırarak koşmaya hazırlanırdı. Karl, annesi eliyle ağzını kapatıncaya kadar bağırarak tepinirdi. Ama annesi sonra onu gene kendi haline bırakır, o da gene bağırırdı.

Bu masa, yalnız böyle şeyleri hatırlamak için değildi şüphesiz. Ama Karl'ın anılarında olduğu gibi keşifler ve buluşlar tarihinde de bazı belirsiz bağıntılar vardı. Dayısı bu masa konusunda Karl ile aynı görüşte değildi. O yalnız Karl için yüzü-gözü düzgün bir masa satın almak istemişti. Şimdi de böyle masalarda bu türlü düzenler vardı. Bunların başlıca faydası, eski masalar gibi büyük masrafa ihtiyaç göstermeden yerleştirilebilmesiydi. Dayısı, ayarlayıcıyı elinden geldiği kadar kullanmamaya çalışmasını Karl'a her zaman öğütlemeyi unutmuyordu. Verdiği öğüdün etkisini kuvvetlendirmek için de, mekanizmanın çok duyarlı olduğunu, kolayca bozulabileceğini ve bozulduktan sonra eski haline sokulmasının çok masrafı gerektireceğini ileri sürüyordu. Bu türlü açıklamaların birer bahaneden başka bir şey olmadığını anlamak zor değildi. Bunun yanında, ayarlayıcının kolayca kilitlenebileceği de söylenebilirdi. Ama dayısı bu yola gitmiyordu.

Kolayca anlaşılacağı gibi, ilk günlerde Karl ile dayısı arasında sık sık birçok konuşmalar geçiyordu. Karl, baba evinde pek seyrek olmakla birlikte büyük

bir istekle piyano çaldığını da anlatmıştı. Ama henüz işin başlangıcında bulunuyordu. Piyano çalmayı ona annesi öğretmişti. Karl, bunları anlatmanın aynı zamanda bir piyano sağlanması ricası anlamına geldiğini çok iyi biliyordu. Ne de olsa dayısının hiçbir yönden tutumlu olmak zorunda bulunmadığını görüyordu. Buna rağmen piyano konusundaki ricası hemen yerine gelmedi. Ancak sekiz gün kadar sonra dayısı, zoraki bir itirafta bulunuyormuş gibi konuşarak, piyanonun geldiğini, eğer istiyorsa, taşıma işine gözcülük bile edebileceğini Karl'a söyledi. Gerçi bu kolay bir işti, ama taşıma işi kadar kolay olamazdı. Çünkü evde eşya için özel bir asansör vardı. Koca bir eşya arabasına bu asansörde yer bulmak, onu içeriye yerleştirmek zor işti. Piyano asansörle Karl'ın odasına çıktı. Karl piyanoyu ve onu taşıyan işçileri götüren asansörle çıkabilirdi. Ama bunun hemen yanı başında bir de insan asansörü hazır durduğu için ötekine bindi. Yük asansörünün hizasına geldikçe düğmeye basarak bindiği asansörü durduruyor, artık kendi malı sayılan güzel aleti asansör camından dikkatle gözlüyordu. Piyano odaya getirilince Karl başına oturup önce onu biraz çaldı. Sevinçten çılgına döner gibi olmuştu. Öyle ki, piyano çalmaya devam edecek yerde havaya sıçrıyor, piyanonun karşısına geçip ellerini kalçalarına dayayarak onu hayretler içinde uzun uzun seyrediyordu. Odanın akustiğine de diyecek yoktu. Betonarme bir evde oturmanın başlangıçta uyandırdığı ufak rahatsızlığın büsbütün ortadan kalkmasını sağlıyordu. Gerçekten, dışardan bakınca binanın her yanının demirden olduğu görüldüğü halde, odanın içinde demir kısımların hiçbir yeri farkedilmiyordu. Rahatlık bakımından hiçbir eksikliği bulunmayan binada bunu bozabilecek en küçük bir ayrıntı da yoktu. Karl, başlangıçta piyano çalma konusunda kendinden çok umutluydu, çok şey bekliyordu. Hiç değilse yatmadan önce biraz piyano çalarak Amerikan koşullarını doğ-

rudan doğruya etkileme olanağını düşünmekten çekinmiyordu. Ama sokağın gürültüsü içinde uğuldayan açık pencereler önünde yurdunun eski bir asker şarkısını çalması oldukça garip kaçıyordu. Askerler, akşamları kışla pencerelerinin önüne uzanıp dışarının karanlığını seyrederken bu şarkıyı pencereden pencereye karşılıklı söylerlerdi. Karl, piyanoyu çaldıktan sonra caddeye bakınca, ortalığın birden değiştiğini görürdü. Yalnızca büyük bir dolaşımın küçük bir parçası gözüne çarpıyordu. Bunun çevresinde etkinlik halinde bulunan bütün güçleri tanımadan bu dolaşımın kenarına yapışmak mümkün olamazdı. Dayısı, Karl'ın piyano çalmasına katlanıyor, hattâ sesini bile çıkarmıyordu. Üstelik dayısı, Karl'ın piyanoyu her zaman hoşlanarak çalmadığı kanısındaydı. Karl'a Amerikan marşlarının notasını getirmişti. Şüphesiz Amerikan millî marşının notası da bunlar arasındaydı. Bir gün dayısı Karl'a, keman ya da borazan çalmayı da öğrenmek isteyip istemediğini sordu. Çok ciddî olarak sorulan bu soru ile güdülen amacın, yalnız müzik sevgisi olduğu herhalde ileri sürülemezdi.

Elbette Karl'ın ilk ve en önemli görevi İngilizce öğrenmekti. Bir yüksek ticaret okulunun genç bir profesörü her sabah saat yedide Karl'ın odasına gelir, onu yazı masasında kitapların başında, ya da odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşırken ve bir yandan da kelime ezberlerken bulurdu. Karl, İngilizceyi kavramak için ne kadar acele etse de yeterli görülmediğini, ayrıca burada elinde bulunan en iyi fırsatın, hızla ilerleyip dayısını olağanüstü sevindirmek olduğunu anlıyordu. Kısa zamanda başarıya ulaştı. Önce dayısı ile konuşurken kullandığı İngilizce kelimeler yalnız selâmlaşma ve vedalaşma sözleri çerçevesinde kalıyordu. Zaman geçtikçe konuşmaların daha önemli noktalarını İngilizce olarak kurmaya, böylece önemli konuları konuşmaya başladılar. Karl'ın dayısına söylediği ilk Amerikan şiiri,

bir yangını anlatıyordu. Bir akşam Karl bu şiiri söylerken dayısı çok hoşnut kalmış ve derin bir ciddiyet içine dalmıştı. O akşam ikisi de, Karl'ın odasında pencere önünde duruyorlardı. Dayısı dışarı bakıyordu. Gökyüzünün bütün aydınlığı artık kaybolmuştu. Dayısı şiir dizelerinin verdiği duygular içinde ellerini yavaşça ve belli aralıklarla biribirine vuruyordu. Karl onun yanında dimdik durmuş, gözlerini bir noktaya dikmiş, o güç şiirin hakkından gelmeye çalışıyordu.

Karl'ın İngilizcesi ilerledikçe dayısının neşesi artıyor, onu dostlarına tanıştırıyordu. Ama önceleri bu türlü karşılaşmalarda İngilizce profesörünün hep Karl'ın yakınında bulunmasına da özellikle dikkat ediyordu. Bir gün öğle üzeri Karl'm tanıştırıldığı ilk ahbap, uzun boylu, genç, inanılmıyacak kadar uysal birisiydi. Dayısı birçok komplimanlar yaparak onu Karl'ın odasına getirdi. Anlaşılan bu, anababa gözü ile bakıldığı zaman iyi yetiştirilememiş birçok milyoner evlatlarından biriydi. Hayatı, herhangi bir insanın bu genç adamın bütün hayatı boyunca yaşadığı günlerin bir tekini bile acı duymadan izleyemiyeceği biçimde geçmişti. O da bunu biliyormuş ya da seziyormuş gibi, gücü yettiği kadar buna katlanır görünüyor, dudaklarının ve gözlerinin çevresinde mutluluğun hiç sönmeyen gülümseyişini eksik etmiyordu. Sanki bu mutluluk onun gördüğü ve rastladığı her şeye, bütün dünyaya değerdi.

Bay Mack adlı bu genç adamla yapılan konuşma sırasında, Karl'ın dayısının kesin isteği üzerine, binicilik okulunda ya da açık havada sabahları saat altıda hep birlikte at gezintileri yapılması konusu üzerinde duruldu. Karl önce buna pek yanaşmadı, çünkü bugüne kadar hiç ata binmemişti. Ata binmeyi önce birazcık ister gibi oldu. Ama dayısı ile Mack konu üzerinde çok konuştular. Bunun hem salt bir eğlence olarak, hem de sağlık bakımından

gereğini uzun uzun belirttiler (ancak, bu işin bir sanat olduğunu söylemediler). Sonunda Karl ata binmeyi kabul etti. Artık Karl'ın sabahları saat beş buçukta yataktan kalkması gerekiyordu. Bu iş de ona öyle zor geliyordu ki! Bütün gün aralıksız olarak çaba göstermek zorundaydı. Bu durum, özellikle uykusuz kalması ona çok sıkıntı veriyordu. Ama banyosuna girince bütün sıkıntıları hemen dağıldı. Duşun süzgeci uzunluğuna ve genişliğine, bütün küvetin üstüne yayılıyordu. Yurdunda, ne kadar zengin olursa olsun, hangi arkadaşının böyle bir duşu, hele böyle kişiye özel bir banyosu vardı? Karl, küvetin içine uzanıp yattığı zaman kollarını iki yanına uzatabiliyordu. Sonra suyu açtı. Önce ılık, sonra sıcak, tekrar ılık ve en sonunda buz gibi soğuk su geldi. Suyu istediği gibi ayarlıyordu. Duşu kimizaman yarı yarıya kimizaman sonuna kadar açıyordu. Uykunun verdiği tatlı uyuşukluktan henüz sıyrılamamış bir halde yıkanırken, özellikle kapalı gözlerinin üzerine son damlaların teker teker düşmesinden çok hoşlandı. Sonra gözlerini açtı ve yüzünü iyice suya tuttu.

Dayısının şatafatlı otomobili Karl'ı binicilik okuluna bıraktı. Orada kendisini İngilizce profesörü bekliyordu. Mack ise hep geç gelirdi. Geç gelmesinin bir sakıncası da yoktu. Çünkü ancak o geldikten sonra asıl binicilik başlıyor ve her taraf canlanıyordu. Mack içeri girdiğinde, atlar o zamana kadar üstlerinden atamadıkları uyuşukluktan kurtulup şaha kalkmazlarsa, kırbacın şaklaması içeriyi doldurmazsa, etrafı çevreleyen galeride ansızın bazı insanlar, seyirciler, seyisler, biniciler ya da başkaları görünmezse olur muydu? Karl, Mack gelinceye kadar geçen zamandan yararlanarak, biniciliğin en ilkel ön temrinleri çerçevesinde birşeyler yapmaya çalışırdı. Uzun boylu bir adam vardı; en yüksek atın üstünde otururken kolunu yukarı kaldırmadan ileri uzatır ve Karl'a her zaman en çok çey-

rek saat süren bir ders verirdi. Karl'ın sağladığı başarılar pek parlak değildi. Ders sırasında, çoğuzaman uykulu haliyle kapı direğine yaslanıp duran İngilizce profesörüne uzun boylu adamın durmadan haykırdığı görülürdü. Karl, bu İngilizce sözleri kavramak için durmadan çaba gösterirdi. Ama Mack gelir gelmez ata binmenin güçlüğü birden kaybolurdu. Uzun boylu adam hemen oradan uzaklaşır, çok geçmeden, henüz yarı karanlık olan salonda dört nala koşan atların nal seslerinden başka bir şey duyulmaz, Mack'ın Karl'a kumanda ederken kaldırdığı kolundan başka bir şey de görülmezdi. Uyku kadar çabuk gelip geçiveren bu yarım saatlik eğlenceden sonra her şey birden dururdu. Mack, Karl ile acele vedalaşır, onun biniciliğinden çok hoşnut kalmışsa kimi zaman yanağını eliyle okşardı. Sonra yavaş yavaş Karl ile birlikte kapıdan dışarı çıkardı. Karl, profesörü de otomobile alır, çoğu zaman sapa yollardan geçerek İngilizce dersi için eve giderlerdi. Dayının evinden binicilik okuluna dosdoğru giden ana caddeden geçmek kalabalık yüzünden çok vakit kaybedilmesine sebep olurdu. Zaten İngilizce profesörünün Kari ile birlikte gelmesi uzun süre devam etmedi. Çünkü yorgun adamı binicilik okuluna gelmek zahmetine boş yere soktuğu için kendini kabahatli bulan Karl, Mack'la İngilizce anlaşması da çok kolay olduğu için, profesörü bu görevden bağışlamasını dayısından rica etti. Dayısı bir süre düşündükten sonra bu ricayı yerine getirdi.

Aradan oldukça uzun zaman geçtikten sonra dayısı Karl'a ticarethanesini şöyle üstünkörü göstermeye karar verdi. Oysa Karl bu konuda birçok defalar ricada bulunmuştu. Dayısının ticarethanesinde bir çeşit komisyonculuk ve nakliyecilik işi yapılıyordu. Karl'ın hatırlayabildiğine göre Avrupa'da buna benzer ticarethaneler galiba pek yoktu. Yapılan iş bir çeşit aracılıktı. Ama bu aracılık yoluyla mallar üreticiden tüketiciye ya da satıcılara gitmiyor,

büyük sanayici karteller için ve bunlar arasında mal ve ham madde sağlamanın aracılığı yapılıyordu. Bundan dolayı geniş ölçüde mal satın alınıyor, depo ediliyor, taşınıyor ve satılıyordu. Müşterilerle sürekli ve sıkı bir telefon ve telgraf ilişkisi kurmak zorunluğu vardı. Telgraf makinelerinin bulunduğu salon pek öyle küçük değildi. Karl'ın doğduğu şehirde bulunan telgrafhaneden de büyüktü. Karl, bir gün telgrafhanede tanıdığı olan bir arkadaşı ile oraya gitmiş de görmüştü. Dayısının telefonlarının bulunduğu salonda insan ne yana bakarsa, telefon kabinesi kapılarının durmadan açılıp kapandığını görürdü. Telefonların zil sesleri insanın kafasını şişiriyordu. Dayısı bu kabine kapılarından ilkini açtı. İçerdeki keskin elektrik ışığının altında bir memur oturuyordu; kapıdan gelen her gürültüye karşı ilgisizdi. Başında çelik bir çember vardı. Çember, kulaklarına sımsıkı yapıştırılmış kulaklıkları tutuyordu. Sağ kolunu küçük bir masaya dayamıştı. Kolu sanki taşıyamıyacağı kadar ağırdı. Yalnızca kurşun kalemini tutan parmakları, anormal bir biteviyelik içinde hızla kıpırdıyordu. Önündeki huniye söylediği sözler tane taneydi. Hattâ çoğuzaman karşısında bulunan kişiye itirazlarda bulunur gibi davrandığı bile farkediliyordu. Anlaşıldığına göre, karşısındaki kendisinden kesin bir şey soruyor, ama duyduğu sözler onu, niyetini açıklamadan önce gözlerini yere indirip yazmaya zorluyordu. Dayısının Karl'a söylediğine göre bu adamın konuşması önemli değildi. Çünkü onun aldığı haberlerin aynısı, başka iki memur tarafından da o anda zaptediliyordu. Sonradan bunlar karşılaştırılıyor ve hiçbir yanlışlık yapılmamasına çalışılıyordu. Dayısı ile Karl kapıda göründüğü anda bir memur adayı usulca içeri girdi ve az önce yazılmış bir kâğıtla birlikte çıktı. Salonun ortasında sağa sola koşuşan insanlar durmadan gidip geliyordu. Hiç kimse selâm vermiyordu. Selâm vermek kaldırılmıştı. Herkes, önünden gidenin adımla-

rını izliyor, üzerinde alabildiğine hızla ilerlediği döşemelere bakıyordu. Ya da tek tük kelimeleri ve kâğıtların üstündeki sayıları bakışları ile kavrıyor, koşarak giderken elinde tuttuğu kâğıtları sallıyordu.

İşletmenin koridorlarından birinde yürürlerken Karl birden, «İşi gerçekten genişletmişsin» dedi. Çevrilen bütün işin derinine inebilmek için günlerce zaman harcamak gerekliydi. Bir tek bölümü görmek bile uzun zaman isterdi.

«Şunu bil ki, bütün bunları otuz yıl önce kendi elimle kurdum. O vakitler liman bölgesinde küçük bir ticarethanem vardı. Orada çalışırken günde beş sandık mal boşaldı mı büyük iş sayılırdı ve etekle-rim havada eve dönerdim. Şimdi limanda büyüklükçe üçüncü gelen depolar benim malım. Eski dükkân şimdi hamallarımın altmış beşinci grubunun yemek salonu ve erzak deposu olarak kullanılıyor.»

«Nerdeyse insanın aklı almıyor.» dedi Karl.

Dayısı sözünü keserek, «Burada bütün gelişmeler hep böyle hızlıdır.» dedi.

Bir gün Karl, her zamanki gibi yemeğini yalnız yemeyi düşünüyordu. Yemek zamanına çok az bir zaman kala dayısı çıkageldi. Hemen siyah bir elbise giymesini istedi, onunla yemeğe gideceğini söyledi. Yemekte iki iş arkadaşı bulunacaktı. Karl bitişik odada üstünü değiştiği sırada dayısı yazı masasının başına oturdu. Karl'ın henüz bitirdiği İngilizce ödevini gördü, elini masaya vurarak, «Gerçekten çok güzel!» diye haykırdı.

Karl, bu övgüyü işitince şüphesiz daha iyi giyindi. Ama artık İngilizcesine de gerçekten epeyce güveniyordu.

Karl, dayısının ilk geldiği akşam gördüğü yemek odasını çok iyi hatırlıyordu. Şimdi içerde iki şişman adam vardı. Selâm vermek üzere yerlerinden kalktılar. Birisinin adının Green, ötekinin de Pollunder olduğu sofradaki konuşmalar sırasında anlaşıldı. Dayısı, herhangi bir tanıdık konusunda hemen hemen

tek kelime bile söylemez, gerekli şeyleri ya da ilgi duyduğu noktaları kişisel gözlemi ile bulup çıkarma işini her zaman Karl'a bırakırdı. Yemek başladıktan sonra çok önemli iş konuları üzerinde duruldu. Bu konuşmalar Karl için ticaret deyimleri bakımından iyi bir ders oldu. Bu arada Karl'ı, özellikle karnını iyice doyurması gereken bir çocukmuş gibi yemeği ile baş başa bıraktılar. En sonunda bay Green, Karl'a doğru eğildi, Amerika ile ilgili ilk izlenimlerinin genellikle nasıl olduğunu sordu. Elden geldiği kadar seçik bir İngilizce ile konuşmanın belli belirsiz bir çabası içindeydi. Karl, soruyu oldukça geniş cevapladı. Konuştuğu sırada çevresinde bir ölüm sessizliği vardı. Ara sıra dayısına da yan gözle bakıyordu. New York ağzı bir konuşma biçimi kullanarak hoş görünme ve böylece teşekkürlerini anlatma çabası gösteriyordu. Karl'ın kullandığı bir deyim üzerine onu dinleyenlerin üçü de gülüştüler. Karl, büyük bir yanlışlık yapmış olmaktan bile korktu. Ama hayır! Bay Pollunder'in açıkladığı gibi, yaptığı konuşmanın çok başarılı olduğu söylenebilirdi. Bu bay Pollunder'in Karl'dan çok hoşlandığı görülüyordu. Dayısı ile bay Green tekrar iş konularını konuşmaya başlayınca, bay Pollunder koltuğunu Karl'a yaklaştırdı. Önce adı, soyu sopu ve yolculuğu konusunda ondan birçok şeyler sordu. Sonunda Karl'ın biraz soluk almasına fırsat verdi, kendinden ve kızından anlatmaya başladı. Konuşurken gülüyor, öksürüyordu. Acele acele konuşuyordu. Kızı ile birlikte New York yakınında küçük bir çiftlikte oturuyordu. Ama kendisi yalnız akşamları çiftliğe gidebiliyordu. Çünkü bankerdi, mesleği onu bütün gün New York'a bağlıyordu. Karl'ı hemen çiftliğe davet etti. Çağrısını içinden gelerek yapıyordu. Karl gibi taze bir Amerikalının arasıra New York'tan ayrılıp dinlenmeye mutlaka ihtiyacı vardı. Karl, bu çağrıyı kabul edebilmek için hemen dayısından izin istedi. Dayısı izini verdi. Hem de bundan hoşnut kalmış görün-

dü. Ama ziyaretin belli bir tarihi saptanmadı, ya da bu nokta üzerinde hiç durulmadı. Oysa Karl ile bay Pollunder bunu bekliyorlardı.

Ama daha ertesi gün Karl'ı dayısının bürolarından birine çağırdılar (dayısının yalnız bu binada on tane ayrı bürosu vardı). Karl, dayısı ile bay Pollunder'i oldukça sessiz halde koltuklarına uzanmış buldu.

«Bay Pollunder,» dedi dayısı; odaya çöken akşam karanlığı içinde güçlükle seçilebiliyordu. «Bay Pollunder geldi. Dün konuştuğumuz gibi, seni çiftliğine götürecek.»

Karl, «Hemen bugün gideceğimi bilmiyordum, yoksa çoktan hazırlanırdım.» dedi.

«Eğer hazır değilsen, en iyisi bu ziyareti yarına bırakalım.» dedi dayısı.

Bay Pollunder yüksek sesle, «Ne hazırlığı canım! Genç insan her zaman hazır sayılır.» dedi.

Dayısı konuğuna dönerek, «Elbette öyle. Ama ne olsa odasına bir çıkıp gelmesi gerekir, sizi de burada bekletmiş olur.» dedi.

«Daha çok vaktimiz var.» dedi bay Pollunder. «Bu kadarlık gecikmeyi daha önce hesaba kattım, büroyu biraz erken kapadım.»

Dayısı, «Görüyorsun, yapacağın ziyaret daha şimdiden ne kadar zahmetlere sebep oluyor.» dedi.

Karl, «Çok affedersiniz. Birkaç saniye içinde gidip dönerim.» diyerek bir koşu fırlamak istedi.

«O kadar acele etmeyin.» dedi bay Pollunder. «Beni en ufak bir zahmete bile sokmuyorsunuz. Tersine, ziyaretiniz beni çok sevindiriyor.»

«Yarın binicilik dersine de gidemiyeceksin. Ders için haber verdin mi ?»

«Hayır», dedi Karl. Kendisini çok sevindiren bu ziyaret bir yük olmaya başlamıştı. «Bilmiyordum ki.»

Dayısı gene sordu : «Buna rağmen gideceksin demek ?»

Bay Pollunder dost insandı; Karl'ın yardımına

yetişti: «Giderken binicilik okulunun yanından geçeceğiz, işi yoluna koyarız.»

Dayısı, «İyi güzel, ama Mack seni gene de bekliyecek.» dedi.

Karl, «Beklemez beni ama, gene de oraya gider.» dedi.

Dayısı, «Peki, öyleyse?» dedi. Karl'ın verdiği cevabı hiç haklı bulmamış gibiydi.

Son sözü gene bay Pollunder söyledi: «Ama Klara» — Bay Pollunder'in kızının adı Klaray'dı — «da onu bekliyor. Hem de bu akşam. Klara, Mack'tan önce gelir herhalde?»

«Elbette», dedi dayısı, «Öyleyse odana koş.» Elinde olmıyarak koltuğun kenarına elini birkaç defa vurdu. Karl kapıya gelmişti. Dayısının sorusu üzerine durdu: «Yarın sabah erkenden İngilizce dersi için burada olursun değil mi?»

«Canım!» dedi bay Pollunder ve şişmanlığın elverdiği ölçüde hayret içinde koltuğunda yana doğru döndü. «Hiç olmazsa yarınki günü dışarda geçiremez mi yani? Öbür gün sabah erkenden onu alıp gelsem olmaz mı?»

«Asla olmaz.» dedi dayı. «Öğreniminin düzensizliğe uğramasını hiç istemem. İleride bir gün düzenli bir iş hayatına kavuşunca, böyle güzel ve şeref verici bir çağrıyı yerine getirmesi için daha uzun zaman izin vermeyi yürekten isterim.»

Karl, 'Ne kadar çelişmelerle dolu bir düşünce.' dedi içinden.

Bay Pollunder üzülmüştü: «Bir akşam ve bir gece böyle bir konuda hemen hiç yokmuş gibi bir şey sayılır.»

«Ben de böyle düşünüyordum.» dedi dayısı.

Bay Pollunder, «Ne verilirse onu almalı.» — diyerek gene de güldü. Karl'a, «Haydi, bekliyorum!» diye seslendi. Dayısı başka bir şey söylemediği için Karl da koşarak gitti.

Çok geçmeden Karl yolculuğa hazır durumda

döndü, büroda yalnız bay Pollunder'i buldu. Dayısı gitmişti. Bay Pollunder, büyük bir mutluluk içinde Karl'ın iki elini birden sıktı. Sanki Karl'ın onunla birlikte gideceğine mümkün olduğu kadar güvenmek istiyordu. Karl, acele etmiş olmanın verdiği yorgunluktan henüz kurtulmamıştı. O da bay Pollunder'in ellerini sıktı. Yapacağı gezintiye çok seviniyordu.

«Dayım gitmeme öfkelendi mi?» diye sordu.

«Hayır, hayır! Bütün o sözleri pek öyle ciddî değildi. Ama sizin yetişmenize gerçekten büyük önem veriyor.»

«Daha önceki sözlerinin pek ciddî olmadığını size söyledi mi?»

«Elbette,» dedi bay Pollunder rahatça ve yalan söyliyemiyeceğini böylece kanıtlamış oldu.

«Sizi ziyaret için gerekli izni istemiye istemiye vermesi garip bir şey. Oysa onun dostusunuz.»

Açıkça itiraf etmemesine rağmen bay Pollunder de buna bir anlam veremedi. Akşamın tatlı sıcaklığı içinde bay Pollunder'in otomobilinde giderken, hemen başka konulara geçip konuşmaya başladıkları halde, ikisi de uzun zaman bunu düşündüler.

İkisi birbirlerine çok yakın oturuyorlardı. Bay Pollunder, Karl'ın elini tutuyor, bir yandan da anlatıyordu. Karl, bayan Klara üzerine çok şeyler öğrenmek istiyordu. Uzun yolculuk boyunca sanki hep sabırsızdı ve konuşmaların yardımı ile yolun gerçekte olduğundan daha kısa zamanda sona ereceğini sanıyordu. Akşamları New York'un caddelerinden daha hiç geçmemişti. Bir tretuvara, bir yollara bakıyor, bakışları her an ayrı bir yana yöneliyordu. Kasırgaya tutulmuş gibi büyük bir gürültünün içindeydiler. Karl, bu gürültüye insanların sebep olamıyacağını, bunda bambaşka bir etkinin bulunduğunu düşünüyordu. Bir yandan da bay Pollunder'in sözlerini kaçırmamaya çalışıyordu. Bütün bunların arasında Karl'ı en çok ilgilendiren bay Pollunder'in koyu

renkli yeleğiydi. Yeleğin üzerinde bir baştan bir başa koyu renkli bir zincir sarkıyordu. İnsanların büyük ve çok belirli bir geç kalma korkusu içinde uçar adımlarla yürüyerek ya da mümkün olan aceleyle giden taşıt araçlarında tiyatrolara koştuğu caddelerden geçtiler, şehrin kenar mahalleleri arasından en uçtaki konut yerlerine geldiler. Ara sıra karşılaştıkları atlı polisler, otomobili yan sokaklardan sürmelerini sık sık söylediler. Çünkü büyük caddeleri, gösteri yürüyüşü yapan metal işçileri doldurmuştu. İşçiler grev yapıyorlardı. Bu yüzden kavşak noktalarından ancak çok önemli araba trafiğinin yapılmasına izin veriliyordu. Sonra otomobil, karanlık ve boğuk bir gürültü ile dolu sokaklardan geçerek, hepsi birbirine benzeyen büyük caddeleri aştı. Daha sonra sağda ve solda, ucu görülmeyen bir derinlikte akın akın gelen insan kalabalıkları göründü. Yayakaldırımları doluydu. Herkes kısa adımlarla ağır ağır ilerliyordu. Bir de şarkı söylüyorlardı. Şarkıları tek bir insan sesi gibi çınlıyordu. Boş kalan yolun orasında burasında, yerinde duramıyan atlara binmiş polisler, ya da birtakım bayraklar taşıyan insanlar göze çarpıyordu. Bazılarının elinde üstü yazılı bezler vardı. Bazı yerlerde de işbirlikçileri ve fedaileri ile çevrili işçi liderleri, ya da bir tramvay arabası görülüyordu. Bunlar, kargaşalıktan kaçıp kurtulamıyan tramvay arabalarıydı. İçlerinde kimse yoktu, ışıkları da sönmüştü. Sürücüleri ile biletçileri yolun kenarına oturmuş bekliyorlardı. Küçük meraklı grupları nümayişçilerden epeyce uzakta duruyor ve olayların gerçek yanı üzerinde bir şeyden haberleri olmadığı halde yerlerinden hiç kıpırdamıyorlardı. Karl'ın ise neşesine diyecek yoktu. Bay Pollunder'in sırtına koyduğu koluna yaslanmış oturuyordu. Biraz sonra ışıklandırılmış, duvarlarla çevrilmiş, köpeklerin beklediği bir köşkte, el üstünde tutulacak bir konuk olacağını bilmesi, onu her şeyden çok hoşnut ediyordu. Gerçi biraz uykusu geldiği için bay

Pollunder'in söylediklerinin hepsini yanlışsız ya da hiç değilse arada boşluk kalmadan kavrayamamıştı. Ama gene de vakit vakit kendini şöyle bir toparlıyor, gözlerini oğuşturuyor, uykulu halini bay Pollunder'in farkedip etmediğini öğrenmeye çalışıyor, öğrenmesin diye de her çareye başvuruyordu.

NEW YORK YAKININDA BİR KÖŞK

«İşte geldik.» dedi bay Pollunder. Tam da Karl'ın kendinden geçtiği bir andı. Otomobil köşkün önünde durdu. New York çevresinde zengin kişilerin oturduğu köşklerden biriydi burası. Bir tek ailenin oturmasına yarayan herhangi bir köşke göre daha geniş ve yüksekti. Evin yalnız alt katında ışık yandığı için yüksekliğini kestirmek zordu. Ön tarafta kestane ağaçlarının hışırtısı duyuluyordu. Ağaçların arasından geçen kısa bir yol evin dış merdivenine dayanıyordu. Demir parmaklıklı bahçe kapısı açıktı. Karl, arabadan inerken duyduğu yorgunluktan, yolculuğun oldukça uzun sürdüğünü anladı. Kestane ağaçları ile çevrili yolun karanlığı içinde, çok yakından gelen bir kız sesi duydu: «İşte bay Jakob da geldi sonunda.»

«Adım Rossmann.» dedi Karl. Kızın uzanan elini tuttu. Artık onu ana çizgileri ile seçebiliyordu.

Bay Pollunder, «Jakob'un yeğeni oluyor yalnızca. Adı Karl Rossmann» diyerek durumu açıkladı.

Kız isimle pek ilgili değildi. «Öyle ya da böyle, farketmez. Gelişine hepimiz sevindik, o kadar.» dedi.

Karl ise, bay Pollunder ile kızı arasında eve doğru yürürken gene de sordu: «Siz bayan Klara'sınız, değil mi ?»

«Evet.» dedi Klara. Evden bu yana doğru gelen hafif bir ışık yüzünü birazcık aydınlattı. Yüzünü Karl'a yaklaştırdı. «Size kendimi bu karanlıkta tanıtmak istemiyordum.» dedi.

Karl, 'Oysa bizi bahçe kapısının önünde beklemiyor muydu ?' dedi kendi kendine. Yürürken gittikçe kendini daha iyi toparladı.

«Bu akşam bir konuğumuz daha var.» dedi Klara.

Bay Pollunder öfkeyle bağırdı : «Olamaz.»

«Bay Green.» dedi Klara.

Karl, bir şüpheye kapılmış gibi sordu : «Ne zaman geldi ?»

«Az önce. Önünüzden gelirken otomobilinin gürültüsünü duymadınız mı ?»

Karl, Pollunder'e baktı. İşi nasıl yorumlıyacağını öğrenmek istiyordu. Pollunder, ellerini ceplerine sokmuş, adımlarını daha sert atmaktan başka bir şey yapmıyordu.

«New York'un dışında oturmak da fayda etmiyor. İnsan rahatsız edilmekten kendini kurtaramıyor. Biraz daha uzak bir yerde oturmaktan başka çaremiz yok. Eve gelmek için gece yarısına kadar araba sürmek zorunda kalacağım demek.»

Dış merdivene gelince durakladılar.

«Öyle diyorsun, ama bay Green çoktandır bize gelmedi.» dedi Klara. Babası ile ayni görüşte olduğu anlaşılıyordu. Ama bir yandan da onu yatıştırmak istiyordu.

«Neden kalkıp da bu akşam geliyor acaba ?» dedi Pollunder. Öfkelenmişti. Sözleri, gevşek ve ağır bir et gibi kolayca oynayan kabarık dudaklarından peş peşe dökülüyordu.

«Doğrusun.» dedi Klara.

Karl, «Belki de hemen ayrılıp gidecek.» dedi. Daha düne kadar hiç tanımadığı bu insanlarla ayni görüşte olmasına kendisi de şaşıp kaldı.

«Yoo, hayır,» dedi Klara, «babamla çok önemli bir

işi varmış. Bu işin görüşülmesi de çok zaman alacakmış. Nazik bir ev sahibi olmak istersem, yarına kadar konuşmalarına katlanmak zorunda kalacağımı söyliyerek şaka yollu beni korkuttu bile.»

Pollunder yüksek sesle, «Neler de neler. Öyleyse geceyi burada geçirecek.» dedi. Sanki durum en kötü noktaya erişmişti. «Oysa, ben istiyordum ki,» diye devam etti, kafasından geçen yeni şeyler onu biraz daha sevimli yapmıştı; «oysa ben istiyordum ki, sizi bay Rossmann, gene otomobilime alayım ve dayınıza götüreyim. Bu akşamın tadı daha şimdiden kaçtı. Başka bir akşam için ise dayınızın sizi bize bir daha ne zaman bırakacağını kimse bilemez. Ama sizi bu akşam hemen geri götürürsem, bir dahaki sefere izin vermemezlik edemez.»

Kurduğu planı açıklamak için Karl'ın elini tuttu. Karl istifini bozmadı. Klara, onu alakoymasını babasından rica ediyor, kendisinin ve Karl'ın bay Green'den dolayı zaten rahatsız olmıyacaklarını söylüyordu. Sonunda Pollunder, bu kararının pek kesin olmadığını farketti. Bu arada — belki en önemlisi de buydu — bay Green'in merdivenin üst başından aşağıya birden seslendiği duyuldu: «Nerede kaldınız?»

Pollunder «Geliyoruz» diyerek merdiveni çıkmaya başladı. Karl ile Klara da peşinden gidiyor ve şimdi aydınlıkta biribirlerini iyice inceliyorlardı.

Karl, 'Kıpkırmızı dudakları var.' dedi kendi kendine, Bay Pollunder'in dudakları gözünün önünden geçti. Şimdi bunlar, kızında ne kadar da üstün bir güzelliğe bürünmüşlerdi.

Klara, «Yemekten sonra,» — dedi, — «eğer isterseniz, hemen odama çıkarız. Hiç değilse bay Green'den kurtuluruz. Babam da onunla ne hali varsa görsün. Sonra da beni kırmaz, piyano çalarsınız. Çok güzel piyano çaldığınızı söyledi babam. Yazık ki benim elimden hiç gelmiyor. Müziği beceremiyorum. Piyanoya elimi değdirdiğim yok. Oysa müziği gerçekten çok seviyorum.»

Karl, yanlarında bay Pollunder'in de bulunmasını çok istiyor, ama Klara'nın teklifine de yürekten katılıyordu. Karl, Pollunder'in boyuna bosuna artık alıştığı için Green'in koskocaman görüntüsü karşılarında bir heyula gibi belirdi. Merdivenleri adım adım çıktıkça önlerinde daha çok büyüyordu. Karl, bu akşam bay Pollunder'i bu adamın elinden kurtarmak için beslediği bütün umutları yitirdi.

Bay Green onları büyük bir telâşla karşıladı. Sanki kaçırdığı birçok şeyi tamamlamak istiyordu. Bay Pollunder'in koluna girdi, Karl ile Klara'yı da yemek odasına sürükledi. Yemek odasının çok hoş bir görünüşü vardı. Sofranın üzerinde taze yaprakların arasına çiçekler yerleştirilmişti. Bu güzel görünüm, bay Green'in varlığından doğan üzüntüyü bir kat daha arttırıyordu. Herkes yerini alıncaya kadar masanın başında bekleyen Karl, bahçe tarafına düşen büyük camlı kapının açık kalmasına ayrıca çok sevindi. Çünkü çardak altında bulunuyorlarmış gibi içeriye güzel kokular doluyordu. Bay Green, camlı kapıyı kapamak için soluyarak kapıya gitti. Alttaki sürgüye eğildi, yukardakine uzandı. İşi büyük bir çeviklikle becerdiği için arkadan koşup gelen uşağa yapacak bir şey kalmadı. Sofraya oturur oturmaz bay Green'in söylediği ilk sözler, Karl'ın bu ziyaret için dayısından aldığı izin üzerinde kendisinin duyduğu hayreti belirtiyordu. Çorba kaşığını tepeleme doldurup biribiri ardından ağzına götürürken, sağında oturan Klara'ya solunda oturan bay Pollunder'e, bu işe neden bu kadar hayret ettiğini, dayısının Karl'a ne kadar önem verdiğini onu ne kadar sevdiğini, böyle derin bir dayı sevgisine kolayca rastlanmıyacağını anlattı.

Karl, 'Gereksiz yere burada işe karışması yetmiyormuş gibi, bir de benimle dayımın arasına giriyor', diye düşünüyor, tatlı altın sarısı rengi olan çorbanın yudumu bile boğazından geçmiyordu. Buna rağmen duyduğu rahatsızlığı hiç belli etmemeye çalışıyordu.

Sonra sessizce çorbayı gövdeye indirmeye başladı. Yemek uzun sürdü ve bir eziyet gibi geçti. Yalnızca bay Green'de, biraz da Klara'da canlılık vardı. Yalnızca onlar, ara sıra birazcık gülmek fırsatı bulabiliyordu. Bay Pollunder, yalnız birkaç defa, o da bay Green'in işten söz etmesi üzerine konuşmalara katıldı. Ama bu konuşmalardan da çabucak vazgeçip sesini kesti. Biraz sonra bay Green, hiç beklenmedik bir anda söylediği sözlerle onu gene hayretler içinde bıraktı. Karl, o anda kendisini tehdit eden bir şey varmış gibi onu can kulağı ile dinlemeye başladı. Klara, kendinden geçen Karl'ı uyardı, önünde duran et kızartmasını işaret ederek akşam yemeği yediğini hatırlatmak zorunda kaldı. Bay Green, başlangıçta bu beklenmedik ziyaretini yapmak niyetinde olmamasının ayrı bir önem taşıdığını belirtti. Biraz sonra sözünü edeceği işin özel bir önem taşımasına rağmen, bunun en önemli taraflarının gündüzün şehirde görüşülmesinin mümkün olduğunu, yarın ya da daha sonra da ayrıntılarının görüşülebileceğini anlattı. Bunun için iş saatinin bitiminden çok önce bay Pollunder'e gitmiş, ama onu bulamamıştı. Bu yüzden evine telefon edip geceyi dışarda geçireceğini söyledikten sonra yola çıkmak zorunda kalmıştı.

Karl, «Öyleyse benim af dilemem gerekir.» dedi ve kimsenin cevap vermesine meydan vermeden sözüne devam etti: «Çünkü bay Pollunder'in bugün bürodan erken ayrılmasından ben kabahatliyim. Buna çok üzüldüm.»

Bay Pollunder, yüzünün büyük kısmını peçete ile örttü. Klara da gülümsüyordu. Ama bu gülümseme, babasına katılmasından değil, onu etkileme çabasından ileri geliyordu.

Bay Green, önündeki güvercin etini keskin bir bıçakla parçalarken: «Af dilemenin gereği yok.» dedi. «Tersine, akşamı böyle güzel bir toplulukla birlikte geçirdiğime çok seviniyorum. Yoksa akşam yemeğini evde yalnız yiyecektim. Evde ihtiyar kâhya kadın-

dan başka kimsem yok. O da öyle ihtiyarladı ki, kapıdan masama kadar olan yolu yürümek bile zor geliyor ona. Onun bu yolu yürümesini seyrederken, uzun süre koltuğuma yaslanıp beklemem gerekiyor. Ancak çok yakınlarda, yemekleri uşağın yemek odası kapısına kadar getirmesini ona zorla kabul ettirdim. Ama anladığıma göre, kapı ile yemek masası arasındaki yolda hizmet etmeyi başkasına bırakmaya hiç niyeti yok.»

«Bak sen şu işe!» dedi Klara. «Bağlılık bu demek mi ?»

«Elbette. İnsana bağlılık henüz yer yüzünden kalkmadı.» diyen bay Green, ağzına bir yudum daha götürdü. Ağzına koyduğu yemeği dilinin bir kavrayışı ile aşağıya yolladığını Karl rasgele görüverdi. Midesi bulandı, ayağa kalktı. Bay Pollunder ile Klara, aynı anda Karl'ın ellerinden tuttular.

«Daha oturacaksınız.» dedi Klara. Karl yerine oturunca : «Az sonra birlikte buradan gideceğiz. Sabırlı olun!» diye fısıldadı.

Bu arada bay Green sessizce yemeğini yemeye devam ediyordu. Kendisinin sebep olduğu mide bulantısından dolayı Karl'ı yatıştırmak sanki bay Pollunder'le Klara'nın doğal göreviydi.

Bay Green'in her kap yemek üzerinde titizlikle durmasından dolayı yemek uzadıkça uzuyordu. Öte yandan, gelen her yemeği de hiçbir usanç göstermeden kabul etmeye her an hazırdı. Görünüşe bakılırsa, evindeki ihtiyar kâhya kadının yapamadıklarını bu akşam hiç eksik bırakmadan tamamlamak istiyordu. Ara sıra da Klara'nın ev işlerini yürütmede gösterdiği ustalığı övüyordu. Bunlar Klara'nın hoşuna da gitmiyor değildi. Karl, sanki Green, Klara'ya saldırıyormuş gibi karşı koymaya çalışıyordu. Bay Green, Klara ile uğraşmakla kalmadı; ara sıra başını tabaktan kaldırmaksızın, Karl'ın çok iştahsız olmasından dolayı üzüntülerini de bildirdi. Bay Pollunder, iştah konusunda Karl'ı savundu. Oysa ev

sahibi olarak Karl'ı yemeye teşvik etmesi gerekirdi. Gerçekte Karl, yemeğin başından sonuna kadar uğradığı zorlamalar sonucu içinde derin bir duyarlık bulduğu için, bay Pollunder'in bu konudaki sözlerini daha büyük bir anlayışla karşılayacak yerde, kabalığa yordu. Bazen uygun düşmiyecek kadar hızlı ve çok yemesi, sonra yorgun düşüp uzun süre çatala bıçağa el değdirmemesi, onun bu üzüntülü halinden ileri geliyordu. Sofranın en durgun insanı olmuştu. Yemekleri taşıyan uşak bile onun bu durumu karşısında çoğuzaman ne yapacağını bilemedi.

Bay Green, «Yememekle bayan Klara'yı ne kadar kırdığınızı yarın sayın senatöre anlatacağım.» dedi. Sözlerindeki şaka havasını çatalla bıçağı elinde tutuş biçimi ile anlatmaktan başka bir şey yapmak gereğini duymadı.

«Kızcağızın ne kadar üzüntülü olduğuna baksanıza!» diye devam etti ve elini Klara'nın çenesinin altına koydu. Klara sesini çıkarmadı. Gözlerini yumdu.

«Seni gidi, seni!» dedi yüksek sesle. Sırtını koltuğa yasladı. Doymuş olmanın verdiği güçle gülüyordu. Yüzü kıpkırmızıydı. Karl, bay Pollunder'in tutumuna bir türlü anlam veremiyordu. Bay Pollunder yerinde oturuyor, sanki önemli bir şeyin geçtiğini görüyormuş gibi gözlerini tabağından ayırmıyordu. Karl'ın koltuğunu kendine yaklaştırmıştı. Konuştuğu zaman sözlerini herkese birden yöneltiyordu. Karl'a özel olarak söyliyeceği şeyler yoktu. Oysa Green'e, bu New York'lu koca işkembeli ihtiyar bekâra, Klara'ya apaçık bir niyetle takıldığı, Pollunder'in konuğu olan Karl'ı küçük düşürdüğü ya da hiç değilse çocuk yerine koyduğu, daha akla gelmeyen kim bilir hangi işlere hazırlandığı ve epeyce ileri gittiği halde ses çıkarmıyordu.

Hiç kimsede neşe kalmadığını farkeden Green, herkesten önce ayağa kalktı. Onunla birlikte herkes ayaklandı. Tablonun değişmesinden sonra Karl tek

başına bir kenara çekildi. Dar ve beyaz pervazların böldüğü büyük pencerelerden birine gitti. Bunlar terasa açılıyordu. Ama iyice yaklaşınca bunların pencere değil, kapı olduğunu farketti. Başlangıçta bay Pollunder ile kızının bay Green karşısında duyduğu ve Karl'ın biraz anlayamadığı soğukluktan artık bir eser kalmamıştı. Şimdi Green ile birlikte ayakta duruyor, söylediklerini durmadan başları ile doğruluyorlardı. Bay Pollunder'in bay Green'e sunduğu püronun dumanı salonun her tarafına yayılıyordu. Evde Karl'ın babası da ara sıra yeri geldikçe böyle kalın püroların sözünü ederdi. Ama o da bunları her halde gözüyle görmemişti. Yayılan duman, Green'in etkisini, şimdiye kadar ayak basmadığı bütün köşelere ve boşluklara kadar götürüyordu. Karl bile o kadar uzakta bulunduğu halde püro dumanının burnunda bir kaşıntı meydana getirdiğini duydu. Bulunduğu yerden şöyle bir an için ve yalnız bir defa gördüğüne göre, bay Green'in davranışları pek bayağıydı. Karl'ın aklına yeni bir şey geldi. Dayısının bu ziyaret için izin vermekten kaçınmasının belki tek nedeni, bay Pollunder'in zayıf karakterini bilmesiydi. Belki de bu yüzden bu ziyaret Karl'ı çok üzecekti. Kesin olarak şimdiden bir şey diyemezse de, buna olabilir gözü ile bakılabilirdi.

Karl, Amerikalı kızdan da hoşlanmadı. Oysa kızın biraz sonra gördüğünden de daha güzel olabileceğini düşünmemişti. Bunun yanında, bay Green'in onunla fazla uğraşmasından bu yana kızın güzelliği onu etkiliyordu. Yüzü, insanı tutkulıyacak kadar güzeldi. Özellikle, kıpır kıpır oynayan gözlerinin parlaklığına diyecek yoktu. Bedenine sımsıkı yapışmış gibi duran bir etekliği vardı. Karl böylesini hiç görmemişti. Sarıya çalan ince ve sağlam kumaşın üzerindeki küçük kırışıklıklar, etekliğin ne kadar gergin olduğunu anlatıyordu. Karl, gene de kızla ilgilenmiyordu. Kızın odasına gitmekten de vazgeçse iyi olacaktı. Buna karşılık tek isteği, her ihtimale karşı üstüne ellerini koy-

duğu kapı kolunu açmak, otomobile atlamak, eğer şoför uyumuşsa, New York'a yalnız başına yürüyerek gitmekti. Yeryüzünü seyreden dolunayın aydınlattığı ışıl ışıl gece herkesindi. Dışarda olmaktan korku duymak ise Karl'a anlamsız görünüyordu. Şu anda ilk defadır ki bu salonda kendini rahat hissediyordu. Sabahleyin dayısına nasıl bir sürpriz yapacağını gözlerinin önünde canlandırdı. Yaya giderse ancak sabah eve varabilirdi. Bugüne kadar dayısının yatak odasına ayağını basmamıştı. Odanın nerede olduğunu bile bilmiyordu. Ama sorup öğrenebilirdi. Sonra kapıyı çalar, «giriniz» komutu üzerine odaya dalar, bugüne kadar yalnız tepeden tırnağadek giyinik ve bütün düğmeleri ilikli gördüğü sevgili dayısına bir sürpriz yapardı. O da yatağından doğrulur, hayret dolu gözlerini kapıya doğru dikerdi. Bütün bunlar belki pek o kadar önemli değildi, ama bundan sonrasının ne olacağını iyice düşünmek gerekti. Belki de ilk defa olarak dayısı ile birlikte kahvaltı yapardı. Dayısı yatakta, kendisi bir koltukta oturur, ikisinin arasındaki küçük bir masaya kahvaltı konurdu. Belki birlikte yapacakları bu kahvaltı bundan böyle bunun bir alışkanlık haline gelmesini sağlardı. Kahvaltının bu biçim olacağı kesindi ya, belki de bunun sonucu olarak, şimdiye kadar günde yalnız bir defa bir araya gelmelerine karşılık, bundan böyle daha sık görüşürler, şüphesiz böylece de birbirleriyle daha açık konuşabilirlerdi. Tek eksiklik, aralarında açık konuşma alışkanlığının bulunmamasıydı. Bugün dayısına karşı biraz yakışıksız davranması, daha doğrusu inatçılık etmesi bundan ileri geliyordu. Onu burada pencerenin yanında kendi haline terketmiş olmalarına rağmen ne yazık ki geceyi burada geçireceğini anlıyordu. Ama bu geceyi burada geçirmek zorunda kalsa da, belki bu can sıkıcı ziyaret dayısı ile olan ilişkilerinin daha iyiye gitmesi bakımından bir dönüm noktası olabilirdi. Belki dayısı da bu akşam yatak odasında aynı şeyleri düşünüyordu.

Karl biraz teselli bulmuştu. Başını yana doğru çevirdi. Karşısında Klara duruyordu : «Bizde olmak hiç hoşunuza gitmedi mi? Buraya birazcık olsun ısınamıyor musunuz? Gelin, son bir deneme daha yapacağım.» dedi. Karl'ı salonun ortasından geçirerek kapıya götürdü. Kenarda duran bir masada iki adam, hafifçe köpüren, uzun bardaklara doldurulmuş içkiler içiyordu. Karl bu içkilerin ne olduğunu bilmiyordu. Onlardan tatmak istedi canı. Gay Green dirseğini masaya dayamış, yüzünü bay Pollunder'e iyice yaklaştırmıştı. Bay Pollunder'i tanımayan bir kimse, onların burada iş değil de bir cinayetten söz ettiklerini kolayca kabul edebilirdi. Karl kapıya doğru yürürken bay Pollunder sıcak bakışlarla onu izliyordu. İnsan, karşısında duran kişinin baktığı yere elinde olmıyarak gözlerini çevirir. Buna rağmen Green, Karl'a doğru gözünü bile kırpmadı. Bu davranışı ile Green, bambaşka bir kanısını dile getirmiş oluyordu. Buna göre, herkes, gerek Karl, gerekse Green, burada kendi paylarına kişisel yeteneklerinin üstün gelmesinin çabası içindeydiler. Aralarında zorunlu olarak kurulan toplumsal ilişki zamanla iki taraftan birinin zafere ya da yıkıma ulaşması sonucunu doğuracak, bu mücadelenin sonucunu saptıyacaktı.

Karl, 'Eğer böyle düşünüyorsa delilik ediyor demektir.' dedi kendi kendine. 'Benim ondan bir şey istediğim yok. İyisi mi o da beni rahat bıraksın.'

Karl koridora çıkar çıkmaz, kaba davranmış olabileceğini düşündü. Çünkü bakışlarını Green'in üzerinden hiç ayırmamış, Klara nerdeyse onu salondan sürükliyerek dışarı çıkarmıştı. Bu yüzden Klara'nın yanında yürümeyi istekle kabul etti. Koridora çıkınca gözlerine önce inanamadı. Her yirmi adımda bir elinde birer şamdan tutan, üstleri parlak düğmelerle süslü uşakların durduğunu gördü. Uşaklar, şamdanların kalın saplarını iki elleriyle birden sımsıkı tutuyorlardı.

Klara anlatmaya başladı : «Yeni aldığımız elekt-

rik henüz ancak yemek odasına kadar geldi. Evi de çok yakın bir zamanda satın aldık. Eski bir evin kendine özgü yapılış biçiminin elverdiği ölçüde her yanını değiştiriyoruz.»

«Demek Amerika'da da eski evler var.» dedi Karl.

Klara güldü, «Elbette.» dedi ve Karl'ın kolundan çekerek yürüdü, «Amerika üzerine garip inançlarınız var.»

«Bana gülmeyin rica ederim.» dedi Karl; öfkelenmişti. Ne de olsa kendisi hem Avrupa'yı biliyordu; hem de Amerika'yı. Klara ise Amerika'dan başka yer görmemişti.

Koridorda giderlerken Klara elini bir kapıya doğru azıcık uzattı ve kapının önünde duraklamadan, «Odanız burası» dedi.

Karl, odayı hemen görmek istiyordu elbette. Ama Klara büyük bir sabırsızlıkla ve haykırırcasına yüksek sesle, bunun henüz vakti gelmediğini, önce onunla birlikte gitmesi gerektiğini söyledi. Koridorda biraz daha dolaştılar. Sonunda Karl, her şeyde Klara'ya uymak zorunda olmadığını söyliyerek ondan ayrıldı ve odasına girdi. Pencerenin önündeki bir ağacın dalları dışarıyı şaşırtıcı bir karanlık içinde gösteriyor, ağacın bütün dalları hafifçe sallanıyordu. Dışardan kuş sesleri geliyordu. Odanın içine ay ışığı girmediği için karanlıkta hemen hiçbir şey seçilemiyordu. Karl, dayısının armağan ettiği elektrikli cep fenerini getirmediğine üzüldü. Birkaç tane cep feneri olduktan sonra uşakların gereği yoktu; onları yatmaya yollamalıydı. Karl, pencerenin kenarına oturdu, dışarıyı dinlemeye başladı. Rahatı kaçan bir kuşun, yaşlı ağacın yaprakları arasına sığınmaya çalıştığı anlaşılıyordu. Kırların içinden New York banliyösüne işleyen bir trenin düdük sesi duyuldu. Bunun dışında ortalıkta çıt yoktu.

Çok geçmeden Klara koşarak içeri girdi. Öfkeli olduğu anlaşılıyordu. Karl'a bağırdı : «Ne demek olu-

yor bu böyle?» Ellerini etekliği üzerinde şaplattı. Karl, cevap vermek için Klara'nın nazikleşmesini bekliyordu. Ama Klara, adımlarını uzun uzun atarak Karl'ın üzerine doğru yürüyüp bağırdı: «Benimle gelecek misiniz, gelmiyecek misiniz?» Ya kasten ya da kızgınlıkla Karl'ın göğsünden itti, az kalsın Karl pencereden aşağı düşecekti. Son anda pencere kenarından aşağı kaydı, ayakları odanın döşemesine değdi.

Karl, azarlarcasına, «Nerdeyse pencereden aşağı düşecektim.» dedi.

«Çok iyi olurdu, sevinirdim. Nedir bu yaptığınız terbiyesizlik? Sizi bu defa tutar pencereden aşağı atarım.»

Gerçekten de Karl'ı yakaladı, götürüyordu. Karl direnmeyi unutmuştu. Klara, spordan çelikleşmiş bedeni ile onu pencerenin yanına kadar götürdü. Pencere yanına gelince Karl toparlandı, kalçalarını hızla döndürerek kendini kurtardı ve Klara'yı sımsıkı kavradı.

Klara, «Ay, canımı acıtıyorsunuz.» dedi hemen.

Karl artık onu elinden hiç bırakmamayı düşündü. Gerçi rahatça adım atacak kadar serbest bıraktı, ama yürürken peşinden gidiyor, elinden kaçmamasına dikkat ediyordu. Üstelik daracık elbisesi içinde Klara'yı tutmak da çok kolaydı.

Klara, «Bırakın beni!» diye fısıldadı; ateş gibi yanan yüzü Karl'ın yüzüne öyle yakındı ki, Karl bu kadar yakınında olduğu halde onu görmekte güçlük çekiyordu. «Bırakın beni, size güzel bir şey vereceğim.» Karl, 'Neden böyle inliyor acaba? Bir yeri acımış olmasın. Hiçbir yerini de sıktığım yok.' diye düşündü, gene de bırakmadı. Ama dikkatsiz ve hareketsiz olduğu bir anda, Klara'nın gittikçe artan gücünü bedeninde duydu. Klara, Karl'ın elinden kurtuldu ve tepeden ustaca bir kavrayışla onu sımsıkı yakaladı. Acaip bir mücadele tekniği ile ayak oyunu yaparak Karl'ın bacaklarını geri itiyor, onu ileri doğ-

ru duvara sürüklüyordu. Derin derin soluk alışı bile düzenliydi. Duvarın önünde bir kanape vardı. Karl'ı kanapenin üstüne yatırdı, üzerine doğru birazcık eğilerek, «Haydi, sıkıysa kıpırda da görelim.» dedi.

Karl, «Cadı, kudurmuş cadı!» diye bağırdı; öfke ve utanç karışımı duygular içindeydi. «Delinin birisin sen, kudurmuş cadı!»

Klara, «Ağzından çıkanı kulağın duysun.» dedi, elini Karl'ın boğazına götürdü. Öylesine sıkmaya başladı ki, Karl güçlükle soluk alabiliyor, bir şey yapamıyordu. Klara öteki eliyle Karl'ın yanağına dokundu. Sanki önce bir deneme yapıyordu. Birkaç defa elini kaldırıp indirdi. Her defasında biraz daha fazla kaldırıyordu. Tokatı her an için indirebilirdi.

«Bir bayana kaba davrandığın için seni cezalandırsam, şöyle güzel bir tokat yerleştirdikten sonra evine yollasam nasıl olur dersin?» diye sordu. «İyi bir anı olarak kalmasa bile, belki ileride tutacağın yol bakımından sana faydası olur. Çok canımı sıkıyorsun. Üstelik oldukça hoş bir oğlansın. Jiu jitsu öğrenseydin belki bana güzel bir dayak atardın. Ama gene de, şu halinle burada böyle yatarken seni tokatlamak için büyük bir istek geliyor içimden. Belki sonradan buna üzüleceğim. Ama seni tokatlamazsam, içimden gelen isteğe karşı direnmiş olacağımı da bilmeni isterim. Sonra, bir başladım mı, öyle bir tokatla da yetinemem elbet. Bir sağdan bir soldan girişirim, yanaklarını şişirinceye kadar pataklarım. Ola ki namuslu bir adamsın — hani buna inanmak istemiyor da değilim —, atacağım tokatlardan dolayı artık yaşamayı kendine yediremezsin, dünyadaki varlığına son verirsin. Bana karşı neden bu kadar ters davrandığını bir türlü anlayamıyorum. Yoksa hoşuna gitmiyor muyum? Odama gelmeyi hiç önemsemiyorsun demek! Dikkat et! Nerdeyse elimde olmıyarak tokatı indireceğim. Bugün için elimden kurtulabilirsen, bir dahaki sefere daha nazik olmaya çalış!

Ben senin dayın değilim. Sen ancak ona kafa tutabilirsin. Şimdi şu söylediklerime iyi kulak ver! Seni pataklamadan koyverirsem, şimdiki durumunla gerçekten pataklanmış olman arasında insanlık onuru açısından bir ayrım bulunduğuna inanmamalısın. Eğer aksini yaparsan seni gerçekten tokatlamadan edemem. Bütün bunları Mack'a anlatırsam, kim bilir ne diyecek?»

Klara, Mack'ı hatırlayınca Karl'ı serbest bıraktı. Karl, karmakarışık düşünceler arasında Mack'ı bir kurtarıcı olarak gördü. Klara'nın elini henüz boğazında hissediyordu. Bu yüzden birazcık yana döndü ve gene sessizce yattı. Klara kalkmasını istedi. Karl cevap vermediği gibi yerinden de kıpırdamadı. Klara bir köşede bulduğu mumu yaktı, odanın içi aydınlandı. Yerde eğri büğrü mavimsi çizgiler peyda oldu. Karl, Klara'nın bıraktığı gibi başını kanapenin döşemesi üstüne dayamış yatıyordu. Başını azıcık olsun oynatmıyordu. Klara odanın içinde dolaşıyordu. Etekleri bacaklarının etrafında hışırdıyordu. Galiba bir an pencerenin önünde durdu.

«İnadın geçti mi?» dediği duyuldu Klara'nın.

Bay Pollunder, Karl'ın geceyi bu odada geçirmesini düşünmüştü. Ama burada büyük bir rahatsızlık içinde olmak Karl'ın canını sıkıyordu. İçeride bir aşağı bir yukarı dolaşan bir kız vardı; ara sıra duruyor, birşeyler söylüyordu. Karl ondan bıkıp usanmıştı artık. Bütün isteği, hemen uyumak ve sonra da buradan uzaklaşmaktı. Artık yatağa yatmak da istemiyordu. Bu kanapenin üstünde kalıp uyuyabilirdi. Kulağını verdi; kızın gitmesini beklemeye başladı. Gittikten sonra hemen ayağa fırlayıp kapıyı kilitleyecekti. Sonra da kendini tekrar kanapenin üstüne atacaktı. Şöyle bir uzanmak ve esnemek onun için ne kadar büyük bir ihtiyaçtı! Ama bunu Klara'nın önünde yapmak istemiyordu. Bu yüzden yerinden kıpırdamıyor, gözlerini tavandan ayırmıyordu. Yüzünün gittikçe daha durgun hale geldiğini hissedi-

yordu. Etrafında dolaşan bir sinek gözlerinin önünde kıvılcımlar çıkarıyordu. Bunun ne olduğunu bilemedi.

Klara tekrar Karl'a yaklaştı, gözlerinin dikildiği tarafa eğildi. Karl kendini zorlamasaydı, onun gözleri içine bakmadan edemiyecekti.

«Artık gidiyorum.» dedi Klara. «Belki biraz sonra yanıma gelmeyi canın ister. Kapıdan başlıyarak sayarsan koridorun bu tarafında dördüncüsü benim odamın kapısı. Demek ki daha üç kapı geçeceksin, ondan sonra karşına çıkacak olan tam benim kapı. Aşağı salona inmiyeceğim, artık odamda oturacağım. Beni adamakıllı da yordun hani... Özel olarak seni beklemiyeceğim, ama canın isterse gelirsin. Bana piyano çalmaya söz verdiğini sakın unutma. Eğer seni iyice bitkin duruma düşürdümse, eğer artık yerinden kıpırdayacak halde değilsen, gelme, uyu da dinlen. Yaptığımız kavgadan şimdilik babama hiç söz etmiyeceğim. Canını pek üzmeyesin diye bunu ayrıca belirtmek istedim.» Bunları söyledikten sonra, sözde yorgun olduğu halde iki sıçrayışta odadan çıkıp gitti.

Karl hemen yerinden doğruldu. Böyle yatıp kalmak canına tak demişti. Biraz hareket etmiş olmak için kapıya gitti, koridora bir göz attı. Nasıl da zifiri karanlıktı burası! Kapıyı kapadı, sımsıkı kilitledi. Mumun aydınlattığı masanın yanında durdu. Artık halinden hoşnuttu. Bu evde daha fazla kalmamaya karar verdi. Şimdi aşağıya bay Pollunder'in yanına inecek, Klara'nın ona nasıl davrandığını açık açık söyliyecekti. Yenilgisini itiraf etmekten bile çekinmiyecekti. Çok sağlam bir gerekçeye dayanan bu özürle, eve gitmek ya da gidebilmek için izin isteyecekti. Bay Pollunder hemen eve dönmesine karşı herhangi bir itirazda bulunacak olursa, o zaman hiç değilse uşakların biriyle kendisini en yakın otele yollaması için ricada bulunacaktı.

Oysa sevimli ev sahipleri ile Karl'ın planladığı

yoldan konuşmak, görgü kurallarına aykırı idi. Bununla birlikte, bir konuğa Klara'nın davrandığı gibi davranmak ise daha seyrek görülen durumlardan sayılırdı. Klara, yaptıkları kavga konusunda bay Pollunder'e şimdilik bir şey söylememeye söz vermekle bile bir dostluk gösterdiğini anlatmak istemişti. Buna karşı insanın tepesi atmaz mıydı yani? Demek Karl'ı buraya güreşe çağırmışlardı. Onun için de bir kız tarafından alaşağı edildiğine utanmalıydı, öyle mi? Herhalde bu kız da, hayatının büyük bir kısmını güreşte yapılan hileleri öğrenmekle geçirmişti. Sonunda Mack'tan güreş dersi almış olmadıydı. Her şeyi olduğu gibi Mack'a anlatsın isterse, ne olacak? Mack mutlaka anlayışlı bir insandı. Karl henüz bunu tam anlamı ile öğrenmek fırsatını bulamamıştı ama, bunun böyle olduğunu biliyordu. Gene biliyordu ki, eğer Mack ona ders verse, Klara'dan çok daha fazla ilerlerdi. O zaman bir gün gene buraya gelirdi. Hattâ belki de çağrılmadan gelirdi. Şüphesiz önce çevresel durumu incelerdi. Bu durumu iyi bilmesi Klara'ya büyük kazanç sağlamıştı. Sonra şu Klara'yı yakaladığı gibi, bu akşam kendisini üstüne yıktığı kanape ile birlikte sıkıp suyunu çıkarırdı.

Şimdi önemli olan, aşağıdaki salonun yolunu bulmaktı. Belki ilk dalgınlığı sırasında şapkasını da orada bir yerde bırakmıştı. Buradan çıkarken mumu yanına almalıydı. Ama ışıkta bile yolu bulup çıkarması öyle kolay değildi. Sözgelimi, bu oda ile salonun ayni düzeyde olup olmadığını bile bilmiyordu. Klara onu buraya getirirken durmadan hızla sürüklediği için geçtiği yerlere bakıp sağını solunu tanıyamamıştı. Ayrıca, bay Green ile şamdan taşıyan uşak da kafasını karıştırmıştı. Kısacası, Klara ile birlikte gelirlerken iki merdiven mi çıktılar, yoksa hiç merdivenden geçmediler mi, şimdi gerçekten bilemiyordu. Görünüşe bakılırsa, oda oldukça yüksek bir yerde bulunuyordu. Bu yüzden Karl, merdivenden geç-

miş olabileceklerini kafasında tasarlamaya, çalıştı. Ama evin hemen girişinde bile merdiven çıkmışlardı. Öyleyse evin bu tarafı neden yüksek olmasmdı? Hiç olmazsa koridorun üstünde bulunan kapıların birinden bir ışık sızsaydı, ya da uzaklardan hafif de olsa bir ses gelmiş olsaydı ya! Ne gezer!

Dayısının hediyesi olan cep saatı on biri gösteriyordu. Mumu eline aldı. Koridora çıktı. Kapıyı açık bıraktı. Ne olur ne olmaz, aramaları boşuna giderse, hiç değilse odasını kolayca bulabilirdi. Daha olmazsa, en kötü halde, Klara'nın odasına açılan kapıyı bulması için kolaylıktı. Kapının kendiliğinden kapanmamasını da sağlama bağlamak için önüne bir sandalye koydu. Koridorda kötü bir durumla karşılaştı. Karl'a karşı gelen yönde bir hava akımı vardı. Sola doğru gitse, Klara'nın kapısı önünden geçecekti. Hava akımı çok zayıftı, ama gene de mumu kolayca söndürebilirdi. Bu yüzden mumun alevi önüne elini siper ediyor, ara sıra da olduğu yerde duruyordu. Zayıflayan alev her duruşunda yeniden canlanıyordu. Bundan dolayı da çok yavaş ilerliyordu. Böyle giderse yol hemen hemen iki kat uzayacaktı. Duvar boyunca yürüyerek epeyce ilerledi. Duvarların hiç birinde kapı yoktu. Ardında nelerin bulunduğunu kestirmek de güçtü. Sonra yan yana sıralanmış kapılar başladı. Bunların çoğunu açmak geçti aklından. Ama hepsi kapalıydı, anlaşılan içeride kimse yoktu. Eşi görülmedik ölçüde yer israf edilmişti burada. Karl'ın aklına New York'un doğusundaki mahalleler geldi. Dayısı oraları Karl'a gezdirmeye söz vermişti. Galiba oralarda küçücük bir odada birkaç aile barınıyor, bir ailenin yuvası bir oda köşesinden meydana geliyordu. Bu köşede ana ile babanın çevresinde sürüyle çocuk bulunuyordu. Ya burada? Sürü sürü odalar bomboş duruyor, kapı çalındığı zaman bomboş oda çınlamaktan başka işe yaramıyordu. Karl, bay Pollunder'in kötü dostlar tarafından yanıltılmış, kızının da sevgisine kendini

kaptırıp bozulmuş olabileceğini düşünüyordu. Dayısının onun üzerindeki yargısı mutlaka doğruydu. Bu ziyaretin ve koridorlarda böyle dolaşıp durmasının bütün kabahati de, Karl'ın insanlar üzerinde yargıda bulunmasında etkili olmamayı bir ilke olarak izleyen dayısının sayılırdı. Karl, yarın bunu dayısına hiç çekinmeden söyliyecekti. Çünkü onun izlediği ilke, yeğeninin kendisi için verdiği yargıyı da severek ve sessizce dinlemesini gerektiriyordu. Ayrıca bu ilke, dayısındaki niteliklerden Karl'ın hoşlanmadığı belki tek şeydi. Ama onun bu hoşlanmazlığı mutlak değildi.

Koridorun bir yanındaki duvar birden sona erdi, buz gibi soğuk bir mermer merdiven korkuluğu, duvarın yerini aldı. Karl mumu yere koydu, aşağıya doğru dikkatle eğildi. Karanlık bir boşluğun esintisi yüzüne vurdu. Eğer burası evin büyük holü ise — kubbeyi andıran tavanın bir parçası mum ışığı içinde göze çarpıyordu —, neden holden geçerek eve girmemişlerdi? Bu geniş ve derin boşluk ne işe yarıyordu acaba? Karl'ın bulunduğu yer bir kilisenin galerisini andırıyordu. Yarına kadar burada kalamıyacağına şu anda üzülür gibi oldu. Gündüzün bay Pollunder ona her tarafı gezdirir, her şey üzerinde bilgi verebilirdi.

Merdiven korkuluğu pek o kadar uzun değildi. Karl, çok geçmeden kendini tekrar iki tarafı kapalı bir koridorda buldu. Koridorun ansızın büküldüğü yerde Karl bütün hızı ile duvara çarptı. Ama mumu sıkı bir çabayla tutarken gösterdiği dikkatlilik, onu yere düşmekten ve mumu da söndürmekten korumuştu. Bu koridor bir türlü bitmek bilmiyordu. Hiçbir yerde pencere yoktu. Ne yukarıda, ne de aşağıda bir kıpırtı vardı. Karl, aynı dolambaçlı yol üzerinde çepçevre durmadan dolaşmakta olabileceğini düşündü. Artık belki odasının açık kapısı önünde kendini bulabileceğini umut ediyordu. Ama ne kapı, ne de merdiven korkuluğu karşısına çıkıyordu. Şimdiye

kadar yüksek sesle bağırmaktan kendini alakoymuştu. Çünkü gecenin bu saatında yabancı bir evde gürültü yapmak istemiyordu. Ama bu kapkaranlık evde birilerine seslenmesinin yakışıksız düşmiyeceğini anladı. Koridorun iki yanına doğru «Heey!» diye bağırmaya hazırlandığı sırada, geldiği yönden bu tarafa doğru küçük bir ışığın yaklaşmakta olduğunu farketti. Ancak şimdi dümdüz koridorun uzunluğunu kestirebildi. Bu ev bir villa değil, kaleydi. Işık Karl'a bir kurtarıcı gibi geldi. Büyük bir sevinç içindeydi. Her şeyi unutarak ışığa doğru koşmaya başladı. Birkaç adım atar atmaz elindeki mum söndü. Bunu umursamadı, çünkü artık muma ihtiyacı kalmamıştı. Karşısına ihtiyar bir uşak çıktı. Uşağın elinde bir fener vardı; onunla Karl'a yolu gösterebilirdi.

«Kimsiniz siz?» diye sordu uşak. Feneri Karl'ın yüzüne doğru tuttu. Feneri kaldırınca uşağın da yüzü aydınlandı. Uzun ve beyaz sakalları ile yüzü biraz sert görünüyordu. Sakalları ipek bir bukle gibi göğsünün üstüne sarkıyordu. Karl, 'Sadık bir uşak olmalı ki, böyle sakal bırakmasına izin vermişler.' diye düşündü ve adamın sakalını enine boyuna dikkatle gözden geçirdi. Bu sırada kendisini de gözleyen biri bulunduğunu aklına getirmeden tam bir umursamazlık içindeydi. Gene de hemen soruya cevap verdi; bay Pollunder'in konuğu olduğunu, odasından çıkıp yemek salonuna gitmek istediğini ve salonu bulamadığını söyledi.

«Öyle mi?» dedi uşak. «Henüz eve elektrik de alamadık.»

«Biliyorum.» dedi Karl.

«Mumunuzu lambadan yakmak istemez misiniz?»

Karl, «Teşekkür ederim.» diyerek mumu yaktı.

Uşak, «Koridorlarda çok cereyan var, mum hemen sönüveriyor, bu yüzden elime bir fener aldım.» dedi.

«Doğru, fener daha kullanışlı.»

Uşak, «Üstünüze başınıza mum damlamış.» diyerek ışığı Karl'ın elbisesine yaklaştırdı.

«Hiç de farkına varmamışım.» dedi Karl. Buna çok üzüldü. Üstünde siyah bir elbise vardı. Dayısı, bu elbisenin ona ötekilerin hepsinden daha çok yakıştığını söylemişti. Şimdi hatırladığına göre, Klara ile yaptığı kavganın da elbiseye zararı dokunmuş olabilirdi. Uşak çok nazikti. Karl'ın üstünü biraz temizledi. Ama aceleyle ancak bu kadar yapılabilirdi. Karl, uşağın önünde durmuş, sağına soluna dönüyor, ötesinde berisinde bulduğu lekeleri gösteriyordu. Uşak da bunları temizliyordu.

İkisi birlikte yan yana yürürlerken Karl sordu: «Neden bu kadar çok cereyan var burada?»

«Henüz tamamlanmamış birçok inşaat işleri sürüp gidiyor.» dedi uşak. «Yeni baştan yapılacak yerlere başlandı, ama işler çok yavaş gidiyor. Belki biliyorsunuz, şimdi de yapı işçilerinin grevi var. Bu türlü yapı işleri insanın çok canını sıkıyor. Duvarların bazı yerlerinde koskoca delikler açtılar. Buralarda duvar ören de yok. Bu yüzden her tarafta cereyan var. Kulaklarımı pamukla tıkamasam, bu duruma dayanamıyacağım.»

Karl, «Öyleyse daha yüksek sesle konuşmalıyım, değil mi?» dedi.

«Gereği yok, sesiniz zaten iyi anlaşılıyor. Gelelim gene şu yapı işine. Özellikle burada, kilisenin yakınında bulunan hava akımına katlanmak çok zor. Oysa ileride kilise ile evin öteki kısımlarının bağlantısını büsbütün kesmek zorunluğu var.»

«Bu koridorda yürürken yanından geçtiğimiz korkuluk bir kiliseye mi iniyor?»

«Evet.»

«Benim de aklıma gelmişti bu.» dedi Karl.

«Çok görülmeğe değer bir yerdir. Eğer burası olmasaydı, bay Mack bu evi satın almazdı.»

Karl, «Bay Mack mı?» diye sordu. «Evin bay Pollunder'in malı olduğunu sanıyordum ben.»

«Doğru», dedi uşak, «ama buranın satın alınmasında asıl etkili kişi bay Mack olmuştur. Siz bay Mack'ı tanımıyor musunuz?»

«Tanıyorum, ama onun bay Pollunder'le ne ilişkisi var ki?»

«Küçük hanımın nişanlısıdır.» dedi uşak.

Karl, «İşte bundan hiç haberim yoktu.» diyerek durdu.

Uşak, «Buna o kadar çok mu şaştınız?» diye sordu.

Karl, «Hayır, yalnız birden ne diyeceğimi bilemedim de.. İnsan böyle ilişkileri bilmeyince büyük yanlışlıklar yapabilir.» dedi.

«Bunu size açmamalarına şaştım.» dedi uşak.

Karl utanarak, «Evet, doğru ya!» dedi.

Uşak, «Belki de sizin bunu bildiğinizi sanıyorlardır.» dedi. «Çünkü yeni bir şey değil bu. İşte geldik.» Kapılardan birini açtı. Kapının ardında, akşam buraya geldikleri zamanki kadar ışıklı olan yemek salonunun arka kapısına dikine inen bir merdiven vardı.

Yemek salonundan bay Pollunder ile bay Green'in sesleri geliyordu. Hiçbir değişiklik yoktu, her şey iki saat öncesi gibiydi. Karl içeri girmeden uşak, «Eğer isterseniz sizi burada beklerim, sonra da odanıza götürürüm. Hemen ilk akşam burada yolları bulup çıkarmak herkes için zordur.» dedi.

Karl, «Odama bir daha dönmiyeceğim.» dedi. Bunu söylediğine üzüldü. Neden üzüldüğünü bilemedi.

Uşak, biraz düşünceli bir halde gülümseyerek, «O kadar da olmaz artık.» dedi. Eliyle Karl'ın kolunu okşadı. Galiba Karl'ın sözlerini, bütün gece yemek odasında kalmaya, baylarla konuşup içki içmeye niyetlendiği anlamına yordu. Ama Karl'ın itirafta bulunmaya da niyeti yoktu. Bununla birlikte, buradaki uşakların içinde en çok hoşlandığı bu adamın, itirafta bulunduğu zaman kendisine New York yolunu gösterebileceğini düşündü. Bunun için şun-

ları söyledi : «Burada beklemek isteyişinizin, bana karşı gösterdiğiniz büyük bir dostluktan ileri geldiğine şüphe yok. Bu dostça davranışınızı teşekkürle karşılıyorum. İçerde birkaç dakika kaldıktan sonra çıkacağım. Daha sonra ne yapacağımı size o zaman söylerim. Yardımınıza ihtiyacım olacağını zaten düşünüyorum.» Uşak, «peki» diyerek, elindeki feneri yere koydu. Herhalde evdeki inşaat dolayısıyle bir boşluğa konmuş olan alçak bir sütunun üstüne oturdu. Karl, yanan mumla birlikte salona girmek isteyince, uşak, «Ben burada bekliyeceğim. Mumu da benim yanıma bırakabilirsiniz.» dedi.

Karl, «Ne kadar da dalgınım.» diyerek mumu uşağa uzattı. Uşak, Karl'a başını sallamakla yetindi. Ama bunu istiyerek mi yaptığı, yoksa eliyle sakalını sıvazlarken mi böyle göründüğü belli olmadı.

Karl kapıyı açtı. Kapının çıkardığı keskin gıcırtıda onun hiçbir kusuru yoktu. Çünkü tek bir cam levhadan meydana gelen kapı, hızla açıldığı ve yalnızca kapı kolu sımsıkı tutulduğu zaman bükülür gibi oluyordu. Çok yavaş girmek istemişti içeriye; gıcırdadığı için korkarak kapıyı bıraktı. Başını geriye çevirmediği halde, oturduğu sütundan kalkıp gelen uşağın kapıyı arkadan dikkatle kapadığını ve hiç gürültü çıkarmadığını farketti.

Karl, büyük bir şaşkınlık içinde gözlerini kendisine çeviren iki adama, «Affedersiniz, sizi rahatsız ettim.» dedi. Aynı zamanda da salonun her yanma hızla göz gezdirdi. Şapkasını bir köşede hemen bulabileceğini sandı. Ama onu hiçbir yerde göremedi. Yemek masası iyice temizlenmişti. Belki de bir aksilik olmuş, şapkayı mutfağa bir yere götürmüşlerdi.

Bay Pollunder, «Klara'yı nerede bıraktınız?» diye sordu. Karl'ın kendilerini rahatsız etmiş olmasını önemsemediği anlaşılıyordu. Koltuğunda oturuş biçimini değiştirdi, yönünü tam Karl'a doğru çevirdi. Bay Green ilgisiz görünme numarası yapıyordu. Cebinden bir cüzdan çıkardı. Cüzdan, benzerlerine

göre çok büyük ve kalındı. Bir sürü ceplerinde bir şey aradığı görülüyordu. Ceplerini karıştırırken de o anda eline geçen başka kâğıtları okuyordu.

«Bir dileğim var, ama bunu yanlış anlamamanızı rica edeceğim.» dedi Kari. Hızlı hızlı bay Pollunder'in yanına gitti, ona iyice yaklaşmış olmak için elini koltuğun kenarına koydu.

Bay Pollunder, «Nasıl bir dilek bu acaba?» diye sordu, gizli bir anlam taşımayan gözlerini Karl'a dikti. «Dileğiniz yerine gelmiştir bile.» Sonra kolunu Karl'ın beline doladı ve onu iki ayağının arasından kendine doğru çekti. Karl, genellikle bu türlü davranışlar için kendini fazlasıyle yetişmiş saymakla birlikte gene de bunu uysallıkla karşıladı. Ama dileğini anlatması elbette daha güçtü.

Bay Pollunder, «Nasıl burası hoşunuza gitti mi?» — diye sordu —. «Şehirden biraz uzaklaşmak, kırda böyle serbest olmak anlamına gelmiyor mu size de? Bana sorarsanız» — bir ara bakışlarını yana kaydırıp, kötüye yorumlanmıyacak bir anlamda bay Green'e baktı; ama Karl'ın orada bulunması, onun görüş alanını biraz kapatıyordu — «bana sorarsanız, bu duyguyu her zaman, her akşam taşırım.»

Karl, 'Koskocaman evden, sonu gelmeyen koridorlardan, küçük kiliseden, boş odalardan, her yeri bastıran karanlıktan haberi yokmuş gibi konuşuyor'. diye düşündü.

Bay Pollunder, «Evet, hani dileğiniz?» diyerek, karşısında sessizce duran Karl'ı elleriyle dostça sarstı.

Karl, «Sizden ricam,» diye söze başladı; sesi adamakıllı boğuk olduğu halde, yanı başlarında duran Green'in sövlenenleri isitmesini önlemek elde değildi. Karl, Green'in önünde dileğini açıklamak istemiyordu. Çünkü belki bunu Pollunder'in küçük düşürülmesi anlamına alabilirdi. — «Rica ediyorum, bu gece, hemen şimdi beni bırakın eve döneyim.»

Söylemek istediklerinin en zorunu en başta söy-

lediği için arkası çok çabuk geldi. Yalana kıymık kadar bile başvurmadan, daha önce hiç düşünmediği şeyleri bir bir sıraladı : «Bütün isteğim hemen eve dönmek. Bir daha gelmeyi de çok istiyorum. Sizin bulunduğunuz her yere severek giderim, bay Pollunder. Yalnız, bugün burada kalamıyacağım. Biliyorsunuz, dayım bu ziyaret için gerekli izini pek istiyerek vermedi. Elbette bu konuda onun dayandığı haklı nedenler vardır. Onun yaptığı her şey böyle nedenlere dayanır. Ama ben arsızlık ettim, onun anlayışını kötüye kullandım. Açıkçası, bana olan sevgisini kötüye kullandım. Onun bu ziyaretten dolayı hangi kuşkuları taşıdığı şimdi önemli değil. Ama kuşkularında, sizi incitebilecek en ufak bir şeyin bile bulunmadığını çok iyi biliyorum. Siz benim dayımın en iyi, iyilerin iyisi dostusunuz. Dayımla olan dostluğu bakımından hiç kimse en dar ölçüde bile sizinle karşılaştırılamaz. Benim arsızlığımın tek özürü de bu ya.. Ama yeter bir özür değil bu. Dayımla benim aramdaki ilişkileri siz belki bütün açıklığı ile bilmezsiniz. Bundan dolayı size en belirgin şeylerden söz edeceğim. İngilizce konusundaki çalışmalarımı bitirerek ticaret hayatında çalışabilecek duruma gelmedikçe, yalnızca dayımın iyi yürekliliğine güvenmek zorundayım. Bu da, onunla olan kan hısımlığımdan başka bir şeye dayanmıyor. Henüz ekmeğimi herhangi bir yoldan namusumla kazanabileceğimi söyliyemezsiniz. Başka bir yoldan ekmeğimi kazanmaktan ise Tanrı beni korusun. Yazık ki bu konuda bana hiç eğitim verilmemiş. Avrupa'da bir lisenin dört sınıfını orta derecede bir öğrenci olarak başarı ile okudum. Bu kadarı, para kazanmak için hiç yoktan bile az anlamına gelir. Çünkü bizim liseler öğretim programı bakımından çok geridir. Ne öğrendiğimi size anlatacak olsam gülersiniz. Bizde insan daha çok okumak ister de liseyi bitirir ve sonra da üniversiteye giderse, ondan sonra belki işler biraz yoluna girer. Böylece insan doğru dürüst bir öğrenim yap-

mış sayılır. Ancak bundan sonra bir iş tutulabilir ve para kazanmaya girişilebilir. Üzülerek söyliyeyim ki, ben bu sistemli öğrenim olanağının dışında kaldım. Kimizaman düşünüyorum da, hiçbir şey öğrenmemişim. Hepsi bir yana, benim bütün öğrenebileceklerim bile bir Amerikalı için yeterli değil. Şimdi memleketimin bazı yerlerinde yeniden reform liseleri kurulmaktadır. Buralarda modern dillerle birlikte ticaret bilimleri de öğretiliyor. İlkokulu bitirdiğim zaman bu okullar henüz yoktu. Babam bana da İngilizce dersi aldırmak istiyordu. Ama başıma nasıl bir felâketin geleceğini, İngilizceye neden ihtiyacım olacağını o vakitler bilemiyordum. İkincisi de, liseye girdikten sonra çok çalışmak zorundaydım. Bu yüzden başka şeylerle uğraşmaya pek vakit bulamadım. Bütün bunları söylemekten maksadım, dayımdan ne kadar bağımsız olduğumu, bundan dolayı kendisine aynı zamanda yükümlülük duyduğumu size anlatmaktır. Bu koşullar karşısında, onun yalnız sezgi ile anlaşılabilecek en küçük bir isteğine karşı gelmeye bile hakkımın olmadığını mutlaka kabul edeceğinize inanıyorum. İşte bu yüzden, ona karşı işlediğim kusuru yarı yolda da olsa düzeltmek için derhal eve dönmek zorundayım.»

Bu uzun konuşması sırasında bay Pollunder onu dikkatle dinledi, özellikle dayısının adı geçtikçe daha çok kulak kabarttı. Kimse farkına varmadı, ama Karl, konuşurken epeyce sıkıldı, birkaç defa kuşku içinde ve bir şeyler umut ediyormuş gibi Green'e baktı. Green ise, durmadan cüzdanını karıştırıyordu. Karl, konuşurken dayısı ile ilişkileri yönünden durumunu daha belirli olarak kafasında tasarladı ve içindeki kuşkular da öylesine arttı. Elinde olmadan Pollunder'in kolunun altından kurtulmaya çalıştı. Şimdi buranın her şeyi ona sıkıntı veriyordu. Cam kapıdan başlayıp, merdivenlerden, ağaçlıklı yoldan, asfalt caddelerden, kenar mahallelerden geçerek, şehrin büyük caddelerine birleşen, sonra evin önün-

de biten yol, onu dayısına götürecekti. Bomboş, dümdüz, onun için hazırlanmış gibi duran ve karşı konamıyacak bir sesle onu çağıran bu yol, biribirine sımsıkı kenetlenmiş bir bütün gibiydi. Bay Pollunder'in nazikliği, bay Green'in iğrençliği ortadan kayboldu. Bu dumanlı odadan çıkmak için kendisine izin verilmesinden başka bir şey istemiyordu. Bay Pollunder'e karşı bir soğukluk, bay Green'e karşı kavga isteği vardı içinde. Ama belli belirsiz bir korkudan da kendini kurtaramıyordu. Bu korkunun sarsıntıları yüzünden gözleri donuklaşıyordu.

Bir adım geriledi. Bay Pollunder ile bay Green'e aynı uzaklıkta duruyordu.

Bay Pollunder, bay Green'e sordu : «Ona bir şey söylemek istemez misiniz?» Yalvarır gibi bay Green'in elini tuttu.

Bay Green, «Ne söyliyeceğimi bilmiyorum ki..» diyerek cebinden bir mektup çıkardı ve masanın üstüne koydu.

«Dayısına dönmek istemesi çok övülmeye değer bir şey. Sağduyu çerçevesinde düşününce, dayısının yanına dönmekle onu ayrıca sevindireceğine inanmak gerekir. Sözünü dinlemediği için dayısını çok kızdırmış olabilir. Bu ihtimali gözden uzak tutmamalı. Eğer böyle bir şey olmuşsa burada kalması daha iyidir. Bilmem ki, nasıl demeli? Kesin bir şey söylemek güç. Gerçi ikimiz de dayısının dostuyuz, ona karşı benimle bay Pollunder'in dostluğu arasında bir ayrım bulunabileceğini sanmıyorum. Buna rağmen dayısının içini hiçbir zaman bilemeyiz. Üstelik de şimdi kilometrelerce uzaktayız. Bu uzaklık bizi New York'tan ayırıyor.»

«Lütfen, bay Green,» dedi Karl ve duygularını yenerek ona doğru yaklaştı. «Sözlerinizden anladığıma göre, hemen eve dönmemi siz de en doğru davranış olarak kabul ediyorsunuz.»

Bay Green, «Söylediklerim tam bu anlama da gelmez.» diyerek, iki parmağı ile kenarlarını düzelt-

meye çalıştığı mektubu gözden geçirmeye koyuldu. Bu sözleriyle, kendisine soru soran kişinin bay Pollunder olduğunu, cevabını da ona yönelttiğini, buna karşılık Karl ile görüşülecek hiçbir şeyi bulunmadığını anlatmak istiyor gibiydi.

Bu arada bay Pollunder, Karl'ın yanına geldi ve yumuşak bir hareketle onu bay Green'in yanından uzaklaştırarak, büyük pencerelerden birinin önüne getirdi. Karl'ın kulağına eğildi. «Sevgili bay Rossmann», dedi; konuşmaya hazırlık olsun diye mendili ile yüzünü siliyordu, eli burnuna gelince durdu, burnunu sildi. «İsteğinize aykırı olarak sizi burada alıkoyacağıma herhalde inanmazsınız. Bunu söz konusu bile etmemeliyiz. Ama otomobilimi size veremiyeceğim, çünkü buradan epeyce uzak bir yerde, genel bir garajda bulunuyor. Burada her şey inşaat halinde bulunduğu için henüz kendimize özel bir garaj sağlayamadık. Bunun için henüz vaktim de olmadı. İkinci bir nokta; şöför de geceleri bu evde değil, garajın yakınında bir yerde kalıyor. Kaldığı yeri doğrusu ben de bilmiyorum. Bundan başka, bu saatte evde olmak şöförün görevi değil. Ancak sabah olunca belli bir saatte buraya arabayla gelmek zorundadır. Ama bütün bunlar, sizin şu anda eve dönmenize engel değil. Çünkü, eğer ille de gideceğim derseniz, sizinle birlikte en yakın istasyona kadar hemen gelirim. İstasyon da o kadar uzak ki, yarın sabah benimle birlikte otomobille yapacağınız yolculuktan daha erken bir zamanda eve varamazsınız. Biz zaten sabah saat yedide hareket ediyoruz.»

«Zararı yok, bay Pollunder, ben trenle gitmek istiyorum.» dedi Karl. «Tirenle gitmek hiç aklıma gelmemişti. Siz de söylüyorsunuz, tirenle gidersem, otomobille yapacağım yolculuktan daha önce varırım.»

«Öyle, ama arada pek az fark var.»

«Az da olsa trenle gitmeliyim, bay Pollunder.» — dedi Karl —. «Bana karşı gösterdiğiniz yakınlığı

unutmayıp buraya her zaman gelmek isterim. Ancak bugünkü davranışımdan sonra gene de beni çağırmak isterseniz elbette. Belki de bir dahaki gelişimde, dayımı görmek konusunda sabırsızlık gösterdiğim her dakikanın bugün benim için neden bu kadar önemli olduğunu size daha iyi anlatabilirim.» — Ayrılıp gitmek için gerekli izini almış gibi, sözlerine şunları ekledi —: «Ama benimle birlikte istasyona gelmemelisiniz. Zaten hiç gereği yok. Kapımn önünde bir uşak bekliyor. Beni istasyona götürürse pek sevinecek. Şimdi şu şapkamı bulayım hele.» Sözlerini bitirir bitirmez, odanın içinde dolaşmaya başladı. Şapkayı bulmak umudu içinde acele acele son bir girişim daha yaptı.

Bay Green, «Size bir şapka vererek yardımda bulunabilir miyim acaba?» diyerek cebinden bir kasket çıkardı. «Ola ki, size uyuverir.»

Karl şaşırdı. Birden durarak dedi ki: «Onu elinizden alıp sizi şapkasız bırakamam. Baş açık da gidebilirim, hiçbir zararı yok. Başımda bir şeyin bulunması şart değil.»

«Kasket benim değil. Alıverin canım.»

Karl, yürüyerek, «Peki teşekkür ederim öyleyse.» deyip kasketi aldı, başına geçirdi. Kasket başına tıpatıp uyduğu için önce güldü. Sonra gene başından çıkardı, eline aldı ve iyice gözden geçirdi. Kaskette olağanüstü bir taraf aradı, ama bulamadı. Yepyeni bir kasketti bu. «Tam da bana göre.» dedi.

Bay Green yüksek sesle, «Evet, aynen uydu.» diyerek elini masaya vurdu.

Karl uşağı çağırmak üzere kapıya doğru yürürken, bay Green ayağa kalktı. Tıka basa karnım doyurup uzun uzun dinlenmişti. Güzelce gerindi, eliyle göğsüne hızla vurdu. Öğüt verme ile emir verme arasında bir tonda, «Gitmeden önce bayan Klara ile vedalaşmalısınız.» dedi.

Bay Pollunder de ayağa kalktı: «Evet, vedalaşmalısımz ya..» dedi. Ama bunları içinden gelerek

söylemiyormuş gibi bir hali vardı. Ellerini pantolonunun iki yanındaki dikiş yerleri üzerine salıvermişti. Durmadan ceketinin düğmelerini ilikleyip tekrar söküyordu. Zamanın modasına göre ceket kısaydı, kalçalarına kadar inmiyordu. Böylesi de bay Pollunder gibi şişman adamlara hiç yakışmıyordu. Ayrıca, bay Green'in bu kadar yakınında durduğu zaman, bay Pollunder'in şişmanlığının sağlık işareti olmadığı da açıkça görülüyordu. Sırtı tüm olarak biraz kamburcaydı. Karnı gevşek ve sarkık, tam bir yük gibiydi. Yüzü solgundu, acı çekmiş bir insanı anlatıyordu. Karşısında duran bay Green, belki bay Pollunder'den biraz daha şişmandı, ama onun şişmanlığı belli bir orandaydı. Her yanında bir denge vardı. Ayakları, asker duruşu gibi biribirine bitişmişti. Başını dimdik tutuyor, sağa sola çeviriyordu. Sanki büyük bir jimnastikçi, baş jimnastikçiydi.

Bay Green sözüne devam etti : «Haydi öyleyse, önce bayan Klara'ya gidin. Bundan mutlaka hoşnut kalacaksınız. Böyle yaparsanız, zaman bölümü açısından yaptığım plana da çok uygun düşecek. Buradan gitmeden önce size çok ilginç bir şey söyliycceğim gerçekten. Söyliyeceğim şey, sizin dönüşünüz bakımından çok önemli olabilir. Yalnız ne yazık ki elimde olmayan nedenlerden dolayı bu sırrı size gece yarısından önce açıklayamam. Bundan dolayı ne kadar üzüldüğümü tasarlıyabilirsiniz. Çünkü bu sır benim gecemi berbat ediyor. Ama ödevime bağlılıktan da ayrılamam. Şimdi saat on biri çeyrek geçiyor. Bay Pollunder'le iş üzerinde yaptığımız konuşmayı sona erdirmek için daha vaktimiz var. Burada olursanız, konuşmamız aksar. Siz, bayan Klara ile güzel güzel birazcık vakit geçirirsiniz. Sonra tam saat on ikide burada olursunuz ve gerekeni de öğrenirsiniz.»

Karl, bay Pollunder'e karşı nezaket ve minnet gösterme yönünden kendisi için pek az önem taşıyan, üstelik bu işlerin kendisini hiç ilgilendirmemesi gereken kaba bir adamın ileri sürdüğü bu isteği

yerine getirmeli miydi? Bay Pollunder, asıl kendisini ilgilendirdiği halde, bu istek karşısında sözleri ve bakışları ile tam bir çekingenliği anlatıyordu. Karl'ın ancak gece yarısı öğrenebileceği ilginç şey de ne olabilirdi? Şu anda ertelenmiş olan dönüşünü hiç değilse üç çeyrek saat öne almıyacaksa, bu onu pek az ilgilendirirdi. Karl'ı en çok şüphelendiren nokta, düşmanı bildiği Klara'ya gitmesi üzerinde toplanıyordu. Şimdi yanında, hiç değilse masasındaki kâğıtlar uçmasın diye üzerlerine koymak için dayısının hediye ettiği demir parçası bulunsaydı ne iyi olacaktı! Klara'nın odası herhalde çok tehlikeli bir mağara olmalıydı. Ama şimdi şurada Klara'nın aleyhine en ufak bir şey söylemek bile kimsenin aklına gelmezdi. Pollunder'in kızı için böyle bir şey söylenebilir miydi? Üstelik, son olarak duyduğuna göre, aynı zamanda da Mack'ın nişanlısıydı. Klara, çok önemsiz bir şeyden dolayı ona karşı başka türlü davranmak zorunda kalmış olabilirdi. Karl, ilişkileri dolayısıyle ona hayranlığını açıkça söyleyebilirdi. Hâlâ daha bunları düşünüyordu. Ama kendisinden istenen bu değildi. Şimdi bunu farketti. Çünkü Green kapıyı açtı, oturduğu yerden hızla sıçrayan uşağa, «Bu delikanlıyı bayan Klara'ya götürün.» dedi.

Uşak, ihtiyarlığın verdiği dermansızlıktan inildiyerek çok kısa bir yoldan koşar adımlarla Karl'ı Klara'nın odasına götürüyordu. Yolda giderken Karl, 'Emirler böyle yerine getirilir.' diye düşündü. Kapısı hâlâ daha açık duran odasının önünden geçerken, belki de sinirleri yatışsın diye, bir an için içeri girmek istedi. Ama uşak izin vermedi.

«Hayır,» dedi uşak, «bayan Klara'ya gideceksiniz. Söylenenleri kulağınızla duydunuz.»

Karl, «İçerde yalnız birkaç saniye kalmak istiyordum.» dedi. Değişiklik olsun diye kanapenin üzerine birazcık uzanmak istemişti. Hem de gece yarısına kadar zaman daha çabuk geçerdi.

«Aldığım emri yerine getirirken bana güçlük çı-

karmayınız.» dedi uşak.

Karl, 'Ceza olsun diye bayan Klara'ya gitmek zorunda olduğumu sanıyor.' diye düşündü. Birkaç adım ilerledi. Sonra inatçılığı tuttu, gene durdu.

«Haydi yürüyün, sayın delikanlı.» — dedi uşak —. «Bakın, daha önce de gelmişsiniz buraya. Biliyorum, sabah olmadan gitmek istiyorsunuz. Ama her şey insanın isteğine göre olmaz. Bu isteğin yerine gelemiyeceğini ben size daha o zaman söylemiştim.»

Karl, «Ben gitmek istiyorum ve gideceğim de. Şimdi yalnız bayan Klara ile vedalaşacağım.» dedi.

«Öyle mi?» — dedi uşak. Karl, uşağın yüzüne bakınca, söylediklerinin hiçbirine inanmadığını anladı. «O halde vedalaşmaktan neden çekiniyorsunuz? Haydi, gelin bakalım.» diyordu uşak.

Birden Klara'nın sesi duyuldu : «Kim var koridorda?» Yakındaki bir kapıdan başını dışarı doğru uzatmıştı. Elinde kırmızı siperli büyük bir masa lambası vardı. Uşak ona doğru koştu ve haberi bildirdi. Karl, uşağın ardından yavaş yavaş yürüdü.

«Geç kaldınız» dedi Klara.

Karl önce Klara'ya cevap vermedi; yavaşça uşağa : «Beni tam bu kapının önünde bekleyin.» dedi. Uşağın yaradılışını bildiği için sert bir emir veriyormuş gibi konuştu.

Klara, «Artık yatmak istiyordum.» dedi ve lambayı masanın üstüne koydu. Uşak, aşağıda yemek salonunda olduğu gibi burada da kapıyı dışardan dikkatle kapattı. «Saat artık onbir buçuğu geçiyor.» dedi Klara.

Karl, «On bir buçuğu geçiyor mu?» diye tekrarladı. Saatı öğrenince sanki korkmuştu. «Öyleyse sizinle hemen vedalaşmalıyım. Çünkü saat tam on ikide aşağıda yemek salonunda bulunmam gerekli.» dedi.

Klara, «İşleriniz ne kadar acele böyle?» dedi. Dalgın bir halde, bol geceliğinin katlanmış yerlerini düzeltti. Yüzü kıpkırmızıydı, durmadan gülümsüyordu.

Karl, bundan böyle Klara ile kavgaya tutuşmak tehlikesinin olmadığını anladı sanki. «Dün babama, bugün de bana söz vermiştiniz; birazcık piyano çalmaz mısınız?» dedi Klara.

Karl, «Artık çok geç olmadı mı?» diye sordu. Klara'nın her isteğini severek yerine getirmeye hazırdı. Çünkü biraz öncekine göre şimdi çok değişmişti. Sanki artık Pollunder'in ve sonra da Mack'ın çevresine yükselmişti.

Klara, «Evet, artık geç oldu.» dedi. Müziğe karşı isteğini yitirmiş gibiydi. «Hem buradan çıkacak sesler evin her yanından duyulur. Doğrusu bu. Piyano çalarsanız çatı katında uyuyan hizmetçiler de uyanır!»

«Öyleyse piyano çalmaktan vazgeçelim. Buraya bir daha mutlaka geleceğimi sanıyorum. Hem de, eğer sizin için çok zahmetli olmazsa, bir defa da dayımı ziyaret edersiniz ve bu fırsattan faydalanarak benim odamı da görürsünüz. Çok güzel bir piyanom var. Dayım hediye etti. Geldiğinizde, eğer isterseniz, size bildiğim bütün parçaları çalarım. Yazık ki çok değil bunların sayısı. Hem de böyle çok büyük bir piyanoya uygun düşmüyorlar. Böyle bir piyanoda virtüozlar çalarsa dinlemesi hoş olur. Ziyarete geleceğinizi bana daha önceden bildirirseniz, bu zevki de tadabilirsiniz. Çünkü bugünlerde dayım bana çok ünlü bir öğretmen tutacak. Buna ne kadar seviniyorum, bilemezsiniz. Ders yaptığımız saatte beni ziyaret ederseniz, öğretmenin çalacağı parçaları da dinleyebilirsiniz. Doğrusunu söylemem gerekirse, piyano çalmak için artık vakit kalmadığına da sevindim. Çünkü elimden bir şey gelmiyor gerçekten. Ne kadar az çalabildiğimi görseniz şaşarsınız. Şimdi izin verin, sizinle vedalaşayım. Zaten uyku zamanı da çoktan geçti.» Klara'nın tatlı bakışlarla kendisini seyrettiğini, yaptıkları kavgayı iyice unuttuğunu görünce, elini ona uzattı ve gülümsiyerek şunları ekledi: «Benim memleketimde yatmadan önce, 'tatlı tatlı uyu

ve tatlı tatlı rüyalar gör' derler.»

Klara, Karl'ın elini tutmadı, «Durun,» dedi, «gene de biraz piyano çalsanız iyi olacak.» Yan taraftaki küçük kapıdan çıkıp kayboldu. Kapının yanında bir piyano vardı.

'Acaba ne oldu? Kız pek sevimli, ama uzun boylu bekliyemem' diye düşündü Karl. Koridora açılan kapı çalındı. Kapıyı ardına kadar açmaya cesaret edemiyen uşak, kapı aralığından fısıldadı: «Affedersiniz, beni az önce çağırdılar, artık bekliyemiyeceğim.»

«Gidin öyleyse.» dedi Karl. Yemek salonuna giden yolu artık tek başına bulabileceğine güveniyordu. «Yalnız feneri kapının önüne bana bırakın. Saat kaç acaba?».

«Nerdeyse on ikiye çeyrek var.» dedi uşak.

«Vakit ne kadar yavaş geçiyor.» dedi Karl. Uşak kapıyı kapamak üzere iken, henüz kendisine bir bahşiş vermediğini hatırladı. Pantolon cebinden bir şilin çıkardı — Amerikan âdetine göre bozuk paraları artık hep pantolon cebinde şıngır şıngır taşıyor, banknotları ise yelek cebine koyuyordu —, «Yaptığınız iyi hizmetlere karşılık.» diyerek parayı uşağa uzattı.

Klara içeri girmişti bile. Elleri, sımsıkı bağlı saçlarının üzerindeydi. Karl uşağı yollamaması gerektiğini hatırladı. Çünkü onu bu saatte tren istasyonuna başka kim götürürdü? Ama bay Pollunder başka bir uşak da koşturabilirdi. Hem belki de uşağı yemek salonundan çağırmışlardı. O zaman adam elinin altında demekti.

«Rica ediyorum, haydi birazcık piyano çalın. Burada müzik dinlemek öyle seyrek oluyor ki, bunun için bir fırsat çıkınca insan hiç kaçırmak istemiyor.»

Karl, hiç duraklamadan, «Öyleyse tam zamanı.» diyerek hemen piyanonun başına oturdu.

Klara, «Nota istiyor musunuz?» diye sordu.

«Teşekkür ederim, notaları zaten yeteri kadar

okuyamam.» dedi ve çalmaya başladı. Küçük bir şarkı çaldı. Karl'ın bildiği kadarı, bunu oldukça yavaş çalmak gerekliydi. Ancak yavaş çalınırsa, özellikle yabancıların bunu anlaması mümkündü. Ama Karl, en kötü bir marş temposu ile parçayı şöyle üstünkörü geçiştirdi. Parça bittikten sonra, evin büyük bir kalabalığa gömülmüş gibi bozulan sessizliği tekrar yerine geldi. Karl uyuşmuş gibi oturuyor, yerinden kıpırdamıyordu.

Klara, «Çok güzel.» dedi. Ama Karl'ın hoşuna gidebilecek bir nezaket formülü de bulamadı.

Karl sordu : «Saat kaç?»

«On ikiye çeyrek var.»

«Öyleyse biraz daha vaktim var.» dedi Kari ve kendi kendine düşünmeye başladı : 'Öyle mi yapmalı, böyle mi? Bildiğim on şarkının hepsini çalmak zorunda değilim ya! Ama bir tanesini elimden geldiği kadar güzel çalabilirim.' Sonra en çok sevdiği asker şarkısını çalmaya başladı. Öyle yavaş çalıyordu ki, kendisini dinleyen Klara bir sonraki notayı çevirmek istedi ve elini uzattı. Karl notayı sımsıkı tutmuştu, zorla bıraktı. Gerçekten her şarkıda vuracağı tuşları gözleriyle arayıp bulmak zorundaydı. Ama ayrıca kendi içinde de bir şarkının doğduğunu hissediyordu. Bu, asıl şarkı sona erince, uzayıp giderek başka bir son arıyor ve onu bulamıyordu. Şarkıyı bitirdikten sonra, «Olmuyor, hiç beceremiyorum.» dedi. Klara'ya baktı, gözleri yaşarmıştı.

Ansızın yan odadan kuvvetli alkış sesleri geldi. Karl hemen toparlandı : «Bir dinleyen daha var.» diye haykırdı. «Mack,» dedi Klara yavaşça. Ardından Mack'ın haykırışı duyuldu : «Karl Rossmann, Karl Rossman!»

Karl, aynı anda iki ayağını birden piyano bankının üstünden hızla aşırdı ve kapıyı açtı. İçeride, büyük bir kubbeli yatakta Mack'ı gördü. Sırtını yastığa dayayıp yatağın içinde oturmuştu. Üstündeki yorgan bacaklarına kadar kaymıştı. Aslında sade ve

kıymetli olan karyolanın mavi ipek kubbesi, birazcık kızlara özgü olan tek göz alıcı süsüydü. Küçük gece masasının üstünde bir tek mum yanıyordu. Ama yatak örtüleri ile Mack'ın gömleği öyle beyazdı ki, bunların üstüne düşen mum ışığı sanki gözleri kamaştıran bir yansımayla etrafa dağılıyordu. Kubbe de, hafif dalgalı ve iyice gerilmemiş ipek örtüsü ile hiç değilse kenarlarından pırıltılar saçıyordu. Ama Mack'ın hemen arkasında hem karyola, hem de başka ne varsa, derin bir karanlığa gömülüydü. Karl karyolanın direğine yaslandı, gözlerini Mack'a dikti.

Mack «Merhaba» diyerek elini Karl'a uzattı. «Bugüne kadar yalnız binicilik okulunda gösterdiğiniz becerileri tanımıştım, ama çok da güzel piyano çalıyorsunuz.»

«Birisini ne kadar kötü yapabiliyorsam, ötekini o kadar beceriyorum.» dedi karl. «Sizin dinlediğinizi bilseydim, asla çalmazdım. Ama sizin bayan» Sözünü yarıda bıraktı, «nişanlınız» diyecekti, çekindi. Çünkü Mack ile Klara'nın aynı odada yattıkları anlaşılıyordu.

«Ben işin farkına varmıştım.» dedi Mack. «Klara, bu yüzden sizi New York'tan buraya kadar sürüklemek ihtiyacını duymuş. Yoksa piyanonuzu ben de dinlememiş olacaktım. Şüphesiz işin henüz çok acemisisiniz. Çok temrinli olduğunuz, epeyce ilkel sayılacak düzendeki şarkılarda bile bazı yanlışlıklar yaptınız. Kim olursa olsun, bir şey çalana değer verişim bir yana bırakılsa bile, sizi dinlediğime gerçekten sevindim. Şöyle oturmaz mısınız? Biraz da bizim yanımızda kalmaz mısınız? Klara bir sandalye getirsene.»

Karl, «Teşekkür ederim», — dedi duraklıyarak.— «Çok istiyorum ama, burada kalamıyacağım. Bu evde böyle rahat odalar bulunduğunu çok geç öğrenmiş oluyorum.»

«Buradaki herşeyi değiştirip bu biçime sokuyorum.» dedi Mack.

O anda bir çanın birbiri ardından hızla on iki defa vurduğu duyuldu. Her vuruşta çanın gürültüsü, bir sonraki vuruşun gürültüsüne karışıyordu. Karl, çanın vurması yüzünden meydana gelen büyük bir kıpırtının rüzgârını yanaklarında duydu. Nasıl bir köydü burası! Ne biçim çanları vardı bu köyün!

Karl, «Vakit geldi.» diyerek Mack ile Klara'ya elini uzattı. Ama ikisinin de elini sıkmadan koşarak koridora çıktı. Fener koridorda yoktu. Uşağa çabucak bahşiş verdiğine üzüldü.

Duvara tutunarak odasının açık duran kapısına kadar yürümek istedi. Ama daha yarı yola gelmeden, bay Green'in elinde bir mumla acele acele ona doğru geldiğini gördü. Mumu tutan elinde bir de mektup vardı.

«Neden bir türlü gelmediniz, Rossmann? Neden beni böyle beklettiniz? Bayan Klara'nın yanında ne yaptınız?»

'Ne kadar da çok şey soruyor!' dedi Karl içinden. 'Şimdi de beni duvara sıkıştırıyor.' Gerçekten de Green ona iyice yaklaşmıştı. Karl bu yüzden sırtını duvara yaslamıştı. Green bu koridorda gülünç denecek kadar iri görünüyordu. Karl şaka olsun diye sordu : «İyi yürekli bay Pollunder ne oldu? Yoksa onu yediniz mi?»

«Gerçekten sözünde duran bir insan değilmişsiniz. Saat on ikide aşağıya geleceğinize söz veriyorsunuz, sonra da bayan Klara'nın kapısından içeri giriveriyorsunuz. Oysa ben size, gece yarısı ilginç bir şey açıklayacağıma söz vermiştim. Şimdi bunun için geldim.» Sözlerini bitirir bitirmez Karl'a mektubu uzattı. Zarfın üzerinde şöyle diyordu : «Karl Rossmann'a, nerede olursa olsun gece yarısı bizzat verilecektir.»

Karl mektubu açarken bay Green söyleniyordu: New York'tan buraya kadar hatırınız için gelişimi değerbilirlikle karşılarsınız sanırım. Yoksa koridorlarda beni peşinizden boşu boşuna koşturmuş olur-

sunuz.»

Karl daha mektubun içine bakmadan, «Dayımdan.» — dedi. Bay Green'e döndü — : «Bunu bekliyordum.»

«Beklemişsiniz, beklememişsiniz, beni hiçbir bakımdan ilgilendirmez. Siz mektubu okuyun hele!» dedi Green ve mumu Karl'a doğru tuttu :

Karl, mektubu mum ışığında okudu :

«Sevgili yeğenim! Yazık ki çok kısa süren ortaklaşa geçirdiğimiz günlerde anlamış olabileceğin gibi, ben tam anlamı ile bir prensip adamıyım. Bu durum, yalnız çevrem için değil, benim için de çok tatsız ve üzücü bir şey. Ama ben, bugün ulaştığım durumu prensiplerime borçluyum. Üstüne ayağımı bastığım toprağı bırakıp gitmemi kimse benden isteyemez. Sırada ilk gelen sen olsan bile, sevgili yeğenim, bunu benden sen de isteyemezsin. Üzerime gelecek o büyük saldırıya karşı koymamaya karar versem bile bunu yapamazsın. Yoksa en başta seni, kâğıdı tutan ve yazı yazan şu ellerimle yakalar, havaya kaldırırdım. Ama bunun bir gün gerçekleşeceğini gösteren hiçbir belirti henüz ortada olmadığına göre, bugünkü olaydan sonra ne yapıp yapıp seni yanımdan uzaklaştırmak zorundayım. Senden çok çok rica ediyorum, beni ne gelip arayacaksın, ne de mektupla ya da aracıların yardımı ile ilişki kurmaya çalışacaksın. Bu akşam benden ayrılmaya, isteğime aykırı olarak kendin karar verdin. O halde bütün hayatın boyunca da bu kararını değiştirmiyeceksin. İşte o zaman buna erkekçe bir karar derim. Bu haberi sana getirmek için bay Green'i, en iyi dostumu seçtim. Şu anda benim aklıma gerçekten gelmeyen seni esirgeyici sözleri kendisi yeterince bulup söyliyecek mutlaka. Bay Green nüfuzlu bir adamdır, benim hatırım için seni bağımsız olarak atacağın ilk adımlarda sözüyle ve eylemiyle destekliyecek. Şu anda mektubumun sonuna geldiğim halde, bana akıl almaz gibi gelen ayrılışımızın anlamını belirtmek için sana her

zaman durup dinlenmeden şu sözleri tekrarlamak zorundayım : Ailenden sana bir fayda yok, Karl. Bay Green unutacak olursa, bavulunu ve şemsiyeni sana teslim etmesini kendisine hatırlat. Yolunun bundan sonra da açık olmasını yürekten dilerim.

Seni hiç unutmayan dayın Jakob.»

Green sordu : «Tamam mı?»

«Tamam» dedi Karl. «Bavulumu ve şemsiyemi getirdiniz mi?»

«İşte bavul», dedi Green ve şimdiye kadar sol elinde arkasına gizlediği, Karl'ın uzun yolculukta kullandığı eski bavulunu yanı başına yere koydu.

Karl, «Peki ya şemsiye?» diye sordu tekrar.

«Hepsi burada.» dedi Green ve pantolon cebine sokup aşağıya sarkıttığı şemsiyeyi de çıkarıp uzattı. «Schubal adında biri varmış, Hamburg-Amerika Denizcilik Şirketinin başmakinistiymiş. Bunları o getirdi. Hepsini gemide bulduğunu söyledi. Fırsat düşerse kendisine teşekkür edebilirsiniz.»

«Hiç değilse eski eşyalarım tekrar elime geçti.» dedi Karl ve şemsiyeyi bavulun üstüne koydu.

Bay Green, «Sayın senatör, bundan böyle eşyalarınıza daha çok dikkat etmeniz için size haber yolladı.» dedi; sonra da, her halde merak ettiği için olacak, sordu : «Ne acaip bavul bu böyle?»

«Bu, benim yurdumda gençlerin askere giderken yanlarına aldıkları bavullardandır.» cevabını verdi Karl. «Babamın eski askerlik bavulu. Böyle olduğuna şaşmayın, çok kullanışlıdır.» Sonra gülerek ekledi : «Yalnız bir şartla; onu bir yerde unutup bırakmıyacaksınız.»

«Siz her şeyi enine boyuna, yeterince öğrenmişsiniz.» — dedi Bay Green. — «Amerika'da ikinci bir dayınız yok herhalde. Alın size San Fransisko'ya kadar bir de üçüncü sınıf tren bileti veriyorum. Bu yolculuğu yapmanıza ben karar verdim. Nedenlerini anlatayım : Birincisi, doğuda sizin için kazanç olanakları daha çok. İkincisi, burada sizinle ilgili ola-

bilecek bütün konularda dayınızın parmağının karışması söz konusudur. Oysa onunla karşılaşmaktan kesinlikle kaçınmak zorundasınız. Frisko'da istediğiniz gibi rahatça çalışabilirsiniz. Yalnız her şeye razı olup işe en aşağıdan başlayın, sonra yavaş yavaş yükselmeye çalışın.»

Karl bütün bu söylenenlerin hiçbirinde bir kötülük görmedi. Akşamdan beri Green'in saklayıp söylemediği kötü haberi artık öğrenmişti. Bundan böyle Green tehlikeli adam olamazdı. Belki de onunla, başkaları ile olduğundan daha açık bile konuşabilirdi. Böylesine gizli ve üzüntü verici bir açıklamanın yapılması için, kişisel bir kusuru olmadan elçi seçilen en iyi bir insan bile, kendisine verilen sırrı söylemediği sürece, şüphe uyandırır elbette. Karl, tecrübeli bir insanın doğrulamasını bekliyerek, «Bu evi hemen terkedeceğim. Çünkü beni buraya yalnızca dayımın yeğeni olarak kabul ettiler. Buna karşılık bir yabancı yerine geçince burada hiçbir işim yok. Bana bir iyilikte bulunur musunuz? Dışarıya nereden gideceğimi, sonra da en yakın bir otele beni götürecek yolu gösterir misiniz?» dedi.

«Çabuk olun öyleyse. Bana epeyce zahmet çektiriyorsunuz.» dedi Green.

Karl, Green'in iri adımlarla hemen yürüdüğünü görünce durakladı. Bu kadar acele etmemeliydi. Böylesi şüphe uyandırırdı. Green'i ceketinin eteğinden tuttu, konunun gerçek yüzünü o anda birden anlamış gibi sordu : «Bana bir noktayı daha açıklamanız gerekiyor. Verdiğiniz mektubun zarfı üzerinde, nerede olursam olayım, bunun gece yarısı elime geçmesi gerektiğini yazıyor. Başka bir şey yok. Öyleyse, saat on biri çeyrek geçe evden gitmek istediğim zaman bu mektubu bahane ederek beni burada neden alakoydunuz? Bununla, size verilen görevin dışına çıkmış oldunuz.»

Green cevap vermeden önce bir el hareketi yaptı. Bununla, Karl'ın söylediği noktanın gereksizliğini

aşırı ölçüde belirtmek istiyordu. Sonra cevap verdi : «Sizin yüzünüzden ölümün üstüne gitmem gerektiği de zarfın üzerinde yazılı mı yoksa? Acaba mektubun içinde yazılanlar, zarfın üstündeki yazıyı böyle anlamam gerektiği sonucuna mı götürüyor? Sizi burada alıkoymasaydım, mektubu gece yarısı sokak ortasında elinize tutuşturmak zorunda kalırdım.»

Karl, «Hayır,» dedi dosdoğru, «sizin söylediğiniz gibi de değil. Zarfın üstünde, (gece yarısından sonra teslim edilecektir) yazılı. Eğer çok yorgun olsaydınız, belki peşime düşüp beni aramıyacaktınız. Ya da ben, bizzat bay Pollunder itiraz etmemiş olsaydı, gece yarısı belki de dayımın yanında olacaktım. Ya da hiç değilse, ansızın üzerinde bir daha söz edilmeyen otomobilinize alıp beni dayıma götürme işi belki size düşen bir görev olacaktı. Çünkü ben geri dönmeyi çok istiyordum. Zarfın üzerindeki yazı, gece yarısının benim için son vâde olduğunu çok açık olarak anlatmıyor mu? Benim bu vâdeyi kaçırıp dışına çıkmamdan dolayı suçlu sizsiniz.»

Karl sert bakışlarla Green'i süzdü ve onda foyasının meydana çıkmasından dolayı duyduğu utançla, niyetinin başarıya ulaşmasından duyduğu sevincin biribiriyle mücadele ettiğini anladı. Sonunda Green kendini toparladı, çoktan beri sesini çıkarmayan kişi sanki Karl'mış gibi bir tonda ve Karl'ın sözünü keserek konuştu : «Artık sesinizi kesin, tek kelime söylemeyin.» Bavulu ile şemsiyesini eline almış olan Karl'ı karşısına gelen küçük bir kapıdan dışarı çıkardı.

Karl, şaşkınlık içinde dışarda durdu. Önünde, eve dışardan bitiştirilerek yapılmış korkuluksuz bir merdiven vardı. Hemen buradan inmek ve sonra da hafifçe sağa kıvrılarak caddeye giden ağaçlıklı yola çıkmak zorundaydı. Ay ışığı her yanı güzelce aydınlattığı için yolu kolayca bulabilirdi. Aşağıda köpeklerin birkaç defa havladığı duyuldu. Başıboş bırakılan köpekler, ağaçların altındaki karanlık içinde do-

laşıyorlardı. Havlamalar dışında ortalıkta çıt çıkmadığı için köpeklerin otlar üzerinde yaptığı uzun sıçramaların çıkardığı hışırtı bile duyuluyordu.

Karl, köpeklerin hışmına uğramadan bahçeden selâmetle çıktı. New York'un hangi yönde bulunduğunu kesinlikle saptayamadı. Akşam buraya gelirken sağda ve solda bulunan ayrıntılara pek dikkat etmemişti. Oysa bunlar şimdi ona yararlı olabilirdi. Sonunda, mutlaka New York'a gitmek zorunda olmadığını düşündü. Orada bir bekliyeni yoktu. Hele birisi vardı ki, artık onu beklemediği kesindi. Bu yüzden rastgele bir yön seçip yola koyuldu.

RAMSES YOLU

Karl, kısa bir yürüyüşten sonra küçük bir hana geldi. Burası New York taşıt işletmelerinin küçük istasyonlarından biri olduğu için geceleri kalmak üzere hiç kimsenin gelmediği bir yerdi. Şu dakikadan itibaren tutumlu davranması gerektiğine inanan Karl, hanın en ucuz yatağını istedi. Han sahibi, Karl'ın isteğine uyarak yukarı çıkan merdiveni eliyle işaret etti. Bu davranışı ile onu bir hizmetli yerine koymuşa benziyordu. Merdivenden üst kata çıkan Karl'ı, uykusu bozulduğu için öfkelenen, saçları darmadağınık ihtiyar bir kadın karşıladı. Karl'a hiç kulak asmadan, ikide bir yavaş yürümesi için onu uyarıyordu. Karl'ı bir odaya götürdü : «Pıst!» diye fısıldadıktan sonra odanın kapısını kapayıp gitti.

Karl önce pek bilemedi; acaba pencerenin perdeleri aşağıya kadar indirilmiş miydi, yoksa odanın hiç penceresi mi yoktu? İçerisi öylesine karanlıktı. Sonunda üstü örtülü küçük bir tavan arası deliği buldu. Deliğin üstündeki bezi çıkarıp attı, içeriye biraz ışık geldi. Odada iki yatak vardı, ama ikisi de doluydu. Karl, yataklarda iki delikanlı olduğunu gördü. İkisi de derin uykudaydı. Akla yakın hiçbir sebep bulunmadığı halde giyinik yatmaları, bunların pek güvenilir cinsten insanlar olmadığını anlatıyor-

du. Hele bir tanesi çizmeleriyle yatmıştı.

Karl bezle kapalı deliği açtığı anda uyuyanlardan bir tanesi kollarını ve bacaklarını birazcık yukarı kaldırdı. Bu öyle bir görünümdü ki, Karl bütün kuşkularına rağmen içinden güldü.

İki kişinin yattığı karyolalar dışında uyuyacak bir yerin olmaması, ne bir kanapenin, ne de bir sedirin bulunmaması bir yana, Karl burada uyuyamıyacağını hemen anladı. Çünkü yeniden eline geçirdiği bavulunu, yanında bulunan parasını tehlikeye atamazdı. Ama çıkıp gitmek de istemiyordu. Kadının ve han sahibinin yanından geçip burayı kolayca bırakabileceğine güvenemiyordu. Dışardan sızan hafif ışıkta görebildiğine göre, odanın hiçbir yerinde tek bir parça eşyanın bile bulunmaması çok dikkati çekiyordu. Ama bu iki genç insanın handa hizmet eden kişilerden olması da akla gelebilirdi. Belki de müşteriler için hemen kalkmak zorunda bulunduklarından böyle giyinik yatmışlardı. Böyle olsa bile onlarla aynı odada yatmak pek şerefli bir şey değildi ve öylesine de tehlikeliydi. Karl, bu konuda duyduğu şüpheler dağılıncaya kadar asla uyuyamazdı.

Karyolanın altında bir mumla kibrit vardı. Karl, usulca yürüyerek bunları aldı. Işık yakmaktan çekinmiyordu. Çünkü han sahibinin söylediğine göre bu odada şu iki kişi kadar onun da hakkı vardı. Üstelik bunlar, gecenin yarısına kadar olan zamanı uyuyarak geçirmişler ve yataklara sahip olmakla da Karl ile karşılaştırılamıyacak kadar büyük avantaj elde etmişlerdi. Zaten Karl, dolaşırken ve hareket ederken onları uyandırmamak için çok dikkatli davranma çabası içindeydi.

Karl önce bavulunu gözden geçirmek istiyordu. Eşyalarına şöyle bir bakmalıydı. Onları ancak belli belirsiz hatırlıyordu. Eşyalarının en değerlileri mutlaka kaybolmuş olmalıydı. Çünkü bir şeye Schubal'ın eli değdikten sonra, onun zarara uğramadan tekrar ele geçirilmesi pek zayıf bir umuttu. Ayrıca dayı-

dan da okkalı bir bahşiş beklemiş olabilirdi. Öte yandan bavulda bazı eşyaların eksik oluşunu, asıl bavul bekçisi bay Butterbaum'a yükleyebilirdi.

Bavulu açar açmaz karşılaştığı görünüm Karl'ı dehşete düşürdü. Gemideki yolculuğu sırasında bavulu durmadan düzeltmek ve yerleştirmek için saatlarını harcamıştı. Oysa şimdi her şey karmakarışık durumdaydı. Öyle ki, kilidi açınca bavulun kapağı kendiliğinden yukarı fırladı.

Ama Karl, bavulun içindeki karmaşıklığın başka bir sebepten ileri geldiğini çabucak anladı ve buna sevindi. Yolculuk sırasında giydiği elbise bavulun büyüklüğü yönünden elbette hesaba katılmamıştı. Oysa sonradan bu elbiseyi de bavula sokmuşlardı. Bavuldan en ufak bir şey bile kaybolmamıştı. Ceketindeki gizli cepte yalnız pasaportu değil, evde yanına aldığı para da duruyordu. Yanındaki paraya bunu dâ ekleyince şimdilik bu yönden çok iyi durumda demekti. Yolculuğun bitiminde limana vardığı zaman üstünde taşıdığı çamaşırlar da bavuldaydı; tertemiz yıkanmış ve ütülenmişlerdi. Karl, saatını ve bütün parasını, çok önem verdiği gizli cebe hemen yerleştirdi. Verona salamı bile bavuldaydı. Durumun tek üzüntü veren yanı, salamın kokusunun bütün eşyalara sinmiş olmasıydı. Herhangi bir madde ile bu kokuyu yok etmezse, aylarca kokular içinde dolaşması işten bile değildi.

Küçük bir cep incili, mektup kâğıdı, anasının ve babasının fotoğrafı gibi bazı eşyalar en alta kaymıştı. Bunları araştırırken başındaki kasket bavulun içine düştü. Kenarındaki eski şeridinden şapkayı derhal tanıdı. Bu kasket ona annesinin yolculuk için giymek üzere verdiği şapkadan başkası değildi. Ancak tedbirli davranıp gemide bu kasketi giymemişti. Çünkü Amerika'da genellikle şapka yerine kasket giyildiğini biliyordu. Bu yüzden Amerika'ya varmadan önce kasketi eskitmemek istemişti. Ama bay Green, bu şapkayı bahane ederek Karl ile eğlenme

fırsatını kaçırmamıştı. Belki de ona Karl ile alay etsin diye dayısı direktif vermiş olabilirdi? Olamaz mıydı yani? Kızmıştı, kasıtsız bir hareketle bavulun kapağını tuttu ve hızla kapattı.

Artık çaresi yoktu, karyolalardaki iki adam uyanmıştı. Önce bir tanesi gerindi ve esnedi. Hemen ardından ötekisi de onun gibi yaptı. Bu sırada bavulun içinde bulunan şeylerin hepsi masanın üstünde seriliydi. Eğer bunlar hırsızsa, masanın yanına yaklaşıp istediklerini seçmekten başka bir şey yapmamaları gerekirdi. Hem bu ihtimali önlemek, hem de durumu açıkça kavramak üzere Karl eline mumu alıp karyolaların yanına gitti, hangi hakla burada bulunduğunu açıkladı. İki adam, böyle bir açıklama yapılmasını beklemiyorlardı. Henüz konuşamıyacak kadar uykulu olmakla birlikte, hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermeden yalnızca Karl'a baktılar. Her ikisi de çok genç insanlardı. Ama ağır işlerde çalışmak ve sıkıntı çekmek onları vaktinden önce yıpratmış, yüzlerindeki kemikler ileriye doğru fırlamıştı. Çenelerinde karmakarışık sakallar vardı. Uzun zamandır makas yüzü görmemiş saçları darmadağınıktı. Adamakıllı çukura kaçmış gözlerini oğuşturdular. Üstlerine çöken uyuşukluktan kurtulmak için kemikli parmaklarını gözlerine bastırdılar.

Karl, onların şu andaki zayıf durumlarından yararlanarak konuşmaya başladı : «Adım Karl Rossmann, Almanım. Madem ki aynı odada bulunuyoruz, adınızı ve milliyetinizi lütfen bana söyleyin. Hemen size şunu söyliyeyim; yatağın birini bana verin diye bir istekte bulunmıyacağım. Buraya geç vakit geldim, uyku uyumaya niyetim de yok. Sonra, bu güzel elbiseme bakıp da aldanmayın, tam anlamı ile yoksulum ve çaresizlik içindeyim.»

İki delikanlıdan küçüğü (ayağında çizme olanı), kolları, bacakları ve yüzü ile yaptığı hareketler sonucu, bütün bunların hiçbirinin kendisini ilgilendirmediğini, şimdi bu türlü sözlere ayıracak vak-

ti olmadığını anlatmak istedi. Tekrar yattı, hemen uykuya daldı. Öteki, esmer bir delikanlıydı, oda başını yastığa bıraktı. Ama uykuya dalmadan önce, uyuşuk kolunu birazcık uzatarak: «Bunun adı Robinson, İrlanda'lı, benimki Delamarche, Fransız'ım. Rica ederim artık gürültü etme.» dedi. Sözlerini bitirir bitirmez, derinden soluk alarak Karl'ın mumunu üfleyip söndürdü, sonra başını tekrar yastığa koydu.

Karl, 'Şimdilik bu tehlikeyi de atlattık.' dedi kendi kendine ve gene masanın yanına döndü. Bu adamların uyuşukluğu bir bahane değilse, her şey yolunda sayılırdı. Ama durumun hoş olmayan yanı, bir tanesinin İrlanda'lı olmasıydı. Karl, hangisinde olduğunu pek iyi bilemiyordu, ama evde iken bir kitapta okuduğuna göre, Amerika'da özellikle İrlanda'lılardan sakınmak gerekiyordu. Dayısının yanında bulunduğu sırada, İrlandalıların tehlikeli olduğu sorununu derinliğine incelemek fırsatını en iyi yoldan bulabilirdi, ama artık her zaman için rahata erdiğine inandığı için o zaman bu fırsattan hiç faydalanmamıştı. Yeniden yaktığı mumu eline alıp bu İrlanda'lıyı hiç değilse biraz yakından incelemek istedi. İncelemesi sonucu, İrlanda'lının Fransız'dan daha sevimli bir insan olduğunu anladı. Ayaklarının ucuna basarak biraz uzaktan görebildiğine göre, İrlanda'lının tombul yanaklarında bir işaret de vardı. Uyurken çok sevimli bir gülümseyiş içindeydi.

Karl, her şeye rağmen uyumamaya kararlıydı. Odada bulunan tek sandalyenin üstüne oturdu. Bütün gece kendisine gerekli olabileceğini düşünerek şimdilik bavulunu yerleştirmeyi bıraktı. Eline incili aldı, okumadan yapraklarını biraz çevirdi. Sonra annesi ile babasının fotoğrafını eline aldı. Fotoğrafta kısa boylu babası ayakta dimdik duruyor, annesi ise onun önündeki koltukta biraz kaybolmuş gibi oturuyordu. Babası bir elini koltuğun sırt tarafına dayamış, ötekini de yumruk yapıp yan tarafında bulunan küçük bir sehpaya açık halde bırakılmış re-

simli bir kitabın üstüne koymuştu. Başka bir fotoğraf daha vardı. Karl, bunda annesi ve babası ile birlikte çıkmıştı. Bu fotoğrafta annesi ile babası ona sert sert bakıyorlardı. Karl da, fotoğrafçının direktifi üzerine kameraya bakmak zorunda kalmıştı. Ama gelirken bu fotoğrafı yanına almamıştı.

Karl, önünde duran fotoğrafı şimdi daha iyi seçebiliyor, ona çeşitli yönlerden bakarak babasının bakışlarını yakalamağa çalışıyordu. Oysa babası, mum ışığının türlü açıdan düşüşleri altında değişik görünüşlere bürünüyor, gene de asla canlanmıyor, ince ve sık bıyığı aslına hiç de benzemiyordu. İyi bir fotoğraf değildi bu. Buna karşılık annesi daha iyi çıkmıştı. Sanki bir yeri acıyormuş da, zorla gülümsüyormuş gibi ağzını buruşturmuştu. Karl, bu resime bakan herkesin gözüne bunun tıpkı böyle görünebileceğini düşünerek, birkaç saniye sonra bu etkinin çok belirli olduğunu kabul etti. Ancak bu yaptığına bir anlam da verilemezdi. Bir resime bakarak ondaki insanın gizli duyguları konusunda böyle kesin bir kanıya nasıl varılabilirdi? Bir an için fotoğrafı gözlerinin önünden uzaklaştırdı. Yeniden fotoğrafa baktığı zaman annesinin eli gözüne çarptı. Epeyce öne doğru koltuğun kenarına dayadığı eli aşağıya sarkmış, öpülmeye hazırdı. Karl, anasına ve babasına mektup yazmayı düşündü. Yazsa herhalde iyi olurdu. Gerçekte her ikisi de ondan yazmasını istemişlerdi. Hele babası, son olarak Hamburg'da bunu sıkı sıkı tenbih etmişti. Gerçi Karl, o korkunç akşamın ilk saatlerinde annesi pencere önünde kendisine Amerika yolculuğunu haber verdiği zaman hiç yazmamaya kesinlikle karar vermişti. Ama burada yeni dünyanın koşulları içinde tecrübesiz bir delikanlının eski bir yemininin ne değeri vardı! O vakit, Amerika'da iki ay kaldıktan sonra Amerikan milisinde general olacağına da yemin edebilirdi. Oysa şimdi, New York yakınında bir handa, bir tavan arası odasında iki baldırı çıplakla birlikte bulunuyordu. Ama

tam da yerini bulduğunu itiraf etmeliydi. Gülümsiyerek annesinin ve babasının yüzlerini inceledi. Oğullarından bir haber almayı hâlâ daha isteyip istemediklerini sanki onların gözlerinden okumaya çalışıyordu.

Fotoğrafa böyle bakıp dururken epeyce yorgun olduğunu, geceyi nöbet bekliyerek geçiremiyeceğini çok geçmeden anladı. Resim elinden düştü. Yüzünü, yere düşen resimin üzerine koydu. Resimin serinliği yanaklarına bir hoş geldi. Tatlı duygular içinde uykuya daldı.

Sabah olduğu zaman omuzunda bir gıdıklanma ile uyandı. Bu sırnaşıklığı yapmak cesaretini gösteren Fransızdı. İrlanda'lı da Karl'ın bulunduğu masanın yanma gelmişti. Her ikisi, onu büyük bir ilgi ile seyrediyorlardı. Geceleyin karşılarında gördükleri zaman da Karl'a aynı ilgi ile bakmışlardı. Karl, onlar önceden kalktığı halde bir türlü uyanmadığına şaşmadı. Herhalde kötü niyetle davranıp içerde çok yavaş gezinmemişlerdi. Uyanmamasının nedeni, Karl'ın derin bir uykuya dalmasıydı. Üstelik onların giyinmesi, hatta yıkanması öyle uzun boylu olmamıştı.

Herkes biribirini usulünce selâmladı. Hattâ bu selâmlaşmalarda bir ölçüde resmiyet bile vardı. Karl, iki gencin makine ustası olduğunu, uzun süredir New York'ta işsiz dolaştıklarını, bu yüzden de oldukça perişan düştüklerini öğrendi. Robinson durumu ispatlamak için ceketini kaldırdı; içinde bir gömlek bile yoktu. Zaten bunu, ceketinin arkasına iğneyle takılmış olan ve başıboş sallanan yakadan da anlamak mümkündü.

New York'tan yaya iki gün çeken Butterford kasabasına yürüyerek gitmek niyetindeydiler. Herhalde burada açık iş yeri bulabileceklerdi. Karl'ın da onlarla birlikte gitmesine razıydılar. Ona söz verdiler; birincisi ara sıra bavulunu taşıyacaklardı, ikincisi de kendilerine iş bulunca ona da bir çıraklık işi

sağlıyacaklardı. Eğer iş bulunursa, çıraklık bulmak da kolay demekti. Karl, onların bu önerisine razı olduğunu henüz söylemediği halde, ona dostça öğütler vermeye başladılar. O güzel elbisesini çıkarmasını, iş için bir yere başvurduğu zaman elbisenin buna engel olacağını söylediler. Bu handa bulunmanın elbiseyi başından defetmesi için en iyi fırsat olduğunu, hizmetçi kadının elbise ticareti yaptığını ileri sürdüler. Elbise konusunda da henüz bir karar vermemiş olan Karl'a, onu sırtından çıkarma ve satmaya götürme işinde yardım ettiler. Karl, odada yalnız kalıp da uykulu bir halde eski yolculuk elbisesini yavaş yavaş giyerken, elbiseyi sattığından dolayı kendini kabahatli buldu. Belki bir çıraklık bulmada elbisenin ona zararı dokunabilirdi, ama daha iyi bir iş aramak istediği zaman da faydası olurdu. İki genç adamı çağırmak üzere kapıyı açtığı zaman karşısında onları buldu. Satıştan elde ettikleri yarım doları masanın üstüne koydular. Yüzlerinden okunan neşe karşısında, bu satış işiyle hiç de iyi bir hizmette bulunmadıklarına, hatta Karl'ı zarara soktuklarına onları kimse inandıramazdı.

Zaten bu iş üzerinde konuşmak için zaman da yoktu. Çünkü hizmetçi kadın içeri girmişti. Geceki gibi uykuluydu. Odadakilerin üçünü birden dışarı kovuyordu. Odayı yeni gelecek müşteriler için hazırlaması gerektiğini söyledi. Oysa böyle bir şey asla söz konusu olamazdı. Yalnızca kötü yürekliliğinden onları kovuyordu. Karl bavulunu düzeltmek isteyince, kadının eşyaları iki eliyle yakalayıp bütün gücü ile bavula tıkıştırdığı görüldü. Onlara, sanki birer işaretle kumanda altına girmesi gereken hayvanlar gibi davranıyordu. İki makine ustası kadının hesabını görmeye hazırlanıyorlardı. Etekliğinin kenarından tutup çektiler, sırtına vurdular. Bununla Karl'a yardımcı olmak istemişlerdi, ama tam bir başarısızlığa uğradılar. Kadın bavulu kapattıktan sonra sapını Karl'ın eline tutuşturdu, ustaları yanından uzak-

laştırdı ve üçünü birden odadan dışarı kovaladı. Bir yandan da, eğer çıkmazlarsa kendilerine kahve vermiyeceğini söyliyerek tehditlerde bulunuyordu. Anlaşılan, Karl'm işin başından beri ustalarla ilgisi bulunmadığını iyice unutmuştu. Çünkü, hepsine birden tek bir çeteymişler gibi davranıyordu. Ancak, ustaların Karl'm elbisesini kadına satmaları, aralarında belli bir ortaklık bulunduğunu göstermişti.

Koridorda uzun süre aşağı yukarı dolaştılar. En çok, Karl'ın koluna giren Fransız durmadan küfrediyor, eğer ileri gidecek olursa hancıyı bir yumrukta yere devirmekle korkutuyordu. Yumruklarını öfkeyle biribirine sürtüştürmesi buna bir hazırlık sayılırdı. En sonra masum bir küçük oğlan geldi, ayaklarının ucuna basıp yukarı doğru yükselerek kahve ibriğini Fransız'a uzattı. Böyle olmazdı, ortada yalnız ibrik vardı. Bardak istediklerini oğlana bir türlü anlatamadılar. Bu yüzden sırayla ibrikten içmeye başladılar. Biri içerken öteki ikisi karşısında durup bekliyordu. Karl'ın kahve içmeye isteği yoktu, ama ötekileri kırmamak için o da sıraya girdi. Sırası gelince yerinden kıpırdamadan ibriği dudaklarına götürdü.

İrlanda'lı, vedalaşmış olmak için ibriği yerdeki taş döşemenin üstüne fırlattı. Hiç kimseye görünmeden handan ayrıldılar. Sabahın koyu ve sarımtıraksisi içine daldılar. Yol kenarında çoğunlukla ses çıkarmadan yürüyorlardı. Karl bavulu sırtında taşıyordu. Galiba kendisi ricada bulunmadan ötekiler bavul taşıma sırasına girmiyeceklerdi. Ara sıra bir otomobil sisin içinden çıkıveriyordu. O zaman üçü birden, çoğu dev gibi görünen arabalara doğru başlarını çevirıyordu. Arabalar, yapı bakımından çok büyük oldukları halde, gözden çabucak kayboluyorlardı. Bunun için içlerinde insan olup olmadığını farketmeye zaman yoktu. Sonra uzun araba dizileri geçmeye başladı. Bunlar New York'a yiyecek maddeleri götürüyorlardı. Yolu genişliğine boydan boya

kaplayan beş dizi araba biribirinin peşinden aralıksız geçtiği için kimse yolun bir tarafından öbür tarafına geçemiyordu. Yol vakit vakit genişleyip bir meydan halini alıyor, meydanın ortasında kuleye benzeyen yüksek bir yerde polis aşağı yukarı gidip geliyordu. Böylece her yanı görüyor, elindeki küçük değnekle ana cadde üzerindeki gidiş gelişi, yan caddelerden buraya akıp gelen arabaları düzene koyuyordu. Sonra bu trafik, bir sonraki meydana ve bir sonraki polise kadar kendi haline kalıyor, ama sessiz ve dikkatli arabacılarla şöförler, gönüllü olarak düzeni yeterince sağlıyorlardı. Karl'ı en çok şaşırtan şey ortalığın sessizliği oldu. Dünyadan habersiz kasaplık hayvanların bağırması da olmasa, belki nalların takırtısından ve susturucuların vızıltısından başka bir şey duyulmıyacaktı. Bununla birlikte gidiş hızı her zaman aynı değildi elbette. Bazı yerlerde yan taraflardan sıkıştırma çok fazla olduğu için yolu uzun süre o yana açık tutmak gerekli olunca, diziler iyice durakliyor ve adım adım ilerliyorlardı. Sonra öyle bir an geliyordu ki, her şey yıldırım hızıyle birbirini kovalıyor, yeniden hızı azaltmak için gene firene dokunmak gerekiyordu. Bu arada yoldan bir tek toz bile kalkmıyor, her şey pırıl pırıl bir hava içinde gidip geliyordu. Yaya yürüyen insan yoktu. Burada, Karl'ın memleketinde olduğu gibi şehrin pazarına giden kadınlar yoktu. Ama arasıra ortaya çıkan büyük ve üstü açık otomobillerde sırtında küfeler taşıyan yirmi kadın görülüyordu. Belki bunlar pazarcı kadınlardı. Otomobilin içinde ayakta durmuşlar, başlarını uzatıp gidiş gelişi seyrediyor ve daha hızlı gitmek için sabırsızlık gösteriyorlardı. Daha sonra gene buna benzer, üstlerinde ellerini pantolon ceplerine sokmuş bazı erkeklerin dolaştığı otomobiller göze çarpıyordu. Türlü yazılar taşıyan bu otomobillerin birinin üstünde, küçük bir çağırı işaretinin altında Karl şunları okudu : «Jakob Taşıt İşletmesi için liman işçisi aranıyor.»

Araba birden iyice yavaşladı. Merdiveninde duran ufaktefek, kamburca ve hareketli bir adam, üç yaya yolcuya binmeleri için çağrıda bulundu. Karl, arabada dayısı bulunur da onu görebilir diye çabucak ustaların arkasına saklandı. Ustaların çağrıyı kabul etmemesine sevindi. Ama bununla birlikte yüzlerinde beliren kibirlilik de onu biraz üzdü. Dayısının hizmetine girmeyi kendilerine yakıştıramamış olmalıydılar. Aklından geçenleri, tıpkısı tıpkısına olmasa bile, onlara hemen açıkladı. Bunun üzerine Delamarche, uslu durup anlamadığı işlere karışmamasını Karl'dan rica etti. Bu, yoldan insan toplamanın namussuzca bir aldatmaca olduğunu, Jakob firmasının bütün Birleşik Devletler'de kötü tanındığını söyledi. Karl cevap vermedi; ama bundan böyle daha çok İrlanda'lıya yanaştı. Hattâ ondan, bavulunu artık biraz taşımasını bile rica etti. Karl ricasını birkaç defa tekrarladıktan sonra İrlanda'lı gerçekten de bavulu aldı. Yalnız, durmadan bavulun çok ağır olduğundan yakındı. En sonunda, daha otelde iken görüp de canının çekmiş olabileceği Verona salamının hatırı için bavulu hafifletmek niyetini beslediği anlaşıldı. Karl bavulu açmak zorunda kaldı. Fransız hemen salama yapıştı. Kamaya benzer bıçağı ile onu güzelce dilimledi, nerdeyse tek başına yiyip bitirecekti. Ara sıra Robinson da birkaç lokma ele geçirdi. Karl'ın eline tek lokma bile geçmedi. Ona düşen iş, yolun ortasında bırakıp gitmek istemediği için tekrar bavulu sırtlamak oldu. Salamdan payına düşeni sanki Karl daha önceden almıştı. Bir parçacık salam dilenmek ona fazla küçüklük gibi göründü. Ama bir yandan da ağzı sulandı.

Sis artık iyice dağılmıştı. Uzaklarda, dalgalı sırtı ile daha uzaklardaki güneşli maviliğe doğru akıp giden yüksek bir dağ parlıyordu. Yolun kenarında doğru dürüst işlenmemiş tarlalar vardı. Tarlaların içinde koyu bir isle renk değiştirmiş büyük fabrikalar bulunuyordu; çıplak kırların ortasında kurulmuş-

lardı. Oraya buraya rastgele serpiştirilmiş kira apartmanlarının sayısız pencereleri, çok değişik kıpırdanışların ve ışıkların ortasında titreşiyordu. Nerdeyse yıkılacakmış gibi görünen küçük balkonların hepsinde kadınlarla çocuklar türlü şeylerle uğraşıyorlardı. Etraflarında bazen onları gizleyen, bazen gösteren, iplere asılı, balkonlara serili örtüler ve çamaşırlar, sabah rüzgârında uçuşuyor, iyice kabarıp şişiyordu. Evlerden kayıp uzaklaşan bakışlar, daha sonra gökyüzünde uçuşan tarla kuşlarına takılıyordu. Daha aşağılardan uçan kırlangıçlar, yollardan geçenlerin üstlerine kadar yaklaşıyordu.

Burada birçok şey Karl'a yurdunu hatırlattı. New York'tan ayrılıp memleketin içlerine doğru gitmekle iyi mi etti, bilemiyordu. New York'ta deniz vardı, her zaman için memlekete dönme olanağı vardı. Karl birden durdu, yanındaki iki arkadaşına, içinde gene New York'ta kalma isteğinin belirdiğini söyledi. Delamarche, nerdeyse onu sürükleyip götürmek istiyordu. Ama Karl buna izin vermedi, kendi kendine karar vermeye hakkı olduğunu söyledi. İrlanda'lı araya girmek zorunda kaldı; Butterford'un New York'tan çok daha güzel olduğunu anlatmaya çalıştı. İkisi birlikte Karl'a uzun uzun yalvardılar. Sonunda Karl yola devam etmeye razı oldu. Ama memlekete dönme olanağının kolay olmadığı bir yere gitmesinin onun için belki daha iyi olacağını söylemeselerdi, gene de onlarla gitmiyecekti. Yersiz düşünceler kendisine engel çıkarmıyacağı için orada daha çok çalışıp ilerliyeceğine şüphe yoktu.

Artık öteki ikisini sürükleyip götüren Karl olmuştu. Onlar da Karl'ın bu çabasına çok seviniyorlardı. Üstelik Karl'ın ricada bulunmasına meydan kalmadan bavulu sırayla taşımaya başladılar. Onları nasıl olup da böyle sevindirdiğini Karl bir türlü anlıyamadı. Yüksekçe bir yere geldiler. Ara sıra durup geriye baktıkça, New York'un ve limanın panoraması görülüyor ve karşılarındaki görünüm gittikçe

enginleşiyordu. New York ile Brooklyn'i biribirine bağlayan köprü, East River ırmağı üzerinden zarif bir çizgi halinde geçiyordu. Gözlerini yarı yarıya kapayıp bakan bir insanın karşısında köprü sanki titreşiyordu. Üzerinden hiçbir şey geçmiyor gibiydi. Aşağıda durgun ve dümdüz bir su şeridi uzayıp gidiyordu. Evlere bakınca büyüklerle küçükler arasında pek büyük bir ayrım yoktu. Caddelerin seçilemeyen genişliği içinde, kendine özgü bir hayat akıp gidiyor olmalıydı. Caddelerin üst tarafından ise hafif bir sisten başka hiçbir şey yoktu. Bu sis gerçi kımıldıyordu, ama onu ortadan kaldırmak da pek kolay bir iş olacağa benzemiyordu. Dünyanın en büyük limanı olan New York limanında bile ortalığa bir sessizlik çökmüştü. Yalnız, daha önce yakından görmüş olmanın bıraktığı anının etkisiyle olacak, arasıra kısa bir yolu kayarak geçen bir geminin gittiğini görüyordu. Ama gözler bu gemiyi uzun süre izleyemiyor, az sonra gemi gözden kayboluyor ve bir daha görünmüyordu.

Delamarche ile Robinson çok şey görmüş olmalıydılar ki, sağa sola doğru işaretler yaptılar, ellerini uzatıp meydanların ve bahçelerin üstünde dolaştırdılar, hem de buraların adlarını söylediler. New York'ta iki aydan fazla bir zaman kalan Karl'ın şehirde tek bir caddeden başka şey görmemiş olmasına bir türlü anlam veremediler. Butterford'da iyi para kazanırlarsa Karl ile birlikte New York'a gitmeye ve görülecek yerlerin hepsini ona göstermeye, özellikle de insanın kendinden geçinceye kadar eğlendiği yerlere götürmeye söz verdiler. Sonra Robinson, sesinin bütün gücü ile bir şarkı söylemeye başladı. Delamarche da ellerini çırparak ona eşlik ediyordu. Karl, bu şarkının kendi yurdundan bir operet melodisi olduğunu anladı. Memlekette iken bunu çok dinlemişti. Ama İngilizce sözlerle söylendiği zaman ondan daha çok hoşlandı. Böylece açık havada küçük bir gösteri yaptılar. Gösteriye üçü birden katıl-

dı. Yalnız, aşağıda uzayıp giden ve sözde bu melodi ile eğlenen şehirin, onların gösterisinden hiç haberi olmadığı anlaşılıyordu.

Bir ara Karl, Jakob Taşıt Firmasının nerede olduğunu sordu. Delamarche ile Robinson'un elleri hemen uzandı, belki millerce uzakta bulunan aynı noktaya yöneldi. Sonra yeniden yola koyuldular. Karl, yeteri kadar para kazanıp en erken New York'a ne zaman dönebileceklerini sordu. Delamarche, «Belki bir ay bile buna yetebilir.» dedi; çünkü Butterford'da işçi sıkıntısı büyüktü. Gündelikler de yüksekti. Arkadaş oldukları için kazanç bakımından aralarında bir ayrılık ortaya çıkarsa bunu dengeye sokacaklardı. Bunun için de kazandıkları parayı ortak bir kasa halinde birleştireceklerdi. Ortak kasa sözü Karl'ın hoşuna gitmedi. Oysa kendisi, çırak olarak usta bir işçiye göre şüphesiz daha az kazanacaktı. Robinson, Butterford'da iş bulamazlarsa, yola devam etmek zorunda kalacaklarını da sözlerine eklemeyi unutmadı. O zaman ya bir yere tarım işçisi olarak sığınacaklar ya da Kaliforniya'ya altın yıkama yerlerine gideceklerdi. Robinson'un geniş açıklamalarından sonra, onun en çok bu plandan hoşlandığı anlaşıldı.

Karl, böyle uzak ve sonu bilinmeyen yolculukların gerekliliğinden söz edilmesini sevmediği için sordu. «Altın yıkama yerlerine gitmek istiyordunuz da, neden makine ustası oldunuz?»

Robinson, «Neden makine ustası oldum ha?» dedi. «Anamın oğlu açlıktan ölsün diye değil elbette. Altın yıkayıcılıkta esaslı kazanç var.»

«Eskiden vardı.» dedi Delamarche.

Robinson, «Şimdi de var.» diyerek, bu işten zengin olan birçok tanıdıklarından söz etti. Bunlar şimdi de oradaydı. Ama ellerini sıcak sudan soğuk suya batırmıyorlardı. Eski dostluğu unutmadıkları için kendisinin de zengin olmasına yardım ederlerdi. Bu arada arkadaşlarını da unutmıyacaklardı el-

bette.

Delamarche, «Butterford'da birer iş ele geçirmeye çalışacağız.» dedi. Bu sırada Karl içinden birşeyler kuruyordu. Ama kurduğu şeyler kendisine güven verici değildi.

O gün sabahtan akşama kadar bir tek yerde, bir handa konakladılar, hanın önünde açık havada yemek yediler. Yedikleri şey de, Karl'a göre, berbat bir etti. Bıçak ve çatalla eti kesemiyor, âdeta parçalıyorlardı. Ekmek de silindir biçimindeydi ve her ekmeğin içine uzun bir bıçak sokuluyordu. Yemeğin üstüne, insanın boğazını yakan siyah bir sıvı içtiler. Delamarche ile Robinson yemekten çok hoşlanmışlardı. İkide bir bardaklarını kaldırarak, çeşitli isteklerinin yerine gelmesi dileğiyle tokuşturuyor, sonra da biribirine bitişik olarak bardakları bir süre havada tutuyorlardı. Yanıbaşlarındakl masada, gömleklerinin üstüne kireç serpilmiş işçiler oturuyordu. Herkes aynı sıvıyı içiyordu. Sürüler halinde gelip geçen otomobiller, avuç avuç tozu masaların üstüne fırlatıyordu. Koca koca gazetelerin sayfaları herkesin elinde yayılmış duruyordu. Yapı işçilerinin grevinden heyecanla söz ediliyor, Mack ismi de sık sık geçiyordu. Karl, bu noktayı soruşturdu, sözü geçen kişinin kendisinin tanıdığı Mack'ın babası ve New York'un en büyük inşaat müteahhidi olduğunu öğrendi. Grev, Mack'ın milyonlarca zarar etmesine sebep olmuştu, belki de iş durumunu iyice tehlikeye sokmuştu. Karl, hiçbir şeyden doğru dürüst haberi olmayan, kötü niyetler besleyen bu insanların söylediklerinin hiçbirine inanmadı.

Ayrıca, yemek hesabının nasıl ödeneceği konusunun da çok şüpheli görünmesi Karl için yemeğin tatsız geçmesinin ikinci bir nedeni oldu. İşin normal olanı, herkesin kendi payına düşeni ödemesiydi. Ama gerek Delamarche, gerekse Robinson, bir fırsatını düşürüp geçen akşam yattıkları yer için ceplerindeki son parayı ödediklerini belirtmişlerdi. Üst-

lerinde saat, yüzük ya da benzeri gibi satılacak bir şey de göze çarpmıyordu. Karl, elbise satışından ayrı bir kazanç sağladıklarını söyliyemedi. Bunu söylerse onları küçük düşürmüş olur, artık onlardan iyice ayrılmak zorunda kalırdı. Ama hem Delamarche'ın, hem de Robinson'un, hesabın ödenmesi konusunda hiçbir kuşku göstermemesi de şaşılacak bir şeydi. Onlar bunu bırakmış keyif çatıyorlardı. Bir yandan da garson kızla gittikçe daha önemli ilişkiler kurmaya çalışıyorlardı. Oysa garson kız, kibirli bir eda ile ve ağır adımlarla masaların arasında gidip geliyordu. Yana taranmış saçları biraz kendi haline bırakılmış, alnının ve yanaklarının üzerine sarkıyordu. İkide bir eliyle aşağıdan yukarı doğru sıvazlıyarak saçlarını geriye atıyordu. Sonunda, kendisinden gelecek ilk tatlı sözün beklendiği bir anda masaya yaklaştı, iki elini birden masanın üstüne koyarak sordu: «Hesabı kim ödüyor?» Hiçbir el bugüne kadar böylesine hızlı havaya kalkmamıştır: Delamarche ile Robinson ellerini böyle bir hızla uzatarak Karl'ı gösterdiler. Karl bundan korkmadı. Çünkü olacakları önceden sezmişti. Gerçi işi son kerteye gelmeden önce açıkça konuşmak daha namusluca bir davranış olurdu, ama arkadaşlarının, hem de kendilerinden yardım beklediği arkadaşlarının bazı ufaktefek şeyleri kendisine ödetmelerinin kötü bir yanını da bulamadı. Yalnız işin can sıkıcı yanı, parayı gizli cepten çıkarmak zorunda olmasıydı. Başlangıçta parayı en son başvurabileceği bir tutamak olarak saklamak, şimdilik arkadaşları ile bir ölçüde aynı şeylere katlanmak niyetindeydi. Ama bu paranın ve özellikle arkadaşlarına bu paradan söz etmesinin sağladığı bir kazanç da vardı. Böylece onlarla kendisi arasında rahatça bir denge kuruluyordu. Çünkü onlar çocukluklarından beri Amerika'da bulunuyorlardı, para kazanma konusunda yeteri kadar bilgi ve tecrübeleri vardı. Aynı zamanda şimdiki durumlarına göre daha iyi yaşama koşulla-

rına alışıktılar.

Karl, para konusunda şimdiye kadar beslediği niyetlerini, bu hesabı ödemiş olmaktan dolayı hiç değiştirmemeliydi. Çünkü çeyrek dolardan her zaman vazgeçebilirdi. Öyleyse bir çeyrek doları masanın üstüne koyabilir, geriye kalan bütün parasının bu olduğunu, Butterford'a kadar birlikte yapacakları yolculuk için bunu feda edebileceğini söyleyebilirdi. Yaya yolculuk için bu kadar para yeter de artardı bile. Ancak cebinde bu kadar ufak para olup olmadığını bilmiyordu. Olsa bile, bu para da gizli cebinin derinliklerinde bir araya tomar edilmiş banknotların arasındaydı. Bu kadar ufak para bulmak için cebin içinde ne varsa masanın üstüne sermek gerekiyordu. Ayrıca arkadaşlarının bu gizli ceple ilgili bilgi sahibi olmalarının hiç gereği yoktu. Bereket versin arkadaşları Karl'ın hesabı ödemek için parayı nasıl bir araya getireceğinden çok garson kızla ilgileniyorlardı. Delamarche, hesabı yazmasını söyliyerek garson kızı kandırdı, kendisi ile Robinson'un arasına aldı. Kız, şamarını bir birinin, bir ötekinin yüzüne indirdi. Onları sağa sola iterek ikisinin de sırnaşıklıklarından kendini korumaya çalıştı. Bu arada Karl, kan ter içinde kalarak masanın altında bir eliyle gizli cebin içinde teker teker yokladıktan sonra çıkardığı paraları öteki elinde topluyordu. Sonunda, Amerikan paralarını henüz pek iyi tanımadığı halde, hiç değilse büyüklüklerine bakarak yeteri kadarını aldığına inandı, çıkarıp masanın üstüne koydu. Paranın tıkırtısı üzerine ötekilerin şakası derhal son buldu. Bir de ne görsünler, masanın üstünde tam bir dolar para vardı. Karl buna öfkelendi, ötekilerin de şaşkınlıktan ağzı açık kaldı. Butterford'a trenle rahat gitmeye yetecek kadar çok olan bu paradan Karl'ın daha önce neden söz etmediğini soran olmadı. Buna rağmen Karl büyük bir sıkıntıya düşmüştü. Yemek parasını ödedikten sonra geri kalanı tekrar yavaşça cebe indirdi. Yalnız

Delamarche, Karl'ın elindeki bozukluklardan birini garson kıza bahşiş olarak vermek için aldı. Kızı kucaklayıp sıktı. Bir yanını sıkarken, öte yandan da parayı uzattı.

Karl, tekrar yola düzüldükleri zaman paranın lâfını etmedikleri için arkadaşlarına karşı minnettarlık duydu. Hattâ bir ara, bütün para varlığını onlara açıklamayı bile düşündü. Ama uygun bir fırsat çıkmadığı için sonra gene vazgeçti. Akşama doğru daha kırlık ve daha verimli bir bölgeye geldiler. Her tarafta geniş tarlalar vardı. Tarlaların hafif engebeli yüzlerinde ilk yeşillikler belirmişti. Yolun iki yanında büyük ve güzel köşkler vardı. Bahçelerin yaldız boyalı parmaklıkları arasında saatlerce yürüdüler. Durgun akan bir ırmağın üstünden birkaç defa geçtiler; tepelerinde epeyce yüksekte hafifçe esneyen köprülerin üzerinden geçen trenlerin gümbürtülerini birçok defalar duydular.

Uzaktaki ormanların kenarından güneş henüz batmıştı. Yorgunluklarını gidermek için küçük bir ağaçlığın ortasında bulunan bir tepenin otları arasına kendilerini attılar. Delamarche ile Robinson yere yatıp, boylu boyunca uzandılar. Karl ayakta durdu. Birkaç metre aşağıdan geçen yola bakıyordu. Yol, bütün gün olduğu gibi, biribirlerinin çok yakınından geçen otomobillerle doluydu gene. Sanki bunları, hep aynı sayıda olmak üzere uzaktan bir yollayan, hep aynı sayıda da gene uzaklarda bekleyen vardı. Karl, sabahın köründen akşama kadar bir otomobilin durduğunu, içinden bir yolcunun indiğini görmedi.

Robinson geceyi orada geçirmelerini önerdi. Çünkü hepsi iyice yorulmuşlardı. Şimdiden burada kalırlarsa sabah gene erkenden yola çıkabilirlerdi. Karanlık bastırdıktan sonra bundan daha ucuz ve bundan daha güzel bir geceliyecek yer bulamazlardı. Delamarche razı oldu. Yalnız Karl, üçünün birden geceyi bir otelde geçirmesi için yetecek kadar parası bu-

lunduğunu söylemek ihtiyacını duydu. Delamarche, daha sonra paraya ihtiyaçları olacağını, Karl'ın onu bir kenarda saklamasını söyledi. Üstelik Delamarche, Karl'ın parasını önceden hesaba kattığını da saklamadı. Robinson, ilk önerisi kabul edildiği için yeniden söz alarak, sabah erkenden güçlü kuvvetli olmaları için yatmadan önce karınlarını güzelce doyurmak zorunda olduklarını, içlerinden birinin otele gidip üç kişilik yemek getirmesini söyledi. Hemen yakınlarda, yol kenarında, ışıklı levhası üzerinde «Hotel Occidental» yazılı bir otel vardı. İçlerinde en küçüğü olan Karl, başka da istekli çıkmadığı için hiç duraklamadan bu işi yapmak üzere kendini ileri sürdü. Domuz yağı, ekmek ve bira siparişini aldıktan sonra otele yollandı.

Bu yakınlarda büyük bir şehir bulunmalıydı. Çünkü Karl'ın girdiği otelin daha ilk salonu bir sürü insanla doluydu. Uzunlamasına duvarla iki yan duvar boyunca uzanan büfede, göğüslerinde beyaz önlüklerle bir sürü garson durmadan koşuşuyordu. Gene de sabırsız müşterileri hoşnut edemiyorlardı. Dört bir yanda kötü kötü söylenenlerin ve masalara vuranların sesleri duyuluyordu. Karl'ı umursayan biri çıkmadı. Salonda müşterilere servis yapan kimse de yoktu. Her masada üç kişi oturuyordu. Bu üç kişinin arasında gözden kaybolan küçücük masalar vardı. Masalarda oturan müşteriler, istedikleri şeyleri gidip büfeden kendileri getiriyorlardı. Bütün masaların üstünde büyük bir şişe zeytinyağı, sirke ya da benzeri bir şey vardı. Büfeden getirilmiş olan bütün yemeklerin üstüne, yemeye başlamadan önce bu şişenin içindekinden biraz döküyorlardı. Karl önce büfeye gitseydi, belki de böyle büyük bir siparişin gelmiş olmasından dolayı güçlükler ortaya çıkabilirdi. Büfeye gitmek için masa kalabalığının arasından geçmek zorundaydı. Çok dikkat ettiği halde müşterileri epeyce rahatsız etti. Ama müşteriler her şeyi tam bir duygusuzlukla kabulleniyorlardı. Hattâ bir

ara müşterilerden biri Karl'ı bir masaya doğru itiverdi; az kalsın masayı devirecekti. Karl af diledi, ama onu anlayan birinin de çıkmadığı görüldü. Zaten kendisi de, bağrışanların dediklerinin kelimesini bile anlamadı.

Büfenin önünde binbir güçlükle küçücük bir boş yer buldu. Orada dururken yanıbaşındakilerden biri dirseğini dayıyarak uzun süre gözünün önünü kapattı. Galiba dirsek dayamak, eli yumruk yapıp şakağa koymak burada âdet olmuştu. Karl, Lâtince profesörü Dr. Krumpal'in bu türlü duruştan ne kadar nefret ettiğini, gizlice ve kendini duyurmadan yaklaşarak, ansızın çıkardığı bir cetvel ile işi şakaya getirip vurduğunu ve dirsekleri masadan aşağıya kaydırdığını hatırladı.

Karl büfeye sımsıkı yapışmış duruyordu. Durumunu değiştirmesiyle, arkasındaki boşluğa hemen bir masanın yerleştirilmesi bir oldu. Masaya oturanlardan biri, konuşurken birazcık geriye yaslanınca kocaman şapkası Karl'ın sırtını okşadı. Bu durumda garsondan bir şey alma umudu pek zayıftı. İki yanındaki kaba komşuları hoşnutluk içinde çekip gittikleri halde umudunu yitirmişti. Birkaç defa masanın üzerinden uzanarak bir garsonun önlüğünden tuttu, ama garson yüzünü buruşturup kendini onun elinden kurtardı. Garsonların hiçbiri tutulacak gibi değildi, hepsi durmadan koşuyordu. Elinin erişebileceği bir yerde yiyecek ve içecek bir şey bulunsaydı, hemen alacak, fiyatını öğrenip parayı oraya bırakacak ve sonra sevinçle çekip gidecekti. Ama tam önünde ringa cinsinden balıkla dolu tabaklar vardı. Balıkların siyah pulları tabakların kenarında pırıl pırıl parlıyordu. Bunlar herhalde pahalı balıktı, belki yiyen ne kadar yerse doymazdı. Bunun dışında elinin erişebileceği yerde rom dolu küçük fıçılar vardı. Ama arkadaşlarına rom götüremezdi. Gerçi onlar nasıl olsa her fırsatta önce en ağır içkiye saldırıyordu, ama bu konuda onlara şimdiden yardımcı

olmak istemiyordu.

Karl için başka bir yer aramaktan ve çabalarına yeniden girişmekten başka çare kalmamıştı. Vakit de epey ilerlemişti. Salonun öbür ucunda bir saat vardı. İçerinin dumanını yaracak kadar keskin bakışlar, saatin yelkovanı ile akrebini şöyle böyle görebiliyordu. Artık saat dokuzu geçmişti. Büfenin başka yerlerinde kalabalık, daha önce durduğu biraz uzaktaki yerden de fazlaydı. Bunun yanında salon, vakit ilerledikçe daha çok doluyordu. Yeni yeni müşteriler «merhaba» diye bağrışarak ana kapılardan durmadan giriyordu. Bazı yerlerde müşteriler büfeyi zorla temizletip tezgâhın önüne oturuyor, sonra da karşılıklı kadeh kaldırıyorlardı. Buralar en iyi yerlerdi. Oturunca salonun her yanı görülüyordu.

Karl biraz daha ilerledi. Ama bir şey ele geçirme umudunu artık iyice yitirmişti. Buranın koşullarını tanımadığı halde böyle bir işe istekli çıkmış olmaktan dolayı kendini azarlayıp durdu. Arkadaşları çok haklı olarak ona çıkışacaklar, yalnızca para harcamamak için bir şey götürmediğini de belki düşüneceklerdi. Çepçevre bütün masalarda güzel, sarı patateslerle birlikte sıcak et yemeklerinin yendiği bir yerin tam ortasında bulunuyordu. Bu insanların yemekleri nereden bulduklarını bir türlü anlıyamadı.

Birkaç adım ilerisinde, otel personelinden olduğu anlaşılan yaşlıca bir kadın gördü. Bir müşteri ile gülerek konuşuyordu. Bir yandan da saçlarına sokulu duran iğne ile uğraşıyordu. Karl hemen karar verdi, siparişini bu kadına bildirecekti. Kadın, ortalığın gürültüsü ve bağrışmaları içinde salonda bulunanların hepsinden ayrı bir önem taşıyordu. Sonra bunun ikinci bir basit nedeni daha vardı; bu kadın, otel personelinden ele geçebilen tek kişiydi. Ama Karl'ın ona yönelteceği daha ilk sözde işine dalıp hızla yürümezse... Tam tersi oldu. Karl henüz kendisine bir şey söylememiş, yalnız onu biraz gözetle-

mişti. İnsanın bir konuşmanın ortasında bir an için yana dönüp bakması gibi, kadın da Karl'a baktı. Konuşmasını yarıda kesip ona dostça, gramer kadar seçik bir İngilizce ile ne istediğini sordu.

«İstediğim var, ama burada hiçbir şey ele geçiremiyorum.» dedi Karl.

Kadın, «Öyleyse benimle geliniz, küçük!» diyerek tanıdığı ile vedalaştı. Tanıdığı adam şapkasını çıkararak onu selâmladı. Bu davranış, böyle bir yerde inanılmayacak bir nezaket gibi göründü. Kadın Karl'ın elinden tuttu, büfenin yanına geldi. Müşterilerden birini kenara itti, tezgâhın üstündeki kapağı kaldırıp arkaya geçti. Tezgâh ardındaki dar geçidi boydan boya yürüdü. Burada yorulmak bilmeden koşuşan garsonlardan sakınarak ilerledi. Sonra iki kanatlı gizli bir kapıyı açtı. İkisi birlikte büyük ve serin bir kilerin içine girdiler. Karl, 'Bir yerin girdisini çıktısını iyi bilmeliymiş.' dedi kendi kendine.

«Söyleyin bakalım, ne istiyorsunuz?» diye sordu kadın. Hizmete hazırmış gibi Karl'a doğru eğildi. Çok şişman bir kadındı. Bedeninin her yanı oynuyordu. Ama bu durumuna bakınca yüzünün zarif denebilecek bir biçimi vardı. Karl, rafların ve masaların üzerine özene bezene yerleştirilmiş bir sürü yiyeceğe bakarken, bir yandan da sipariş edeceği güzel bir akşam yemeğini düşünmeye çalışıyor gibiydi. Herkese sözünü geçirebilen bu kadın, Karl'ın alacaklarını ucuza satabilirdi. Ama aklına uygun bir şey gelmediği için sonunda yalnızca domuz yağı, ekmek ve bira istemekle yetindi.

«Başka bir şey istemiyor musunuz?» dedi kadın.

«Hayır, teşekkür ederim,» dedi Karl, «ama üç kişilik olacak.»

Kadının öteki iki kişiyi sorması üzerine Karl birkaç kısa cümle ile arkadaşlarından söz etti. Kendisinden bazı şeylerin sorulması onu sevindirdi.

Kadın, «Öyle ama, bu ancak mahpusların yiyebileceği bir yemek.» dedi. Karl'ın başka şeyler isteme-

sini de beklediği anlaşılıyordu. Oysa Karl, kadının ona yiyecekleri armağan edeceğinden ve para kabul etmek istemiyeceğinden korkarak sustu. Kadın, «Size bunları şimdi hemen hazırlarız.» diyerek, şişmanlığına rağmen hayret edilecek bir canlılıkla masaların birine yaklaştı. Uzun, ince ve testereye benzer bir bıçakla içinde et de bulunan kocaman bir parça domuz yağı kesti. Rafların birinden bir ekmek aldı. Yerden de üç şişe bira aldı. Hepsini hafif bir zembilin içine koydu ve Karl'a uzattı. Bu arada, salonun büfesinde bırakıldığı zaman yiyeceklerin duman içinde kaldığını, her şey çok çabuk tüketildiği halde buharlaşma fazla olduğu için yiyeceklerin tazeliğini çabuk yitirdiğini, o yüzden kendisini buraya getirdiğini Karl'a anlattı. Buna rağmen salondaki insanların ne durumda olursa olsun her şeyi yediğini söyledi. Karl onun bu sözlerine karşılık bir şey söylemedi. Çünkü kendisine karşı neden bu kadar iyi davrandığını anlayamadı. Arkadaşları aklına geldi. Amerika'yı çok iyi tanıdıkları halde, böyle bir yiyecek kilerine belki şimdiye kadar hiç girmemişlerdi. Onlar olsa, büfedeki bayatlamış yiyeceklerle yetinmek zorunda kalırlardı. Salondaki gürültü buradan hiç duyulmuyordu. Duvarlar çok kalın olmalıydı. Böyle olmasa, bu mahzen böyle serin olabilir miydi? Karl bir süre zembili elinde tuttu. Ama rakamlar üzerinde düşünmüyor, yerinden kıpırdamıyordu. Kadın, salondaki masaların üstünde bulunan şişelere benzer bir şişeyi daha zembile koyacağı sırada birden kendine geldi ve teşekkür etti.

Kadın, «Gideceğiniz yol daha çok uzun mu?» diye sordu.

«Butterford'a kadar,» dedi Karl.

«Daha da çok varmış.»

«Bir günlük yolumuz daha var.»

«O kadar mı?»

«Evet, o kadar.»

Kadın masaların üzerinde bulunan şeyleri düzelt-

ti. İçeri bir garson girdi. Gözleriyle içerde bir şey aradı. Kadın, üzerine biraz maydanoz serpiştirilmiş sardalya yığılı kocaman bir tabağı işaret etti. Garson iki eliyle tutup tabağı salona götürdü.

«Neden geceyi dışarda geçirmek istiyorsunuz?» diye sordu kadın. Burada bol yerimiz var. Bizim otelde kalın bu gece.»

Bu öneri Karl'a pek çekici göründü. Özellikle, dün geceyi sıkıntılı geçirdiği için bundan hoşlandı.

Karl durakladı. Sonra da böbürlenerek, «Eşyalarım dışarda.» dedi.

Kadın, «Gidip alırsınız. Bu bir engel değil.» dedi.

«Peki arkadaşlarım ne olacak?» dedi Karl. Onların bir engel olduğunu hemen farketti.

«Onlar da burada kalabilirler.» dedi Kadın. «Haydi gelin canım! Bu kadar yalvartmayın kendinize.»

«Arkadaşlarım aslında mert insanlardır ama,» dedi Karl, «üstleri başları temiz değil.»

Kadın, «Siz salondaki pisliği görmediniz mi?» diye sordu ve yüzünü buruşturdu. «Bize müşterinin kötüsü de gelir gerçekten. Onun için hemen üç yatak hazırlattırayım. Ancak yalnız çatı katında yer var. Otelin her tarafı doldu. Ben bile çatı katına taşındım. Ama ne de olsa dışarda yatmaktan daha iyidir.»

«Arkadaşlarımı alıp buraya getiremem.» dedi Karl. Bu güzel otelin koridorlarında onların yapacağı gürültüyü gözünün önüne getirdi. Robinson önüne gelen yeri kirletirdi. Delamarche, hiç bakmaz bu kadına bile asılırdı.

«Neden getiremezmişsin, anlamıyorum.» dedi kadın. «Ama madem böyle istiyorsunuz, arkadaşlarınızı orada bırakın, buraya yalnız gelin.»

«Bu da olmaz, bu da olmaz.» dedi Karl. «Benim arkadaşım onlar, onların yanında kalmam gerekir.»

Kadın, «Çok inatçısınız.» diyerek gözlerini Karl'dan uzaklaştırdı. «Biri çıkıyor size iyi niyet gösteriyor, yardım etmek istiyor, siz ise buna karşı bü-

tün gücünüzle direniyorsunuz.» Karl her şeyi gayet iyi anlıyordu, ama çıkar yol bulamıyordu. «Gösterdiğiniz yakınlığa candan teşekkürler.» demekle yetindi. Sonra da aldıklarının parasını henüz ödemediğini hatırladı, borcunun ne kadar olduğunu sordu.

«Zembili geri getirdiğiniz zaman borcunuzu ödersiniz.» dedi kadın. «En geç yarın sabah elime gelmeli zembil.»

«Elbette,» dedi Karl. Kadın ona hemen dış kapıyı açtı. Karl eğilip kadını selâmladı. Dışarı çıkarken de kadın kendisine, «İyi geceler. Bilin ki iyi yapmadınız.» dedi. Karl birkaç adım uzaklaşmıştı. Kadın arkasından seslendi: «Güle güle, yarın görüşürüz.»

Karl dışarı çıkar çıkmaz salondaki gürültüyü olduğu gibi duydu. Şimdi bu gürültüye bir nefesli sazlar orkestrasının sesleri de karışıyordu. Salonun içinden geçerek dışarı çıkmak zorunda olmadığına sevindi. Artık beş katlı otelin bütün pencereleri ışıklıydı. Ötel önündeki cadde boydan boya aydınlıktı. Biraz seyrekleşmiş olmakla birlikte yoldan gene otomobiller gelip geçiyordu. Gündüzün olduğundan daha büyük bir hızla uzaklardan yaklaşarak, lâmbalarının beyaz ışıkları ile yolun üstünü yokluyor, otelin ışıklandırdığı yere vurunca ışığı solan lâmbaları ile geçiyor, sonra gene parlayan ışıkları ile karanlığın içine dalıyorlardı.

Karl döndüğü zaman arkadaşlarını uyur buldu. Kendisi de gerçekten çok kalmıştı gittiği yerde. Getirdiği yiyecekleri kâğıtların üzerine iştah açacak gibi sermek, her şey hazır olunca da arkadaşlarını uyandırmak istediği sırada, bavulunun hallni görünce dehşet içinde kaldı. Bavulu kapalı bırakıp gitmişti. Anahtarı da cebinde taşıyordu. Ama bavul şimdi ağzına kadar açıktı. İçindeki eşyaların yarısı otların içine dağılmıştı.

«Kalkın!» diye bağırdı Karl. «Uykuya dalmışsınız, buraya da hırsız gelmiş.»

Delamarche, «Kaybolan bir şeyin var mı?» diye sordu. Robinson henüz tam uyanmamıştı, ama gene de biraya saldırdı.

«Bilmem,» dedi Karl yüksek sesle. «Ama bavul açık duruyor. Yatıp uykuya dalmak, bavulu da böyle orta yerde bırakmak büyük bir dikkatsizlik.»

Delmarche ile Robinson gülüştüler. Delamarche, «Gittiğiniz yerde o kadar çok kalmasaydınız siz de.» dedi. «Otel buraya on adım. Siz ise üç saatte gidip geldiniz. Biz de acıktık, sizin bavulda belki yiyecek bir şey bulunur diye düşündük. Bavulun kilidi ile oynadık, oynadık; derken o da açılıverdi. Açıldı ama, içinden de bir şey çıkmadı. Kuşkuya kapılmadan, derleyip toplayıp öteberiyi bavula yerleştirebilirsiniz.»

«Öyle ha!» diyen Karl, bir yandan da hızla boşalan zembile bakıyor, Robinson'un birayı içerken çıkardığı acaip gürültüye kulak veriyordu. Önce Robinson'un boğazına kadar gelen bira, sonra bir çeşit ıslık çıkararak hızla geri dönüyor, daha sonra da birden derinlere doğru iniyordu.

Soluk almak için ikisi birden bir an durduklarında Karl sordu: «Hepsini yeyip bitirdiniz mi?»

Delamarche, Karl'ın da yiyeceklerden payını istediğini sanıyordu. «Siz otelde yemek yemediniz mi?» binson'a.

Karl, «Eğer daha yiyecekseniz biraz acele edin.» diyerek bavulun yanma gitti.

Delamarche, «Seninki şımarmış galiba.» dedi Robinson'a.

«Hayır, şımarmadım,» dedi Karl, «ama ben yokken bavulumu zorla açmak, eşyalarımı sağa sola fırlatmak doğru bir şey mi acaba? Biliyorum, arkadaş arasında bazı şeylere katlanmak gerek. Kendimi ben de buna göre hazırlamıştım. Ancak, bu kadarı fazla artık. Gidip geceyi otelde geçireceğim. Butterford'a da gitmiyorum. Çabuk yemeğinizi yeyin, zembili geri götüreceğim.»

«Görüyor musun, Robinson, nasıl konuşuyor?» dedi Delamarche. «Kibar konuşma dediğin böyle olur. Ne de olsa Alman işte. Sen beni ona karşı vaktinde uyarmıştın. Ama ben büyük bir delilik ettim. Tutup onu yanıma aldım. Adam dedik, ona güvendik. Bütün gün peşimizde sürükledik. Bu yüzden de en az yarım günlük bir zaman kaybettik. Şimdi, herhalde otelde birisi onu kandırmış olacak, bizden ayrılıyor. Basbayağı ayrılıyor. Alman'ın sahtesi olduğu için yapacağını açıkça yapmıyor. Bavulu bahane ediyor. Hem de Alman'ın kabası olduğu için şerefimizi beş paralık ediyor, bize hırsız diyor. Böyle yapmadan çekip gidemez. Oysa biz, şu bavul işinde ona ufak bir şaka yaptık, o kadar.»

Karl, eşyalarını topladığı sırada, yüzünü onlara çevirmeden konuşmaya başladı: «Böyle konuşmaya devam edin de, sizden ayrılışımı kolaylaştırın. Arkadaşlığın ne demek olduğunu ben çok iyi bilirim. Avrupa'da da dostlarım vardı benim. Hiçbiri, onlara karşı yanlış ya da kötü davrandığım için beni suçlayamaz. Şimdi onlarla ilişkim kesildi elbet. Ama bir gün Avrupa'ya dönersem hepsi beni mutlaka çok iyi karşılarlar, eski bir dost olarak bağırlarına basarlar. Ya siz, Delamarche, ve siz, Robinson? Söyleyin, ben size nasıl ihanet edebilirim? Siz ki, bunu hiçbir zaman saklamam, bana dostluk gösterip arkadaşlığa kabul ettiniz, Butterford'da bana bir çıraklık bulacağınızı söylediniz. Ama bu ayrı bir şey. Aslında elinizde hiçbir şey yok. Ancak bu durum, sizi benim gözümde kıymık kadar bile küçültmüyor. Buna rağmen benim ufaktefek şeylerimi kıskanıyorsunuz, bu yüzden kalbimi kırıyorsunuz. İşte bu kadarına dayanamam. Üstelik de, bavulumu kırdığınız halde tek kelime ile benden af bile dilemiyorsunuz. Tersine, bana sövüyorsunuz, bununla yetinmeyip ulusuma da atıp tutuyorsunuz. Bu yüzden yanınızda kalmamı sağlıyacak bütün koşulları ortadan kaldırıyorsunuz. Öte yandan, bu sözlerimin hiçbiri sizin için değil, Ro-

binson. Sizin karakterinize karşı tek bir itirazım var, Delamarche'm her sözüne gerektiğinden çok bağımlı duruma düşmeniz.»

Delamarche, «Neler de duyuyoruz, neler?» diyerek Karl'a yaklaştı. Dikkatini çekmek için onu şöyle hafifçe dürttü. «Neler de duyuyoruz, neler? Foyanızı nasıl da ortaya koyuyorsunuz. Bütün gün peşimde koştunuz, eteğime yapıştınız, ben ne yaptıysam tıpkısını tekrarladınız, bunun dışında küçücük bir fare gibi sesinizi çıkarmadınız. Ama şimdi, otelde kendinize bir destek bulacağınızı sezdiğiniz için büyük büyük lâflar etmeye başladınız. Küçük bir hilekârsınız siz. Bu davranışınızı öyle sessizce kabullenip kabullenmiyeceğimizi henüz bilmiyorum ama... Bütün gün bize bakarak öğrendiğiniz şeyler için belki de sizden bir öğretme parası isteyeceğiz. Hey, Robinson, baksana! Onun parasını pulunu kıskanıyormuşuz. Öyle diyor. Kaliforniya'nın sözünü bile etmesek, Butterford'da bir tek gün bile çalışınca sizin bize gösterdiğinizden, ceketin astarında da sakladığınızdan çok daha fazlasını, hattâ onun iki katını kazanırız. Onun için artık çenenizi tutsanız iyi olur.»

Karl bavulu bırakıp yukarı doğruldu. O anda Robinson'un kendine doğru geldiğini gördü. Robinson henüz uykuluydu. Ama birayı içince biraz canlanmıştı. Karl, «Burada daha fazla kalırsam, umulmadık yeni şeylerle karşılaşabilirim. Anlaşılan, siz bana eziyet etmekten zevk alıyorsunuz.» dedi.

Robinson, «Sabrın da bir sonu vardır.» dedi.

Karl, «Siz sussanız daha iyi olacak, Robinson.» karşılığını verdi. Bir yanda da gözlerini Delamarche'dan ayırmıyordu. «İçinizden bana mutlaka hak veriyorsunuz, ama dışarıya karşı Delamarche'ı tutmak zorunda kalıyorsunuz.»

Delamarche, «Galiba onu kandırmak istiyorsunuz, öyle mi?» diye sordu.

«Aklımın ucundan bile geçmiyor.» dedi Karl. «Sizden ayrılacağıma seviniyorum. Artık hiçbirinizle en

ufak bir ilişkim olmayacak. Yalnız bir şey daha söylemek istiyorum: Param olduğunu, bunu sizden gizlediğimi söyliyerek beni kınadınız. Diyelim ki, doğrudur. Daha birkaç saat önce tanıdığım insanlar karşısında böyle davranmam çok yerinde bir şey değil mi? Şimdiki davranışınızla, benim bu tutumumun doğru olduğunu tasdik etmiyor musunuz?»

Delamarche, «Sakin ol!» dedi Robinson'a. Oysa Robinson'un bir şey yaptığı yoktu. Delamarche Karl'a dönerek sözüne devam etti: «Utanmadan her şeyi apaçık söylediğinize göre, şurada güzel güzel dururken bu içtenliği daha ileri götürün de, neden otele gitmek istediğinizi itiraf edin.»

Delamarche kendisine çok yaklaştığı için Karl bavulun üzerinden atlayıp öte tarafa geçmek zorunda kaldı. Ama Delamarche buna kanmadı, bavulu bir kenara itti, bir adım daha ilerledi. Bu arada otların arasında duran beyaz bir gömleğin üstüne bastı. Deminki sözlerini aynen tekrarladı.

Sanki onun bu sözlerine karşılıkmış gibi, adamın biri, yoldan ayrılıp onlara doğru tepeyi tırmanmaya başladı. Elinde kuvvetli ışık veren bir cep feneri vardı. Otelin garsonlarından biriydi bu. Karl'ı görür görmez, «Yarım saatten beri sizi arıyorum.» dedi. «Yolun iki tarafındaki bütün çukurları dolaştım. Aşçıbaşı kadın haber yolladı, size ariyet verdiği zembile şimdi hemen ihtiyacı varmış.»

«İşte zembil!» dedi Karl; heyecandan sesi titriyordu. Delamarche ile Robinson, durumu iyi olan yabancı kişilerin karşısında her zaman yaptıkları gibi, sözde saygılı görünüp kenara çekilmişlerdi. Garson zembili aldıktan sonra dedi ki: «Aşçıbaşı kadın, bu gece otelde kalmaya karar verdiniz mi diye de soruyor. Eğer getirmek isterseniz, bu bayların da başımızın üstünde yeri var. Yataklar hazırlandı bile. Bu gece hava sıcak gerçi, ama burada tepenin yamacında yatmak tehlikeli olabilir. Burada yılana çok rastlanır.»

Karl, «Aşçıbaşı kadın bize bu kadar dostluk gösterdikten sonra yaptığı çağrıyı kabul ediyorum.» diyerek arkadaşlarının da bir şey söylemesini bekledi. Ama Robinson dilini yutmuş gibiydi. Delamarche da ellerini pantolon ceplerine sokmuş, gökyüzündeki yıldızları seyrediyordu. İkisi de, Karl'ın nasıl olsa kendilerini otele götüreceğini düşünüyordu galiba.

«Madem öyle,» dedi garson, «sizi otele kadar götürmek ve eşyanızı da taşımak benim görevim sayılır.»

«Peki, yalnız bir dakika bekleyin lütfen.» dedi Karl; yere doğru eğildi, etrafa saçılmış olan birkaç parça eşyasını daha bavula koydu.

Sonra ansızın doğruldu. Fotoğraf yoktu. Onu bavulun en üstüne koymuştu. Ama şimdi hiçbir yerde bulamıyordu. Her şey tamamdı, yalnız fotoğraf eksikti. Delamarche'a yöneldi, yalvarır gibi, «Fotoğrafı bulamıyorum.» dedi.

Delamarche sordu: «Hangi fotografı?»

«Anamın babamın fotoğrafını.» dedi Karl.

«Biz fotoğraf görmedik.» dedi Delamarche.

Robinson da, «Bavulda fotoğraf yoktu, bay Rossmann.» diye doğruladı.

Karl, «Olamaz, olamaz.» dedi. Büyük bir çaresizlik içinde olduğunu anlatan bakışları karşısında garson kendisine doğru yaklaştı. Karl, gene söyleniyordu: «Bavulun en üstünde duruyordu, şimdi ortada yok. Şu bavul şakasını yapmasaydınız olmaz mıydı?»

«Bizde yanlışlık aramayın, bavulda fotoğraf falan yoktu.» dedi Delamarche.

Karl, otların arasında dolaşarak fotoğraf arayan garsona döndü: «Bu fotoğraf, bavulda bulunan öteberinin hepsinden daha önemliydi benim için.» dedi. «Çünkü bir daha onun benzerini bulamam. Bir ikisi de elime geçmez.» Garson boşuna aranmaktan vazgeçti. Karl gene konuştu: «Anamla babamın elimde kalan tek fotoğrafıydı.»

Bunun üzerine garson, hiç çekinmeden, «İster-

seniz bayların üstünü de arayalım.» dedi.

Karl hemen sözü yetiştirdi: «Evet,» dedi, «fotoğrafı bulmak zorundayım. Ama onların üstünü aramadan önce bir şey diyeceğim: Kim bana fotoğrafı gönüllü olarak çıkarıp verirse, bavulu olduğu gibi kendisine bırakacağım.» Kısa bir sessizlik oldu. Sonra garsona döndü: «Arkadaşlarımın üstlerinin aranmasına bir itirazı olmadığı anlaşılıyor. Ama şu anda gene söz veriyorum, kimin cebinde fotoğraf çıkarsa, bavulu olduğu gibi ona bırakacağım. Daha fazlası elimden gelmez.»

Garson, hemen Delamarche'ın üstünü aramaya hazırlandı. Robinson'a bakınca Delamarche'ın hakkından gelmenin daha güç olduğunu anladığı için onu kendine aldı, Robinson'u Karl'a bıraktı. İkisinin de aynı zamanda aranması gerektiği konusunda Karl'ı uyardı. Çünkü içlerinden biri göze görünmeden fotoğrafı ortadan kaldırabilirdi. Karl, Robinson'un cebine elini atar atmaz kendi kıravatlarından birini buldu. Ama kıravata dokunmadı ve garsona da şöyle seslendi: «Delamarche'ın üstünde ne bulursanız hepsini kendisine bırakın lütfen. Ben fotoğraftan başka bir şey istemiyorum, yalnız fotoğraf gerekli bana.»

Karl, Robinson'un ceplerini ararken, eli onun sıcak ve şişman göğsüne değdi. O zaman birden kendine gelerek, arkadaşlarına büyük bir haksızlık yapabileceğini düşündü. Elinden geldiği kadar acele etmeye başladı. Zaten bütün bunlar boşunaydı. Fotoğraf ne Robinson'da, ne de Delamarche'da bulundu.

«Faydası yok.» dedi garson.

«Belki de fotoğrafı yırttılar, parçalarını da attılar.» dedi Karl. «Ben onları dost biliyordum. Ama gizliden gizliye bana zarar vermekten başka bir şey düşünmemişler. Robinson'dan pek şüphe etmiyorum. Fotoğrafın benim için bu kadar değerli olduğunu düşünen kendisi olmamıştır. Her şey Delamarche'ın başının altından çıkıyor.» Karl'ın karşısında garson

duruyordu. Garsonun elindeki cep feneri küçük bir alanı aydınlatıyordu. Geri kalan yerler, Delamarche ile Robinson da, koyu karanlıklar içindeydi.

Artık iki arkadaşın otele götürüleceğinden kimse söz edemezdi elbette. Karl onları yanına alamazdı. Garson bavulu omuzuna kaldırdı, Karl zembili eline aldı ve yürüdüler. Karl caddeye çıktıktan sonra, kafasından geçenleri bir yana koyup durdu, karanlıkta yukarı doğru haykırdı: «Dinleyin hele!» İçinizden biri fotoğrafı almışsa ve bana otele getirirse bavul onun olacak. Yemin ediyorum. Onu şikâyet de etmiyeceğim.» Karl'ın sözlerine cevap veren olmadı. Yalnız ne olduğu anlaşılmayan bir ses duyuldu. Robinson seslenmek istemiş, ama anlaşıldığına göre Delamarche hemen onun ağzını tıkamıştı. Karl yukarıdakilerin karar değiştireceğini umut ederek biraz daha bekledi. Belli aralıklarla iki defa daha haykırdı: «Daha gitmedim, buradayım.» Ama hiçbir cevap çıkmadı. Yalnız bir ara yokuştan aşağıya doğru bir taş yuvarlandı. Belki bir raslantıydı, belki de isteyerek fırlatılmış ve yerini bulamamıştı.

HOTEL OCCIDENTAL

Otele varınca Karl'ı hemen bir büroya götürdüler. İçeride aşçıbaşı kadın vardı. Elinde bir not defteri tutuyordu. Genç bir daktilo kıza yazı makinasında bir mektup yazdırıyordu. Kız alabildiğine dikkatli yazıyor, ustalıkla ve oynak hareketlerle tuşlara vuruyor, parmakları biribirini kovalıyordu. Duvardaki saatin ara sıra farkedilen tiktakları makine sesine karışıyordu. Saat onbir buçuk olmak üzereydi. Aşçıbaşı kadın, «Oldu.» diyerek not defterini kapattı. Daktilo kız yerinden halktı, tahta kapağı makinanın üstüne kapadı. Mekanik hareketlerle bu işi yaparken gözünü de Karl'dan ayırmıyordu. Görünüşü henüz bir öğrenciyi andırıyordu. Önlüğü büyük bir titizlikle ütülenmişti. Örneğin, omuzlarının üstünde kabarıklıklar vardı. Saçları iyice kabarıktı. Bu ayrıntılardan sonra yüzünde göze çarpan ciddiyet insanı biraz şaşırtıyordu. Önce aşçıbaşı kadına, sonra Karl'a eğilip selâm verdikten sonra oradan uzaklaştı. Kari, elinde olmıyarak soran bakışlarla aşçıbaşı kadına baktı.

«Geldiğinize çok iyi ettiniz.» dedi aşçıbaşı kadın. «Arkadaşlarınız ne oldu?»

«Onları getirmedim.» dedi Karl.

Aşçıbaşı kadın durumu neye yorumlıyacağını bi-

lemediği için, «Herhalde onlar sabah çok erkenden yola çıkacaklar.» dedi.

Karl, 'Benim de onlarla birlikte yola çıkacağımı düşünmesi gerekmez mi?' dedi kendi kendine. Bunun için bütün şüpheleri dağıtmak amacıyla, «Aramızda anlaşmazlık çıktı, ayrıldık.» dedi.

Aşçıbaşı kadın hoşuna giden bir haber duymuş gibi oldu. «Öyleyse artık serbestsiniz ha?» diye sordu.

«Evet, serbestim.» dedi Karl. Bu durumu önemsemiyormuş gibiydi.

Aşçıbaşı kadın sordu: «Dinleyin beni, burada otelde bir işe girmek istemez misiniz?»

«Hem de çok isterim.» dedi Karl. «Ama hiç denecek kadar bilgim bile yok bu işlerde. Sözgelimi, yazı makinasında yazı bile yazamam.»

«Önemli olan bu değil.» dedi aşçıbaşı. «Başlangıçta size çok küçük işler verirler, sonra çalışkanlığınız ve dikkatli oluşunuzla yükselmeye çalışırsınız. Her şeye rağmen, böyle orada burada başıboş dolaşacak yerde, bir yere kapılanmanın sizin için daha gerekli ve daha uygun olduğunu sanıyorum. Bence, boş dolaşmak sizin işiniz değil.»

Karl kendi kendine, 'Dayım da bu sözlerin altına mühürünü basar.' diyerek başıyla evet işareti yaptı. Aynı zamanda da, kendisine bu kadar yakınlık gösterildiği halde, kadına henüz adını söylemediğini hatırladı. «Af edersiniz,» dedi, «henüz kendimi tanıtmadım. Adım Karl Rossmann.»

«Alman'sınız değil mi?»

«Evet,» dedi Karl, «Amerika'ya yeni geldim.»

«Memleket neresi?»

«Bohemya'nın Prag şehri.» dedi Karl.

Aşçıbaşı kadın, İngilizcenin çok etkisi altında kalmış bir Almanca ile, «Bakın hele,» diye haykırdı ve kollarını yukarı kaldırdı. «Öyleyse hemşeri sayılırız. Benim adım Grete Mitzelbach, Viyana'lıyım. Prag'ı da çok iyi bilirim. Wenzelsplatz'da Goldene Gans lo-

kantasında altı ay çalıştım. Bakın şu işe siz!»

«Ne zaman çalışmıştınız?» diye sordu Karl.

«Çok eskiden, uzun yıllar geçti aradan.»

«Eski Goldene Gans lokantası iki yıl önce yıkıldı.» dedi Karl.

Aşçıbaşı kadın, «Evet, doğrudur,» diyerek geçmiş günlerin anıları içine daldı.

Birden tekrar eski canlılığını buldu, Karl'ın ellerini tutarak haykırdı: «Artık hemşerim olduğunuz meydana çıktıktan sonra buradan asla ayrılıp gidemezsiniz. Bana kıyıp bunu yapamazsınız. Acaba asansörcü olmak istemez misiniz? Evet dediniz mi, iş olup bitmiş demektir. Şurada biraz dolaşırsanız, böyle işleri elde etmenin pek kolay olmadığını görürsünüz. Çünkü daha işin başındasınız, hiçbir iş yapmamışsınız. Bütün müşterilerle karşılaşacaksınız, her zaman gözönünde olacaksınız, size ufak tefek işler yaptıracaklar. Kısacası, her gün biraz daha iyisine ulaşma fırsatı elinizde olacak. Üst tarafını bana bırakın.»

Karl bir an düşündükten sonra, «Asansörcü olmayı çok isterim.» dedi. Beş yıllık lise öğrenimine dayanarak bir asansörcülük işine karşı nazlanmak büyük bir saçmalık olurdu. Bu Amerika'da beş yıllık lise öğreniminden öte gidememiş olmak bir utanç nedeni olabilirdi. Üstelik asansörcüler Karl'm her zaman hoşuna gitmişti. Onları otellerin süsü olarak görürdü.

Karl, «Bu işte yabancı dil bilgisi gerekli değil mi?» diye sordu.

«Almanca biliyorsunuz, İngilizceniz de güzel. Yeter de artar bile.»

«İngilizceyi Amerika'da iki buçuk ayda öğrendim.» dedi Karl. Kendisindeki tek üstün tarafın saklanmaması gerektiğine inanıyordu. Aşçıbaşı kadın, «Bu da sizin nasıl bir insan olduğunuzu gösteriyor.» dedi. «Kendimi düşünüyorum da, İngilizceyi öğrenirken ne güçlükler çekmiştim! Ancak ben bu işe baş-

layalı otuz yıl oldu, aradan bu kadar zaman geçti. Dün de sana bunu anlatmıştım ya... Hem dün benim ellinci doğum günümdü.» Gülümsiyerek Karl'a baktı, bu yaşa erişme şerefinin Karl üzerinde yapacağı etkiyi onun yüzünden okumaya çalıştı.

«Öyleyse size çok çok mutluluklar dilerim.» dedi Karl.

Kadın, «İnsanın mutluluk dileklerine her zaman ihtiyacı vardır.» diyerek Karl'ın elini sıktı ve Almanca konuştukları sırada yurdunun bu çeşit konuşma biçimleri aklına geldiği için gene üzüntülü bir görünüşe büründü.

Sonra yüksek sesle, «Sizi burada neden alıkoyuyorum, bilmem.» dedi. «Mutlaka çok yorgunsunuz. Sabah olunca bütün bunları daha çok konuşuruz. Bir hemşeriye rastlamanın verdiği sevinç insanın aklını başından alıyor. Geliniz, sizi odanıza götüreyim.»

Karl, masanın üstünde duran telefonu görünce, «Bir ricam daha var, sayın bayan,» dedi; «yarın, belki sabah erkenden, eski arkadaşlarım bana, çok gerekli saydığım bir fotoğraf getirebilirler. Acaba bana bir dostluk daha gösterir de, buraya gelirlerse onları bana yollaması ya da beni onlara götürmesi için kapıcıya telefon eder misiniz?»

«Elbette,» dedi aşçı kadın, «Peki ama, getirdikleri fotoğrafı onlardan alması yetmez mi? Sorabilir miyim acaba, nasıl bir fotoğraf bu?»

«Anamın babamın fotoğrafı.» dedi Karl. «Ama hayır, adamlarla ben kendim konuşmalıyım.» Aşçıbaşı kadın başka bir şey söylemedi, kapıcı locasında oturan adama gerekli emri telefonla verdi. Konuşurken, Karl'ın oda numarası olarak 536 rakkamını söyledi.

Sonra ikisi birlikte sokak kapısının karşısına düşen bir kapıdan dar bir koridora çıktılar. Koridorda küçük bir asansörcü çocuk, asansörün korkuluğuna yaslanmış uyukluyordu. Aşçı kadın, «Bineceğimiz asansörü kendimiz kullanalım.» dedi yavaşça ve

Karl'ı asansöre soktu. Sonra da asansörle çıkarlarken, «Böyle bir delikanlı için on iki saatlık bir çalışma süresi biraz fazla elbette.» dedi. «Ama Amerika'da böyle bu işler. Örneğin, şu küçük oğlanı ele alalım şimdi. Daha altı ay önce anası ve babası ile birlikte buraya gelmiş. İtalya'dan gelmişler. Bu kısa zamanda böyle bir işe dayanamıyacak hale gelmiş, yüzü bir deri bir kemik kalmış, iş başında uyuyor. Oysa doğuştan ateş gibi bir oğlan. Ama daha altı ay Amerika'nın orasında burasında çalışmak zorunda. Her şeye kolayca katlanıveriyor. Beş yıl sonra da güçlü kuvvetli bir adam olur. Size buna benzer örnekleri saatlerce anlatabilirim. Sizi hiç düşündüğüm yok. Çünkü güçlü kuvvetli bir delikanlısınız. On yedi yaşındasınız değil mi?»

Karl, «Gelecek ay on altıyı dolduruyorum.» karşılığını verdi.

«Daha on altısındasınız demek. Öyleyse ha gayret!» dedi aşçı kadın.

Yukarıya çıkınca Karl'ı odasına götürdü. Çatı katı olduğu için odanın duvarı eğik yüzeyliydi. Bunun dışında, iki ampülün verdiği ışık içinde çok rahat bir yer sayılırdı. «Odanın eşyası sizi korkutmasın.» dedi aşçı kadın, «Otel odası değil burası, benim evin odalarından biri. Evimin üç odası var. Onun için beni hiç rahatsız etmiş olmıyacaksınız. Aradaki kapıyı da kilitlerim, ondan sonra istediğiniz gibi hareket edersiniz. Yarın otelin yeni bir hizmetlisi olarak özel odanızı da alırsınız elbette. Eğer arkadaşlarınızla birlikte gelmiş olsaydınız, size uşakların koğuşunda yatak hazırlattırırdım. Ama yalnız olduğunuz için, şurdaki kanapede yatmak zorunda olsanız da, buranın sizin için daha uygun olduğunu sanıyorum. Gücü yerinde bir insan olarak işe başlayabilmeniz için şimdi rahat bir uyku çekin. Yarınki işiniz pek zahmetli olmıyacak daha.»

«Gösterdiğiniz dostluğa çok çok teşekkür ederim.»

Kadın, kapıdan çıkacağı sırada durdu. «Durun hele,» dedi, «az sonra sizi gelip uyandırırlar.» Odanın yan kapılarından birine yaklaştı, kapıyı vurdu ve seslendi: «Therese!»

Küçük daktilo kızın sesi duyuldu: «Buyurun, sayın bayan.»

«Sabahleyin beni uyandırmaya kalkınca koridordan geçmelisin. Bu odada bir konuk yatıyor. Yorgunluktan bitkin düşmüş.» Karl'a dönerek gülümsedi: «Anladın mı?» dedi.

«Evet, sayın bayan.»

«Haydi öyleyse, iyi geceler.»

«Size de iyi geceler.»

Aşçıbaşı kadın kendi durumunu biraz açıkladı: «Birkaç yıldan beri uykularım iyice bozuldu. Artık yerimden ve durumumdan da hoşnut sayılırım. Hiçbir derdim tasam yok. Ama bu uykusuzluğumun nedeni, geçmişteki sıkıntılarımın bıraktığı izler olmalı. Sabaha karşı saat üçte uykuya dalarsam ne mutlu bana. Ama sabah saat beşte, en geç beş buçukta işimin başında bulunmak zorundayım. Bunun için beni uyandırmalarını tembih ediyorum. Sinirlerim çok gergin. Daha sinirli olmamak için kendime çok dikkat ediyorum. Bunun için beni Therese uyandırıyor. Artık her şeyimi biliyorsunuz, size kapalı olan yanım kalmadı. Bir türlü de yanınızdan ayrılmıyorum. Haydi iyi geceler.» Şişmanlığına bakmadan uçar gibi odadan çıktı.

Karl artık uyuyabileceğine sevindi. Bütün gün çok yorulmuştu. Uzun ve deliksiz bir uyku çekmek için bundan daha rahat bir yer de isteyemezdi. Gerçi burası bir yatak odası değil, daha çok oturma odasıydı, ya da daha doğrusu aşçıbaşı kadının kabul salonuydu. Karl kalacak diye bu geceye özgü bir lavabo da konmuştu. Her şeye rağmen Karl burada kendini bir sığıntı olarak görmüyordu. Tersine, çok daha fazla rahatlık duyuyordu. Bavulu çok uygun bir yere bırakılmış, çoktandır böyle güvenilir bir yer

görmemişti. Çekmeceleri olan alçak bir dolabın üstünde cam çerçeveli birçok fotoğraflar vardı. Dolabın üzerine de iri ilmikli yün bir battaniye örtülmüştü. Karl, odanın içini incelerken bu noktada durdu ve gözlerini oraya dikti. Bunların çoğu eski fotoğraflardı. Çoğunun kişileri de kız kadındı. Modası geçmiş, hiç de rahat olmayan elbiseler içindeydiler. Saçlarının üzerinde öylece bırakılmış, ufak, ama uzun şapkalar vardı. Sağ ellerini birer şemsiyeye dayamışlardı. Yüzlerini tam karşıya çevirmişlerdi, ama bakışları biraz yana kaymıştı. Erkek resimleri arasında Karl'm bakışları özellikle genç bir askere yöneldi. Askerin şapkası küçük bir masanın üstünde duruyordu. Sık ve siyah saçları vardı. Dimdik duruyordu. Ciddî ve zorla tutulan bir gülümseme yüzünü kaplamıştı. Üniformasının düğmeleri sonradan resim üstünde yaldızla boyanmıştı. Bütün bu fotoğraflar herhalde Avrupa'da çekilmişti. Arka taraflarındaki yazılardan bunu belki kesinlikle anlamak da mümkündü. Ama Karl fotoğrafları eline almak istemedi. Bu fotoğraflar burada böyle nasıl duruyorsa, anasının ve babasının fotoğrafını da ileride bir odası olunca böyle yerleştirebilirdi.

Vücudunun her yanını iyice yıkadıktan sonra yatacağı yere henüz uzanmıştı. Bitişik odada yatanı rahatsız etmemek için elinden geldiği kadar gürültü çıkarmamaya çaba gösterdi. Kanapenin üstünde uykunun tadını tatmak üzereydi. Tam bu sırada kapılardan birine hafifçe vurulduğunu duyar gibi oldu. Hangi kapının vurulduğu hemen anlaşılmadı. Belki de yalnızca herhangi bir gürültü olabilirdi. Hemen ardından aynı ses yeniden duyulmadı. Ama Karl nerdeyse tam uyumak üzere iken bu ses gene işitildi. Artık hiç şüphe edilemezdi. Kapı çalınıyordu ve ses daktilo kızın kapısından geliyordu. Karl, ayaklarının ucuna basarak kapıya koştu. Hemen bitişikte uyuyan başka biri bulunduğu için hiç kimseyi uyandırmayacak kadar hafif bir sesle sordu: «Bir şey mi

istediniz?»

Aynı biçimde hafif bir ses karşılık verdi: «Kapıyı açmaz mısınız? Anahtar sizin tarafınızda kapının üstünde duruyor.» Karl, «Buyurun,» dedi, «yalnız önce üstümü giyinmeliyim.» Kısa bir aralıktan sonra aynı ses gene duyuldu: «Giyinmeseniz de olur. Kapıyı açın, yatağa yatın, ben biraz beklerim.»

«Peki,» dedi Karl. Kendisine söylenenleri yaptı. Ayrıca elektriği de yaktı. Sonra biraz daha yüksek sesle, «Yattım.» dedi. Küçük daktilo kız, karanlık odasından çıkıp içeriye girdi. Tıpkı bürodaki gibi giyinikti. Anlaşıldığına göre aradan geçen zamanda yatmayı hiç düşünmemişti.

«Çok çok affedersiniz.» dedi kız. Karl'ın yatağına doğru birazcık eğilmiş ayakta duruyordu. «Buraya geldiğimi hiç kimseye söylemeyin, yalvarırım. Sizi fazla rahatsız etmek de istemiyorum. Biliyorum, yorgunluktan bitkin düşmüşsünüz.»

«O kadar da değil,» dedi Karl, «ama giyinseydim çok daha iyi olacaktı herhalde.» Üstünde gecelik yoktu. Boğazına kadar örtünebilmek için boylu boyunca uzanmak zorunda kalmıştı.

Kız, «Yalnız birkaç saniye kalacağım burada.» diyerek sandalyenin birini çekti. «Kanapenin üstüne oturabilir miyim?» Karl başıyla evet işareti yaptı. Kız kanapeye oturdu. Ama çok yakınında oturduğundan yüzünü görebilmek için Karl'm duvara iyice yanaşması gerekliydi. Kızın yuvarlak ve düzgün bir yüzü vardı. Yalnız alnı olağanüstü genişti. Ama bu, belki de saçının biçiminden ileri geliyordu. Saçının bu biçimi ona çok iyi gitmişti. Elbisesi çok temizdi, özenle dikilmişti. Sol elinde mendilini buruşturup duruyordu.

«Burada çok kalacak mısınız?» diye sordu.

«Henüz pek belli değil.» dedi Karl. «Ama kalacağım sanıyorum.»

Kız, «Kalırsanız çok iyi olur.» diyerek mendilini yüzüne götürdü «Burada o kadar yalnızım ki...»

«İşte buna şaştım.» dedi Karl. «Aşçıbaşı kadın size karşı çok iyi davranıyor. Sizi bir hizmetli yerine koymuyor. Hattâ ben, onunla akraba olduğunuzu düşünmüştüm.»

«Hayır, değil.» dedi. «Benim adım Therese Berchtold. Pomeranya'lıyım.»

Karl da kendisini tanıttı. Bunun üzerine kız, ilk defa olarak onu iyice süzdü. Karl, adını söyledikten sonra kıza karşı sanki biraz daha yabancı olmuştu. Bir an sustular. Sonra kız konuşmaya başladı: «Minnet borcu duymadığımı sakın düşünmeyin. Aşçıbaşı kadın olmasaydı, benim durumum çok daha kötü olurdu. Eskiden bu otelin mutfağında çalışıyordum, kapı dışarı edilme tehlikesi de benim için daha büyüktü. Çünkü ağır işe dayanamıyordum. Burada insanı çok çalıştırıyorlar. Bir ay önce mutfakta çalışan kızlardan biri çok çalışmaktan halsiz düştü, iki hafta hastanede yattı. Ben de pek güçlü kuvvetli değilim. Çocukluğumda çok acılar çektim, bu yüzden vücutça iyi gelişemedim. Onsekiz yaşındayım, ama hiç bu kadar olduğumu söylemezsiniz sanırım. Neyse artık gittikçe güçleniyorum.»

«Burada çalışmak gerçekten çok yorucu olmalı.» dedi Karl. «Aşağıda bir asansörcü çocuğu ayakta uyurken gördüm.»

«Üstelik asansörcü çocuklar, buradakilerin en iyi durumda olanlarıdır.» dedi kız. «Bahşişlerden çok iyi para kazanıyorlar. Mutfakta çalışanlara bakınca, öyle çok büyük bir sıkıntı ve eziklik altında da değildirler. Ama bir gün talih bana gerçekten güldü. Aşçıbaşı kadının bir ziyafet için peçeteleri yerleştirecek bir kıza ihtiyacı olmuş. Onları aşağıya mutfakta çalışan kızlara yollamış. Bizde mutfakta elli tane kız çalışır.Tam da el altında ben vardım. Peçeteleri aşçıbaşı kadının tam istediği gibi yaptım. Zaten bu işi her zaman çok iyi beceririm. Artık ondan sonra aşçıbaşı kadın beni hep yakınında bulundurdu. Yavaş yavaş beni kendine sekreter olarak yetiştirdi. O-

nun yanında çok şeyler öğrendim.»

Karl, «Yazılacak o kadar çok şey var mı ki?» diye sordu.

«Hem de nasıl!» dedi kız. «Gözünüzün önüne getiremiyeceğiniz kadar çok. Gördünüz ya, bugün on bir buçuğa kadar çalıştım. Üstelik öyle olağanüstü bir gün de değil. Ama sürekli olarak yazı yazmam. Şehire de gider, birçok işleri görürüm.»

Karl, «Adı ne bu şehirin?» diye sordu.

«Bilmiyor musunuz? Ramses.»

«Büyük bir şehir mi?»

«Çok büyük. Şehire inmekten hiç hoşlanmıyorum. Peki ama, siz artık uyumıyacak mısınız?»

«Hayır, hayır.» dedi Karl. «Çünkü buraya niçin geldiğinizi henüz bilmiyorum.»

«Konuşacak insan bulamıyorum da onun için geldim. Buna o kadar çok üzülmüyorum. Ama insan bir kafa dengi bulamadığı zaman, kendisini dinleyen biri çıkınca mutlu oluyor. Sizi aşağıda salonda gördüm. Aşçıbaşı kadını götürmeye gelmiştim. Tam o sırada sizi kilere götürüyordu.»

«Korkunç bir salon orası.» dedi Karl.

«Ben artık oraya hiç önem vermiyorum. Demek istiyorum ki, aşçıbaşı kadın bana çok iyi davranıyor, onu anne yerine koyuyorum. Ama gene de durumumuz bakımından aramızda büyük bir ayrım bulunduğu için onunla serbest konuşamıyorum. Mutfaktaki kızlar arasında eskiden iyi dostlarım vardı. Ama onlar çoktan buradan ayrıldılar. Yeni gelenleri pek tanımıyorum. Bazen düşünüyorum da, şimdiki işim eskisine göre çok daha yorucu. Şimdi bu işi eskisi kadar iyi de yapamıyorum. Bana öyle geliyor ki, aşçıbaşı kadın acıdığı için beni yerimde tutuyor. Zaten sekreter olmak için insanın daha iyi bir öğrenimden geçmiş olması gerekli. Bunları söylemek hiç de doğru değil. Ama aklımı kaçıracağımdan korkuyorum hep. Allah aşkına...» dedi ansızın ve daha hızlı konuşmaya başladı. Elleriyle Karl'ın yorgan altında

bulunan omuzundan tuttu. «Ama sakın bunların hiçbirini aşçıbaşı kadına söylemeyin, yoksa işim bitik demektir. İşim dolayısıyle başına açtığım gaileler dışında da onu üzersem, bu kadarı bardağı taşırır.»

«Elbette söylemem.» dedi Karl.

«Öyleyse iyi, siz de burada kalın. Kalırsanız sevineceğim. Eğer isterseniz, biribirimize yardımcı oluruz. Daha ilk gördüğüm zaman size karşı içimde bir güven duymuştum. Buna rağmen, düşünün ben bu kadar kötüyüm işte, aşçıbaşı kadının sizi benim yerime sekreter yapacağından ve bana yol vereceğinden korkmuştum. Siz aşağıda büroda iken, ben burada tek başıma uzun uzun oturdum. İşin sonrasının nasıl olacağını kafamda kurdum. Benim işleri yüklenseydiniz iyi de olurdu hani. Çünkü siz bunu daha iyi yaparsınız. Şehirde alış veriş yapmak istemeyince, bu iş de bana kalırdı. Ama mutfakta çok daha faydalı olurdum mutlaka. Çünkü eskisine göre şimdi çok daha güçlü kuvvetliyim.»

«Benim iş durumu kesinleşti artık.» dedi Karl. «Ben asansörcü olacağım, siz sekreter olarak kalacaksınız. Ancak tasarladıklarımızın en küçük bir noktasını olsun aşçıbaşı kadına sezdirirseniz, ne kadar üzüleceğimi bilsem, bana bu gece söylediklerinizin hepsini ona anlatırım.»

Böyle bir konuşma Therese'yi çok heyecanlandırmıştı. Kendini sandalyeden yere attı,ağlıyarak yüzünü yatak çarşafına yasladı.

«Bayana hiçbir şey söylemiyeceğim elbette. Ama siz de bir şey demiyeceksiniz.» dedi Karl.

Karl artık yorganın altında saklı duramazdı. Kızın kolunu hafifçe sıvazladı. Ona söyliyecek bir şey de bulamadı. Yalnızca, burada hayat sıkıntılı geçiyor diye düşündü. Sonunda kızı birazcık yatıştırdı. Kız ağladığına utandı. Minnetle Karl'a baktı. Yarın sabah istediği kadar geç kalkabileceğini söyledi. Vakit bulursa saat sekize doğru yukarı çıkıp onu uyandıracağına söz verdi.

«Siz insanı uyandırmada beceriklisiniz.» dedi Karl.

Kız, «Evet, bazı şeyler elimden gelir.» diyerek, Karl'ın yorganı üstünde elini hafifçe gezdirip vedalaştı. Sonra odasına koştu.

Karl, ertesi gün hemen işe başlamak için epeyce direndi. Oysa aşçıbaşı kadın, o günü Ramses'i gezip dolaşarak serbestçe geçirmesini istiyordu. Karl, bu iş için ileride fırsat bulabileceğini, şimdi onun için en önemli şeyin işe başlamak olduğunu, başka hedefe yönelmiş bir işi Avrupa'da boşu boşuna yarıda bıraktığını, biraz daha becerikli gençlerin hiç olmazsa zamanla daha önemli bir işe girme zamanına yaklaştıkları bir yaşta asansörcü olarak işe başladığını anlattı. Asansörcü olarak işe atılmasının çok yerinde olduğunu, ama bu konuda çok acele etmesinin de aynı ölçüde gerekli olduğunu, içinde bulunduğu koşullar karşısında şehiri dolaşmasının onun için hiç de eğlenceli olamıyacağını belirtti. Kısa bir yürüyüş yapmasını söyleyen Therese'nin dediğine bile razı olmadı. Eğer çok çalışmazsa, sonunda Delamarche ile Robinson'un durumuna düşebileceği aklına geliyor, bu düşünceyi kafasından bir türlü atamıyordu.

Otelin terzisi, Karl'ın giyeceği asansörcü üniformasını bedenine uygun duruma getirdi. Üniformanın dış görünüşü, sarı düğmeler ve sırmalarla pek göz alıcıydı. Ama gene de Karl üniformayı giyerken biraz titredi. Üniformanın özellikle koltuk altları soğuk ve sertti. Kendisinden önce onu giyen asansörcü çocuklarının teri, üniformayı hiç kurumıyacakmış gibi ıslatmıştı. Ayrıca, özellikle göğüs kısmını Karl'a göre genişletmek gerekiyordu. Orada bulunan on üniformanın hiçbiri, şöyle birazcık olsun Karl'a uymadı. Terzi, üniformayı iki defa makinaya sokup çıkarttı. Üniforma üzerinde yapılan dikişlere ve terzi ustasının bütün titizliğine rağmen bu işlerin hepsi beş dakikadan fazla sürmedi. Karl, bacaklarına sımsıkı ya-

pışmış pantolonla ve daracık ceketle asansörcü olarak işlikten çıktı. Ceket, terzinin bütün söylediklerine karşıt gene de dardı. Karl, bu ceket içinde soluk alıp alamıyacağını öğrenmeye çalıştığı için durmadan bunun alıştırmasını yapıyordu.

Karl, emrinde çalışacağı başgarsona gidip tekmil verdi. Başgarson ince uzun, yakışıklı ve koca burunlu bir adamdı. Kırk yaşlarında vardı. Birkaç kelimelik bir konuşmaya dalacak kadar bile vakti yoktu. Zile basıp bir asansörcü çağırdı. Karl'ın bir gün önce gördüğü asansörcü çıkageldi. Başgarson, asansörcüyü ilk ismiyle çağırdı. Asansörcünün adı Giacomo idi. Karl bu adı epeyce uzun bir zaman sonra öğrenebildi. Çünkü İngilizce'de böyle bir ad yoktu. Asansörcü oğlan, Karl'a asansörcülüğün gerektirdiği işleri gösterme görevini yüklendi. Ama bu oğlan çok çekingen ve aceleciydi. Aslında gösterilecek şey pek az olmakla birlikte Karl bu pek az şeyi bile öğrenemedi. Giacomo, Karl'ın yüzünden asansörcülüğü bırakmak zorunda kalacağını düşünerek mutlaka kızmış olmalıydı. Bundan böyle belki de oda hizmetçilerine yardım edecekti. Bazı denemeleri sonucu bu iş ona küçültücü geliyordu, ama sesini çıkarmadı. Bir asansörcünün asansörün çalışma mekanizması ile hiçbir ilgisi bulunmadığını, bütün işinin basbayağı bir düğmeye basıp onu hareket ettirmek olduğunu öğrenince büyük bir hayal kırıklığına uğradı. İşletme mekanizmasının onarım işleri ile yalnız otelin makinistleri uğraşıyordu. Öyle ki, Giacomo altı aydan beri asansör hizmetinde bulunduğu halde, ne bodrumdaki işletme mekanizmasını, ne de asansörün içindeki düzeni kendi gözüyle bir defa görmüştü. Bu isteğine ulaşsaydı, çok sevineceğini özellikle belirtmişti. Doğrusu, can sıkıcı bir durumdu bu. Kimizaman gündüz, kimizaman gece olmak üzere on iki saatlık bir çalışma süresi yüzünden de yorucu bir işti. Giacomo'nun anlattıklarına göre, ara sıra ayakta birkaç dakika kestirmeyince bu işe dayanıl-

mazdı. Karl, Giacomo'nun anlattıklarına karşı hiç sesini çıkarmadı, ama bu açıkgözlülüğü yüzünden Giacomo'nun işi elden kaçırdığını anladı.

Çalıştıracağı asansörün yalnız üst katlara çıkması Karl'ın pek hoşuna gitti. Çünkü hiçbir şeyi beğenmeyen zengin insanlarla ilgisi olmayacaktı. Gerçi öteki asansörlerde olduğu gibi burada da pek bir şey öğrenemiyecekti. Ama başlangıç için iyi bir iş sayılırdı.

İşe başladıktan sonra bir hafta içinde, Karl bu işi çok iyi yapabileceğini anladı. Çalıştırdığı asansörün pirinç yerleri ötekilerin hepsinden temizdi. Otuz asansörün hiçbiri onunki ile karşılaştırılamazdı. Karl ile aynı asansörde çalışan oğlan şöyle birazcık çalışkan olsaydı ve Karl'm çabasının onun tembelliğini örttüğünü sezmeseydi, bu asansör belki daha da parlak olacaktı. Öteki oğlanın adı Renell'di, doğma büyüme Amerikalıydı. Kara gözlü, zayıf yüzlü, biraz çukur yanaklı, kendini beğenmiş bir delikanlıydı. Çok şık bir elbisesi vardı. Çalışmadığı akşamlar bu elbiseyi giyer, hafif kokular sürünür ve şehire koşardı. Arasıra aile işleri dolayısıyle ayrılmak zorunda olduğunu söyliyerek bazı akşamlar Karl'ın onun yerine çalışması için ricalarda bulunduğu da olurdu. Dış görünüşünün bu sözlerle çelişmeye düştüğüne birazcık olsun aldırmazdı. Buna rağmen Karl ona kolayca katlanıyordu. Güzel elbisesini giyip gelen Renell'in, akşamları dışarı çıkmadan önce aşağıda asansörün önünde dikilmesi, Karl'dan biraz af dilemesi, bir yandan da eldivenlerini parmaklarına geçirmesi, sonra koridorda kaybolması hoşuna gidiyordu. Aslında Karl, onun yerine çalışmakla ona bir iyilikte bulunmak istiyordu. Aynı meslekten olan kendinden daha büyük bir kişi karşısında başlangıçta böyle şeyleri olağan görüyordu. Ama bunu âdet haline getirmek doğru olamazdı. Çünkü asansörde sürekli olarak gidip gelmek zaten yeteri kadar yorucu bir işti. Hele akşam saatlarında asansör hiç durmak bilmiyordu.

Karl, asansörcülerden istenen küçük ve büyük reveransları kısa zamanda öğrendi. Verilen bahşişleri bile havada yakalıyordu. Bunları aldıktan sonra hemen yeleğin cebine indiriyordu. Yüzündeki çizgilere bakarak bahşişin az mı çok mu olduğunu hiç kimse anlıyamazdı. Bayanlara kapı açarken ufak tefek iltifatlarda bile bulunuyordu. Eteklerine, şapkalarına ve kurdelalarına çok dikkat ettikleri için erkeklerden daha çekingen olan kadınların ardından asansörün içine yavaşça akıveriyordu. Asansör yürürken, hiç kimsenin gözüne batmamak için sırtını müşterilere çevirip kapının yanıbaşında duruyordu. Varış anında kapıyı birden, ama hiç kimseyi korkutmadan yana itebilmek için elini asansör kapısının tokmağı üstünde tutuyordu. Çok seyrek olsa bile, yürüyüş sırasında birisi omuzuna vurup da herhangi bir konuda kısa bilgi almak isterse, böyle bir şeyi bekliyormuş gibi hızla dönüyor, yüksek sesle karşılık veriyordu. Asansör sayısı çok olduğu halde, sık sık, özellikle tiyatroların kapanışından ya da bazı ekspres trenlerinin gelişinden sonra büyük bir kalabalık yığılıyor, müşterileri yukarı bıraktıktan sonra hemen aşağıya inmek ve orada bekliyenleri almak gerekiyordu. Asansör kutusundan geçen tel halatlardan birini gerip normal hızı arttırmak da mümkündü. Ama asansör yönetmeliği bunu yasak etmişti. Hem bu, tehlikeli de olabilirdi. Karl yolcu taşırken bunu asla yapmıyordu. Ama yukarıda herkes inince ya da aşağıda yolcular beklerken hiçbir şey dinlemiyor, bir tayfa gibi sert ve ahenkli hareketler yaparak halatla oynuyordu. Öteki asansörcülerin de bunu yaptığını biliyor, yolcularını öteki oğlanlara kaptırmak istemiyordu. Burada oldukça yaygın bir âdet vardı: Kimi müşteriler sürekli olarak otelde kalıyordu. Bunlar, asansörcünün Kari olduğunu görünce ara sıra ona gülümsüyorlardı. Karl bu yakınlığı ciddiyetle karşılıyor, ama gülümsemelere çok da seviniyordu. Kimizaman, gidiş geliş az olduğu zamanlar, müşteri-

lerin ufak tefek özel isteklerini yerine getiriyordu. Sözgelimi, odasında unuttuğu bir şeyi getirmek için yukarı kadar zahmet etmek istemeyen bir otel müşterisinin işine koşuyordu. Bu türlü istekler, çıkınca, yalnızca kendisine emanet edilmiş olan asansörü bırakmayıp tek başına uçar gibi inip çıkıyor, yabancı bir insanın odasına giriyordu. Odaların çoğunda, şimdiye kadar hiç görmediği garip şeylerin etrafa yayıldığını, elbise askılarının duvarda durduğunu, bilmediği bir sabunun, bir parfümün, bir ağız suyunun tipik kokusunun etrafa yayıldığını anlıyordu. Sonra hiç durmadan, çoğuzaman doğru dürüst belirlenmeyen eşyayı bularak geri koşuyordu. Daha önemli işler yüklenemediğine çok zaman üzülüyordu. Bunu yapamazdı, çünkü bu işler için bisikletlerle, hattâ motosikletlerle gidip gelmeye hazır bekleyen özel uşaklar, ayak işi gören gençler vardı. Fırsat düştüğü zaman yalnızca odalardan yemek salonlarına ve oyun salonlarına gidip gelme işleri Karl'ın eline geçiyordu.

Karl, haftanın üç günü akşam saat altıda, öteki üç gün de sabah saat altıda oniki saatlik çalışmayı bitiriyordu. İşten çıktığında öylesine yorgun oluyordu ki, hiç kimse ile ilgilenmeden doğruca yatağına gidiyordu. Yattığı yer, bütün asansörcülere ayrılmış bir koğuştu. Aşçıbaşı kadının yetkisi, Karl'ın ilk akşam sandığı kadar büyük değildi. Gerçi aşçı kadın Karl için özel bir odacık sağlamaya çalışmıştı. Belki bunda başarılı da olabilirdi. Ama Karl, bunun birçok güçlükler ortaya çıkardığını, aşçı kadının bu iş için üstleriyle, özellikle de her zaman çok işi olan başgarsonla durmadan telefonla konuştuğunu görünce isteğinden vazgeçti. Kendi çabasıyla elde etmiyeceği bir ayrıcalık yüzünden öteki asansörcülerin kendisini kıskanacağını söyliyerek, isteğinden gerçekten vazgeçtiğine aşçı kadını inandırdı.

Karl'ın yattığı koğuş, sessiz bir yatak odasına benzemiyordu. Bütün asansörcüler geri kalan on iki saatlık boş zamanı türlü biçimde kimizaman bir şey-

ler yiyerek, kimizaman uyuyarak, eğlenerek ve ek işler yaparak geçiriyorlardı. İçeride her zaman büyük bir hareket vardı. Bazıları uyuyor, gürültüyü işitmemek için yorganı kulaklarına kadar çekiyordu. Uykusu bozulan biri, öfkeyle bağırıyor, ötekilerin bağrışmaları arasında sesini iyice yükselttiği için her şeye rağmen uyuyan iyi uykucuları bile uyandırıyordu. Hemen her asansörcü delikanlının bir piposu vardı. Bununla lüks bir şeye sahip olmuş sayılırdı. Karl da bir pipo edinmiş, kısa zamanda ondan zevk almaya başlamıştı. İş başında pipo içmek yasak olduğu için herkes koğuşta, eğer uyumuyorsa, durmadan piposunu tüttürüyordu. Bu yüzden de her yatak ayrı bir duman bulutu içinde kalıyordu. Koğuşun her yanı dumanla doluyordu. Kural olarak geceleri salonun yalnız bir köşesinde ışık yakılmasını çoğunluk kabul ettiği halde bu kuralı uygulamak bir türlü mümkün olmuyordu. Oysa bu uygulansa, uyumak isteyenler koğuşun öteki tarafındaki karanlık içinde —kırk yataklı büyük bir koğuştu burası— rahatça yatabilir, ötekiler de aydınlık kısımda zar atar, kâğıt oynar, ışık isteyen başka ne işleri varsa görebilirlerdi. Koğuşun aydınlık tarafında yatağı bulunan birisi uyumak isterse, karanlık taraftaki boş yataklardan birine girebilirdi. Çünkü her zaman için yeteri kadar boş yatak bulunuyordu. Yatağının başka birisi tarafından böyle geçici olarak kullanılmasına hiç kimse itiraz etmiyordu. Ama hiçbir zaman böyle bir düzene uyulduğu yoktu. Sözgelimi, karanlıkta birazcık uyumak fırsatı bulduktan sonra, orta yere koydukları bir tahtanın üstünde, yataktan çıkmadan kâğıt oynamak isteyen iki kişi her zaman çıkıveriyordu. Bunlar da kendilerine en yakın elektrik lâmbasının düğmesini çeviriyor, lâmbanın keskin ışığı o tarafa dönük olursa uyuyan kişileri ayağa kaldırıyordu. Uyananlar biraz sağa sola döndükten sonra, en iyi şeyin, kendisi ile birlikte uyanan komşuyu karşısına alıp ışık altında bir oyuna girişmek olduğu-

na karar veriyorlardı. Derken, bunun ardından bütün pipolar tütmeye başlıyordu. Buna karşılık her şeye rağmen uyumak isteyen —çoğuzaman Karl da bunlar arasındaydı—, başını yastığın üstüne koyacak yerde altına koyan ya da yastığı başına çepçevre dolayan birkaç kişi de vardı. Ama en yakın komşu, gecenin yarısında kalkıp, işe başlamadan önce şehirde biraz eğlenmeye gitmek isterse, karyolanın baş tarafına konmuş leğende şarıl şurul, etrafa sular saçarak yıkanırsa, çizmelerini gürültü ile giymekle yetinmeyip yere vurarak ayağını içine sokmaya çalışırsa —Amerikalılara özgü ayrı bir çizme biçimi olduğu halde burada herkesin çok dar çizmeleri var dı— insan uyanmaz da ne yapardı? Böyleleri, küçük bir eksikleri olunca, yanlarında uyuyanın yastığını kaldırırlardı. Öteki ise, çoktan uyandığı halde, yalnız onun gitmesini beklerdi. Ayni zamanda bunların hepsi sporcu kişilerdi. Spor temrinleri yapma fırsatını hiç kaçırmak istemeyen genç, çoğu kuvvetli delikanlılardı. Geceleri büyük bir gürültü yüzünden uyanan bazıları, hemen yataktan dışarı fırlarsa, buna hiç şaşmamalıydı. Sonra bunlar, yataklarının yanı başında güreşmeye başlarlardı. Derken herkes aya ğa kalkar, keskin bir ışık altında yatakların üstünde ayakta durur, don gömlekli uzmanlar güreşçilerin etrafına toplanırdı. Bir gece yapılan böyle bir boks maçı sırasında dövüşçülerden biri, uyumakta olan Karl'ın üstüne düştü, Karl gözlerini açınca, delikanlının burnundan oluk gibi kan aktığını gördü. Bu konuda bir şey yapmaya meydan kalmadan bütün yatak çarşafları kan içinde kaldı. Çoğuzaman Karl, on iki saatlik zaman içinde yalnız bir kaç saat uyuyabilmek için büyük çaba gösteriyordu. Buna karşılık ötekilerin yaptığı konuşmalara katılmayı da candan istiyordu. Ama her zaman da, onlardan daha çok çalışarak ve bazı şeylerden vazgeçerek onlarla kendisi arasındaki ayrımı kapatmak zorunda olduğunu düşünüyordu. En başta işi dolayısıyle kendisi için

uyku çok önemli olmakla birlikte yattığı koğuşun koşulları üzerinde ne aşçı kadına, ne de Therese'ye şikâyette bulunuyordu. Çünkü her şeyden önce genellikle bütün delikanlılar ciddî şikâyetlerde bulunmayı kendilerine kolayca yediremezlerdi. İkincisi de, koğuştaki bu sıkıntı, aşçı kadının önerisi üzerine minnetle kabul ettiği asansörcülük görevinin kaçınılmaz bir parçası sayılırdı.

Haftada bir gün vardiya değişikliği yapıldığı için Karl yirmi dört saat serbest kalıyordu. Bu zamanın bir kısmını aşçı kadına bir iki defa ziyarette bulunmakla, bir köşede, bir koridorda ve pek seyrek olarak da Therese'nin odasında bazı kaçamak konuşmalar yapmakla geçiriyordu. Kendi zamanını Therese'nin çok az olan boş zamanlarına göre ayarlıyordu. Kimizaman hepsi de çok acele yapılması gereken alış veriş işleri için Therese ile birlikte şehire gidiyordu. Elinde Therese'nin çantası olduğu halde, onunla birlikte en yakın yeraltı tiren istasyonuna koşar adımlarla yürüyordu. Sanki tiren hiçbir şeyle karşılaşmadan uçuvermiş gibi yolculuk kaşla göz arasında bitiverirdi. Bir de bakarlardı ki, inivermişler. Onlara göre çok ağır yürüyen asansörü bekliyecek yerde merdivenleri tıkır tıkır çıkarlardı. Sonra karşılarına, caddelerin yıldız gibi biribirinden ayrıldığı büyük meydanlar, dört yandan akın halinde dümdüz gelen otomobillerin arasında büyük bir insan kalabalığı çıkardı. Karl ile Therese, biribirlerine bitişikmiş gibi yan yana yürüyerek türlü bürolara, çamaşırhanelere, depolara ve mağazalara hızla girip çıkarlardı. Buralarda telefonla kolayca sonuçlandırılmayan, aslında pek de sorumluluğu gerektirmeyen siparişleri ya da şikâyetleri yoluna koyarlardı. Therese, Karl'ın kendisine yaptığı yardımın hiç de küçümsenemiyeceğini, onun yardımı ile birçok işi çok kısa zamanda bitirdiğini çabucak kavradı. Karl yanında olduğu zaman, çok meşgul iş adamları kendisini başka vakitlerde olduğu gibi fazla bekletmeden dinliyor, oyala-

nıyorlardı. Karl, adamların masasına yaklaşıyor, sonucu alıncaya kadar elini vuruyor, önünde duran kalabalığa bakmadan, hâlâ daha biraz fazla sivri olan, yüzlerce ses arasından kolayca ayırdedilebilen İngilizcesi ile bağırıyor, hiç çekinmeden herkesin yanma gidiyordu. İsterse, uzun ve büyük mağazaların en uzak köşelerinde kibirle saklansalar da onları buluyordu. Böyle davranması, kendini beğenmiş olmasından değil, her direnmenin bir değer taşıdığını kabul etmesinden ileri geliyordu. Occidental otelinin öyle alaya alınmayacak müşterilerden olmasının verdiği hakla, içinde bulunduğu duruma güveniyordu. Bunlar bir yana,. ticaret alanındaki tecrübesine rağmen Therese yardıma muhtaç sayılırdı.

Çok iyi başardıkları bir işten dönerlerken bazen Therese, «Siz hep benimle gelmelisiniz.» diyerek, mutluluk içinde gülümserdi.

Karl, Ramses'te geçirdiği bir buçuk ay içinde yalnız üç defa uzun süre, iki saatten fazla Therese'nin küçük odasında bulundu. Şüphesiz burası, aşçı kadının odalarından daha küçüktü. İçerdeki birkaç öteberi çoğunlukla pencerenin önüne yerleştirilmişti. Ama Karl, koğuşta başından geçenlerden sonra özel ve oldukça sessiz bir odanın değerini anlıyordu. Açıkça söylemiyorsa bile, bu odadan hoşlandığını Therese farkediyordu. Therese'nin Karl'dan sakladığı hiçbir sırrı yoktu. Çok önceleri, Karl'ın daha ilk geldiği akşam Therese'nin onu ziyaret etmesinden sonra aralarında gizli bir şeyin kalması zaten mümkün olamazdı. Therese, evlilik dışı ilişki sonunda dünyaya gelmişti. Babası yapı ustasıydı. Karısını ve çocuğunu Pomeranya'dan buraya sonradan getirmişti. Ama bunu yapmakla görevini bitirmiş, karaya ayak bastıkları yerde karşıladığı yıpranmış bir kadın la zayıf bir çocuktan başka türlü kimseler bekliyormuş gibi, onların gelişinden az sonra hiçbir şey söylemeden Kanada'ya göç etmişti. Geriye bıraktığı kimseler bir daha ondan ne bir mektup, ne de bir haber

almışlardı. Aslında buna pek de şaşmamak gerekliydi. Çünkü New York'un doğusunda oturdukları kalabalık konutlarda onları bulma olanağı yoktu.

Bir gün Karl, pencerenin önünde Therese'nin yanı başında durmuş, caddeyi seyrediyordu. Therese, annesinin ölümünü anlatıyordu. O vakitler beş yaşlarında vardı. Bir kış günü akşamı annesi ile Therese, ellerinde bohçaları, yatacak bir yer bulmak için caddelerde koşuşuyorlardı. Şiddetli bir kar fırtınası esiyordu. Güçlükle yürüyebiliyorlardı. Önce annesi Therese'nin elinden tutuyordu. Sonra eli soğuktan tutmaz oldu, yüzünü çevirip bakmadan Therese'yi bıraktı. Therese, annesinin eteğine yapışarak yürümek çabası içindeydi. İkide bir sendeliyor, hattâ yere yuvarlanıyordu. Ama annesi, sanki aklını kaçırmış gibi, durmadan yürüyordu. New York'un uzun ve düz caddelerinde kar fırtınasına tutulmak ne demekti! Karl, henüz New York'ta kış geçirmemişti. İnsan rüzgâra karşı yürürse ve rüzgâr da durmadan yön değiştirirse, gözleri bir an bile açmak olanağı yoktur. Rüzgâr karları insanın yüzüne durmadan fırlatır. Koşarsınız, ama ilerliyemezsiniz, tam bir çaresizlik içinde kalırsınız. Böyle bir durumda çocuğun yetişkinlere göre kazançlı çıktığı taraflar vardır. Rüzgârı kolayca yarabilir, üstelik bundan biraz zevk bile alır.

O vakit Therese annesinin neden böyle yürüdüğünü pek anlıyamamıştı. Henüz küçük bir çocuktu. O akşam annesine karşı daha akıllıca davransaydı, annesi böyle yürekler acısı bir ölümle karşılaşmazdı. Annesi iki günden beri işsizdi. Cebinde de metelik kalmamıştı. Bütün gün hiçbir şey yemeden dışarda kalmışlardı. Ellerinde taşıdıkları bohçalarda birkaç işe yaramaz pırtıdan başka şey yoktu. Belki de boş inandan dolayı olacak, onları fırlatıp atmaya cesaret edemiyorlardı. Annesi ertesi gün için bir inşaatta iş bulacak gibiydi. Ama Therese'nin bütün gün düşünerek anladığına göre, eline geçen bu fırsattan

faydalanamıyacağından korkuyordu. Çünkü ölesiye yorgundu. Sabahleyin sokak ortasında gelip geçenlerin dehşet dolu gözleri önünde durmadan kan tükürmüştü. Sıcacık bir yer bulup biraz dinlenmek için engin bir özlem duyuyordu. O akşam da küçücük bir yer olsun bulamadılar bir türlü. Bir yer buldular; evin yöneticisi onları burada dış kapıdan kovmadı. Dışarının soğuğundan kaçıp içeride biraz kendilerine gelebilirlerdi. Binanın buz gibi daracık koridorlarında koştular, yüksek yüksek katları çıktılar. Avluların terasları etrafında dolaştılar. Önlerine çıkan kapıları rastgele çaldılar. Bir kişi ile olsun konuşmak cesaretini gösteremediler. Biraz sonra karşılarına çıkan herkese yalvardılar. Annesi bir iki defa durup tenha bir merdivenin basamakları üstünde soluk alamaz halde yere çöktü. Therese'yi zorla kendine doğru çekip, duyduğu acıdan dolayı sımsıkı bitiştirdiği dudakları ile onu öptü. Therese, bunların son öpücükler olduğunu sonradan öğrenince, küçücük bir zavallı yavrucak da olsa, bunu kavramamak için insanın ne kadar kör olması gerektiğini düşünüyordu. Önlerinden geçtikleri bazı odaların kapıları, içerdeki boğucu havayı dışarı atmak için açık bırakılmıştı. Ancak bir yangın sırasında çıkabilecek kadar koyu dumanlar odaları doldurmuştu. Dumanların arasında bir insanın görüntüsü belirdi. Kapının önünde duran insanlar, ya hiç seslerini çıkarmamakla, ya da birkaç kısa kelime söylemekle, söz konusu odada kalamıyacaklarını anlatmak istiyorlardı.

Therese, geçmiş günleri düşünürken, annesinin akşamın ilk saatlarında gerçekten bir yer aradığını anlamıştı. Ama gece yarısından sonra hiç kimseye bir şey söylemeyen annesi, arasıra durup dinlenerek sabah tanyeri ağarıncaya kadar hep koşuştu. Oysa ne apartıman kapılarının, ne de evlerin hiç kilitlenmediği bu binalarda her zaman canlılık vardır. Adım başında insana rastlanır. Onlar, koşa koşa dolaşmıyorlardı elbette. Bu kadarına takatleri yetmezdi.

Ama ellerinden gelen bütün çabayı gösteriyorlardı. Usulcacık oraya buraya sokulsalar da, gerçekten çok iş yapmışlardı. Therese, gece yarısından sabah saat beşe kadar yirmi eve mi girdiler, yoksa yalnız iki ya da bir eve mi uğradılar, bilemiyordu. Bu binaların koridorları çok ustaca hazırlanan plânlara göre yapılmış, boş yerlerden çok iyi yararlanılmıştı. Ama insanın yolunu kolayca bulmasına hiç önem verilmemişti. Belki birçok defalar hep ayni koridordan geçmişlerdi. Therese'nin hayal meyal hatırladığına göre, bitip tükenmeyen saatler boyunca dolaştıkları bir binanın giriş kapısından çıkmışlar, ama galiba sokağa çıkar çıkmaz hemen geri dönüp kendilerini gene aynı binanın içine atmışlardı. Kimizaman annesinin elinden tutması, kimizaman ona sımsıkı yapışması, hiçbir teselli verici söz duymadan oradan oraya sürüklenmesi, bir çocuk için anlaşılmaz bir cefaydı elbet. O zaman bütün bu olayların Therese'nin kıt kavrayışı açısından tek nedeni, annesinin ondan kaçmak istemesiydi. Therese, annesi elinden tutsa bile, kendini güvenlik altına almak için öteki eliyle de onun eteklerine yapışıyordu. Bir yandan da sımsıkı duruyor, birazcık geriye kalınca ağlamağa başlıyordu. Önlerinden hızla merdiven çıkan, yanlarından geçtikten sonra arkalarında kaybolan, merdivenin bir dönemeci ardında gene yaklaşan, koridor üzerindeki kapıların birinin önünde kavga eden, biribirlerini iterek odaya sokan bu insanlar arasında terkedilmek istemiyordu. Anlaşılmaz şarkılar söyleyen sarhoşlar binanın içinde dolaşıyordu. Annesi, Therese ile birlikte bu insanların arasından sağ salim geçiveriyordu. Gecenin bu vaktinde geç kalmışlardı artık. Bundan böyle kimse kimseye bakmazdı. Hele böyle özel teşebbüsçülerin kiraya verdiği bir genel koğuşa girebilmek hakkı olduğunu bu saatten sonra kimse ileri süremezdi. Bu koğuşlardan birkaç tanesinin önünden geçtiler. Therese bir şey anlamıyordu, annesi de artık dinlenmek istemiyordu. Sabah olunca, güzel

bir kış gününün ilk saatlarında, ikisi birlikte bir binanın duvarlarına yaslandılar. Belki de orada birazcık kestirmişlerdi. Belki de yalnızca gözleri açık etrafı seyretmişlerdi. Sonra Therese'nin bohçasını yitirdiği anlaşıldı. Annesi, bu dikkatsizliğinden ötürü cezalandırmak amacıyle Therese'yi pataklamaya girişti. Ama Therese hiçbir şey işitmiyor, kendisine vurulan tokatları bile duymuyordu. Biraz sonra gene yürümeye başladılar. Annesi duvarlara tutunuyordu. Sokaklar artık canlanmıştı. Bir köprüden geçerlerken, annesi korkuluklar üzerindeki kırağıyı eliyle temizledi. O sırada Therese öyle sanmıştı, ama şimdi bilmiyordu; sonunda, annesinin o sabah işe başlıyacağı binaya vardılar. Bekliyecekler miydi, yoksa gidecekler miydi, annesi Therese'ye bir şey söylemedi. Therese bunu bekleme emri olarak kabul etti. Zaten canı da böyle istiyordu. Bir tuğla yığınının üstüne oturdu. Bohçasını çözen annesini seyrediyordu. Annesi bohçadan alacalı bir bez parçası çıkardı, bunu bütün gece başında taşıdığı örtünün üstüne sardı. Therese çok yorgundu, bu yüzden annesine yardım etmeyi aklına getiremedi. Bir inşaatta işe başlanacağı zaman oradaki şantiye binasına gidip haber vermek gerekirdi. Annesi bunu yapmadı, hiç kimseye de bir şey sormadı. Kendisine hangi işin verildiğini daha önceden biliyormuş gibi oradaki bir merdivene tırmanmaya başladı. Therese buna şaşıp kaldı. Çünkü yardımcı kadın işçilere genellikle aşağıda kireç söndürme, tuğla taşıma gibi basit işler verilirdi. Bunun için annesinin o gün daha çok para getiren bir işte çalışmak istediğini düşündü, ona doğru bakarak uykulu gözlerle gülümsedi. Bina henüz fazla yükselmemişti. Ancak zemin kat duvarlarına kadar çıkmıştı. Ama daha yukarıki duvarların örülmesi için iskele direkleri çakılmıştı. Yalnız, direkler arasına kalaslar uzatılmamıştı. Direkler gökyüzünün maviliklerine doğru yükseliyordu. Annesi yukarı çıkınca, tuğlaları üst üste koyan ve hiçbir şey

anlamadıkları için onunla konuşmayan duvarcıların yanından ustalıkla geçti! Korkuluk yerine geçen bir kalasa nazik eliyle dikkatle tutundu. Uyuşmuş gibi aşağıda oturan Therese, annesinin bu becerikliliğine şaştı kaldı. Annesinin gülümsiyerek kendisine bakacağını sanıyordu. Annesi ise, yolunda ilerlerken küçük bir tuğla yığınına yaklaştı. Bu yığının önüne gelince korkuluk ve onunla birlikte de yol sona eriyordu. Ama annesi orada durmadı, tuğla yığınının üstüne doğru yürüdü. Becerikliliği artık bırakmış gibiydi. Tuğla yığınını devirdi ve yığının üzerinden boşluğa düştü. Bütün tuğlalar arkasından yuvarlandı. Birkaç saniye sonra ağır bir kalas iskelenin bir yerinden koptu ve annesinin üstüne düştü. Therese'nin, annesi ile ilgili son anısı buydu. Annesi, bacakları biribirinden ayrılmış halde yerde yatıyordu. Üstünde Pomeranya'dan getirdiği kareli etekliği vardı. Üstüne düşen kalas nerdeyse onu baştan başa örtüyordu. Orada bulunanlar dört yandan koşarak geldiler. Binanın üstünde duran bir adam, öfkeyle aşağıya doğru bir şeyler bağırıyordu.

Therese hikâyesini bitirdiği zaman epeyce geç olmuştu. Alışkanlığı olmadığı halde enine boyuna anlatmıştı. Hiç ilgi uyandırmayacak bir noktada, her biri tek başına gökyüzüne doğru yükselen iskele direklerini tanımlarken gözleri yaşla dolmuş, duraklamak zorunda kalmıştı. Vaktiyle geçmiş bir olayın bütün ayrıntılarını, aradan on yıl geçtikten sonra bile olduğu gibi hatırlıyordu. Henüz yarı yarıya tamamlanmış zemin katın üstünde duran annesinin görünüşü onun hayatı ile ilgili son anısı olduğu, bunu arkadaşına yeteri kadar tam olarak belirtemediği için, hikâyeyi bitirdikten sonra bu noktaya tekrar dönmek istedi. Ama daha fazla konuşamadı. Ellerini yüzüne koyup sustu.

Therese'nin odasında neşeli saatların geçtiği de oluyordu. Karl, buraya ilk girişinde ticari haberleşme konusu ile ilgili bir öğretim kitabı gördü, There-

se'den rica ederek onu ödünç aldı. Aralarında da konuştular; Karl kitaptaki ödevleri yapacak ve bazı ufaktefek işler için gerektiği ölçüde kitabı gözden geçirmiş olan Therese'ye yaptığı ödevleri gösterip kontrol ettirecekti. Artık Karl, koğuştaki yatağının üstünde kulaklarına pamuk tıkayıp bütün gece uzanıyor, vardiya durumuna göre boş zamanı oldukça kitabı okuyor, ödevleri küçük bir deftere bir dolmakalemle yazıyordu. Bu dolmakalemi ona, büyük bir envanter cedvelini çok ustalıkla düzenlediği ve tertemiz yaptığı için aşçı kadın mükâfat olarak vermişti. Asansörcü delikanlılardan İngilizce dilinde bazı bilgiler soruyordu. Onları yorgun düşürünceye kadar soru sorduğu için sonunda kendisini rahat bırakıyorlardı. Asansörcülerin verdiği rahatsızlıkların çoğunu böyle bir yoldan iyiye yöneltiyordu. Çoğuzaman onların haline şaşıp kalıyordu. İçinde bulundukları durumdan çok hoşnut görünüyorlardı. Henüz gençtiler —yirmi yaşını geçenler asansörcülükte kalmaya dayanamazdı. Karakterleri biçimleşmemişti. Hiçbir şeyin farkında değildiler. İleride tutacakları iş konusunda bir karar vermek gerektiğini bilemiyorlardı. Karl onlara örnek olduğu halde, kirli paçavralar içinde yataktan yatağa dolaşan dedektif hikâyelerinden başka bir şey okumuyorlardı.

Bir araya geldikleri zaman Therese, Karl'ın yanlışlarını uzun açıklamalar yaparak düzeltiyordu. Aralarında kimizaman görüş ayrılıkları da çıkıyordu. Karl, New York'taki büyük profesörünü tanık olarak ileri sürüyordu. Ama Therese ne buna, ne de asansörcü oğlanların gramer konusundaki görüşlerine önem veriyordu. Karl'ın elinden dolmakalemi alıyor, yanlış olduğuna kesinlikle inandığı yerleri çiziyordu. Karl da, genellikle Therese'den daha yüksek bir otorite bulup işin aslını öğrenemiyeceği halde böyle şüpheli durumlarda dengeyi bulmak için Therese'nin çizgilerini yeniden siliyordu. Ama kimizaman aşçı kadın geliyor, hep de Therese'yi haklı çıkarıyordu.

Ancak bu da bir kanıt sayılmazdı. Çünkü Therese onun sekreteriydi. Aşçıbaşı kadının ortak bir anlaşma yolu bulduğu da oluyordu. O zaman çaylar kaynıyor, pastalar geliyordu. Karl da durmadan Avrupa'yı anlatıyordu. Ama aşçı kadın sık sık sözünü kesiyor, durmadan soru soruyor ve hayretini belirtiyordu. Böylece Karl, Avrupa'da kısa zamanda ne kadar büyük ve köklü değişiklikler olduğunu, kendisi ayrıldıktan sonra da herşeyin çok değişmiş olabileceğini, durmadan yeni şeyler ortaya çıktığını kafasında canlandırıyordu.

Karl, Ramses'e geleli bir ay kadar bir şey olmuştu. Bir akşam Renell yanından geçerken, otelin önünde rastladığı Delamarche adlı bir adamın kendisiyle konuştuğunu ve Karl'ı sorduğunu söyledi. Renell'in adamdan bir şey saklaması için ortada hiçbir neden yoktu. Gerçeği olduğu gibi söylemiş, Karl'ın asansörcü olduğunu, aşçıbaşı kadının desteği ile başka türlü işler de elde edebileceğini anlatmıştı. Karl, Delamarche'in Renell'e karşı çok dikkatli davrandığını farketti. Hattâ o akşam Renell'i yemeğe bile götürmüştü.

Karl, «Benim artık Delamarche ile hiçbir ilgim yok. Hem, sen ona karşı çok dikkatli olmalısın» dedi.

Renell, «Ben mi?» diyerek hızla çekip gitti. Otelin en sevimli delikanlılarından biriydi Renell. Hattâ ortada kimin çıkardığı bilinmeyen bir dedikodu dolaşıyordu. Delikanlıların arasında söylendiğine göre, uzun zaman otelde kalan kibar bir bayan, asansörde Rennel'i öpmüştü. Kendini beğenmiş bir bayandı bu. Dış görünüşüne bakınca, böyle bir davranışta bulunabileceği akla gelmezdi. Hafif ve sessiz adımlarla yürür, ince tül örtüler taşırdı. Beline sımsıkı bir kemer bağlardı. Dedikodudan haberi olanlar için, gelip geçerken bu bayanı seyretmek önüne geçilmez bir istek halinde beliriyordu. Birinci katta oturuyordu. Renell'in asansörü bu kata çıkmıyordu.

Ama öteki asansörler dolu iken böyle müşterilerin kimizaman başka bir asansöre binmesine elbette kimse karşı koyamazdı. İşte bu yüzden sözü geçen bayan da arasıra Karl'ın ve Renell'in asansörüne biniyordu. Hem de hep Renell'in çalıştığı zamanlar biniyordu. Bu bir raslantı olabilirdi, ama raslantı olduğuna kimse inanmıyordu. İkisi birlikte asansörde giderken, bütün asansörcü oğlanlarda güçlükle gizlenebilen bir kıpırdanma görülüyordu. Hattâ başgarsonun araya girmesi bile bu kıpırdanmaları önliyemiyordu. İster bayan yüzünden, ister dedikodu yüzünden olsun, Renell'in değiştiğine şüphe yoktu. Artık çok kendini beğenen bir insan olmuştu. Asansörü temizleme işini büsbütün Karl'a bırakmıştı. Karl, ilk fırsatta bu konuyu Renell ile enine boyuna konuşacaktı. Ama onu koğuşta bir türlü göremiyordu. Asansörcüler topluluğundan kendini böyle büsbütün ayırmış başka birine rastlanmıyordu. Genellikle herkes, hiç olmazsa işle ilgili konularda, biribirine sımsıkı bağlıydı ve otel yönetimi tarafından da tanınan bir örgüt kurmuşlardı.

Karl, bütün bunları kafasından geçirdi, bir ara Delamarche'ı düşündü. Bunun dışında her zamanki gibi işini yaptı. Gece yarısına doğru küçük bir değişiklik oldu. Ufaktefek armağanlarla ona her zaman sürpriz yapan Therese, kocaman bir elma ile bir parça çikolata getirdi. Aralarında biraz konuştular, Asansörün gidip gelmesi yüzünden arasıra konuşmaları kesildiyse de, bundan rahatsız olmadılar

Bir ara söz Delamarche'a geldi. Karl, bir süreden beri Delamarche'ı tehlikeli bir insan olarak göstermek isterken Therese'yi etkisi altına aldığını farketti. Çünkü Karl'ın anlattıklarından sonra Delamarche, Therese'ye böyle bir insan olarak görünüyordu. Aslında Karl, onu yalnızca felâketlerin yoldan çıkardığı, ama gene de anlaşılabilecek bir serseri yerine koyuyordu. Oysa Therese bu görüşe şiddetle karşı çıktı. Uzun bir konuşma yaparak, Delamarche'la bir

daha tek kelime konuşmayacağına söz vermesini istedi. Karl böyle bir söz verecek yerde, Therese'yi yatmaya gitmesi için zorladı durdu. Çünkü gece yarısı çoktan geçmişti. Therese, Karl'ın isteğini yerine getirmekten kaçınınca, işi hemen bırakıp onu odasına götüreceğini söyliyerek tehdit etti. Therese sonunda gitmeye razı olunca Karl dedi ki: «Olur olmaz şeyleri neden kendine dert ediyorsun, Therese? Eğer daha rahat uyumana bir yardımı dokunacaksa, yalnız zorunlu bir durum karşısında Delamarche'la konuşacağıma, onun dışında sesimi bile çıkarmıyacağıma söz veriyorum.» Sonra asansör durmadan işlemeye başladı. Çünkü yan taraftaki asansörün işleticisi başka bir iş için çağrılmıştı. Karl iki asansöre de bakmak zorunda kaldı. Bazı müşteriler düzensizlik bulunduğundan söz ediyorlardı. Hattâ yanında bir bayan olan bir bay, bastonu ile Karl'ı hafifçe dürterek kendisini acele götürmesini istedi. Çok gereksiz bir uyarmaydı bu. Asansörün birinde işletici bulunmadığını gören müşteriler hiç değilse Karl'ın asansörüne binselerdi olmaz mıydı sanki? Ama böyle yapmadılar, yandaki asansöre gittiler, ellerini kapı kolunun üstüne koyup beklediler. Hattâ bazısı asansörün içine bile girdi. Oysa, hizmet yönetmeliğinin en sıkı maddeleri gereğince, asansörcüler asansörün müşteriler tarafından kullanılmasına hiçbir zaman meydan vermemeliydi. Bunun için Karl da görevini tam olarak yerine getirmiş olmanın bilincine bile varmadan bir oraya bir buraya koşarak iyice yoruldu. Bu yetmiyormuş gibi, sabah saat üçe doğru, Karl'ın şöyle böyle dostluk kurduğu yaşlı bir hamal, kendisine bir yardımda bulunmasını istedi. Ama Karl bu yardımı yapamadı. Çünkü tam o sırada her iki asansörün önünde müşteriler vardı. Ayrıca, iki gruptan hangisinin yanına gideceği konusunda soğukkanlılıkla hemen karar verip koşması gerekiyordu. Ama öteki asansörcü o anda gelip işe başlayınca çok sevindi. Uzun süre işinin başından ayrıl-

dığı için ona yüksek sesle biraz da söylendi. Oysa her halde bu kabahat asansörcünün değildi.

Sabah saat dörtten sonra ortalık biraz tenhalaştı. Karl'ın bu sessizliğe çok ihtiyacı vardı. Asansörünün yanındaki parmaklığa iyice yaslandı. Yavaş yavaş elmasını yemeye başladı. Daha ilk ısırışta elmadan kuvvetli bir koku yayıldı. Kiler pencerelerinin çevrelediği ışık bacasından aşağıya doğru baktı. Pencerelerin ardında asılı muz hevenkleri karanlıkta bile pırıltılarını yitirmemişti.

ROBİNSON OLAYI

Tam o sırada birisi Karl'ın omuzuna dokundu. Bunun müşterilerden biri olabileceğinden başka şey aklına getirmeyen Karl, çabucak elmayı cebine soktu, adamın yüzüne bakmadan asansöre doğru koştu.

Adam, «Günaydın, bay Rossmann. Benim, Robinson.» dedi.

Karl başını sallayarak, «Ne kadar da değişmişsiniz!» dedi.

Robinson, «Öyle çok iyiyim.» dedikten sonra üstündeki elbiseye bir göz attı. Elbisesi belki oldukça iyi bir kumaştandı, ama iyice kırıştığı için pek gülünç görünüyordu. En çok göze çarpan tarafı, siyah şeritle çevrili dört tane cebi bulunan beyaz yeleğiydi. Bunu ilk defa giydiği anlaşılıyordu. Göğsünü ileri doğru çıkarıp dikkati yeleğin üstüne çekmeğe çalışıyordu.

Karl, «Elbiseniz de pahalı cinsinden.» dedi; bir an için kendi güzel ve sade elbisesini düşündü. O elbiseyi giymiş olsaydı, Renell'in yanında bile sınavı başarı ile verebilirdi. Ama iki kötü arkadaşı bu elbiseyi satmıştı.

«Evet,» dedi Robinson, «hemen her gün kendime yeni bir şey satın alıyorum. Yeleği beğendiniz mi?»

«Çok beğendim.» dedi Karl.

Robinson, «Ama bunlar sahici cep değil, yalnız şöyle yapıvermişler.» diyerek Karl'ın elinden tuttu. Onu buna kesinlikle inandırmak istiyordu. Karl ise geriye doğru çekildi. Çünkü Robinson'un ağzından ağır bir konyak kokusu geliyordu.

Karl tekrar parmaklığa yaslandıktan sonra, «Gene çok içiyorsunuz.» dedi.

Robinson, «Hayır, çok içmiyorum.» dedi ve bundan önceki hoşnutluğu ile çelişmeye düşerek ekledi: «Bu da olmasa şu dünyada başka ne yaparız?» Asansöre bir müşterinin gelmesi üzerine konuşma yarıda kaldı. Karl, tekrar aşağıya indiği zaman kendisine bir telefon geldi. Otel doktorunu getirmesini istiyorlardı. Yedinci katta oturan bir bayan baygınlık geçirmişti. Karl yolda yürürken, kendisi yokken Robinson'un uzaklaşmasına içinden dua ediyordu. Onunla bir arada görünmek istemiyordu. Therese'nin uyarısını düşünerek, Delamarche'ın da adını işitmek istemiyordu. Oysa geri döndüğünde Robinson, kafayı tam olarak tutmuş bir insanın dimdik duruşu ile oracıkta bekliyordu. Bu sırada siyah redingotlu, silindir şapkalı yüksek bir otel memuru önünden geçti. Talihi varmış ki, Robinson'a, dönüp bakmadı. Ya da böyle göründü.

Robinson, «Bir gün bize gelmek istemez misiniz, Rossmann? Artık işimiz tam anlamı ile tıkırında.» diyerek Karl'a baktı. Onu kandırmak istiyordu.

Karl sordu: «Beni siz mi çağırıyorsunuz, yoksa Delamarche mı?»

«Hem ben, hem Delamarche. Bu konuda aynı görüşteyiz.»

«Öyleyse şimdi söyliyeceklerimi dinleyin ve lütfen bunları Delamarche'a da anlatın: Tam bir kesinlikle, apaçık anlaşılmamış olsa bile, ben sizinle bir daha görüşmemek üzere vedalaştım. Siz ikiniz, bana herkesten çok acı çektirdiniz. Bundan sonra da beni rahat bırakmamayı iyice aklınıza mı koydunuz?»

Robinson, «Biz sizinle arkadaşız.» dedi. Gözlerinde sarhoşluktan ileri gelen tiksinti verici yaşlar belirdi. «Delamarche size haber yolladı. Bundan önce yaptıklarımın hepsini onaracağını söyledi. Şimdi bayan Brunelda ile birlikte oturuyoruz. Büyük bir şarkıcıdır.» Sözlerini bitirince yüksek sesle bir şarkı tutturmak istedi. Karl vakit kaybetmeden ona çıkıştı: «Susun şimdi, sesinizi kesin biraz. Nerede olduğunuzdan haberiniz yok mu?»

Robinson şarkısını söyliyemediği için biraz kırılmıştı: «Rossmann,» dedi, «siz benim arkadaşımsınız, ne istiyorsunuz, söyleyin. Bakıyorum, burada iyi bir işiniz var. Bana biraz para veremez misiniz?»

«Parayı aldıktan sonra götürüp hepsini gene içkiye vereceksiniz. Bakıyorum, şimdi bile cebinizde bir konyak şişesi var. Az önce ben buradan ayrılınca, mutlaka şişeyi çıkarıp kafaya diktiniz. Çünkü ilk geldiğinizde henüz biraz aklınız başınızdaydı.»

Robinson, af diler gibi, «Yola çıkınca biraz daha kuvvet alayım diye içiyorum yalnızca.» dedi.

«Ne yapayım, sizi ben düzeltecek değilim ya!» dedi Karl.

Robinson, gözlerini iyice açarak, «Peki, ya para!» dedi.

«Galiba Delamarche size, dönüşte para getirme emrini verdi. Peki, size para vereceğim, ama bir şartla. Derhal buradan uzaklaşacaksınız ve bir daha buraya beni ziyarete gelmiyeceksiniz. Eğer bana bir şey vermek isterseniz, mektup yazarsınız. Karl Rossmann, asansörcü, Hotel Occidental, dediniz mi, mektup gelir beni bulur. Ama tekrar ediyorum, beni burada bir daha ziyaret etmiyeceksiniz. Şimdi burada iş başındayım, ziyaretçi kabul edecek vaktim yok. Bu şartla para istiyor musunuz?» diye soran Karl, elini yelek cebine götürdü. O gece aldığı bahşişleri feda etmeye karar vermişti. Robinson bu soruya karşı başını sallamakla yetindi ve derin bir soluk aldı. Karl bunu başka türlü yorumladığı için bir daha sor-

du: «Evet mi, hayır mı?»

Robinson, Karl'a yanına yaklaşmasını eliyle işaret etti. Artık çok belirli olarak hıklamaya başlamıştı. Bir yandan hıkladı, bir yandan da fısıldadı: «Rossmann, çok fenayım.»

Karl, «Belânı bul.» dedi istemiyerek. Onu iki eliyle yakalayıp korkuluğa doğru sürükledi. Robinson, birden asansör boşluğuna midesini boşaltmaya başladı. Midesindeki bulantı ara sıra kesildikçe duruyor, gözlerini açmadan Karl'a söyleniyordu. «Siz gerçekten iyi bir oğlansınız.» diyor, ya da «Az kaldı, bitiyor,» diye ekliyordu. Ama bir türlü bittiği de yoktu. Sonra gene söyleniyordu: «Köpekler, kim bilir bana ne biçim bir şey içirdiler!» Karl, duyduğu sıkıntı ve iğrenme yüzünden onun yanında kalamadı, bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı. Robinson, asansörün yakınındaki köşede biraz gizlenmiş durumdaydı, göze çarpmıyordu. Ama ya birisi onu görürse, sinirli ve zengin müşterilerden biri durumu farkederse! Bunlar, ortalıkta koşuşan otel memuruna şikâyette bulunmak için tetikte beklerlerdi. Böyle bir şikâyetle karşılaşan memur da öfkeyle herkesten intikam alırdı. Ya da durmadan değişen otel dedektiflerinden biri oradan geçerse, kim bilir ne olurdu? Bunları otel müdüründen başka hiç kimse tanımıyordu. Dikkatle bakan, belki de yalnızca miyop olduğu için böyle yapan herkesten şüphe edilebilirdi. Aşağıda da, bütün gece hiç durmadan işleyen büfede çalışanlardan biri kilere girmek isteyebilirdi. Asansör boşluğundaki pisliğin birden farkına varır, Karl'a telefon ederek, «Yukarıda ne oluyor böyle kuzum?» diye sorabilirdi. Sorarlarsa Robinson'u inkâr edebilir miydi? İnkâr etse bile, Robinson aptallığından ve ne yapacağını bilememekten, olup bitenler dolayısıyle af dileyeceği yerde, işi yalnızca Karl'a yüklemez miydi? O zaman da Karl'a derhal yol vermek gerekmez miydi? Çünkü bu otelin koskocaman hizmetli piramidi içinde en aşağısı ve en gereksizi

olan asansörcülerden birinin arkadaşına oteli kirlettirmesi, müşterileri dehşet içinde bırakması, ya da kaçırması hiç görülmüş şey miydi? Böyle dostları olan, üstelik de çalışma saatleri içinde onların ziyaretlerini kabul eden bir asansörcüye daha fazla dayanılabilir miydi? Böyle bir asansörcünün kendisinin de ayyaş ya da belki daha kötü bir şey olmasından şüphe edilemez miydi? Arkadaşlarını otelin kilerinden tıka basa doyurması, çok yemekten midesi bulanan arkadaşlarının, şimdi Robinson'un yaptığı gibi, bu tertemiz otelin herhangi bir yerini rastgele kirletmesi konusundaki bir şüphe bunu herşeyden daha iyi ortaya koymaz mıydı? Sonra, böyle bir delikanlı, yalnız yiyecek hırsızlığı yapmakla da yetinebilir miydi? Müşterilerin herkesçe bilinen ihmalciliği dolayısıyle hırsızlık yapma olanakları çoktu. Dolaplar her yerde açık bırakılıyordu. Değerli şeyler masaların üstünde darmadağınık duruyordu. Kutuların kapakları açıktı. Hiç düşünmeden sağda solda bırakılmış anahtarların sayısı belli değildi.

Karl, varyete temsilinin henüz sona erdiği bodrum lokallerinden birinden müşterilerin yukarı doğru çıktığını uzaktan gördü. Asansörün yanında dimdik durdu. Göreceği şeylerden korktuğu için başını Robinson'dan yana çevirmeye cesaret edemiyordu. Robinson'un bulunduğu yerden hiçbir sesin gelmemesi, bir iniltinin bile duyulmaması onu birazcık teselli etti. Karl müşterilerine hizmet ediyordu. Onlarla birlikte inip çıkıyordu. Ama dalgınlığını da pek gizleyemiyordu. Aşağıya her inişinde, müthiş bir sürprizle karşılaşmaya hazırlanıyordu.

En sonunda Robinson'un yanına gitmek için vakit buldu. Robinson iyice diz çöküp köşeye çömelmişti. Yüzünü dizlerinin üstüne dayamıştı. Yuvarlak ve katı şapkasını alnından geriye doğru kaydırmıştı.

Karl, yavaşça ve kesinlikle, «Haydi, artık gideceksiniz.» dedi. «İşte para. Eğer acele edecekseniz, size en kısa yolu da gösterebilirim.»

Robinson, «Hayır, gidemiyeceğim,» diyerek küçük bir mendille ağzını sildi. «Burada öleceğim. Ne kadar kötü durumda olduğumu bilemezsiniz. Delamarche beni alıp güzel meyhanelere götürüyor, ama ben bu namussuz şeye dayanamıyorum. Delamarche'a da bunu her gün böyle söylüyorum.»

«Burada bir dakika bile kalamazsınız.» dedi Karl. «Nerede olduğunuzu bir düşünün. Sizi burada bulurlarsa cezalandırırlar, ben de işimden olurum. Bunu istiyor musunuz?»

Robinson, «Gidemiyeceğim. Gitmektense, buradan aşağı atarım kendimi.» dedi ve parmaklığın demirleri arasından asansör boşluğunu gösterdi. «Burada böyle oturunca, kendimi az çok tutabiliyorum. Ama ayağa kalkamam. Siz yokken kalkmayı denedim, olmadı.»

«Öyleyse bir araba getireyim, hastaneye gidin.» dedi Karl. Sonra her şeyden tamamiyle vazgeçip her an olduğu yerde yığılıp kalmak üzere olan Robinson'un bacaklarını sarstı. Hastane sözü Robinson'da korkunç tasarımlar uyandırmışa benziyordu. Bu sözü işitir işitmez hıçkıra hıçkıra ağlamağa başladı, yalvarırcasına ellerini Karl'a doğru uzattı.

Karl, «Sus!» diyerek ellerine bir tokat şaklatıp onları aşağı indirtti. Geceleyin yerine çalıştığı asansörcüye koştu, birkaç saniye için bu defa da kendisinin onun yerine bakmasını rica etti. Sonra tekrar Robinson'un yanına koştu. Hıçkırıklarını henüz kesmeyen Robinson'u bütün gücünü toplayıp ayağa kaldırdı ve kulağına fısıldadı: «Robinson, eğer size yardımcı olmamı istiyorsanız, dişinizi sıkın, şu birkaç adımlık yolu gidinceye kadar ayakta durun. Çünkü sizi kendi yatağıma götüreceğim. İyileşinceye kadar orada kalabilirsiniz. Görün bakın, ne kadar çabuk kendinize geleceksiniz. Buna siz de şaşacaksınız. Ama şimdi aklınızı başınıza toplayın, ona göre davranın. Çünkü bütün koridorlar insanla dolu. Benim yattığım yatak da birçok kimsenin bulunduğu bir

koğuşta. Azıcık da olsa dikkatleri üstünüze çekerseniz, bir daha sizin için hiçbir şey yapamam. Gözlerinizi de açık tutmalısınız. Ölümü yaklaşmış hasta gibi durursanız, sizi götüremem.»

Robinson, «Sizin uygun gördüğünüz her şeyi yapacağım. Ama siz beni yalnız götüremezsiniz. Renell'i de çağırsanız olmaz mı?» dedi.

«Renell burada değil.»

«Öyle ya.» dedi Robinson. «Renell, Delamarche'ın yanında. Onların ikisi beni size yolladılar zaten. Artık her şeyi biribirine karıştırıyorum.»

Robinson bunları anlatırken ayrıca kendi kendine daha birçok anlaşılmaz şeyler söylerken, Karl fırsattan faydalanarak onu ileriye doğru sürükledi. Sonunda bir köşeye selâmetle eriştiler. Buradan ilerleyince, çok az aydınlatılmış bir koridordan asansörcülerin koğuşuna varılıyordu. Bir asansörcü çocuk koşa koşa onlara doğru geldi ve yanlarından geçip gitti. Zaten şimdiye kadar pek az insana rastlamışlardı. Çünkü saat dörtle beş arası, buranın en tenha zamanıydı. Karl, Robinson'u başından atmayı şimdi başaramazsa, ortalık aydınlandıktan sonra yeni bir günün hareketi başlayınca artık bunu aklma bile getiremezdi. Bunu çok iyi anlıyordu.

Asansörcüler koğuşunun öteki ucunda büyük bir kavga, ya da buna benzer bir çümbüş vardı. Herkesin ellerini ritmik olarak çırptığı, ayaklarını heyecanla yere vurduğu, sporculara özgü sözlerin çıktığı duyuluyordu. Koğuşun kapı tarafına düşen öteki yarısında birkaç yolunu şaşmaz uykucu, yataklarında yatıyordu. Bunların da çoğu sırt üstü yatmış, gözlerini havaya dikmişti. Ötede beride içlerinden bir tanesi, giyinik ya da soyunuk durumda yataktan fırlıyor, koğuşun öteki ucunda neler olup bittiğini görmeye çalışıyordu. Böylece Karl, bu arada yürümeye biraz alışan Robinson'u, pek kimseye farkettirmeden Renell'in yatağına getirdi. Çünkü bu yatak kapıya çok yakındı. İyi bir raslantı olarak içinde de

kimse yoktu. Uzaktan gördüğüne göre, Karl'ın yatağında hiç tanımadığı bir yabancı oğlan mışıl mışıl uyuyordu. Robinson, altında yatak olduğunu farkedince, ayağının biri henüz yataktan dışarı sarktığı halde, derhal uykuya daldı. Karl, yorganı Robinson'un üstüne çekti. Hiç olmazsa bir süre için bu dertle uğraşmıyacağını sanıyordu. Robinson sabah saat altıdan önce hiç uyanmazdı. Karl da o zamana kadar buraya tekrar gelir, belki yanına Renell'i de alır ve Robinson'u uzaklaştırmanın bir çaresini bulurdu. Koğuşun yüksek makamlardan biri tarafından teftiş edilmesi ancak olağanüstü durumlarda olurdu. Eskiden yapılan genel teftişin kaldırılmasını, asansörcüler yıllarca önce sağlamışlardı. O halde bu yönden de korkulacak bir şey yok demekti.

Karl, asansörünün yanma döndüğü zaman, hem kendi asansörünün, hem de komşu asansörün yukarıya çıkmakta olduğunu gördü. Bu durumun nasıl bir sonuca varacağını kuşku içinde beklemeye başladı. Kendi asansörü daha önce geldi ve içinden az önce koridorda koşarken rastladığı oğlan çıktı.

«Nerde kaldın bakalım, Rossmann?» diye sordu asansörcü. «Niçin yerinden ayrıldın? Neden kimseye haber vermedin?»

Karl, «Birkaç dakika yerime bakmasını ona söyledim.» diyerek tam o sırada aşağıya inen komşu asansördeki oğlanı eliyle gösterdi. «Kalabalığın en çok olduğu zamanda ben iki saat kadar onun yerine bakmıştım.»

«Bu söylediğin iyi hoş ama,» dedi öteki, «yeterli değil. İş başından bir iki saniye için bile ayrılsan, başgarsonun bürosuna gidip haber vermek gerektiğini bilmiyor musun? Bu iş için yanı başında telefon da var. Senin yerine ben de istiyerek kalırdım, ama biliyorsun ki, bu iş o kadar kolay değil. Tam sen ayrıldığın sırada dört buçuk ekspresinden inen yeni müşteriler her iki asansörün önüne yığılmıştı. Önce senin asansörü götürüp de kendi müşterilerimi bek-

letemezdim. Bunun için kendi asansörümle çıktım.»

İki asansörcü de susunca Karl merakla sordu: «Evet, sonra?»

Komşu asansörü işleten oğlan, «Sonrası,» dedi, «o sırada başgarson buradan geçmiş, senin asansörün önünde adamların hizmet görmeden beklediklerini görmüş, öfkesinden küplere binmiş. Ben koşup gelince, senin nerede olduğunu bana sordu. Haberim olmadığını söyledim. Çünkü nereye gideceğini bana hiç çıtlatmadın. Sonra hemen koğuşa telefon edip başka bir asansörcünün gelmesini söyledi.»

Karl'ın yerine geçen asansörcü, «Gelirken sana koridorda rastlamıştım ya!» dedi. Karl başını salladı.

Öteki asansörcü sözüne devam etti: «Yerine bakmam için bana ricada bulunduğunu kendisine söyledim elbette. Ama böyle özürleri dinler mi adam? Sen onu henüz tanımıyorsun herhalde. Derhal bürosuna gitmen gerektiğini, bunu sana haber vermemizi söyledi. Onun için iyisi mi durma koş. Belki seni affeder. Topu topu iki dakika işten ayrılmış oldun. Yerine benim bakmamı söylediğini ileri sürebilirsin. Benim yerime de senin baktığını hiç açmasan daha iyi olur. Gene de sen bilirsin. Bana bir şey olmaz. Çünkü izin almıştım. Onun bu işle hiç ilgisi yok.»

Karl, «Daha ilk defadır ki işimin başından ayrılıyorum.» dedi.

Asansörcü, «Bu her zaman böyledir, ama kimse de inanmaz.» dedi. Bazı kişiler yaklaştığı için asansörüne doğru koştu.

Karl'ın yerine bıraktığı on dört yaşlarında bir oğlandı. Karl'a acımış olacak ki, «Böyle şeylerin af edildiği birçok olaylar geçmiştir.» dedi. «Bilemedin, işini değiştirir, seni başka bir işe verirler. Bildiğime göre, böyle bir durum yüzünden şimdiye kadar yalnız bir kişiye yol verdiler. Akla yatkın bir özür düşünmelisin kendin için. Ansızın fenalaştığını sakın söyleme, sonra seninle alay eder. Bir müşterinin seni acele bir iş için başka bir müşteriye yolladığını, yol-

layan müşterinin kim olduğunu unuttuğunu, ötekini de arayıp bulamadığını söylesen daha iyi olur.»

«Zararı yok, pek o kadar kötü bir şey olmaz.» dedi Karl. Söylenenleri dinledikten sonra, iyi bir çıkış yolu bulamıyacağı kanısına vardı. İşindeki bu ihmalciliğini affetseler bile, koğuşta yatan Robinson elle tutulur bir kabahat olarak ortada duruyordu. Başgarsonun öfkeli yaradılışı karşısında üstün körü bir kontrol ile yetinilmiyeceği, sonunda Robinson'un da ele geçeceği büyük bir ihtimaldi. Yabancı kişilerin koğuşa götürülemiyeceği konusunda belki kesin bir yasak yoktu, ama bunun tek nedeni, akla gelmeyen şeylerin yasak edilmemesiydi. Bu yüzden böyle bir yasak yoktu.

Karl büroya girdiği zaman başgarson sabah kahvesini içiyordu. Önce kahvesinden bir yudum aldı, sonra tekrar önündeki kâğıda baktı. Galiba bu kâğıdı ona, aynı anda içerde bulunan otelin başkapıcısı getirmişti. Başkapıcı iriyarı bir adamdı. Süslü püslü ve bol bir üniforması vardı. Omuzlarından ve kollarından aşağıya sarı zincirler ve kordonlar sarkıyordu. Bu üniforma içinde, olduğundan daha geniş omuzlu görünüyordu. Parlak ve siyah bir bıyığı vardı. Macarlarda olduğu gibi bıyıklarının ucu sipsivri uzuyordu. Başını hızla çevirdiği zaman bile yerinden kıpırdamıyordu. Zaten üstündeki elbisenin ağır yükü altında pek güçlükle hareket edebiliyordu. Ağırlığını tam olarak dengeleyebilmek için iki yana açtığı bacaklarının duruşunu hiç değiştirmiyordu.

Karl içeriye serbest hareketlerle ve acele olarak girmişti. Bu, onun otelde kazandığı bir alışkanlıktı. Çünkü özel kişiler karşısında nezaket anlamına gelen yavaşlık ve dikkat, asansörcü çocuklar için tembellik sayılırdı. Bunun yanında, içeri girerken suçluluk duygusu içinde olduğunu kimse farketmemeliydi. Başgarson, kapı açılınca bir an başını kaldırıp bakmıştı, ama sonra gene kahvesine eğilmiş, önündeki yazıyı okumaya devam etmişti. Bu arada Karl

ile hiç ilgilenmemişti. Kapıcı, Karl'ın içeri girmesinden rahatsız olmuşa benziyordu. Belki gizli bir şeyi haber verecek, ya da bir ricada bulunacaktı. Her ne olursa olsun, kafası bozulmuş gibi durmadan başını Karl'a doğru uzatıp sert sert bakıyordu. İkide bir Karl'ın bakışları ile karşılaşmayı istediği anlaşılıyordu. Ama o zaman da gözlerini gene başgarsona çeviriyordu. Karl, bir defa içeriye girdikten sonra başgarsondan bir emir almadan bürodan çıkmasının uygun düşmiyeceğini düşündü. Ama başgarson, durmadan elindeki kâğıdı inceliyor, arada bir de çöreğinden ısırıyordu. Bazen okumasına ara vermeden çöreğin üstündeki şekerleri silkiyordu. Elindeki kâğıtların bir sayfası yere düştü, kapıcı kâğıdı yerden almak istedi. Ama bu işi yapamıyacağını biliyordu. Yapması gerekli de değildi. Çünkü Karl, kâğıdın düştüğü yerde duruyordu. Kâğıdı yerden alıp başgarsona uzattı. Başgarson, sanki kâğıt kendiliğinden yerden uçup gelmiş gibi bir tek el hareketi ile onu aldı. Bu küçük hizmetin de faydası olmamıştı. Kapıcı gene öyle kötü kötü bakıyordu.

Buna rağmen Karl eskisinden daha rahattı. Yaptığı işi başgarsonun önemsemez görünmesi iyi bir işaret olarak kabul edilebilirdi. Bunun anlaşılmayacak bir yanı yoktu. Bir asansörcü çocuğun hiçbir önemi olamazdı. Bundan dolayı da hiçbir şey yapmaya yetkisi bulunamazdı. Hiçbir önemi olmadığı içindir ki, olağanüstü bir şey de ileri süremezdi. Ama ne de olsa başgarson da gençliğinde asansörcülük yapmıştı. Şimdiki kuşağın asansörcülerinin bu durumdan dolayı göğsü kabarıyordu. Asansörcüleri ilk defa örgütlendirmiş olan da bu başgarsondu. Onun da bir gün işinin başından izinsiz ayrıldığı mutlaka olmuştu. Ama şimdi bunu hatırlamaya onu zorlayacak bir kimse yoktu. Bunun yanında, başgarsonun asansörcü olduğu günlerde, geçici olarak hiç kimsenin gözünün yaşma bakmadan sertlik gösterdiği, durumu düzen içinde sürdürmeyi görev bildiği de gözden uzak tu-

tulamazdı. Bütün bunların dışında Karl'ın bir umudu da zamanın ilerlemesine bağlıydı. Büronun saatına göre beşi çeyrek geçiyordu. Renell her an dönebilirdi. Belki artık gelmişti bile. Çünkü Robinson'un geri dönmemesi onu uyarmış olmalıydı. Zaten Delamarche ile Renell, Hotel Occidental'dan pek uzakta sayılmazlardı. Şu anda bu nokta da Karl'ın aklına geldi. Yoksa Robinson, o perişan haliyle buranın yolunu asla bulamazdı. Renell gelince Robinson'u yatağında bulacaktı. Nasıl olsa olacaktı bu. O zaman da herşey yoluna girecekti. Çünkü Renell, özellikle kendi çıkarları söz konusu olduğu zaman becerikli adamdı. Bir yolunu bulup Robinson'u hemen otelden uzaklaştırırdı. Bu arada Robinson da biraz kendine gelirdi. Belki Delamarche da onu otelin önünde beklerdi. Böylece iş, kolayca iyi bir sonuca varırdı. Robinson bir defa buralardan uzaklaşıp gitti mi, artık Karl başgarsonun karşısına daha rahat çıkabilir, bu defalık belki yalnız bir çıkışma ile kurtulabilirdi. Bu çıkışma ağır da olsa önemi yoktu. Sonra, aşçı kadına gerçeği söylemenin doğru olup olmıyacağını da Therese'ye sorabilirdi. Kendi payına, doğruyu söylemenin hiç de zararı olmıyacağını düşünüyordu. Böyle yapabilseydi, büyük bir kayıba uğramadan işin içinden kolayca sıyrılırdı.

Karl, bunları düşünürken biraz ferahlamıştı. Kimseye farkettirmeden, o gece topladığı bahşişleri saymaya hazırlanıyordu. Çünkü duyguları ona, bu gece çok bahşiş aldığını anlatıyordu. Tam bu sırada başgarson, «Bir dakika daha bekleyin lütfen, Feodor,» diyerek elindeki kâğıtları masanın üstüne koydu. Esnek bir hareketle yerinden kalktı, avazı çıktığı kadar Karl'a bağırmaya başladı. Karl önce çok korktu, adamın geniş ve karanlık ağız boşluğundan başka yere bakamadı.

«İzin almadan iş başından ayrıldın. Bunun ne demek olduğunu biliyor musun? Bu, kapı dışarı edilmek demektir. Hiç bir özür dinlemek istemiyorum. Yalan-

larını kendine saklayabilirsin. İşinin başında bulunmaman benim için yeterli bir delil. Bu duruma bir defa sabır gösterdim, affettim mi, ondan sonra kırk asansörcünün hepsi birden iş sırasında başka yerlerde dolaşırlar. Ben de, beşbin müşterimi merdiven tırmanmaya terkedemem.»

Karl susuyordu. Kapıcı biraz yaklaştı. Karl'ın ceketinden tutup aşağıya doğru çekti. Bu yüzden ceketin bazı yerleri kırıştı. Bununla, Karl'ın elbisesinde böyle ufak tefek bir biçimsizlik meydana getirip başgarsonun daha çok dikkatini çekmeye çalıştığına şüphe yoktu.

Başgarson kurnazca, «Yoksa ansızın fenalaştın mı?» diye sordu.

Karl, başgarsonu biraz inceledi, sonra cevap verdi: «Hayır.»

Başgarson sesini daha çok yükseltti. «Demek hiç fenalaşmadın öyle mi?» diye bağırdı. «O halde daha büyük bir yalan bulmuş olmalısın. Nedir özürün? Haydi söyle bakalım.»

«Telefonla izin rica etmek gerektiğini bilmiyordum.» dedi Karl.

Başgarson, «İşte buna diyecek yok.» dedi. Karl'ın yakasından tuttu, zorla sürükliyerek, duvara çivi ile yapıştırılmış asansör hizmet yönetmeliğinin önüne getirdi. Kapıcı da onların ardından duvara yaklaştı. Başgarson, «Oku şunu!» diyerek yönetmeliğin bir maddesini gösterdi. Karl, içinden okuması gerektiğini sandı. Ama başgarson, «Yüksek sesle!» diye emretti.

Karl, yüksek sesle okuyacağı yerde, başgarsonu daha kolay yatıştıracağını umarak şöyle dedi: «Bu maddeleri ben de biliyorum. Hizmet yönetmeliği bende de var. Baştan sona kadar okudum. Ama insan, hiçbir zaman ihtiyaç duymadığı bir maddeyi kolayca unutuyor. İki aydır çalışıyorum, işimi bir defa bile terketmedim.»

«Ama şimdi terkedeceksin.» dedi başgarson. Ma-

saya yaklaştı. Kâğıtları tekrar eline aldı. Sanki yarıda bıraktığı bir şeyi tekrar okuyacaktı. Sonra, işe yaramaz bir paçavra imiş gibi kâğıdı masaya vurdu. Alnı ve yanakları kıpkırmızı olmuştu. Odanın dört yanını arşmlayarak dolaşıyordu. «Bir haylazın yüzünden gerekli mi şimdi bu? Gece çalışırken böyle kızgınlıklar olmasa olmaz mı?» Bu sözleri birkaç defa tekrarladı. Sonra kapıcıya döndü : «Bu herif asansörün yanından ayrıldığı zaman yukarı çıkmak isteyen kişinin kim olduğunu biliyor musunuz?» dedi. Bir isim söyledi. Kapıcı bütün müşterileri tanıyordu şüphesiz. Onların değerini de tartabilirdi. Bu ismi işitince birden titredi. Sertçe Karl'a doğru baktı. O ismi taşıyan kişinin, işleticisi başından ayrılmış bir asansörde bir süre boşuna beklemek zorunda kalmasının kanıtı sanki yalnızca Karl'dı.

Kapıcı, «Korkunç bir şey.» diyerek, sınırsız bir kuşku içinde Karl'a doğru başını salladı. Karl, üzüntü içinde kapıcıya baktı. Bu adamın anlayış bakımından gösterdiği şaşkınlığın günahını da kendisinin çekmek zorunda olduğunu düşündü.

Kapıcı, «Ben de seni iyi tanıyorum.» diyerek, kalın, iri ve gergin işaret parmağını Karl'a doğru uzattı. «Beni gerektiği gibi selâmlamayan tek asansörcü sensin. Sen kendini ne sanıyorsun yani? Kapıcı locasının önünden geçen herkes beni selâmlamak zorundadır. Başka kapıcılara karşı istediğin gibi davranabilirsin, ama ben selâm verilmesini istiyorum. Bazen bunu önemsememiş gibi yapıyorum, ama sen hiç merak etme, bana kim selâm veriyor kim vermiyor, çok iyi biliyorum. Yontulmamış herif!» Gözlerini Karl'dan ayırdı, dimdik yürüyerek başgarsona yaklaştı. Başgarson ise, kapıcının anlattıkları üzerinde bir şey söyliyecek yerde kahvaltısını bitirdi, uşaklardan birinin o sırada içeri getirdiği bir sabah gazetesini açtı.

Karl, «Sayın kapıcı,» diye başladı. Hiç olmazsa başgarson başka şeylerle ilgilenirken kapıcı ile olan

dâvasını temize çıkarmak istiyordu. Çünkü kapıcının azarları ona bir zarar vermese bile, dostluğu zararlı olabilirdi. Karl bunu anlamıştı. «Benim size selâm verdiğimden kimse şüphe edemez. Zaten ben Amerika'ya geleli çok olmadı. Buraya Avrupa'dan geldim. Bilindiği gibi orada gerektiğinden çok fazlasıyle selâm verirler. Ben bu alışkanlığımı henüz bırakmadım. Daha iki ay önce bir rastlantı dolayısıyle yüksek çevrelerle ilişki kurduğum New York'ta bana, aşırı nezaket göstermekten vazgeçmemi her fırsatta söylüyorlardı. Şimdi bir de kalkmış bana, sizi selâmlamadığımı söylüyorsunuz. Sizi her gün birkaç defa selâmlıyorum. Ama her görüşümde değil elbette. Çünkü belki günde yüz defa önünüzden geçiyorum.»

«Her defasında, her geçişte, hiçbir defa atlamadan bana selâm vermen gerek. Benimle konuştuğun sürece şapkanı elinde tutman gerek. Bana her zaman 'siz' değil, 'sayın kapıcı' diye seslenmen gerek. Her zaman, her gün bu böyle olmalı.»

Karl yavaşça, «Her zaman mı?» diye sordu. Burada kaldığı ilk günden beri kapıcının kendisine hep öfkeli ve sert bakışlarla baktığını şimdi iyice hatırlıyordu. Buraya geldiği gecenin sabahında, yeni girdiği işine henüz pek iyi alışmamıştı. Bu kapıcı ile o sabah pek selâma kelâma bakmadan biraz cesurane konuşmuş, iki kişinin kendisini sorup sormadıklarını, onun için bir fotoğraf bırakıp bırakmadıklarını öğrenmek istemişti.

Kapıcı tekrar Karl'ın hemen yakınma geldi. «Böyle bir davranışın nereye vardığını şimdi görüyor musun?» diyerek, okumasına devam eden başgarsonu gösterdi. Alacağı öcün temsilcisi sanki oydu. «Bundan sonra yapacağın işte, kapıcıyı selâmlamak nasıl oluyormuş göreceksin. En bayağı meyhaneye de düşsen, başına gelecek budur.»

Karl, artık işini yitirmiş olduğunu iyice anladı. Çünkü az önce başgarsonun söylediği şeyi, şimdi de kapıcı olmuş bitmiş bir iş gibi tekrarlıyordu. Bir asan-

sörcünün kapı dışarı edildiğini otel müdürlüğünün doğrulaması gerekmezdi ya. Ancak ne de olsa bu iş, Karl'ın düşündüğünden de çabuk olmuştu. Çünkü burada iki ay bir zaman elinden geldiği kadar hizmet etmişti. Hem de öteki oğlanlardan daha iyi çalıştığı şüphe götürmezdi. Ama anlaşılan, karar anı gelince dünyanın hiçbir yerinde, ne Avrupa'da, ne Amerika'da, böyle şeylere önem veren bulunmuyor. Tersine, bir insanın ağzından ilk öfkeli anında nasıl bir yargı çıkıyorsa, ona göre karar veriliyor. Galiba artık yapacağı en iyi şey, hemen vadalaşması ve çekip gitmesiydi. Aşçı kadın ile Therese belki henüz uyuyorlardı. Yanlarına kadar gidip davranışı konusunda kendilerini hayal kırıklığına uğratmamak ve üzmemek için mektup yazarak onlarla vedalaşması daha iyi olacaktı. Çabucak bavulunu toplamalı, sessizce ayrılmalıydı. Gerçi biraz uyumaya ihtiyacı vardı. Ama burada bir gün daha kalırsa, başına gelen olayın bir skandal haline gelinceye kadar şişirilmesinden başka bir şey göreceği yoktu. Her yandan azarlar gelecekti. Therese'nin gözyaşlarını görmek dayanılmaz bir şey olacaktı. Belki aşçı kadın da ağlıyacaktı. Bütün bunlardan sonra belki onu bir de cezalandıracaklardı. Öte yandan, şimdi ortada apaçık olan durum, karşısında iki düşmanının bulunmasıydı. Ağzından çıkacak her kelimeyi kötüye yoracaklardı. Bunu birisi yapmasa, öteki yapacaktı. Bu yüzden sustu, şimdilik odada süren sessizliği dinledi. Başgarson,hâlâ daha gazete okuyordu. Kapıcı, masanın üzerine yayılan kâğıtları sayfa numaralarına göre düzenlemeye çalışıyordu. Miyopluğu gözden kaçmıyacak kadar fazla olduğu için bu işi büyük bir güçlükle yapıyordu.

En sonunda başgarson, esniyerek elindeki gazeteyi bıraktı. Karl'a doğru bakınca, onun henüz burada olduğunu farketti. Masadaki telefonu çevirdi. Birkaç defa, «alo!» diye seslendi. Ama karşıdan cevap veren olmadı. «Kimse cevap vermiyor.» dedi kapıcıya. Karl, telefonla kapıcının çok ilgilendiğini an-

ladı. «Saat altıya çeyrek var. Artık uyanmış olmalı. Biraz fazla çalın telefonu.» dedi kapıcı. O anda, beklemediği halde telefon çaldı. «Başgarson Isbary,» dedi başgarson, «Günaydın, sayın aşçıbaşı bayan. Sonunda sizi uyandırdım mı? Buna çok üzüldüm. Evet evet, saat altıya çeyrek var. Ama sizi korkuttuğuma gerçekten çok üzüldüm. Uyurken telefonu kesseniz iyi olacak. Hayır hayır, benden özür dilemenize asla ihtiyaç yok. Zaten çok önemsiz bir iş. Ama bunu sizinle görüşmek istiyorum. Vaktim var elbette. Çok rica ederim. Uygun görürseniz, telefonda beklerim.»

Başgarson, bütün bu konuşma sırasında yüzü dikkat etmekten gerilmiş hale gelerek telefona doğru eğilen kapıcıya dönüp gülümsedi: «Geceliği ile telefona koşmak zorunda kalmış.» dedi. «Ama kendisini de uyandırdım yani. Onu her zaman, yanında makine ile yazı yazan küçük kız uyandırır. Bugün için bu işi kızın elinden almış olduk. Kendisini korkuttuğuma da üzgünüm hani. Zaten sinirlidir.»

«Neden şimdi konuşmuyor?»

Başgarson, «Kıza ne olmuş diye bakmaya gitti.» dedi. Telefonu kulağından ayırmıyordu. Az sonra telefon gene çaldı. Başgarson tekrar telefonda konuşmaya başladı: «Kız kaybolmaz, nasıl olsa bulunur. Her şeyden böyle korkmamalısınız. Hem sizin esaslı bir dinlenmeye çok ihtiyacınız var. Neyse, şimdi şu ufak soruya geleyim. Bir asansörcü çocuk var. Adı» soran gözlerle Karl'a döndü, Karl başgarsonu dikkatle dinlediği için hemen adını söyliyerek ona yardımda bulundu — «adı Karl Rossmann. Hatırladığıma göre, siz kendisi ile biraz ilgilenmiştiniz. Ne yazık ki, gösterdiğiniz dostluğu tamamen kötüye kullandı. İzinsiz olarak işini terketti. Bu yüzden, benim için şimdiden kestirilemiyecek çok can sıkıcı durumların ortaya çıkmasına meydan verdi. Ben de az önce işine son verdim. İşi fazlasıyle ciddîye almıyacağınızı ümit ederim. Nasıl dediniz? İşine son verdim, evet, işine son verdim. Size söyledim ama, izinsiz işinden ayrıl-

dı. Hayır, bu konuda isteğinizi gerçekten yerine getiremiyeceğim, sayın aşçıbaşı bayan. Burada benim otoritem söz konusu. Konunun birçok çapraşık yanları da var. Böyle bir çocuk, benim bütün sürüyü de bozabilir. Hele bu asansörcü çocuklara adamakıllı gözkulak olmak gerekiyor. Hayır, hayır, sizin hatırınızı saymaya her zaman değer veriyorsam da, bu işte hatırınızı bile dikkate alabilecek durumda değilim. Her şeye gözyumup onu burada bırakırsam, her günkü işimde sinirlerimin durmadan gerilmesinden başka şeye hizmet etmemiş olurum. Bu da yalnız sizin yüzünüzden, evet, sizin hatırınız için böyle bir sonuca varabilir. Burada kalamaz artık. Siz ona hiç de lâyık olmadığı bir ilgi gösteriyorsunuz. Ben yalnız onu değil, sizi de tanıyorum ve burada kalmasının sizi çok ağır bir hayal kırıklığına götüreceğini biliyorum. Sizi her şeye rağmen böyle kırgınlıklardan korumak istiyorum. Bu ıslah olmaz çocuk, şu anda karşımda durduğu halde, size bunları çok açık olarak söylüyorum. Hayır, hayır, aşçıbaşı bayan, kendisine yol veriyoruz, buradan çekip gidecek. Hayır, hayır, başka işe de verilmeyecek, hiçbir işe yaramaz. bu çocuk. Zaten kendisiyle ilgili şikâyetler biribirini kovalıyor. Sözgelimi, kapıcıbaşı, ya öyle, buna ne demeli? Feodor, evet, Feodor da bu çocuğun kabalığından ve terbiyesizliklerinden şikâyetçi. Nasıl, bu kadarı yetmez mi? Evet, aşçıbaşı bayan, siz bu çocuk yüzünden karakterinizi inkâr ediyorsunuz. Hayır, bana böyle söyliyemezsiniz.»

Kapıcı, başgarsonun kulağına eğildi, bir şeyler fısıldadı. Başgarson önce kapıcıya hayretle baktı, sonra telefonda hızlı hızlı konuşmaya başladı. Çok hızlı konuştuğu için Karl başlangıçta onu pek anlıyamadı, ayaklarının ucuna basarak iki adım ilerledi.

«Aşçıbaşı bayan, açık söyliyeyim, sizin insanları hiç de tanımadığınıza doğrusu inanmazdım. Sizin melek yaradılışlı delikanlı ile ilgili bir şey daha öğ-

rendim şimdi. Bu, onun üzerindeki fikrinizi kökten değiştirecek. Bunu size söylemek zorunda olduğum için çok üzülüyorum. Evet, bu namuslu delikanlı, terbiye örneği diye gösterdiğiniz bu oğlan, serbest kaldığı akşamlar hep şehire koşuyor. Sonra ta sabaha karşı geri dönüyor. Evet, evet aşçıbaşı bayan, tanıklarla ispatlanmıştır bu. En namuslu tanıklarla. Evet, öyle. Bu işret için parayı nerden buluyor? Acaba söyliyebilir misiniz bana? Böyle yaparsa, işine dikkat edecek hali kalır mı? Şehirde ne işler çevirdiğini size anlatmamı da ister misiniz acaba? Bu oğlandan kurtulmak için büyük bir sabırsızlık gösteriyorum. Siz de, nereden geldiği belli olmayan oğlanlara karşı ne kadar dikkatli olmak gerektiği konusunda bunu bir uyarı olarak kabul edin lütfen.»

Karl, bu noktada büyük bir yanlışlık yapıldığını görerek bayağı ferahladı. Belki bu yanlışlık, hiç beklenmedik bir anda her şeyin düzelmesini sağlıyabilirdi. Birden yüksek sesle konuşmaya başladı: «Bakın, sayın başgarson, ortada mutlaka bir yanlış anlama var. Galiba sayın kapıcıbaşı, her gece dışarı çıktığımı söyledi size. Ama hiç de doğru değil bu. Ben her gece koğuştayım, hiç dışarı çıkmam. Bütün oğlanlar bunu size söyliyebilir. Uyumadığım zamanlar ticarî haberleşme öğreniyorum. Koğuştan dışarı adım bile atmıyorum. Bunu ispatlaması kolay. Sayın kapıcıbaşı herhalde beni başkası ile karıştırıyor. Şimdi anlıyorum, neden kendisini selâmlamadığımı sandığını.»

Başgarson parmağının birini sallarken, kapıcıbaşı yumruğunu sallayarak bağırdı: «Hemen susacak mısın, susmıyacak mısın? Seni başkası ile karıştırmışım ha! Herkesi biribiriyle karıştırsam kapıcıbaşı olamazdım ben, anlıyor musun? Öyle değil mi, bay Isbary? Herkesi biribiriyle karıştırsam kapıcıbaşı olabilir miyim ben? Otuz yıllık hizmetim sırasında henüz hiç kimseyi kimseye karıştırmadım. Bugüne kadar bu otelden gelip geçmiş yüzlerce başgarson bunu doğrulayabilir. Hiç başımdan geçmedi böyle şey.

Burası böyle de, şimdi seni mi başkası ile karıştıracağım, serseri oğlan? Her akşam, ben başımı başka yere çevirmişken, şehire kaçıveriyordun. Senin gibi ekşi suratlı bir serseriyi yüzüne bakınca hemen tanırım.»

«Vazgeç, Feodor!» dedi başgarson. Aşçıbaşı kadınla yaptığı telefon görüşmesini ansızın yarıda kestiği anlaşılıyordu. «Mesele çok basit. Onun geceleri eğlenceye gitmesi ilk planda hiç önemli değil. Belki de buradan ayrılmadan önce, geceleri ne yaptığı konusunun genişliğine incelenmesini istiyor. Ama bu işin onun hoşuna gideceğini aklım almıyor. Belki elli asansörcü çocuğun hepsi yukarıya çağırılacak, tanık olarak dinlenecek. Şüphesiz bunların hepsi onu başkası ile karıştıracaklar. Bundan dolayı da yavaş yavaş bütün personelin tanıklık yapması gerekecek. Otelin bütün işleri bir an için duracak şüphesiz. Sonunda kapı dışarı edildi mi, hiç değilse bize bir şaka yapmış olacak. Onun istediği bu. En iyisi, biz bunu yapmıyalım. Aşçıbaşı bayanı, bu iyi yürekli kadını budala yerine koymuş.. Bu kadarı bile onun için yeter sayılır. Daha fazlasını dinlemek istemiyorum. İş başında iken görevini ihmal ettiğin için kovuldun. Şimdi sana vereceğim direktifi kasaya götüreceksin, bugüne kadar olan ücretini ödeyecekler. Lâf aramızda, senin yaptıklarına karşı bu kadarı bile bir armağan sayılabilir. Bunu da, aşçıbaşı bayana karşı olan saygım dolayısıyle yapıyorum.»

Telefon çaldığı için başgarson direktifi hemen imzalayamadı. Telefondaki sesin birkaç kelimesini dinledikten sonra, «Bu asansörcü çocuklar da beni bugün çok uğraştırıyor.» diye bağırdı. Biraz durduktan sonra, «İşte hiç işitilmedik bir şey.» diye bağırdı. Telefonu kulağından uzaklaştırdı, otel kapıcısına döndü : «Lütfen, Feodor, şu oğlanı biraz daha tut burada. Onunla görülecek bir hesabımız daha var.» dedi. Sonra telefonda emretti : «Derhal yukarı gel!»

Kapıcıbaşı, deminki konuşma sırasında bir tür-

lü rahatlıyamamıştı. Ama şimdi şöyle güzelce keyiflenebilirdi. Karl'ın kolunu üst tarafından sımsıkı tuttu. Öyle düpedüz tutmakla da yetinmedi. Böyle yapsaydı, o kadarına dayanılabilirdi. Oysa, tuttuğu yeri ara sıra birazcık gevşetiyor, sonra gittikçe daha çok sıkıyordu. Beden gücü de fazla olduğu için verdiği acının artışı son noktasına ulaşmıyacak gibiydi. Canı acıyan Karl'ın gözlerinin önünde bir duman belirdi. Kapıcıbaşı, Karl'ı tutmakla kalmıyor, onu hemen yere sermek için bir de emir bekliyormuş gibi, ara sıra yukarı doğru kaldırıp silkeliyordu. Bir yandan da, soran gözlerle başgarsona bakarak, «Acaba onu şimdi de başkası ile karıştırıyor muyum? Gene karıştırıyor muyum, ha?» diyordu.

Asansörcülerin en yükseğinin içeri girmesi, Karl için bir kurtuluş oldu. Bess adlı biriydi bu. Her zaman hızlı hızlı soluk alırdı. Şişman bir bedeni vardı. Kapıcıbaşının dikkati birazcık ona doğru kaydı. Karl çok bitkin olduğu için asansörcünün hemen ardından giren Therese'ye selâm bile veremedi. Therese'nin gelişi onu şaşırtmıştı. Kızın rengi solmuştu. Üstü başı düzgün değildi, saçları darmadağınıktı. İçeri girer girmez Karl'm yanma geldi ve ona fısıldadı: «Aşçı kadının haberi var mı?»

Karl, «Başgarson ona telefon etti.» dedi. Therese hızlı hızlı, «Öyleyse mesele yok, hiç korkma.» dedi. Gözleri parlamıştı.

«Hayır,» dedi Karl. «Bunların bana karşı neler çevirdiklerini sen bilmiyorsun. Buradan ayrılmak zorundayım. Aşçı kadına da bunu kabul ettirdiler. Lütfen burada durma, yukarı çık. Sonra gelip seninle vedalaşacağım.»

«Ne oluyor sana böyle, Rossmann? İstediğin sürece bizim yanımızda rahatça kalabilirsin. Başgarson, aşçıbaşı bayanın istediği her şeyi yapar. Onu seviyor. Bunu da yeni öğrendim. Onun için sen hiç kuşkulanma.»

«Rica ederim, Therese, haydi git buradan. Sen

burada olursan, kendimi pek iyi savunamam. Oysa kendimi çok iyi savunmam gerekiyor. Çünkü benim için yalanlar uydurmuşlar. Ne kadar dikkatli olursam, kendimi ne kadar iyi savunabilirsem, burada kalma umudu o kadar çok demektir. Haydi, Therese» — yazık ki ansızın gene canı acıdığı için hafif bir sesle ancak şunları ekliyebildi: «Hele şu kapıcıbaşının elinden bir kurtulsam! Onun da düşmanım olduğunu hiç bilmiyordum. Baksana, nasıl durmadan sıkıyor, çekiştiriyor beni!» Bir yandan da kendi kendine şöyle düşünüyordu: 'Ne diye söylüyorum bunları. Hiçbir kadın böyle şeyleri sessizce dinleyemez.' Gerçekten de, Karl'ın serbest duran eliyle alıkoymasına meydan kalmadan Therese kapıcıbaşıya döndü: «Kapıcıbaşı, lütfen Rossmann'ı derhal serbest bırakın. Görmüyor musunuz, canım acıttığınızı? Aşçıbaşı bayan şimdi gelecek. Karl'a yapılan bütün bu haksızlıkların nereden geldiğini o zaman anlıyacağız. Bırakın onu diyorum. Karl'ın canını acıtmakla elinize ne geçecek?» Üstelik kapıcıbaşının elini bile tuttu. Kapıcıbaşı, «Emir böyle, küçük hanım, emir!» diyerek serbest kalan eliyle Therese'yi dostça kendine doğru çekti. Bir yandan da, daha büyük bir çaba ile Karl'ı sıkıyordu. Sanki onun canını acıtmakla yetinmiyor, sahibi bulunduğu bu elle, çoktandır erişmeyi özlediği bambaşka bir hedef güdüyordu.

Therese, kendisini kucaklıyan kapıcıbaşından kurtulmak için bir süre uğraştı. Başgarsonun yanına gidip, Karl'ın kurtulması için bir girişimde bulunmak istiyordu. Başgarson, hâlâ daha o çok çıtkırıldım Bess'i dinliyordu. O sırada aşçıbaşı kadın hızlı adımlarla içeri girdi.

Therese, «Tanrıya şükür.» diye haykırdı. Bir an için odada onun bu haykırışından başka bir şey duyulmadı. Başgarson hemen yerinden sıçradı ve Bess'i kenara itti.

«Buraya kadar mı zahmet ettiniz, aşçıbaşı bayan? Hem de böyle ufak bir meseleden dolayı mı?

Telefon görüşmemizden sonra bunu sezmiştim, ama gene de inanmamıştım. Bu arada sizin koruduğunuz oğlanın işi gittikçe kötüleşiyor. Korkarım, onu kapı dışarı etmek bir yana, nerdeyse hapsettirmek zorunda kalacağım. Bakın, kendiniz dinleyin.» dedikten sonra Bess'e eliyle yaklaşmasını işaret etti.

Aşçı kadın, «Önce Rossmann'la birkaç kelime konuşmak istiyorum.» dedi ve bir sandalyeye oturdu. Başgarson oturmasını ısrarla istemişti.

«Karl, biraz yaklaş lütfen.» dedi aşçı kadın. Karl yaklaştı. Yaklaştı değil de, daha çok kapıcıbaşı onu sürükledi. Aşçı kadın öfkelenmişti. «Bırakın onu bakayım.» dedi. «Kaatil hırsız değil bu ya.» Kapıcıbaşı Karl'ı bıraktı. Ama bırakmadan önce bir daha kuvvetle sıktı. Öyle ki, Karl'ı sıkmak için harcadığı büyük çaba yüzünden gözlerinden yaşlar geldi.

Aşçı kadın, «Karl,» diyerek ellerini kucağına koydu ve başını Karl'a doğru eğdi. Yaptığı iş, Karl'ı sorguya çekmek değildi. «Herşeyden önce şunu diyeyim ki, sana hâlâ daha yüzde yüz güvenim var. Başgarson da âdil bir insandır. Buna yemin ederim. Aslında ikimiz de seni hep burada görürsek seviniriz.» Bir ara, sözüne hiç karışılmamasını istiyormuş gibi başgarsona doğru şöyle bir baktı. Kimse de onun sözünü kesmedi. «Şimdiye kadar sana burada söylenenleri unut. Özellikle, kapıcıbaşının söylediklerini pek ciddîye alma. Kendisi hiddetli bir adamdır. Onun mesleğinde bunu yerinde görmek gerekir. Ama onun da karısı ve çocukları var; tek başına kalmış bir delikanlıyı ezmenin gerekli olmadığını, başkalarının bunu zaten yeterince yaptığını o da bilir.»

Odada çıt çıkmıyordu. Kapıcıbaşı, bir açıklama yapmak ister gibi başgarsona baktı. Başgarson aşçı kadına bakıyor, onun söylediklerini başı ile doğruluyordu. Asansörcü Bess, başgarsonun arkasında durmuş anlamsız gülümsüyordu. Therese, sevinçten ve kederden sessizce ağlıyor, hıçkırıklarını kimse duymasın diye binbir çaba gösteriyordu.

Karl, mutlaka kendisine bakmasını isteyen aşçı kadına değil de, yere bakıyordu. Oysa bu tutumu, ancak kötüye yorumlanabilirdi. Kolundaki acı yavaş yavaş her yanına dağılıyordu. Gömleği derisine iyice yapışmıştı. Ceketini çıkarıp acıyan yerini gözden geçirmesi gerekiyordu. Ama onu her şeyden çok üzen nokta, hiçbir dostluğa lâyık olmamasının, iki aydır aşçı kadının iyiliklerini bir türlü hak edememesinin, hattâ kapıcıbaşının eline teslim edilmekten başka hiçbir şeyi hak etmemesinin, aşçı kadının davranışı ile gün ışığına çıkmasıydı.

Aşçı kadın sözüne devam etti: «Her şeyi olduğu gibi söyleyesin diye anlatıyorum bunları. Belki birşeyler yapmış olabilirsin. Ama seni iyi tanıyorsam, her şeyi olduğu gibi söylersin.»

Asansörcü Bess birden araya girdi, «Affedersiniz, gidip doktoru çağırabilir miyim? Adam kan kaybından nerdeyse ölecek.» dedi. Çok kibardı, ama herkesi de rahatsız etti. «Git,» dedi başgarson. O da koşarak çıkıp gitti. Başgarson aşçı kadına döndü: «Mesele şu. Kapıcıbaşı, oğlanı şakadan böyle sımsıkı tutmadı. Aşağıda, asansörcüler koğuşunda sarhoş bir adam bulmuşlar. Yorganı güzelce üstüne çekip yatmış. Adamı hemen uyandırmışlar, dışarı atmak istemişler. Ama büyük bir gürültü koparmış, durmadan bağırıp çağırmaya başlamış. Koğuşun Karl Rossmann'ın olduğunu, kendisinin ona konuk geldiğini, Rosmann'ın onu koğuşa getirdiğini, kendisine dokunmaya cesaret edecek biri çıkarsa Rossmann'ın onu cezalandıracağını söylemiş. Zaten Karl Rossmann'ı bekliyecekmiş, çünkü Rossmann ona para getireceğine söz vermiş. Rossmann, para almaya gitti demiş. Dikkat edin lütfen, aşçıbaşı bayan. 'Para getireceğine söz vermiş ve para almaya gitmiş.'» Bu arada başgarson Karl'a da, «Sen de dikkat et, Rossmann.» dedi. Karl ise yüzünü Therese'ye çevirmişti. Therese, büyülenmiş gibi başgarsona bakıyor, ikide bir alnına düşen saçlarını eliyle uzaklaştırıyor, ya da kendiliğinden

böyle bir el hareketi yapıyordu. «Ama,» diye devam etti başgarson, «sana bazı yükümlülüklerini hatırlatmam gerekiyor. Aşağıdaki adam ayrıca, sen döndükten sonra birlikte bir şarkıcı kadına bir gece ziyaretinde bulunacağınızı da söylemiş. Şarkıcının adını da açıklamış, ama kimse anlamamış. Çünkü adam, kadının adını ancak şarkı söyliyerek tekrar edebiliyormuş.»

Başgarson burada sözünü kesti. Çünkü benzi iyice sararan aşçı kadın, sandalyesinden doğruldu, sandalyeyi geri itti.

Başgarson, «Bundan ötesini size anlatmaktan sakınırım.» dedi.

«Hayır, hayır, rica ederim.» dedi aşçı kadın ve başgarsonun elini tuttu. «Anlatmaya devam edin siz. Hepsini dinleyeceğim. Buraya onun için geldim.»

Kapıcıbaşı, olduğu yerden biraz ilerledi, baştan beri her şeyi gördüğünü anlatmak için göğsüne «küt» diye vurdu. Başgarson, «Evet, yerden göğe kadar haklısınız, Feodor.» diyerek onu teselli etti ve geriye çekilmesini işaret etti.

«Anlatacak başka şey pek yok.» dedi başgarson, «Yukarıdaki oğlanlar adamı görünce alaya almışlar, sonra da onunla kavgaya tutuşmuşlar. Bizimkilerin arasında her zaman iyi boksörler bulunduğu için adamı yumrukla yere serivermişler. Ben bile adamın neresi, ne kadar kanamış diye sormaya cesaret edemedim. Çünkü bu oğlanlar korkunç boksördürler. Karşılarına sarhoş biri çıktı mı, kolayca hakkından gelirler.»

Aşçı kadın, «Demek öyle,» diyerek sandalyenin arkalığından tuttu ve az önce kalktığı yere baktı. «Öyleyse, sen de bir şey söyle, rica ederim Rossmann!» dedi. Therese, durduğu yerden aşçı kadına doğru fırladı, sonra kadının koluna girdi. Karl, onun böyle yaptığını hiç görmemişti. Başgarson, aşçı kadının hemen ardında duruyor, bir yandan da onun biraz kıvrılmış olan dar ve gösterişsiz dantelli yaka-

sını yavaşça düzeltiyordu. Karl'm yanında duran kapıcıbaşı, «Haydi, söylüyor musun?» dedi. Aynı zamanda da Karl'ın sırtına bir yumruk indirdi. Aslında, söylediği sözler yumruğu maskelemek içindi.

Karl, yumruğun etkisiyle kendine olan güvenini daha çok yitirdi. «Adamı koğuşa getirdiğim doğrudur.» dedi.

Kapıcı, herkesin adına konuşarak, «Daha fazlasını öğrenmek istemiyoruz.» dedi. Aşçı kadın, hiçbir şey söylemeden önce başgarsona, sonra Therese'ye baktı.

Karl sözüne devam etti: «Başka türlü yapamazdım, elimde değildi. Bu adam benim eski bir arkadaşımdır. İki aydan beri biribirimizi görmemiştik. Buraya beni ziyarete geldi. Ama çok sarhoş olduğu için kendi başına çıkıp gidemedi.» Başgarson, yanında duran aşçı kadına yavaşça mırıldandı: «Demek ki, ziyarete gelmiş, sonradan çok sarhoş olduğu için çekip gidememiş.» Aşçı kadın, başını geriye doğru çevirerek, omuzunun üzerinden başgarsona birşeyler fısıldadı. Başgarson, üzerinde durdukları işle ilgili olmayan bir gülümseyişle, bazı noktalara itiraz ediyordu. Karl, Therese'den başkasının yüzüne bakmıyordu. Therese, tam bir çaresizlik içinde başını aşçı kadına yaslamıştı. Artık hiçbir şey görmek istemiyordu. Karl'ın söylediklerinden tam anlamı ile hoşnut kalan tek insan kapıcıbaşıydı. «Söylediklerine diyecek yok. İnsan kadeh arkadaşına yardım etmeli.» dedi. Bu sözleri birkaç defa tekrarladı. Bakışları ve el hareketleri ile söylediklerini herkese kabul ettirmeye çalışıyordu.

«Ben de bu yüzden kabahatliyim.» dedi Karl. Bundan sonraki savunması için kendisini yüreklendirecek yargıçların dostça bir söz söylemesini bekliyormuş gibi durakladı. Ama bir şey diyen olmadı. «Bu adamın adı Robinson'dur. İrlanda'lıdır. Bütün kabahatim, onu koğuşa götürmek. Bunun dışında ne söylemişse, sarhoşluğundan söylemiştir, doğru değil-

dir.»

Başgarson sordu: «Demek ona para vereceğini söylemedin?»

«Söyledim.» dedi Karl. Bu noktayı unuttuğuna üzüldü. Düşünemediğinden ya da dalgınlığından, çok beylik sözlerle kendini masum göstermeye çalışmıştı. «Ona para vereceğimi söyledim, çünkü benden böyle bir ricada bulundu. Ama başka para götürmiyecek, bu gece kazandığım bahşişleri verecektim.» Sözlerini kanıtlamak için cebindeki paraları çıkardı, avucunu açarak birkaç bozuk para gösterdi.

«Kendini gittikçe çıkmaza sokuyorsun.» dedi başgarson. «Sana inansak, daha önce söylediklerinin hepsini unutmak gerekiyor. Çünkü önce adamı... Adının da Robinson olduğuna inanmıyorum, İrlanda diye bir ülke olduğundan bu yana hiçbir İrlanda'lı bu adı taşımamıştır.. Önce onu yalnız koğuşa götürmüştün. Bu nokta bile, senin derhal kapı dışarı edilmeni gerektirir. Önce ona para sözü vermemiştin. Ama sonra, seni şaşırtan bir soru sorulunca, para sözü de vermiş oldun. Ancak biz burada soru — cevap oyunu oynamıyoruz. Savunmanı dinledik. Önce ona para götürmek istiyordun. Yalnız, bugünkü bahşişlerini verecektin. Ama sonra, paranın yanında olduğu ortaya çıktı. Yani, daha başka paralar vermek istediğin anlaşıldı. Uzun süre ondan uzak kalman bunu gösteriyor. Bütün bunların dışında, bavulundan para alıp ona götürmek istediğini söylersen, olağanüstü bir şey saymamak gerekecek. Ayrıca, adamı otelde sarhoş ettiğini söylemeyip, bu noktayı hep gizlemen de çok önemli. Burası en ufak bir şüphe bile götürmüyor. Çünkü adamın yalnız geldiğini, ama kendi başına gidemediğini söyledin. Zaten adamın kendisi de, senin konuğun olduğunu koğuşta bağırarak söylemiş. Bu durum karşısında, şüpheli görünen yalnız iki nokta kaldı. Eğer meseleyi kolaylaştırmak istiyorsan, bunları cevaplandırabilirsin. Ancak bunları sen açıklamasan bile, yardımına ihtiyaç kalma-

dan da gerçek ortaya çıkarılabilir. Birincisi, kilere girme işini nasıl becerdin? İkincisi, bağışlanacak parayı nasıl topladın?»

Karl, 'İyi niyet olmadıktan sonra, insanın kendini savunması da mümkün değil.' dedi kendi kendine. Therese belki çok üzülecekti ama, başgarsonun sorularına artık cevap vermiyordu. Söyliyeceklerinin sonradan bambaşka bir biçime gireceğini, asıl anlamını tamamen yitireceğini, iyi ile kötünün ortaya çıkarılmasının yalnızca verilecek yargıya kaldığını biliyordu.

«Cevap vermiyor.» dedi aşçı kadın.

«Yapabileceği en akıllıca iş de bu.» dedi başgarson.

Kapıcıbaşı, «Durun bakalım, elbet bir şey uyduracak.» diyerek, biraz önce hainlik yapan eliyle sakalını yavaşça sıvazladı.

Aşçı kadın, yanı başında hıçkırarak ağlamağa başlayan Therese'ye, «Sakin ol,» dedi, «görüyorsun, cevap vermiyor. Bu durumda kendisine nasıl yardım edebilirim? Ne de olsa, sayın başgarsonun karşısında haksız görünen benim. Söylesene bana, Therese, sence onun için yapılabilecek bir şeyi ihmal ettim mi?» Therese nereden bilsindi? Hem bunun ne yararı vardı? Aşçı kadın, bu soruyu ve ricayı küçük kıza bu iki adamın önünde açıkça yöneltmekle her halde kendinden çok şey yitirdi.

Karl, başka bir maksat gütmeyip, yalnızca Therese'nin hatırı için bir cevap vermiş olmak için kendini bir defa daha toparladı. «Sayın aşçıbaşı bayan,» dedi, «sizi küçük düşürecek bir şey yaptığını sanmıyorum. İyice araştırılırsa, herkes ayni sonuca varacaktır.»

Kapıcıbaşı, parmağı ile başgarsonu göstererek, «Herkes diyor. Bununla size taş atıyor, bay Isbary.» dedi.

«Peki, aşçıbaşı bayan,» dedi başgarson, «saat altı buçuk. Vakit geldi geçti bile. Çok büyük bir sabır-

la üzerinde durduğumuz bu işte en iyisi son sözü bana bırakırsınız sanıyorum.»

Küçük Giacomo içeriye girdi, Karl'a yaklaşmak istedi. Ama içerideki derin sessizlikten çekinerek bundan vazgeçti, bekledi.

Aşçı kadın, Karl'ın son sözlerini söylemesinden bu yana gözlerini ondan ayırmıyordu. Başgarsonun söylediklerini işitmemiş gibi bir hali vardı. Bakışları Karl'ın üzerinden ayrılmıyordu. Gözleri iri ve mavivdi. Ama ihtiyarlık ve fazla çalışma onları biraz bulanık duruma getirmişti. Orada böyle durduğu ve önündeki sandalyeyi hafifçe oynattığı sırada, birkaç saniye sonra şu sözleri söyliyebileceği basbayağı umut edilebilirdi: 'Evet, Karl. Görüyorum ki, mesele henüz aydınlanmamış. Senin de parmak bastığın gibi, geniş bir inceleme yapmak gerekiyor. Ötekiler bizimle aynı görüşte olsalar da, olmasalar da, biz şimdi bu araştırmaya girişeceğiz. Çünkü adalet her şeyin başında gelir.'

Aşçı kadın, bunu diyecek yerde, hiç kimsenin bozmaya cesaret edemediği kısa bir sessizliğe gömüldü. Yalnızca duvardaki saat başgarsonun sözlerini doğruluvormuş gibi altı buçuğu vurdu. Herkesin bilebileceği gibi, onunla birlikte otelin her yanındaki bütün saatler aynı zamanda vurdu. Sesler, sonunda büyük bir sabırsızlığın iki defa çırpınması gibi kulaklarda ve duygularda çınladı. Sonra aşçı kadın şunları söyledi: «Hayır, Karl, olamaz, hayır! İşte bunu kabul edemeyiz. Haklı şeylerin ayrı bir görünüşü de vardır. İtiraf etmek zorundayım, seninki haklı bir şey değil. Bunu söylüyebilirim, söylemek zorundayım. İtiraf etmeliyim, çünkü buraya senin için en olumlu bir önyargı ile koşup gelen benim. Görüyorsun, Therese de susuyor.» (Oysa Therese susmuyor, ağlıyordu.)

Aşçı kadın, ansızın karar vererek durakladı, «Karl, buraya gel bakayım.» dedi. Karl aşçı kadına doğru yürürken, başgarsonla kapıcıbaşı arka tarafta bir

araya gelerek heyecanlı bir konuşmaya daldılar. Aşçı kadın, sol elini Karl'ın beline doladı. Elinde olmadan peşinden giden Therese'yi de yanına aldı. Üçü birlikte odanın öbür ucuna gittiler. Orada aşağı yukarı birkaç defa yürüdüler. Böyle gezindikleri sırada aşçı kadın bir yandan şöyle diyordu: «Yapılacak bir araştırmanın bazı ufak tefek noktalarda seni haklı çıkarması mümkün, Karl. Buna sen de güveniyorsun galiba. Yoksa seni hiç anlamamış olurdum. Hem neden haklı çıkmayasın? Kapıcıbaşıyı belki gerçekten selâmladın. Bana gelince, buna kesinlikle inanıyorum. Kapıcıbaşıya ne kadar değer vermek gerektiğini de biliyorum. Görüyorsun, şimdi de seninle açık konuşuyorum. Ama böyle ufak haklılıkların sana hiçbir yararı olmaz. Uzun yıllardır insanlar üzerindeki bilgisine gereken değeri vermesini öğrendiğim, bugüne değin tanıdığım insanların en güveniliri olan başgarson, senin suçlu olduğunu açıkça söyledi. Bu suçlama çürütülemez gibi geliyor bana. Belki yalnızca düşünemediğin için böyle yaptın. Ama belki de, benim düşündüğüm gibi değilsin, bu da olabilir. Buna rağmen..»

Burada biraz durakladı ve şöyle bir kaçamak başgarsonla kapıcıbaşıya baktı. «Aslında seni terbiyeli bir delikanlı gibi görmekten henüz vazgeçmiş değilim.» Başgarson, aşçı kadının bakışlarını yakalayınca hemen seslendi: «Aşçıbaşı bayan! Aşçıbaşı bayan!»

Aşçı kadın, «Şimdi bitmek üzere.» diyerek Karl'la daha hızlı konuşmaya başladı: «Dinle bak, Karl. Benim anladığıma göre, başgarson işi incelettirmek istemiyor. Buna sevindim. Çünkü böyle bir şey yapsaydı, senin yararına olmıyacağı için bunu önlemek zorunda kalacaktım. Adamı nasıl ve neyle ağırladığını hiç kimse öğrenmemeli. Zaten bu adam, ileri sürdüğün gibi, eski arkadaşlarından biri de olamaz. Sen onlardan kavga gürültü ile ayrılmıştın. Onun için şimdi adamı böyle ağırlayamazsın. Bu senin yalnızca bir tanıdığın olabilir. Herhalde şehrin herhangi bir

meyhanesinde bir gece tam bir havailik içinde adamla ahbaplık kurdun. Bütün bunları benden nasıl saklayabilirsin, Karl? Belki koğuşta yatmak senin için dayanılmaz bir şey. Bu masum neden yüzünden gece gezmelerine başlamış olabilirsin. Madem böyle bir şey vardı, bana neden hiçbir şey söylemedin? Biliyorsun, sana özel bir oda bulmak istiyordum. Senin ricaların üzerine bundan vazgeçtim. Şimdi ise, kendini orada serbest saydığın için koğuşta kalmayı yeğ görmüş bir durumun var. Paranı da benim kasamda saklıyordun. Aldığın bahşişleri her hafta bana getiriyordun. Eğlenceye harcadığın paraları nerden buldun, allahaşkına, oğlum? Arkadaşın için nereden para alıp götürecektin? Bunlar, şimdi hiç değilse başgarsona karşı nedenini anlatamıyacağım bir sürü doğal sorular. Bunlar, bir araştırma yapılmasını zorunlu olarak gerektirebilir. Onun için otelden çekip gitmen kaçınılmaz oluyor. Hem de elinden geldiği kadar çabuk gideceksin. Buradan doğru Brenner parasiyona varacaksın. Therese ile birlikte oraya birkaç defa gitmiştin. Ben yollayacağım için seni orada parasız barındırırlar.» Aşçı kadın, bluzundan çekip aldığı yaldızlı bir kurşun kalemle bir kartvizitin üstüne birkaç satır yazdı. Bunları yazarken konuşmasına da hiç aralık vermedi. «Sen gittikten hemen sonra bavulunu arkandan yollarım. Therese, asansörcülerin gardrobuna koş, Karl'ın bavulunu hazırla!» (Ama Therese yerinden kıpırdamadı. Bu ana kadar türlü acılara nasıl katlanmışsa, Karl'ın meselesinin de aşçı kadının iyi yürekliliği sonucu iyiye doğru yönelişini her yanı ile görmek istiyordu.)

Kim olduğu anlaşılmayan birisi kapıyı birazcık araladı, sonra da hemen kapadı. Giacomo olmalıydı bu. Evet, Giacomo idi. Onlara yaklaştı, «Rossmann, sana bir şey söyliyeceğim.» dedi.

Aşçı kadın, «Az bekle.» dedi. Başı önüne eğik, aşçı kadını dinleyen Karl, kartviziti cebine soktu. Aşçı kadın sözüne devam etti: «Şimdilik paranı ben

saklıyacağım. Onu bana emanet edebilirsin. Bugün pansiyonda kal, ne yapacağını düşün taşın. Bugün için benim vaktim yok. Burada çok fazla vakit de kaybettim. Yarın Brenner'e gelirim, bundan sonrası için ne yapabileceğimizi düşünürüz. Seni hiçbir zaman yüzüstü bırakmıyacağım. Bunu şimdiden böyle bilmelisin. Geleceğin için hiçbir kuşku duymamalısın. Ama yakın geçmişin konusunda kuşkun olabilir.» Bunları söyledikten sonra Karl'ın omuzuna hafifçe vurdu ve başgarsona doğru yürüdü. Karl başını kaldırdı, bu iri yarı ve gösterişli kadının ardından baktı. Kadın, ağır adımlarla ve tam bir umursamazlık içinde oradan uzaklaştı.

Therese, Karl'ın yanında kalmıştı. «Durumun böyle iyi bir sonuca bağlanmasına hiç sevinmiyor musun?» dedi.

Karl, «Seviniyorum elbette,» diyerek Therese'ye gülümsedi. Ama kendisini bir hırsız gibi uzaklaştırmalarına neden sevinmesi gerektiğini de anlıyamadı. Therese'nin gözlerinden, sevinçlerin en temizi okunuyordu. Karl, suç işlemiş ya da işlememiş, onun için verilen yargı âdilmiş ya da değilmiş, onu buradan uzaklaştırırlarken küçük düşürmüşler ya da onurunu yüceltmişler, Therese'nin umurunda değildi sanki. Kendi sorunlarında çok titiz olan, aşçı kadının pek açık olmayan bir tek sözü üzerinde haftalarca kafa yoran ve araştıran Therese'nin bu davranışına ne demeliydi? Karl kasıtlı olarak sordu: «Bavulumu hemen hazırlayıp yollayacak mısın?» Therese'nin bu soruyu böylesine çabuk kavramasına şaştı, elinde olmıyarak şaşkınlığından başını salladı. Bavulda, herkesten gizli tutulması gereken şeylerin bulunduğunu düşünmesi için Therese ona vakit bile bırakmamıştı. Hatta ona elini bile uzatmadı. Yalnızca fısıldadı: «Elbette Karl, şimdi, derhal bavulunu hazırlayacağım.» Sonra koşarak gitti.

Giacomo artık yerinde duramazdı. Uzun uzun beklemekten sabrı da tükenmişti. «Rossmann,» diye

seslendi, «adam aşağıdaki koridorda debelenip duruyor, dışarı çıkmaya bir türlü razı olmuyor. Kendisini hastaneye götürmek istediler, ama direniyor. Hastaneye gitmesine asla razı olmıyacağını ileri sürüyor. Bir otomobil bulup onu evine yollamalıymışlar. Otomobilin parasını sen ödiyecekmişsin. Doğru mu?»

«Adamın sana güveni var.» dedi başgarson. Karl omuz silkti, elindeki parayı Giacomo'nun avucuna saydı. Sonra da, «Başka param yok.» dedi.

Giacomo, avucunda paraları şıngırdatarak, «Sen de onunla gidecek misin diye sormamı istediler.» dedi.

«Hayır, onunla gitmeyecek.» dedi aşçı kadın.

Başgarson, Giacomo'nun dışarı çıkmasını beklemeden çabucak, «Evet, Rossmann, artık buradaki işine son verildi.» dedi.

Kapıcıbaşı, sanki başgarson onun sözlerini tekrarlamış gibi birkaç defa başını salladı.

«İşine neden son verildiğini burada açıkça söyliyemem. Söylersem, seni hapse attırmak zorunda kalırım.»

Kapıcıbaşı, dikkati çekecek kadar sertçe aşçı kadına baktı. Karl'a çok yumuşak davranılmasının nedeninin o olduğunu anlamıştı.

«Şimdi doğru Bess'e git, üstünü değiş, üniformanı ona teslim et ve oteli derhal, ama derhal terket.»

Aşçı kadın gözlerini kapadı. Bununla Karl'ı teselli etmek istiyordu. Karl, onlara veda etmek üzere başını eğdiğinde, başgarsonun gizlice aşçı kadının elini tuttuğunu ve okşadığını gördü. Kapıcıbaşı uzun adımlarla yürüyerek kapıya kadar Karl'ın peşinden gitti. Karl'ın kapıyı kapamasına meydan bırakmadı. Arkasından bağırabilmek için kapıyı açık tuttu. «Çeyrek saat sonra büyük kapıdan çıkarken önümden geçtiğini görmeliyim. Sakın unutmayasın.» dedi.

Karl, büyük kapıdan çıkarken belâya uğramamak için elinden geldiği kadar acele etti. Ama her

şey onun istediğinden çok yavaş yürüyordu. Önce Bess'i hemen yerinde bulamadı. Çünkü kahvaltı zamanıydı. Her yer insanla doluydu. Biraz sonra, eski pantolonunu bir oğlanın ariyet aldığı ortaya çıktı. Karl, bütün karyolaların baş ucundaki elbiselikleri aradı. Pantolonu buluncaya kadar vakit kaybetti. Büyük kapıya gelinceye kadar daha beş dakika zaman geçti. Kapıya doğru yaklaşırken önünde bir bayan ve dört erkek yürüyordu. Hepsi birden, kendilerini bekleyen büyük bir otomobile yürüyorlardı. Bir uşak otomobilin kapısını açtı. Öteki kolunu yatay olarak dümdüz yana uzattı. Pek şatafatlı bir görünüştü bu. Karl, bu kibar insanların arkasında hiç kimsenin gözüne çarpmadan dışarı çıkmayı umut etmişti. Ama umudu boşa gitti. Kapıcıbaşı elinden tuttu. Af dileyerek, Karl'ı iki bayın arasından kendine doğru çekti.

Kapıcıbaşı, «Demek bir çeyrek saat oldu.» diyerek, yanlış işleyen bir saatı seyrediyormuş gibi Karl'a yan yan baktı. Sonra, «Gel bakayım buraya.» deyip onu büyük kapıcı locasına götürdü. Karl, bundan önce burayı bir defa seyretmek istemişti. Şimdi ise kapıcı onu buraya sürüklediği için kuşku içinde içeri girdi. Henüz kapıda bulunduğu sırada geriye döndü, kapıcıbaşıyı bir kenarda bırakıp bir kaçma denemesi yaptı.

Kapıcıbaşı, «Hayır, hayır, buradan içeri girmek gerekiyor.» diyerek Karl'ı geri çevirdi.

Karl, «Benim işime son verdiler.» dedi. Artık otelde ona hiç kimsenin emir veremiyeceğini anlatmak istiyordu.

Kapıcıbaşı, «Ben seni elimde tuttuğum sürece, buradan bırakılmamışsın demektir.» dedi. Bu söz doğruydu da.

Karl, kapıcıbaşıya karşı direnmeyi gerekli görmedi. Bundan böyle ona ne yapabilirlerdi ki? Ayrıca, kapıcı locasının duvarları kocaman camlardan meydana geliyordu. Otelin giriş yerinde gidip gelen insan

kalabalığı camlardan olduğu gibi görünüyordu. Sanki insan bu kalabalığın ortasında bulunuyordu. Hattâ, kapıcı locasının neresinde olursa olsun, yapılacak en küçük bir işareti bile kalabalıktaki insanların gözünden saklamak mümkün değildi. Gelip geçen insanların sanki büyük bir acelesi vardı. Hepsi de başları önlerine eğik, kollarını sallıyarak ve gözleri ile etrafı araştırarak yürüyor, yukarda tuttukları eşyalarla kendilerine yol açmaya çalışıyorlardı. Hemen hiçbiri, kapıcı locasına bir defa göz atmadan geçmiyordu. Çünkü buranın camlarında asılı duran kâğıtlarda her zaman bazı ilânlar ve haberler vardı. Bunlar, hem müşteriler, hem de otel personeli için önemli şeylerdi. Bunun dışında, kapıcı locası ile giriş yeri arasında sıkı bir alıp verme vardı. Yana doğru açılan iki büyük pencere önünde iki kapıcı oturuyordu. Bunlar, çeşitli konularda gelip geçene durmadan bilgi vermekle uğraşıyorlardı. Gerçekte çok işi vardı bu adamların. Karl, yakından tanıdığı kapıcıbaşının bütün meslek hayatı boyunca hep bu işle ömür tükettiğini söyliyebilirdi. Herkese bilgi veren bu iki insanın önündeki pencerede —dışardan bakan biri bu konuda sağlam bir yargıda bulunamazdı— her zaman için soru soran en az on kişi vardı. Durmadan soru soran ve değişen bu on kişinin arasında, her biri başka ülkeden buraya yollanmış gibi, çoğu zaman karmakarışık diller konuşuluyordu. Hemen her zaman birkaç kişi aynı anda soru soruyor, hatta bazıları sürekli olarak biribirleriyle konuşuyorlardı. Çoğu, kapıcı locasından bir şey almak ya da oraya bir şey bırakmak istiyor, bu yüzden kalabalık arasından ileriye doğru sabırsızlıkla durmadan fırlayan eller görülüyordu. Bazen adamın birisi, farkına varmadan yukarıdan aşağıya doğru serdiği ve bir an için herkesin gözünün önünü kapattığı bir gazete ile ilgili bir istek ileri sürüyordu. İki kapıcı bütün bunlara karşı durmak zorundaydı. Görevlerini yerine getirmeleri için konuşmaları yetmiyordu. Türlü geveze-

likler de yapıyorlardı. Özellikle bir tanesi, yüzünü boydan boya siyah bir sakalın çevrelediği karanlık yüzlü bir adam, hiç aralık vermeden herkese cevap yetiştiriyordu. Ne sürekli olarak dileklerini yerine getirdiği ellerin uzandığı masaya, ne de soran şu ya da bu kişinin yüzüne bakıyordu. Gözlerini yalnızca önüne dikmişti. Anlaşılan, gücünü tutumlu harcamak ve toparlamak istiyordu. Yüzündeki sakal, söylediği sözlerin iyi anlaşılmasını da birazcık engelliyordu. Karl, adamın yanında birkaç saniye kaldı. Bu süre içinde söylenenlerin pek azını anlayabildi. Ancak kapıcı İngiliz aksanı ile konuşmakla birlikte, kullanmak zorunda kaldığı kelimelerin çoğu yabancı dillerden gelme olabilirdi. Bundan başka, verilen bir bilginin bir sonraki başka bir bilgiye eklenmesi ve ona karışması da insanı yanıltıyordu. Bu yüzden çoğunlukla soru soran kişi, yüzünün kaslarını gererek dinliyor, söz konusu olanın kendi işi olduğunu sanıyordu. Oysa, kendi işinin bittiğini ancak birkaç saniye sonra farkediyordu. Bir soru biraz belirsizce ortaya konsa bile, tüm olarak anlaşıldıktan sonra kapıcının sorunun tekrarlanması için ricada bulunmamasına da alışmak gerekliydi. Böyle olunca, soruyu cevaplandırmak niyetinde olmadığını, çok güçlükle anlaşılan bir baş işareti ile ortaya koyuyordu. Yaptığı yanlışı anlamak ve soruyu daha iyi düzenlemek soru soran kişiye düşen bir işti. Bazı kişiler, özellikle bundan dolayı gişenin önünde uzun zaman harcıyorlardı. Kapıcıların çalışmasına yardımcı olmak üzere her birine, ayak işleri görecek bir delikanlı verilmişti. Bunlar, durmadan koşuşarak bir kitap rafından ya da çeşitli çekmecelerden, kapıcıların ihtiyaç duyduğu şeyleri taşıyorlardı. En yorucu işi yapmakla birlikte, oteldeki bütün genç kişilerin arasında en iyi para alanlar da bunlardı. Yaptıkları iş, bazı yönlerden, kapıcıların işinden bile daha yorucuydu. Çünkü kapıcıların yalnız düşünmesi ve konuşması gerekiyordu. Delikanlılar ise hem düşünmek, hem de koşmak

zorundaydılar. Yanlış bir şey getirdikleri olursa, kapıcı o aceleciliği içinde durup onlara uzun uzun ders vermek üzere vakit kaybedemez, onların masa üzerine koyduğu şeyi bir el hareketi ile yere atıverirdi. Karl'ın içeri girmesinden az sonra kapıcıların yaptığı nöbet değişimi çok ilginçti. Böyle bir nöbet değişimi, hiç değilse gündüzün sık sık yapılıyordu mutlaka. Çünkü hiç kimse, gişenin arkasında bir saatten fazla durmaya her halde dayanamazdı. Nöbet değiştirme zamanı gelince, bir zil sesi duyuldu. Zille birlikte, sırası gelen iki kapıcı bir yan kapıdan içeri girdi. Her birinin arkasında, ayak işi gören birer delikanlı vardı. Bir süre gişenin önünde hareketsiz durdular. O sırada cevaplandırılan soruların hangi aşamada bulunduğunu saptamak üzere dışardaki insanları birkaç saniye seyrettiler. İşe başlamak için uygun zamanın geldiğini anlayınca, nöbet değiştirecek kapıcıların sırtlarına dokundular. Kapıcılar, o zamana kadar arkalarında olup bitenlere hiç aldırmadıkları halde, durumu derhal kavrayıp, yerlerini kendilerinden sonrakilere bıraktılar.

Bütün bu işler öylesine çabuk oldu ki, dışarda bulunan insanlar buna şaşakaldı ve karşılarına ansızın çıkan yeni bir çehrenin önünde nerdeyse irkildiler. Nöbeti bırakan iki adam şöyle bir gerindi, sonra da hazır bekleyen iki leğendeki sıcak suyu kafalarına döktüler. Nöbeti bırakan iki ayak oğlanı ise gerinemedi. Çalıştıkları süre içinde yere fırlatılan şeyleri kaldırmakla ve yerlerine yerleştirmekle bir süre daha vakit geçirdiler.

Karl, bütün olup bitenleri büyük bir dikkatle birkaç saniye izledi. Başında hafif bir ağrı vardı. Buna rağmen, ona yol gösteren kapıcıbaşının peşinden gitti. Anlaşıldığına göre, kapıcıbaşı da, böyle bilgi vermenin Karl üzerinde yaptığı önemli etkiyi farketmiş, ansızın onun elini tutarak şöyle demişti: «Görüyor musun, burada böyle çalışırlar.» Karl, bu otelde hiçbir zaman tembellik etmemişti, ama bu türlü bir ça-

lışmadan da hiç haberi olmamıştı. Kapıcıbaşının en büyük düşmanı olduğunu temelli unutarak başını yukarı kaldırdı, hiçbir şey söylemeden ve takdir duygusu içinde başını salladı. Ama bu, kapıcıbaşı için, kapıcıya gerektiğinden çok değer vermek ve belki de onun kişiliğine karşı bir nezaketsizlik sayılabilirdi. Çünkü kapıcıbaşı Karl'ı deli yerine koymuş gibi, sesini başkalarının duyabileceğinden de hiç kuşkulanmadan haykırdı: «Elbette bu otelin en aptalca işi budur. Eğer insan bir saat kulak verirse, sorulan bütün soruların hemen hepsini öğrenir. Geriye kalanların cevaplandırılması bile gerekmez. Serkeşlik ve terbiyesizlik yapmamış, yalan söylememiş, serserilik yapmamış kafayı çekmemiş, hırsızlık etmemiş olsaydın, seni böyle bir gişenin önüne oturtabilirdim belki. Çünkü bu iş için yalnız bilgi açısı dar ve dikkafalı kişileri kullanabilirim.»

Karl, bu hakaretlerin kendisini ilgilendiren kısımlarını işitmezlikten geldi. Ama kapıcıların gördüğü bu şerefli ve ağır işe değer verecek yerde, alaya alınmasına, hem de böyle bir gişenin önüne oturmak cesaretini gösterdiği zaman, birkaç dakika sonra soru soran kişilerin gülüşmeleri ile yerinden ayrılmak zorunda kalacağı şüphe götürmeyen bir insan tarafından alaya alınmasına çok kızmıştı.

Karl, kapıcı locası konusundaki merakını gerektiğinden çok gidermişti. «Bırakın beni.» dedi. «Artık sizinle görülecek hiçbir işimin olmasını istemiyorum.»

Kapıcıbaşı, «Buradan kaçabilmek için yetmez bu.» dedi. Sonra Karl'ın kolunu sıktı. Karl, bu yüzden kolunu kıpırdatamadı. Kapıcıbaşı onu, dosdoğru kapıcı locasının öteki köşesine götürdü. Dışardaki insanlar, kapıcıbaşının bu zorbalığını görmüyorlar mıydı? Ya da gördükleri zaman, buna hangi açıdan bakıyorlardı da, hiçbiri şöyle bir duraklamıyor, hiç değilse içlerinden birisi cama vurarak dışardan kendisini gözlediklerini ve öyle keyfi istediği işlemi Karl'a yapma-

ya yetkisi olmadığını işaret etmiyordu?

Karl, otelin giriş yerinden gelecek yardım umutlarını çok geçmeden iyice yitirdi. Çünkü kapıcıbaşı bir ipin ucundan çekti. Kapıcı locasının yarısının camlarına ta tepeye kadar birden siyah perdeler iniverdi. Locanın bu tarafında da insanlar vardı. Ama herkes işiyle uğraşıyordu. Hiç kimsenin, kendi işiyle ilgisi olmayan şeylere baktığı ve kulak verdiği yoktu. Hem bu insanların hepsi kapıcıbaşıya bağlıydılar. Karl'a yardım edecek yerde başkasından yardım bekliyorlardı. Her şeyi de saklamak zorundaydılar. Kapıcıbaşının her zamanki tasası buydu. Örneğin burada, altı telefonun başında altı kapıcı vardı. Birden göze çarpan ayrı bir düzen içinde bulunuyorlardı. Bir tanesi durmadan yalnızca konuşmaları kaydediyor, yanı başında duran da ondan aldığı notlara göre istekleri telefonla başka yerlere bildiriyordu. Bunlar, telefon hücresi gerektirmeyen en yeni cinsten telefonlardı. Çaldıkları zaman çıkan ses, ağustos böceğinin cırcırından daha keskin değildi. Telefonda fısıltı halinde bile konuşulabiliyordu. Buna rağmen, elektrikle özel olarak güçlendirildiği için bu sesler gittikleri yerde gökgürültüsü gibi duyuluyordu. Böylelikle, telefonda konuşan üç kişinin sesleri hiç duyulmuyordu. Sanki bunlar, telefon ağızlığındaki bir olayı mırıltılarla gözlüyorlardı. Öteki üç kişi ise, kulağına gelen, çevresinde zaten hiç işitilmeyen gürültüden sağırlaşmış gibi, başlarını kâğıtların üzerine eğmişlerdi. Onların görevi bu kâğıtlara yazmaktı. Bu üç konuşucunun her birinin yanında da yardımcı üç oğlan duruyordu. Bunların yaptığı bütün iş, ikide bir efendilerine doğru eğilmek, sonra da bir yerlerine iğne batırılmış gibi hızla kocaman sarı kitaplarda telefon numaraları aramaktı. Telefon rehberlerinin sayfaları çevrilirken çıkan hışırtı, telefonların meydana getirdiği gürültüyü bastırıyordu.

Karl, bütün bunları dikkatle izlemekten kendini alamadı. Oysa kapıcıbaşı, oturduğu yerde onu sımsı-

kı kenetlemiş gibi bırakmıyordu.

Kapıcıbaşı, yüzünü kendisine çevirtmek istiyormuş gibi Karl'ı hızla sarsarak, «Başgarsonun herhangi bir neden yüzünden yapamadığı bir işi, otel müdürlüğü adına bir dereceye kadar da olsa yapmaya çalışmak, benim görevimdir.» dedi. «Burada her zaman herkes başka birisinin işini yüklenebilir. Böyle olmasa bu kadar büyük bir işin yürümesi düşünülemez. Belki de, doğrudan doğruya senin üstün olmadığımı söyliyeceksin. Oysa, ortada kalmış bir işi yüklenmem, bu yönden daha da büyük bir değer kazanıyor. Zaten ben, kapıcıbaşı olarak bir anlamda herkesin üstü sayılırım. Çünkü, otelin bütün büyük kapıları, bu ana kapı, üç tane orta kapı, on tane yan kapı hep benden sorulur. Sayısı belli olmayan küçük kapılar, kapısı olmayan giriş yerlerine hiç değinmiyorum. Şüphesiz bu yönden söz konusu bütün hizmet personeli kayıtsız şartsız bana itaat etmek zorundadır. Bu büyük şereflere karşılık, öte yandan benim de otel müdürlüğüne karşı yükümlülüğüm, en ufak şüphe uyandıran bir kimseyi dışarı bırakmamaktır. Ben böyle şeylerden çok hoşlanırım. İşte bu yüzden sen, bana göre çok şüpheli görünüyorsun.» Bu söyledikleri onda öylesine bir sevinç uyandırmıştı ki, ellerini havaya kaldırdı, sonra hızla aşağıya doğru indirerek çırptı. Çok kuvvetli çırptığı için elleri şakladı ve canı da acıdı. Kırallara özgü bir tavır takınarak, şunları ekledi: «Hiç kimseye görünmeden başka bir yerden dışarı çıkmış olabilirsin. Senin hatırın için özel bir yönetmelik yapacak değilim ya! Seninle bu kadar uğraşamam elbette. Ama madem ki burada bulunuyorsun, ne mal olduğunu öğrenmek istiyorum. Zaten ana kapı için biribirimize verdiğimiz randevuyu kaçırmıyacağından da en ufak bir şüphem yoktu. Çünkü kuraldır; terbiyesiz ve itaatsiz bir kimse, kendisine nerede zarar geleceğini bilerek tam yerinde ve zamanında halt etmekten vazgeçer. Bunu sen kendinde her zaman tecrübe edebilirsin el-

bette.»

«İnanmıyor musunuz?» dedi Karl. Soluk alırken, kapıcıbaşıdan gelen, uzun süredir onun çok yakınında durduğu halde ancak şimdi farkettiği ağır ve acaip bir koku duydu. «Tamamen sizin sultanız altında olduğuma inanmıyor musunuz? Nerdeyse bağıracağım şimdi.» dedi.

«Ben senin ağzını tıkamasını bilirim.» dedi kapıcıbaşı. Rahat ve hızlı konuşuyordu. Belki böyle davranmayı gerekli görüyordu. «Senin hatırın için birisi buraya gelecek de, gelen bu insan bana, yani kapıcıbaşıya karşılık sana hak verecek öyle mi? Sen bunu gerçek mi diyorsun? Beslediğin umutların saçmalığını herhalde sen de anlıyorsun. Üniformayı taşıdığın zaman görünüşünün nasıl olduğunu biliyor musun? O zaman gerçekten biraz adam yerine konabilirdin. Ama şu elbise içinde halini bir görsen! Böylesi ancak Avrupa'da bulunur yani.» Sözünü bitirince elbisenin birçok yerlerinden tutup çekiştirdi. Daha beş ay öncesine kadar yeni denebilecek olan bu elbise, eskimiş, kırışmış, hepsinden önemlisi de leke içinde kalmıştı. Bunun kabahati en başta asansörcü oğlanlarındı. Koğuşun her yanını düzgün ve temiz tutma buyruğu herkese bildirildiği halde, tembelliklerinden hiçbir esaslı temizliğe girişmemişler, bunun yerine yerlere bir çeşit yağ serpiştirmişlerdi. Yağı dökerken, elbise askılarında bulunan bütün elbiselerin üstüne de adamakıllı sıçratmışlardı. İsteselerdi, Karl'ın elbiselerini bir kenara kaldırabilirlerdi. Her zaman için bu işi yapan kimse, sanki yalnız Karl'ın elbiselerini bulamıyordu. Buna karşılık, elbiselerini sakladığı zaman en gizli yerde bile olsa bulur, alıp giyerlerdi. Belki de Karl'ın elbisesini giyen asansörcü, o gün koğuşu temizlemeye girişince elbisenin üzerine yağ sıçratmakla kalmamış, onu baştan aşağı leke içinde bırakmıştı. Yalnız Renell, çok değerli elbisesini kimsenin bulamıyacağı bir yere gizliyordu. Bu yüzden onunkini kimse ele geçiremiyordu. Zaten

başkasının elbisesini alıp giymenin nedeni, kötülük yapmak ya da cimrilik değildi herhalde. Böyleleri, yalnızca aceleden ve ihmalcilikten dolayı, nerede bir elbise bulurlarsa sırtlarına geçiriveriyorlardı. Buna rağmen Renell'in elbisesinde de tam sırtının ortasında yuvarlak ve kırmızımsı bir yağ lekesi vardı. Şehirde oturan ve herşeyi tanıyan birisi, bu lekeye bakarak bu kadar şık bir delikanlının bile asansörcü olduğunu söyliyebilirdi.

Karl, bu anılar içindeyken, kendi kendine, asansörcü olarak da yeterince acı çektiğini, bütün bu acıların boşa gittiğini düşündü. Gördüğü asansörcülük hizmeti, umut ettiği gibi, daha iyi bir iş için ilk basamak olmamış, tersine şimdi daha aşağıya düşmüş, üstelik nerdeyse hapishaneye iyice yaklaşmıştı. Şimdi bir de, galiba Karl'ı daha çok nasıl utandırabileceğini sonradan uzun uzun düşünmüş olan kapıcıbaşı tarafından alakonmuştu. Kapıcıbaşının, lâf anlayan cinsten bir adam olmadığını unutuyordu. Kapıcıbaşı, boş kalan eliyle birkaç defa Karl'ın alnına vurdu. Karl bağırdı : «Sizi gerçekten selâmlamamış olsam bile, sizin gibi yetişkin bir insan, verilmeyen bir selâm yüzünden böylesine hınç alma peşinde nasıl koşabilir !»

«Hınç alma peşinde değilim ben.» dedi kapıcıbaşı. «Yalnız senin ceplerini aramak istiyorum. Gerçi, ceplerinde bir şey bulamıyacağımı biliyorum. Çünkü çok dikkatli davranıp, arkadaşının yardımı ile her şeyi yavaş yavaş, her gün bir şey alıp yürütmüş olabilirsin. Ama üstünün aranması zorunludur.» Sonra Karl'ın ceket ceplerine elini zorla öyle bir soktu ki, yan dikişler sökülüverdi. «Cebinde bir şey de yokmuş.» diyerek bulduklarını eliyle teker teker yokladı. Bunlar, otelin bir reklam takvimi, ticarî haberleşme kitabından yapılan ödevle ilgili bir yaprak kâğıt, ceket ve pantolon düğmeleri, aşçıbaşı kadının kartviziti, tırnaklar için bir cilâ kalemi (bir gün müşterilerden biri bavulunu toplarken bunu ona fırlatmıştı), belki on defa yerine çalıştığı için Renell'in teşekkür

diye verdiği eski bir cep aynası ile birkaç ufak tefek şeydi. Kapıcıbaşı, «Cebinde bir şey yokmuş» diye tekrarladı ve bulduklarının hepsini bankın altına fırlattı. Sanki Karl'ın çalmayıp da kendi malı olan şeylerin yeri burasıydı.

Karl, 'Artık yeter ama.' dedi kendi kendine. Yüzü kıpkırmızı hale gelmiş olmalıydı. Hırsından ne yapacağını bilemiyecek kadar şaşkına dönen kapıcıbaşı, Karl'ın öteki cebine elini atınca, Karl, birden canlanıp ansızın silkindi, henüz ustalığını gösteremediği ilk sıçramada kapıcılardan birini önündeki telefona doğru oldukça kuvvetle itti. O boğucu havanın içinde kapıya doğru koştu. İstediğinden daha yavaş koşuyordu, ama kapıcıbaşının ağır paltosu içinde güçlükle yerinden doğrulmasına vakit kalmadan sağsalim dışarıyı buldu. Buranın gözcülük işleri öyle örnek olacak gibi düzenlenmemişti. Gerçi bazı taraflardan zil sesleri geliyordu, ama kim bilir ne içindi bunlar! Otelin hizmetlileri de giriş yerinden gidip geliyorlardı. Bunların sayısına bakarak, kimseye farkettirmeden çıkışı önlemek istedikleri düşünülebilirdi belki. Çünkü bu gidiş gelişe başka bir anlam verilemezdi. Karl, her şeye rağmen açık havaya çıktı. Otelin yaya kaldırımı boyunca gitmek zorundaydı. Çünkü sonu gelmeyen bir otomobil dizisi ana kapının önünden yavaş yavaş gelip geçtiği için caddeye çıkmak mümkün değildi. Bu otomobiller, taşıyacakları beylere ve hanımlara mümkün olduğu kadar çabuk ulaşmak için nerdeyse iç içe girmişlerdi. Hepsi de, arkadan gelen otomobilin zoruyla ileriye doğru iteleniyordu. Çok acelesi olan yayalar, caddeye ulaşmak için bazı otomobillerin bir kapısından girip öteki kapısından çıkıyorlardı. Sanki bu otomobiller genel bir geçitti. İçeride yalnız şoför ve uşak mı varmış, yoksa en kibar kişiler de mi bulunuyormuş, hiç önemsemiyorlardı. Böylesi bir davranış, Karl için çok aşırı göründü. Buna cesaret edebilmek için, arabanın içindeki durumu iyice bilmek gerekirdi. Karl, böyle bir şey

yapsa, başına neler gelirdi kim bilir ? Otomobilin içindekiler bunu kötüye alırlar, onu dışarı fırlatır ve bir skandala sebep olurlardı. Kaçak, şüpheli ve biçimsiz kıyafetli bir otel hizmetlisi olarak artık Karl'ın hiçbir şeyden korkusu yoktu. Sonra, bu otomobil dizisi, sonsuzluğa kadar böyle sürüp gidemezdi. Ama otelin önünde durduğu sürece de hiç olmazsa şüphe uyandırırdı. Sonunda, otomobil dizisinin sona ermemekle birlikte caddeye büküldüğü ve seyrekleştiği bir yere geldi. Belki ondan çok daha şüpheli görünen insanların serbestçe dolaştığı kalabalık arasından sıyrılıp geçmek istediği sırada, birisinin çok yakından ona seslendiğini işitti. Başını çevirince, çok iyi tanıdığı iki asansörcünün, bir bodrumun giriş yerine benzeyen alçak ve küçük bir kapıdan binbir güçlükle bir sedye çıkardıklarını gördü. Sedyenin üstünde yatan kişiyi tanıdı. Robinson'du bu. Başı, yüzü ve kolları sargılar içindeydi. Duyduğu ağrılardan, ya da başka bir acıdan, belki de Karl'ı tekrar görmüş olmanın verdiği sevinçten akan gözyaşlarını sargı ile silmek için kollarını gözüne götürdüğünde, çirkin bir görünüş meydana geliyordu.

Robinson, «Rossmann,» diye bağırdı kızgınlıkla, «neden beni bu kadar beklettin ? Sen gelmeden beni götürmemeleri için belki bir saattir direniyorum. Bu herifler» (sargılar onu dayaktan koruyormuş gibi davranarak, asansörcülerden birine doğru yumruğunu salladı) «şeytandan farksız. Ah, Rossmann, sana yaptığım ziyaret bana pahalıya mal oldu.»

Karl, «Ne yaptılar sana ?» diyerek sedyeye yaklaştı. Asansörcüler, dinlenmek üzere gülerek sedyeyi yere koydular.

Robinson, «Daha da soruyorsun ha ?» diyerek inledi. «Halimi görmüyor musun ? Düşün hele, belki bütün hayatın boyunca sakat kalacak gibi dayak yedim. Şuradan şuraya kadar korkunç ağrılar içindeyim.» (Önce başını, sonra da ayak parmaklarını gösterdi.) «Burnumun nasıl kanadığını görmeni isterdim. Yele-

ğim iyice berbat oldu, orada bıraktım. Pantolonum parça parça oldu, üstümde bir tek don kaldı.» (Üstündeki örtüyü biraz kaldırdı, bakması için Karl'ı çağırdı.) «Şimdi ne olacağım ben? En az birkaç ay yatmak zorundayım. Sana hemen söyliyeyim ki, bana bakabilecek senden başka kimsem yok. Delamarche çok sabırsız bir insandır. Rossmann, Rossmann'cığım!»

Robinson, okşayıp kendine ısındırmak için elini Karl'a uzattı. Karl, biraz geriye çekildi. Robinson, başına gelenler için Karl'ın da kabahatli olduğunu hatırlatmak amacıyla, «Niçin seni ziyaret ettim ki!» diyordu. Bu sözleri birkaç defa tekrarladı. Robinson'un yakınmalarının bedenindeki yaralardan değil, sarhoşluktan kalma ağır bir sıkıntıdan ileri geldiğini Karl hemen anladı. Çünkü, çok sarhoş olduğundan bir türlü uykuya dalamamış, sonra da hemen uyandırılmış ve o şaşkınlık içinde, kanları akıncaya kadar yumruk yemişti. Bu yüzden, gündüzün de kendini bir türlü toparlıyamamıştı. Yaralarının önemli olmadığı, yırtık bezlerden meydana gelen biçimsiz sargılardan kolayca anlaşılıyordu. Her halde asansörcü çocuklar, şaka olsun diye onu böyle sarıp sarmalamışlardı. Zaten sedyenin iki ucundan tutan asansörcüler, ikide bir kendilerini tutamayıp kahkahayı basıyorlardı. Ama burası, Robinson'u akıl yoluna getirmenin yeri değildi. Yayalar, sedyenin başındaki insanlara aldırmadan, akın akın geçiyorlardı. Çoğuzaman da tam bir jimnastikçi sıçrayışı yaparak Robinson'un üstünden geçiyorlardı. Robinson, Karl'ın para ödediği şoföre bağırdı. «Haydi yürü, yürü!» Asansörcüler, son güçlerini de toplıyarak sedyeyi kaldırdılar. Robinson, Karl'ın elini tuttu, yaltaklanarak, «Haydi gel, gel bakalım.» dedi. Karl, şimdi bindiği şu asansörde, otomobilin karanlığı içinde daha iyi yükselemez miydi? Robinson'un yanına oturdu. Robinson başını ona yasladı. Arkada kalan asansörcüler, arabanın penceresinden el uzatıp eski meslekdaşlarının elini içtenlikle sıktılar. Otomobil, keskin bir dönüş yaparak caddeye

çıktı. Sanki bir kaza olması gerekliydi. Ama az sonra, herşeyi içine alan trafik, bu otomobilin de dosdoğru gidişini sessizce kabullendi.

BİR SIĞINAK

Otomobilin durduğu yer, şehirin uzak kenar mahallerinde bir cadde olmalıydı. Etrafta tam bir sessizlik vardı. Yaya kaldırımlarında çocuklar oturmuş oynuyorlardı. Omuzunda eski elbiseler taşıyan bir adam, evlerin pencerelerine bakarak haykırıyordu. Karl, otomobilden asfaltın üzerine indiği zaman yorgun ve sıkıntılıydı. Sabah güneşi asfaltı ısıtmış, pırıltılar içinde bırakmıştı.

Karl, otomobilin içine doğru seslendi : «Burda mı oturuyorsun gerçekten ?»

Bütün yolculuğu rahatça uyuyarak geçiren Robinson, Karl'ın onu otomobilden çıkarmasını bekliyordu. Olumlu bir cevap anlamına gelen belirsiz birşeyler söyledi.

Karl, «Öyleyse benim burada işim yok. Kal sağlıcakla.» diyerek, aşağıya doğru biraz meyilli yoldan sapıp gitmeye hazırlandı.

Robinson, «Hey Karl, ne oluyor sana ?» diye bağırdı. Derin bir kuşku içinde yerinden birazcık doğruldu. Dermansız dizleriyle arabanın içinde ancak bu kadar doğrulabilirdi.

Robinson'un çabucak iyileştiğini gören Karl, «Ben buradan gitmeliyim.» dedi.

Robinson, «Böyle ceketsiz mi ?» diye sordu.

Karl, «Kendime bir ceket alacağım» dedi. Kendine güvenen bir insan haliyle Robinson'a başını salladı. Elini kaldırıp onu selâmladı. Eğer şoför, «Bir dakika daha sabredin, efendim.» diye seslenmeseydi, gerçekten gidecekti.

Yazık ki, şoförün, biraz daha ücret ödenmesi isteğinde bulunduğu anlaşıldı. Otelin önünde beklediği süre için ücret ödenmediğini söylüyordu.

Robinson'un, otomobilin içinden, bu isteğin doğruluğunu onaylıyarak seslendiği duyuldu : «Evet, doğru. Orada otomobili ben senin için uzun zaman beklettim. Şoföre biraz bir şey daha vermelisin.»

«Doğru ya!» dedi şöför.

Karl, «Evet, ama cebimde metelik bile yok.» diyerek elini pantolon ceplerine soktu. Oysa, bunun faydasız olduğunu da biliyordu.

Şoför, «Ben yalnız sizi tanırım.» diyerek, bacaklarını iki yana açıp dikildi. «Bu hasta adamdan bir şey isteyemem.»

Bahçe kapısından bu yana doğru ezik burunlu bir delikanlı yaklaştı. Birkaç adım uzaktan onlara kulak verdi. Yoldan, devriye gezen bir polis geçiyordu. Önüne doğru bakarken, bu ceketsiz insanları gördü, durdu.

Robinson da polisi farketmişti. Aptallık edip, otomobilin öteki penceresinden polise, sanki onu bir sinek kadar kolaylıkla ürkütebilecekmiş gibi, «Bir şey yok, bir şey yok.» diye bağırdı. Polisi gözetlemekte olan çocuklar, onun durması üzerine Karl ile şoföre doğru dikkatle baktılar ve koşarak onların yanına geldiler. Karşıdaki bahçe kapısında duran ihtiyar bir kadın gözlerini onlara dikti.

Birisinin yukarıdan, «Rossmann!» diye haykırdığı duyuldu. Delamarche'tı bu. En üst katın balkonundan bağırıyordu. Açık mavi gökyüzüne doğru bakınca, çok belirsiz çizgiler halinde görünüyordu. Galiba üzerinde bir hırka vardı ve caddeyi bir tiyatro dürbünü ile gözlüyordu. Yanı başında kırmızı bir şemsi-

ye duruyordu. Şemsiyenin altında bir kadının oturduğu görülüyordu. Sesini duyurabilmek için büyük bir çaba göstererek, «Merhaba!» diye bağırdı. «Robinson da orda mı ?»

«Evet,» dedi Karl. Robinson da, arabanın içinden daha yüksek sesle, «Evet,» diyerek Karl'ı doğruladı.

«Merhaba ! Şimdi geliyorum.»

Robinson, arabadan dışarı doğru uzandı. «Adam dediğin böyle olur.» dedi. Delamarche'la ilgili bu övgü, Karl'a, şöföre, polise ve duymak isteyen herkese yönelmişti. Delamarche artık görünmediği halde, herkesin hâlâ dalgın dalgın seyrettiği balkonda iriyarı bir kadın, şemsiyenin altından doğruldu. Kadının üstünde kırmızı renkli kemersiz bir elbise vardı. Tiyatro dürbününü korkuluktan aldı, aşağıdaki insanlara baktı. Aşağıdakiler ise, gözlerini yavaş yavaş ondan uzaklaştırıyorlardı. Karl, evin kapısına bakarak Delamarche'ı bekliyor, avluyu gözlüyordu. Bir ticaret evinin hizmetlileri dizi halinde avludan geçiyorlardı. Her biri, küçük ama ağır olduğu anlaşılan birer sandığı sırtında taşıyordu. Şoför, arabasının yanına gelmiş, boş geçen zamandan yararlanarak, bir bezle arabanın farlarını siliyordu. Robinson vücudunun her yanını yokladı, Ağrılarının az oluşuna şaşmıştı sanki. Büyük bir dikkatle üzerinde durduğu halde, pek az ağrı duyuyordu. Başını iyice önüne eğdi, bacağındaki kalın sargıların birini çözmeye başladı. Polis, siyah renkli bastonunu önüne dikmiş, ancak polislerde görülen büyük bir sabırla, bu insanların olağan bir iş mi yaptıklarını, yoksa bir gözcülükte mi bulunduklarını anlamak için sessizce bekliyordu. Ezik burunlu delikanlı, bahçe kapısının taşı üzerine oturdu, bacaklarını öne doğru uzattı. Çocuklar, kısa adımlarla yavaş yavaş Karl'a yaklaştılar. Karl, onlara pek dikkat etmediği halde, mavi gömleği ile çocuklar için oradaki kişilerin en önemlisi olarak görünüyordu.

Delamarche gelinceye kadar uzun zaman geçti. Bu süre içinde evin ne kadar büyük olduğunu ölçüp biç-

mek mümkün oldu. Delamarche çok hızlı geldi. Üstünde, aceleyle sırtına geçirdiği bir hırka vardı. «Demek geldiniz ha!» diye sevinçle haykırdı. Ama sesinde bir sertlik de vardı. Adımlarını uzun uzun atarken bir an için renkli çamaşırları görünüyordu. Karl, Delamarche'ın şehirde, bu koskocaman kışlada, caddenin ortasında böyle rahat bir kıyafetle neden dolaştığını pek anlıyamadı. Sanki burası onun özel villasıydı. Robinson gibi Delamarche da çok değişmişti. Esmer, iyi traş edilmiş, tertemiz ve sertleşmiş kaslardan meydana gelen yüzünde bir kibir, saygı uyandıran bir hal vardı. Gözbebekleri iyice küçülmüştü, kısık gözlerinden gelen keskin pırıltılar insanı şaşırtıyordu. Menekşe rengi hırkası eski, lekeli ve ona göre büyüktü. Ama bu çirkin elbisenin üst tarafında, ağır ipek kumaştan yapılmış kocaman bir siyah kıravat sallanıyordu.

«Peki, şimdi ?» diye sordu. Sorusunu herkese birden yöneltmişti. Polis biraz daha yaklaştı, otomobilin şasesine yaslandı. Karl kısa bir açıklama yaptı.

«Robinson biraz halsiz, ama gayret ederse merdivenleri çıkabilir. Şoför, yol parasını ödediğimiz halde fazladan para istiyor. Ben gidiyorum, size iyi günler.»

«Gidemezsin.» dedi Delamarche.

Robinson, arabanın içinden seslendi: «Ben de, gidemezsin dedim ona.»

«Gene de gidiyorum.» dedi Karl ve birkaç adım ilerledi. Ama Delamarche hemen ardından yetişti, onu zorla geri çekti.

«Kalacaksın, diyorum sana!» diye bağırdı.

Karl, «Bıraksana sen beni!» dedi. Gerekirse yumrukları ile kendine yol açmaya hazırlandı. Delamarche gibi bir adam karşısında başarı sağlama umudu az olduğu halde bu noktayı hiç umursamadı. Ama polis oradaydı, şoför oradaydı, genellikle gayet sessiz olan caddenin ötesinden berisinden işçi grupları geçiyordu. Delamarche'ın ona haksızlık etmesine göz yu-

marlar mıydı ? Delamarche'la birlikte bir odada tek başına kalamazdı, ama burası öyle bir yer miydi ? Delamarche, şoföre yavaşça parayı ödedi. Şoför, hak etmeden aldığı büyük parayı gerdan kırıp bel bükerek cebine soktu. Sonra sevincinden Robinson'un yanına gitti. Para almanın en iyi yolunun ne olabileceğini ona anlattığı anlaşılıyordu. Karl yalnızca önüne bakıyordu. Sessizce çekip giderse, belki Delamarche buna daha kolay katlanacaktı. Şüphesiz en iyisi, kavga çıkarmamaya bakmaktı. Bunun için elden geldiği kadar çabucak uzaklaşmak amacıyla hemen yolun ortasına geçti. Çocuklar Delamarche'ın yanına koşarak, Karl'ın kaçmakta olduğuna dikkatini çektiler. Ama Delamarche'ın işe el atmasının gereği kalmadı. Çünkü polis, sopasını ileri doğru uzatarak, «Dur !» dedi.

«Adın ne senin ?» diye sordu. Sopasını koltuğunun altına koydu, yavaşça cebinden bir defter çıkardı. Karl, ilk defa olarak polise dikkatlice baktı. Güçlü kuvvetli bir adamdı. Ama saçları nerdeyse tamamen beyazlaşmıştı.

«Karl Rossmann.»

Polis, «Rossmann,» diye tekrarladı. Kendi halinde, işine bağlı bir insan olduğu için bunu soruyordu elbette. Ama Amerikan yetkilileriyle ilk defa karşılaşan Karl, polisin tekrarladığı bu sözün söylenişinde belli bir şüphenin bulunduğunu sezdi. Karl'ın durumu gerçekten iyi değildi. Çünkü, kendi derdi ile uğraşmaktan başka bir şey yapamıyan Robinson bile, arabadan dışarı doğru uzanarak, konuşmadan aceleyle yaptığı el hareketleri ile, Karl'a yardım etmesi için Delamarche'a ricalarda bulunuyordu. Delamarche, başını sertçe sallıyarak onun bu dileğini geri çevirdi. Ellerini kocaman ceplerine sokup sessizce gözlemeye başladı. Kapının taşı üstünde oturan delikanlı, henüz dışarı çıkan bir kadına olayı baştan başlıyarak anlatıyordu. Çocuklar, Karl'ın arkasında yarım daire olmuşlar, sessizce polise bakıyorlardı.

«Hüviyetini göster.» dedi polis. Herhalde bu yal-

nızca biçimsel bir istekti. Çünkü insanın üstünde ceket olmazsa, yanında hüviyetini anlatacak bir kâğıt da bulunmazdı. Bu yüzden Karl, bir sonraki soruya geniş cevap vermeyi yeğ görerek sustu. Böylece, hüviyet yokluğunu elden geldiği kadar örtbas etmeye çalıştı.

Bunun ardından polis, «Demek hüviyetin yok?» dedi. Karl bu soruya cevap vermek zorunda kaldı: «Yanımda yok.»

«Bu iş kötü.» dedi polis. Etrafında toplananlara düşünceli bir tavırla baktı. İki parmağını elindeki defterin kabına vurdu. Sonra, «Bir yerde çalışıyor musun?» diye sordu.

«Asansörcülük yapıyordum.» dedi Karl.

«Asansörcülük yapıyordun, ama şimdi bir şey yapmıyorsun. Peki, şimdi nasıl geçiniyorsun?»

«Artık kendime yeni bir iş arıyacağım.»

«İşten mi çıkardılar seni?»

«Evet, bir saat önce.»

«Öyle ansızın mı?»

Karl, «Evet,» diyerek, kendini affettirmek istiyormuş gibi elini havaya kaldırdı. Hikâyenin tamamını burada anlatamazdı. Anlatacak durumda olsa bile, gelmesi yakın bir haksızlığı daha önce başından geçen bir haksızlıkla uzaklaştırmayı umut edemezdi. İyi yürekli bir aşçıbaşı kadının ve anlayışlı bir başgarsonun kendisine vermediği bir hakkı, caddenin ortasında toplanan bir kalabalıktan hiç bekliyemezdi.

Polis, «Seni ceketsiz mi işten çıkardılar?» diye sordu.

«Öyle oldu.» dedi Karl. Demek ki, Amerika'da resmî görevliler, gördükleri şeyleri kendilerine göre sormayı alışkanlık haline getirmişlerdi. (Babası, Karl'a pasaport alırken resmî makamların yersiz sorgularına ne kadar çok içerlemişti!) Karl, buradan kaçıp gitmek, bir yere saklanmak ve artık hiçbir soru duymamak konusunda önüne geçilmez bir istek duydu

içinde. Bu defa polis, Karl'ın en çok korktuğu şeyi sordu. Karl, şu ana kadar derin bir kuşku içinde bu soruyu beklediği için her zamankinden daha dikkatsiz davranmıştı.

«Hangi otelde çalışıyordun ?»

Karl başını eğdi, soruya cevap vermedi. Buna asla cevap vermemek niyetindeydi. Bir polisin eşliğinde Hotel Occidental'e dönmek, orada sorguya çekilmek kötü şeydi. Sorguya çekilirse, dostları ve düşmanları işe karışacaklardı. Bu yüzden, Karl'a olan güveni çok sarsılan aşçı kadın, Brenner Pansiyonunda bulunduğunu sandığı Karl'ı bir polisin yakaladığını ceketsiz ve onun kartvizitini taşımadan geri döndüğünü görünce, artık tam tersini düşünebilirdi. Başgarson da belki anlayışla başını sallıyacak, kapıcıbaşı ise, bir serseriyi bulup getiren Tanrıdan söz edecekti.

Delamarche, «Hotel Occidental'de çalışıyordu.» deyip polisin yanıbaşına geçti.

Karl, «Hayır !» diye bağırarak ayağını yere vurdu. «Doğru değil.» Delamarche, daha başka şeyler de açığa vuracakmış gibi alaycı bir tavırla dudağını büküp Karl'a baktı. Karl'm beklenmedik bir kızgınlık göstermesi çocuklar arasında büyük bir kıpırdanmaya sebep oldu. Çocuklar, Karl'ı daha iyi görebilmek için Delamarche'ın yanına toplandılar. Robinson, başını arabadan iyice dışarı çıkarmış, merak içinde sessizce bekliyordu. Arasıra kirpiklerini oynatmaktan başka bir şey yapmıyordu. Kapıdaki delikanlı neşesinden ellerini çırptı. Yanındaki kadın onu dirseğiyle dürterek gürültü etmemesini işaret etti. Hamallar o anda kahvaltı için paydos etmişlerdi. Hepsi de ellerinde siyah kahve dolu birer tencere tutuyordu. Uzun ekmeklerle kahveyi karıştırıyorlardı. Birkaçı yaya kaldırımın kenarına oturmuştu. Hepsi de kahvelerini höpürdeterek içiyordu.

Polis Delamarche'a sordu : «Delikanlıyı tanıyorsunuz galiba ?»

«İstemediğim kadar.» dedi beriki. «Vaktiyle ona çok iyilik ettim. Ama buna karşı yalnızca nankörlük etti. Herhalde siz de, onunla yaptığınız şu kısa sorgudan sonra bunu kolayca anlıyacaksınız.»

«Evet,» dedi polis, «huysuz bir delikanlıya benziyor.»

«Öyledir,» dedi Delamarche, «ama bu kadarla kalmıyor. Daha kötü tarafları da var.»

«Öyle mi?» dedi polis.

Delamarche, «Evet.» diyerek ellerini cebine soktu. Konuşurken hırkası iyice titriyordu. «Yaman oğlandır bu. Ben ve şurada arabada duran arkadaşım, bir raslantı dolayısıyle perişan bir halde iken ona el uzattık. O sırada Amerika'nın koşullarından hiç haberi yoktu. Avrupa'dan yeni gelmişti. Orada da kimsenin işine yaramamış bu. Sonra onu peşimize taktık, yanımızda barındırdık, her şeyi açık açık anlattık. Ona iş bulmak istedik. Bütün belirtiler tersini gösterdiği halde, gene de onu işe yarar bir insan haline getirebileceğimizi düşündük. Ama bir gece ansızın ortadan kayboldu, kaçıp gitti. Hangi koşullar altında kaçtığını söylemesem daha iyi olacak. Öyle değil mi?» deyip Karl'ın gömleğinden çekti.

Polis, «Geri çekilin, çocuklar.» diye bağırdı. Çocuklar çok yaklaştığı için az kalsın Delamarche bir tanesinin üstüne düşecekti. Bu arada, o zamana kadar sorgunun ilginçliğini küçümsemiş olan hamallar da dikkat kesilmiş, sımsıkı bir halka halinde Karl'ın arkasına toplanmışlardı. Karl artık bir adım bile gerileyemezdi. Ayrıca, hamalların çıkardığı seslerin uğultusu sürekli olarak kulaklarını dolduruyordu. Hamallar hiç anlaşılmayan, belki de Slav dillerinin sözleriyle karışık bir İngilizce konuşmaktan çok bağırıp çağırıyorlardı.

Polis, «Verdiğiniz bilgiye teşekkür ederim.» diyerek Delamarche'ı kutladı. «Herhalde onu alıp Hotel Occidental'e teslim ettirmem gerekiyor.» Bunun üzerine Delamarche, «Bu çocuğu şimdilik bana bırak-

manızı rica edebilir miyim? Onunla görülecek bazı işlerim var. Daha sonra da onu otele kendi elimle götürmeyi yükleniyorum.» dedi.

«Olmaz, bunu yapamam.»

Delamarche, «İşte kartım.» diyerek ona küçük bir kâğıt uzattı.

Polis, derin bir beğeni duygusu içinde karta baktı, saygılı bir gülümseyişle, «Hayır, faydası yok.» dedi.

Karl, şimdiye kadar Delamarche'dan o kadar çok sakındığı halde, şimdi tek kurtuluş çaresinin onun elinde olduğunu görüyordu. Delamarche, Karl için polise söylediği dilekleri şüphe götürse bile, onu otele götürme konusunda herhalde polisten daha insaflı davranırdı. Karl, Delamarche'ın kolunda otele dönse de, yanında polis olduğu halde oraya gitmesinden daha az kötü bir durum meydana gelirdi. Ama Delamarche'la birlikte gitmek istediğini de şimdilik belli etmemeliydi elbette. Yoksa, o zaman her şey sona ererdi. Kuşku içinde polisin eline bakıyordu. Polis, onu yakalamak için her an elini kaldırabilirdi.

Sonunda polis, «Hiç değilse neden ansızın işten çıkarıldığını öğrenmeliyim.» dedi. Delamarche, yüzünü buruşturmuş, yan yan bakıyordu. Bir yandan da parmaklarının ucu ile kartvizitini eziyordu.

Robinson, «Onu işten çıkarmadılar ki!» diye haykırarak herkesi şaşırttı. Şöföre yaslanarak arabadan dışarı iyice eğildi. «Tersine, oradaki iyi bir işi kendisi bıraktı. Koğuşta ondan yüksek kişi yoktu, kimi isterse içeri sokabiliyordu. Yalnız işi haddinden fazla ağırdı. Birisi ondan bir şey isteyince, uzun zaman beklemek zorundaydı. Başgarson, aşçıbaşı kadın onu tutuyor. Onlar için güvenilir bir kişi. İşten çıkarıldığı asla söylenemez. Bunu neden açıklamadığını bilmiyorum. Nasıl olur da onu işten çıkarırlar? Otelde ağır yaralanmıştım. Bunun için beni eve götürme görevini verdiler ona. Üstünde ceketinin olmaması, ceketsiz yola çıkmasından ileri geliyor. Ceketini alıp

gelmesini bekleyemedim.»

Delamarche, kollarını iki yana açıp, «Peki, öyleyse!» dedi. Sesinde, insanlar üzerinde yeterli bilgisi olmadığı için polisi suçlayan bir anlam vardı. Onun bu sözleri, Robinson'un anlattıklarındaki şüpheye karşı çıkılamıyacak bir açıklık getirmiş gibiydi.

Polis, «Doğru mu acaba bu?» dedi. Sesi biraz zayıftı. «Eğer doğruysa, delikanlı neden işten çıkarılmış gibi duruyor ?»

«Buna sen cevap vermelisin.» dedi Delamarche.

Karl, yalnız kendini düşünen bu yabancı insanların arasında düzeni sağlamak isteyen polise baktı. Onun herkesle ilgili genel kuşkularından birazı Karl'ın üzerine de çöktü. Yalan söylemek istemiyordu. Ellerini arkasına koyup sımsıkı kenetlemişti.

Kapıda bir gözcü göründü. Hamalların tekrar işe başlaması için ellerini çırptı. Hamallar, kahve tencerelerinin dibinde kalan artıkları döktüler, seslerini çıkarmadan sallana sallana yürüyerek binaya girdiler.

Polis, «Bu durumda bir sonuca varamıyacağız.» diyerek Karl'ın kolundan tutmak istedi. Karl, elinde olmıyarak biraz geri çekildi. Hamalların çekip gitmesinden sonra meydana gelen boşluğun farkına varmıştı. Yana doğru döndü, birkaç adım sıçrayıp koşmaya başladı. Çocuklar hep bir ağızdan bağrıştılar, küçücük kollarını açarak onunla birlikte birkaç adım koştular.

Polis «Tutun şunu!» diye bağırdı. Seslendiği taraftaki uzun sokak hemen tamamen boştu. Durmadan haykırarak Karl'ın arkasından koşmaya başladı. Patırtı yapmadan koşması, gücünün ve bu işteki ustalığının büyük olduğunu gösteriyordu. Karl'ın talihi varmış ki, bu kovalamaca bir işçi mahallesinde oluyordu. İşçilerin resmî kişilerle arası iyi değildir. Karl, yolun ortasından koşuyordu. Çünkü engelin en az olduğu yer burasıydı. Ara sıra yaya kaldırımı üstünde duran işçileri görüyordu. Onu ses çıkarmadan göz-

lüyorlardı. Polis ise, onlara, «Tutun şunu!» diye bağırıyordu. Akıllılık edip dümdüz yaya kaldırımdan ayrılmıyordu. Koşarken sopasını da hep Karl'a doğru uzatıyordu. Polis devriyelerinin mutlaka bulunduğu sokak kavşaklarına yaklaştıkları zaman polisin kulakları sağır edercesine düdük çalması üzerine Karl pek az kalan umudunu hemen tüm olarak yitirdi. Karl'm tek kazançlı çıktığı nokta, giyiminin hafif olmasıydı. Bu yüzden yokuş aşağı uzayan caddede sanki uçuyor, daha doğrusu yuvarlanarak gidiyordu. Yalnız, önceden kalma uyuşukluğun meydana getirdiği dalgınlıkla çok zaman gereksiz yere havaya sıçrıyor ve bu yüzden zaman kaybediyordu. Bundan başka, polisin hedefi belliydi ve düşünmek zorunda değildi. Karşısında yalnız bu hedef vardı. Bunun yanında Karl için koşu, bir ayrıntı olarak kalıyordu. Düşünmesi, birçok olanaklar arasında seçme yapması, durmadan yeni bir karar vermesi zorunluydu. Yan sokaklara sapma yolundaki umutsuz tasarısı geçiciydi. Çünkü buralarda ne olduğu bilinmezdi. Belki de dosdoğru bir polis kulübesine dalabilirdi. Çok uzaklara kadar gittiği görülen bu yolda gidebildiği kadar koşmak istiyordu. Burası, çok aşağılarda bir köprüye iniyordu. Köprünün başladığı yerde yol, suyun ve güneşin sisi içinde kayboluyordu. Karl, bu kararı verdikten sonra ilk yol kavşağını adamakıllı hızla geçmek üzere kendini bir daha toparlamak istediği sırada biraz ileride bir polisin durduğunu gördü. Polis, gölgeler içindeki bir evin koyu renkli duvarına yaslanmış etrafı gözlüyordu. Tam zamanı gelince Karl'ın üstüne sıçramaya hazırdı. Artık yan sokağa sapmaktan başka çare yoktu. Sokak başında, birisinin iyi niyetle onu çağırdığını duydu. Önce bunu bir aldanış sandı. Çünkü uzun süredir kulaklarında bir uğultu vardı. Buna rağmen daha duraklamadı, polisleri elden geldiği kadar şaşırtmak için bir ayağı üzerinde dönerek dik bir açı yapıp sokağa büküldü.

Bu arada kendisini çağırdıklarını unutmuştu. İkin-

ci bir polis de düdüğünü öttürüyordu. Bu polisin gücü taptaze olmalıydı. Yan sokaktaki tek tük yayalar daha hızlı yürümeye başlamışlardı. Karl sokakta iki defa sıçramıştı ki, evlerin birinin küçük kapısından bir el ona doğru uzandı ve onu karanlık bir koridora çekti. Bir yandan da, «Sesini çıkarma!» diye bir ses duydu. Delamarche'tı bu. Soluk soluğa kalmıştı. Yanakları kıpkırmızıydı. Saçları alnına yapışmıştı. Hırkayı koltuğunun altında taşıyordu. Üstünde yalnız bir gömlekle don vardı. Gerçek bir ev kapısına benzemeyen, yalnızca belli belirsiz bir geçit sayılabilecek kapıyı hemen kapayıp kitledi.

Sonra, «Bir dakika.» dedi ve başını yukarı kaldırarak duvara yaslandı. Güçlükle soluk alıyordu. Karl, nerdeyse onun kolları arasındaydı. Ne yapacağını bilemez halde, yüzünü onun göğsüne dayamıştı.

Delamarche, «İşte seninkiler koşuyorlar.» dedi ve kulağını dışarı verip parmağını kapıya doğru uzattı. Gerçekten de iki polis koşarak geçiyordu. Ayak sesleri boş sokakta sanki çeliği taşa vuruyorlarmış gibi çınlıyordu.

Delamarche, Karl'a, «Neyse, sen de iyi kurtuldun ha!» dedi. Karl, hâlâ daha soluğunu tutmaya çalışıyor, tek kelime söylemiyordu. Delamarche onu dikkatle yere oturttu. Kendisi de onun yanına diz çöktü. Birkaç defa alnını sıvazladı ve Karl'a baktı.

«Artık tamam.» dedi Karl ve güçlükle ayağa kalktı. Delamarche, «Öyleyse haydi fırla.» dedi ve hırkasını giydi Bitkinlikten başını yere eğen Karl'ı önüne doğru itti. Ara sıra biraz kendine gelmesi için onu silkeliyordu.

«Yoruldun mu yoksa?» dedi. «Dışarda at gibi koşuyordun. Ben de bu berbat koridorların ve avluların arasından gizlice geçmek zorunda kaldım. Neyse ki, iyi bir koşucuyum.» Göğsünü kabartarak Karl'ın sırtına elini küt diye indirdi. «Bazen polisle böyle yarış yapmak iyi bir idman sayılır.»

«Koşunun başlangıcında yorgundum zaten.» dedi

Karl.

«İyi koşamayınca insanın gözünün yaşına bakmazlar.» dedi Delamarche. «Ben koşmasaydım, seni çoktan yakalamışlardı.»

«Buna inanırım.» dedi Karl. «Sana minnet borcum büyük.»

«Şüphesiz.» dedi Delamarche.

Uzun ve dar bir aralıktan yürüdüler. Burasının tabanı, koyu renkli düz taşlarla kaplıydı. Bazen sağda, bazen de solda bir merdiven önü çıkıyor, ya da bir aralıktan daha büyük başka bir koridora geçiliyordu. Ortalıkta yetişkin insan görülmüyordu. Yalnızca çocuklar, boş merdivenlerin üstünde oynuyorlardı. Bir merdiven korkuluğuna yaslanmış küçük bir kız ağlıyor, gözyaşları yüzünü pırıltılar içinde bırakıyordu. Küçük kız, Delamarche'ı görür görmez, ağzını açıp yukarı bakarak merdivenden yukarı koştu ve ta yukarıya çıkınca, etrafa bakındı. Peşinden kimsenin gelmediğini, ya da gelmek istemediğini kesinlikle anladıktan sonra yatıştı.

Delamarche, gülerek, «Az önce bu kızı koşturup yüre düşürdüm.» dedi. Yumruğu ile kızı korkuttu. Küçük kız, bağırarak gene merdivenden yukarı koşmaya başladı.

Karl ile Delamarche'ın geçtiği avlular sanki tamamen terkedilmişti. Ancak ötede beride bir mağaza hizmetlisinin iki tekerlekli bir arabayı önünden ittiği, bir kadının kovasına pompadan su doldurduğu, bir posta dağıtıcısının ağır adımlarla avluyu boydan boya geçtiği, beyaz sakallı bir ihtiyar adamın camlı bir kapı önünde ayak ayak üstüne atıp oturduğu ve piposunu tüttürdüğü, bir taşıt şirketi önünde sandıkların boşaltıldığı, oldukları yerde duran atların sessizce başlarını sağa sola çevirdiği, iş önlüğü giymiş bir adamın elinde tuttuğu bir kâğıtla çalışmaları gözetlediği görülüyordu. Bir büronun penceresi açık duruyordu. Yazı masasında oturan bir memur, geriye doğru düşünceli bir halde dönüp dışarı baktı.

Karl ile Delamarche da oracıktan geçiyorlardı.

«Bundan daha sessiz bir yer bulunmaz.» dedi Delamarche. «Akşamları bir iki saat için büyük bir gürültü kopar. Ama gündüzün burası eşi bulunmaz bir yerdir.» Karl başını salladı. Bu sessizlik ona biraz fazla gibi göründü. «Buradan başka yerde oturamam ben.» dedi Delamarche. «Çünkü Brunelda gürültüye hiç dayanamaz. Brunelda'yı tanıyor musun sen? Neyse, onu göreceksin ya. Ama sana salık veririm, elinden geldiğince sessiz davran.»

Delamarche'm evine çıkan merdivene geldiklerinde otomobil ortada yoktu. Ezik burunlu delikanlı, Karl'ın tekrar ortaya çıkmasına hiç şaşmadan, Robinson'u merdivenden çıkardığını söyledi. Delamarche, sanki oğlan onun uşağı imiş de, olağan bir görevi yerine getirmiş gibi, başını sallamakla yetindi. Sonra, biraz tereddüt eden ve güneşli caddeye bakan Karl'ı yanı başında merdivenden yukarı sürükledi. Merdivenleri çıktıkları sırada Delamarche birkaç defa, «Biraz sonra yukardayız.» dedi. Ama bu ön haberi bir türlü gerçekleşmiyordu. Merdiven, hiç farkedilmeden değişen yeni bir yöne doğru uzayıp gidiyordu. Hattâ bir ara Karl durdu. Ama durması yorgunluktan değil, merdivenin uzamasından duyduğu bezginliktendi. Yollarına devam ederlerken Delamarche, «Ev epeyce yüksekte.» dedi. «Ama bunun da kendine göre iyi tarafları var. İnsan çok seyrek dışarı çıkıyor, bütün gün hırka ile dolaşabiliyor. Çok rahat bir evimiz var. Sonra bu kadar yüksek yere konuk da gelmiyor.»

Karl, 'Nerden konuk gelecek acaba buraya?' diye düşündü. Derken, büyük ve kapalı bir kapının önünde, bir merdiven sahanlığında Robinson göründü. İşte eve varmışlardı. Ama merdiven gene de son bulmuyor, yarı karanlıkta uzayıp gidiyordu. Hemen sona ereceğini gösterecek bir şey de yok gibiydi.

Robinson, «Böyle olacağını düşünmüştüm zaten.» dedi yavaşça. Henüz ağrıları dinmemişe benziyordu.

«Delamarche getiriyor onu. Delamarche olmasaydı, halin nice olurdu, Rossmann!» Robinson, iç çamaşırları ile duruyordu. Hotel Occidental'den ayrılırken kendisine verdikleri küçük bir yatak örtüsüne olabildiği kadar sarınmaya çalışıyordu. Niçin eve girmediği, neden dışarda durup gelip geçene karşı kendini gülünç durumda bıraktığı anlaşılmıyordu.

Delamarche, «Uyuyor mu?» diye sordu.

Robinson, Uyumuyor sanırım. Ama sen gelinceye kadar beklemeyi uygun gördüm.» dedi.

«Önce uyuyup uyumadığını öğrenmeliyiz.» dedi Delamarche ve anahtar deliğine eğildi. Uzun süre başını çeşitli yönlere evirip çevirip gözledikten sonra tekrar doğruldu: «İyi görülmüyor, perde aşağı çekilmiş. Kanapenin üstünde oturuyor, ama belki de uyukluyordur.»

Karl, «Hasta mı yoksa?» diye sordu. Çünkü Delamarche, birisinden öğüt bekliyormuş gibi duruyordu. O da sert bir sesle Karl'a sordu: «Hasta mı ne demek?»

Robinson, af dilercesine, «Henüz onu tanımıyor da ondan.» dedi.

Birkaç kapı ötede iki kadın koridora çıktı. Ellerini önlüklerine silerek Delamarche ile Robinson'a baktılar. Onlarla ilgili olarak konuştukları anlaşılıyordu. Kapının birinden saçları pırıl pırıl küçük bir kız çıktı. İki kadının kollarına asılarak aralarından geçti.

Delamarche, «Gene şu pis karılar.» dedi yavaşça. Ama uyuyan Brunelda'yı düşünerek bu sözleri söylediği apaçıktı. «Bir dahaki sefere bunları polise şikâyet edeceğim. Ondan sonra yıllarca beni rahatsız etmiyecekler.» Karl'a dönerek, «Bakma onlara!» dedi. Oysa Karl, kadınlara bakmasında hiç de kötü bir taraf bulamadı. Çünkü nasıl olsa koridorda Brunelda'nın uyanmasını beklemek zorundaydılar. Delamarche'ın hiçbir uyarısını hesaba katmıyormuş gibi öfkeyle başını salladı. Bu davranışını daha açıkça göster-

mek için kadınlara doğru yürümek istedi. Ama Robinson kolundan tutup çekti : «Rossmann, kendini sakın !» dedi. Karl'a kızmış olan Delamarche, küçük kızın yüksek sesle kahkaha atmasına iyice içerledi. Kollarını ve bacaklarını hızla açarak kadınların üstüne doğru yürüdü. Kadınlar da evlerine girerek gözden kayboldular.

Delamarche, ağır adımlarla geriye dönerken, «İkide bir şu koridorları böyle temizlemem gerekiyor,» dedi. Sonra Karl'ın direnmesini hatırladı : «Sana gelince, bambaşka bir davranış göstermeni beklerim. Yoksa benden iyi şeyler bekliyemezsin, başına iş açarsın.» dedi.

O sırada odadan soran tonda tatlı ve yorgun bir ses geldi : «Delamarche ?

Delamarche, «Efendim,» diye cevap verdi ve kapıya doğru dostça bir tavırla baktı. «Girebilir miyiz ?»

«Elbette.» dedi içerdeki. Delamarche, arkasında kendisini bekleyen iki kişiyi şöyle bir süzdükten sonra, kapıyı yavaşça açtı.

Girdikleri yer kapkaranlıktı. Buranın penceresi yoktu. Balkon kapısının perdesi yere kadar inmişti, içeriye pek az ışık giriyordu. Ayrıca, odanın eşya ile dopdolu olması, duvarlarda elbiselerin asılı durması, içerinin karanlık hale gelmesine de çok yardım ediyordu. İçerinin havası ağırdı. Toz kokuyordu. Hiçbir elin giremiyeceği anlaşılan köşelerde toz yığılıydı. İçeri girer girmez Karl'ın gözüne çarpan ilk şey, arka arkaya sıkışık halde yere konmuş üç tane sandıktı.

Kanapenin üstünde, daha önce balkondan aşağı bakan kadın yatıyordu. Kırmızı renkli elbisesinin alt kısmı biraz buruşmuştu; kocaman bir topak gibi yere sarkıyordu. Bacakları hemen hemen dizlerine kadar görünüyordu. Kalın ve beyaz yün çoraplar giymişti. Ayağında ayakkabı yoktu.

«Ne kadar çok sıcak var, Delamarche.» diyerek

bakışlarını duvardan uzaklaştırdı. Elini havaya kaldırıp, gevşek halde Delamarche'a doğru uzattı. Delamarche elini tutup öptü. Karl, kadının çenesinin altındaki katmere bakıyordu. Başını çevirdikçe katmer de dönüyordu.

Delamarche, «Söyliyeyim perdeyi yukarı çeksinler mi ?» diye sordu.

Kadın, kapalı gözlerle ve büyük bir umutsuzluk içindeymiş gibi, «Hayır, gereği yok. O zaman daha kötü olur.» dedi.

Karl, kadını daha iyi görebilmek için kanapenin ayak ucuna geçti. Onun yakınmaları karşısında şaşıp kalmıştı. Hava hiç de öyle sıcak değildi.

Delamarche, «Dur, şimdi seni biraz daha rahatlatacağım.» dedi korkarak. Kadının boynuna yakın birkaç düğmeyi çözdü, elbiseyi biraz araladı. Boynu ile göğüslerinin üst kısmı iyice açılmıştı. Kombinezonunun ince ve sarımsı danteli görünüyordu.

Kadın ansızın, «Kim bu?» diye sordu ve parmağı ile Karl'ı gösterdi. «Neden bana böyle yiyecek gibi bakıyor ?»

Delamarche, «Hemen de seni adam yerine koymaya başladılar.» diyerek Karl'ı bir kenara itti. Sonra kadını yatıştırmaya çalıştı : «Sana hizmet etsin diye getirdiğim oğlan bu.» dedi.

Kadın, «Ben burada hiç kimseyi istemiyorum.» diye bağırdı. «Neden yabancıları kolundan tutup evime getiriyorsun ?»

Delamarche, «Sana hizmet edecek birinin olmasını her zaman arzuluyordun da..» diyerek yere diz çöktü. Kanape çok geniş olduğu halde Brunelda'nın yanında azıcık yer bile kalmamıştı.

«Ah, Delamarche, sen beni anlamıyorsun, hiçbir zaman anlamıyorsun.» dedi kadın.

Delamarche, «Böyle diyorsan, seni gerçekten anlamıyorum demektir.» diyerek kadının yüzünü iki elinin arasına aldı. «Ama henüz ortada bir şey yok. İstersen, onu hemen kovarım.»

Bu defa kadın, «Madem gelmiş, kalsın artık.» dedi. Karl yorgun olduğu için, hiç de dostça söylenmemiş bu sözlerden dolayı bile kadına karşı derin bir minnet duydu. Belki hemen inmek zorunda kalacağı o sonu gelmeyen merdivenleri belli belirsiz düşünürken, yere serdiği örtünün üstünde tatlı tatlı uyuyan Robinson'a yaklaştı. Öfkesinden ellerini durmadan sallayan Delamarche'a aldırmadan, kadına şöyle dedi: «Her şey bir yana, burada biraz daha kalmama izin verdiğiniz için size teşekkür ederim. Tam yirmi dört saatten beri hiç uyumadım. Bu arada yeteri kadar çalıştım ve türlü heyecanlar geçirdim. Müthiş yorgunum. Nerede olduğumu bile bilmiyorum. Birkaç saat uyuduktan sonra hiçbir şeye bakmadan beni buradan uzaklaştırabilirsiniz. Ben de seve seve giderim.»

Kadın, «Burada her zaman kalabilirsiniz.» dedi. Sonra da alay eder gibi ekledi: «Görüyorsunuz, yerimiz de bol.»

«Gitmen gerekiyor. Sana ihtiyacımız yok.» dedi Delamarche.

Kadın, «Hayır, kalsın.» dedi. Tekrar ciddileşmişti. Delamarche, bu isteği yerine getiriyormuş gibi Karl'a, «Öyleyse şurda bir yere yat.» dedi.

«Şu perdelerin üstüne yatabilir. Ama önce çizmelerini çıkarsın. Yoksa perdeleri yırtar.»

Delamarche, kadının söylediği yeri Karl'a gösterdi. Kapı ile üç sandık arasına çeşitli biçimde bir yığın pencere perdesi atılmıştı. Eğer bunlar, kalınları en alta, daha hafifleri de üst tarafa gelecek gibi düzgün olarak katlanıp, yığının içindeki çeşitli tahtalar ve ağaç halkalar çıkarılsa, az çok işe yarar bir yatak meydana gelebilirdi. Bu haliyle orası esnek ve kaygan bir yerdi. Buna rağmen Karl hemen oraya yattı. Çünkü özel uyku hazırlıkları yapamıyacak kadar yorgundu ve ev sahiplerine fazla yük olmamak için de dikkatli davranmalıydı.

Tam uykuya dalmak üzere iken keskin bir haykı-

rış işitti. Yerinden doğruldu. Brunelda'nın kanape üstünde oturduğunu gördü. Kollarını iyice açmış, önünde diz çöken Delamarche'a sımsıkı sarılmıştı. Bu görünümden utanan Karl, tekrar arkaya yaslandı, uykuya devam etmek üzere perdelerin içine gömüldü. Burada iki gün bile kalmaya dayanamıyacağını iyice anlamıştı. Bunun için önce iyi bir uyku çekmeliydi. Böylece iyice aklı başına gelir, çabuk ve doğru bir karar verebilirdi.

Brunelda, biraz önce dehşet içinde bıraktığı Karl'ın yorgunluktan dışarı fırlayan gözlerini farketmişti. Bağırmaya başladı: «Delamarche, dayanamıyacağım bu sıcağa. Yanıyorum. Soyunmalıyım. Yıkanmalıyım. Dışarı yolla bu iki adamı. Nereye istersen gitsinler. Koridora, balkona... Onları gözüm görmesin yeter. Burası evim sözde benim. Ama hiç rahat ettiğim yok. Ah seninle yalnız kalabilseydim. Delamarche! Aman Tanrım, bunlar hâlâ burada! Şu utanmaz Robinson, bir hanımın yanında böyle don gömlek nasıl da uzanmış! Ya bu yabancı oğlan! Birkaç saniye önce bana nasıl yiyecek gibi bakıyordu! Beni aldatmak için gene yatmış. Defet şunları buradan, Delamarche! Yük oluyor bunlar bana. Sanki göğsümün üstüne uzanıp yatmışlar. Şu anda ölürsem, sebebi onlar olacak.»

Delamarche, «Onları hemen dışarı atarım, soyun sen hele.» dedi. Sonra Robinson'un yanına gitti. Ayağını göğsünün üstüne koyarak Robinson'u dürttü. Bir yandan da Karl'a bağırıyordu: «Rossmann, kalk! İkiniz de balkona çıkın. Çağırmadan içeri girerseniz vay halinize. Haydi fırla, Robinson!» Bu arada Robinson'u daha hızlı dürttü. «Hey Rossman, dikkat et, üstüne yürürsem halin haraptır.» diyerek ellerini iki defa çırptı.

Kanape üstünde oturan Brunelda, «Daha ne kadar oyalanacaklar!» diye bağırdı. Aşırı derecede şişman olan vücuduna daha çok yer sağlamak için oturduğu yerde bacaklarını iyice ayırmıştı. Binbir güçlükle, azar azar, sık sık dinlenerek biraz eğilebildi ve

çoraplarının en üst kenarından tuttu, biraz aşağı çekti. Ayağından iyice çıkaramadı çorapları. Bu işi Delamarche'ın yapması gerekliydi. Delamarche, bu işi yaparken kendisi sabırsızlıkla bekliyordu.

Yorgunluktan perişan düşen Kari, perde yığını üstünden aşağı sıyrıldı. Yavaş yavaş balkon kapısına yürüdü. Bir perde kumaşı parçası ayağının etrafına sarılmıştı. Yürürken onun ardından sürünmesine aldırmadı. Üstelik bir de dalgınlığından, Brunelda'nın yanından geçerken, «Size iyi geceler.» dedi. Sonra Delamarche'ın yanından geçti. Delamarche, balkon kapısının perdesini biraz kenara çekti. Karl balkona çıktı. Karl'm hemen ardından Robinson geldi. Robinson da onun kadar uykuluydu. Kendi kendine homurdanıyordu : «İnsanı durmadan da rahatsız ediyorlar. Brunelda da gelmezse balkona çıkmam.» Böyle dediği halde hiç direnmeden dışarı çıktı. Karl oradaki koltuğa çöktüğü için, Robinson da hemen yerin taşları üstüne serildi.

Karl uyandığı zaman akşam olmuştu. Artık gökyüzünde yıldızlar belirmişti. Caddenin öte tarafındaki yüksek evlerin ardından ayın ışıkları yükseliyordu. Bilmediği bu çevreye birkaç defa göz gezdirdikten sonra, serin ve temiz havayı ciğerlerine çekti. Nerede bulunduğunu ancak o zaman anladı. Ne kadar dikkatsizlik etmiş, aşçıbaşı kadının bütün öğütlerini, Therese'nin bütün uyarmalarını, kendisinin bütün kuşkularını ihmal etmişti. O yüzden şimdi Delamarche'ın balkonunda böyle oturuyordu. Şu perdenin arkasında büyük düşmanı Delamarche yokmuş gibi, günün yarısını burada uyumakla geçirmişti. Yerde yatan tembel Robinson öteki yanına dönerek Karl'ın ayağından çekti. Onu uyandırmak istediği anlaşılıyordu. Bir yandan da şöyle diyordu : «Ne uyurmuşsun, Rossmann! Dertsiz kasavetsiz gençler böyle olur işte. Daha ne kadar uyuyacaksın bakalım? Uyumana daha ses çıkarmazdım, ama birincisi burada yerde artık çok canım sıkıldı. İkincisi, çok acıktım.

Rica ederim, kalk biraz. Koltuğunun altına bir şey koymuştum. Biraz yiyecek saklamıştım. Şimdi çıkarayım şunu. Sana da vereceğim.» Karl ayağa kalktı, Robinson'un ayağa kalkmadan, karnı üzerinde sürünerek ellerini uzattığını ve koltuğun altından gümüş kaplamalı bir kâse çıkardığını gördü. Kartvizitlerin saklanması için kullanılan cinsten kâselere benziyordu bu. Üstünde koyu siyah renkte yarım sucuk, birkaç ince sigara, kapağı açılmış, ağzına kadar dolu ve üstünden zeytinyağı taşmış bir sardalya kutusu, çoğu ezik ve top gibi biribirine yapışmış biraz bonbon şekeri vardı. Sonra da büyük bir parça ekmek ve bir çeşit parfüm şişesi göze çarpıyordu. Ama şişenin içindeki, parfümden başka bir şeye benziyordu. Çünkü Robinson, şişeye karşı özel bir ilgi gösterdi ve Karl'a doğru dilini şapırdattı.

Robinson, sardalyaları biribirinin ardından mideye yuvarlarken, «Görüyor musun, Rossmann?» dedi. Yağlanan elini ara sıra bir yün havluya siliyordu. Herhalde bu havluyu Brunelda balkonda unutmuştu. Görüyor musun, Rossmann, açlıktan ölmemek isteyen insan böyle bir kenara yiyecek koymalı. Beni bir yana bırak şimdi, asıl sen önemlisin. Bir insana karşı hep köpekmiş gibi davranırlarsa, sonunda insan gerçekten köpek olduğunu düşünür. İyi ki burdasın Rossmann. Hiç değilse konuşacak birini buluyorum. Bu evde benimle hiç kimse konuşmuyor. Kin besliyorlar bize. Bütün bunlara sebep Brunelda. Ama, gene de şahane bir kadındır o. Bak..» Kulağına bir şey fısıldamak üzere eliyle Karl'ı kendine doğru çağırdı. «Onu bir defa çırçıplak gördüm. Ah!» Bu tatlı anıyı düşünerek, Karl'ın bacaklarını sıkmaya ve vurmaya başladı. Sonunda Karl, «Robinson, aklını mı kaçırdın sen!» diye bağırarak ellerini tutup geri itti.

«Sen daha çocuksun, Rossmann.» dedi Robinson. Gömleğinin altından, boynuna asılı bir ipte taşıdığı bir kama çıkardı. Kamanın kınını attı ve sert sucuğu kesti. «Daha çok şeyler öğrenmen gerek. Ama burası

tam sana göre bir yer. Otursana. Bir şeyler yemek istemez misin? Neyse, beni seyrederken belki iştahın açılır. Bir şey içmek de mi istemiyorsun ? Anlaşılan sen hiçbir şey istemiyorsun. Şimdilik pek bir şeyler de konuşmak istemiyorsun. Balkonda insanın yanında kim olursa olsun önemli değil. Birisi bulunsun yeter. Hele ben, sık sık balkona çıkarım. Brunelda bundan çok hoşlanıyor. Aklma bir şey gelmesin Brunelda'nın! Ne isterse onu yapar. Kimizaman burası soğuk der, kimizaman sıcak. Kimizaman uyumak ister, kimizaman saçını taramak. Kimizaman korsasını çözmek ister, kimizaman takmak. Böyle zamanlarda hep beni balkona yollar. Kimizaman söylediği şeyi gerçekten yapar. Ama çoğuzaman sabah gördüğün gibi yalnızca kanapede yatar, hiç kıpırdamaz. Eskiden sık sık perdeyi hafifçe aralar, içeri bakardım. Ama bir gün gene böyle bakarken — bunu isteyerek değil, yalnızca Brunelda'nın ricası üzerine yaptığını da çok iyi biliyorum — kırbaçla yüzüme birkaç defa vurdu. İzlerini görüyor musun? Ondan bu yana içeri bakmaya cesaret edemiyorum. Bu yüzden şu balkonda yatıyorum. Yemekten başka da eğlencem yok. Önceki gece, akşam üstü tek başıma burada yattığım sırada, senin otelde yitirdiğim şık elbiseler vardı üstümde. Yazık oldu o elbiseye. Ah o köpekler! O pahalı elbiseyi üstümden parçalayıp attılar. Evet, böyle yapayalnız buraya yatmıştım, parmaklıkların arasından aşağıyı seyrediyordum. İçimi bir üzüntü kaplamıştı. Başladım uluyan köpek gibi ağlamağa. Bir raslantı oldu, hemen farkına varamadım; Brunelda kırmızı elbisesi içinde bana doğru geliyordu. Bu elbise ona hepsinden çok yakışıyor. Bana biraz baktı, sonra, 'Neden ağlıyorsun, Robinson ?' dedi. Elbisesinin kenarını yukarı kaldırdı, gözlerimin yaşını sildi. Kim bilir, daha neler yapacaktı, ama Delamarche onu çağırdı. Hemen geri dönüp odasına girmek zorunda kaldı. Ben de, artık sıra bana geldi diye düşünmüştüm. Perdenin aralığından seslenip, odaya girebilir

miyim diye sordum. O zaman ne oldu dersin? Brunelda, 'Hayır!' demez mi? 'Aklına ne geldi ki?' diye sordu.»

«Madem sana böyle davranıyorlar, daha ne duruyorsun burada?»

«Affedersin, ama Rossman, pek akıllıca soru sormuyorsun.» dedi Robinson. «Sen de burada kalacaksın. Sana daha kötü davransalar bile kalacaksın. Hem, bana o kadar kötü davranmıyorlar ki...»

«Ben burada kalmam,» dedi Karl, «mutlaka gideceğim. Mümkün olursa bu akşam. Sizin yanınızda kalmıyacağım. »

Robinson, «Peki, ama, bu akşam gitmeyi nasıl aklına koyabilirsin?» diye sordu. Ekmeğin içini çıkardı, sardalya kutusundaki yağa güzelce batırdı. «Odaya bile giremiyecek durumda olduğun halde, nasıl çekip gidebilirsin?»

«Odaya neden giremiyormuşuz?»

«Bak, zil çalmadığı sürece içeri giremeyiz.» dedi Robinson. Ağzını açabildiği kadar açıp yağlı ekmeği içeri yerleştirdi. Öteki eliyle de ekmekten damlayan yağı tutuyordu. Hemen ardından, yağa daldırmak üzere geri kalan ekmeği de yedek olarak avucunun içine aldı. «Burada işler artık daha da zorlaştı. Önceleri yalnız ince bir perde vardı. Perdeden bakınca içerisi görünmüyorsa bile, akşam olunca içerdekiler gölgeler halinde tanınıyordu. Bu durum Brunelda'nın hoşuna gitmedi. Tiyatroda giydiği mantolardan birini bozup perde yaptım, eski perdenin yerine bunu astım. Şimdi hiçbir şey görülmüyor. Sonra, eskiden, içeri girebilir miyim diye sormaya yetkim vardı. Duruma göre, evet ya da hayır cevabını alırdım. Sonradan bu yetkiyi kullanmada herhalde fazla ileri gittim ve sorularım sınırı aştı. Brunelda da buna dayanamadı. (Brunelda şişman olmasına rağmen çok zayıf yaradılıştadır. Sık sık baş ağrısı çeker. Bacaklarındaki nekris ise süreklidir.) Böylece, artık sormaya yetkim olmadığı, içeriye girebileceğim zamanlar masa-

daki zile basacakları açıklandı. Bu zil öyle bir ses çıkarıyor ki, ben bile uykudan uyanıyorum. Bir gün beni eğlendirsin diye buraya bir kedi almıştım. Zilin sesini duyan kedi korkudan kaçıp gitti. Bir daha da geri dönmedi. Bugün zili hiç çalmadılar. Ama eğer çalarsa, içeriye girmek için izin değil, buyruk demektir bu. Böyle uzun süre çalmadı mı, çalması için daha çok da beklenebilir.»

«Peki,» diye haykırdı Robinson, «zil senin için neden çalmış olmasın? Elbette zili çalınca sana da sesleniyorlar sayılır. Zil çalıncaya kadar burada benim yanımda sessizce bekle. Gidip gitmiyeceğini ondan sonra deneyebilirsin.»

«Neden buradan ayrılıp gitmiyorsun? Yalnızca Delamarche dostun olduğu için mi, yoksa burası iyi olduğu için mi? Bu da hayat mı yani? Önce Butterford'a gitmek istemiştiniz. Orası daha iyi değil mi? Sonra, dostlarının bulunduğu Kaliforniya'ya ne dersin?»

Robinson, «Evet, ama işin nasıl bir biçim alacağını şimdiden kimse kestiremez.» dedi. Sözlerine devam etmeden önce, «Sağlığına sevgili Rossmann.» diyerek parfüm şişesinden kocaman bir yudum aldı. «Başlangıçta sen de bizimle birlikteydin, bilirsin. O günlerde durumumuz çok kötüydü. İlk günlerde hiç iş bulamadık. Delamarche, isteseydi iş bulabilirdi, ama canı çalışmak istemiyordu. Buna karşılık durmadan beni ava yolluyordu. Benim de talihim yaver gitmiyordu. Kendisi ise ortalıkta başıboş dolaşıyordu. Bir gün akşama kadar dolaştı. Akşam döndüğünde bir tek kadın cüzdanı getirdi. Çok güzel bir şeydi bu. İncilerden yapılmıştı. Sonradan bunu Brunelda'ya armağan etti. Cüzdanın içinde hemen hiçbir şey yoktu. Bunun üzerine evlere dilenmeye çıkacağımızı söyledi. Bundan yararlanarak bazı önemli şeyler ele geçirebilirdik. Böylece dilenmeye çıktık. Bu iş biraz daha namusluca olsun diye kapıların önünde şarkı söylemeye başladım. Delamarche'ın her zaman tali-

hi vardır. İşe başladıktan sonra henüz ikinci kapının önüne gelmiştik. Burası, birinci katta çok zengin bir evdi. Kapının önünde aşçı kadına ve hizmetçiye bir şarkı söyledik. O sırada ev sahibi bayan merdivenlerden yukarı çıkıyordu. İşte bu, bayan Brunelda idi. Belki korsasını biraz fazla sıkmıştı, birkaç basamak merdiveni bile çıkamıyordu. Ama ne kadar güzeldi, bilsen Rossmann. Bembeyaz giysileri, kırmızı renkli şemsiyesi vardı. Yemeliydi onu. Su gibi içmeliydi onu. Ah Tanrım, ah, ne kadar güzeldi! Kadın dediğin öyle olur. Dur hele... Söylesene sen bana! Böyle bir kadın bulunur mu? Hizmetçi kızla uşak, onu görünce hemen yanına koştular. Ötesinden berisinden tutup onu yukarı çıkarıverdiler. Biz de kapının iki yanında yer aldık. Onu selâmladık. Burda hep böyle yapıyorlar. Kendisi biraz durdu. Yeteri kadar soluk alamıyordu. Derken nasıl oldu pek bilmiyorum, açlıktan aklım başımda değildi. Brunelda, yakma gelince daha güzelleşmiş, koskocaman bir şey olmuştu. Özel bir korsanın yardımı ile her yanı sımsıkı olmuştu. Bu korsayı sana sandıktan çıkarıp gösterebilirim. Sözün kısası, arkadan ona biraz dokundum. Ama çok hafif; bilirsin ya, şöyle bir dokundum. Bir dilencinin zengin bir bayana dokunmasına hiç kimse dayanamaz şüphesiz. Buna pek dokunma da denemezdi, ama ne de olsa bir defa dokunmuştuk işte. Eğer o zaman Delamarche hemen dönüp bana bir tokat atmasaydı, durum kim bilir ne kadar berbat olurdu! Bu öyle bir tokattı ki, hemen ellerimi yanağıma yapıştırmak zorunda kaldım.»

Karl, «Siz ne yapmışsınız öyle!» dedi. Hikâye onu sarmıştı. Yere oturdu. «Brunelda'ydı bu değil mi?»

«Elbette. Oydu ya!»

«Sen onun şarkıcı olduğunu söylememiş miydin?»

«Doğru, şarkıcıdır. Hem de büyük bir şarkıcı.» dedi Robinson. Dilinin üstünde kocaman bir bonbon şekerini yuvarlıyor, ara sıra şekerin bir ucu ağzından

dışarı fırladıkça, parmağı ile geri itiyordu. «Ama o zaman biz bunu nerden bilelim? Bilemezdik elbette. Biz yalnız, onun zengin ve çok kibar bir bayan olduğunu görüyorduk. Brunelda, hiçbir şey olmamış gibi davrandı. Belki de hiçbir şey duymamıştı. Çünkü ben ona gerçekten yalnızca parmaklarımın ucuyla dokunmuştum. Ama o, gözlerini Delamarche'a dikti. Delamarche iyi nişancıdır. O da Brunelda'nın gözlerinin ortasına baktı. Brunelda ona, 'Birkaç saniye için içeri gelsene.' diyerek, şemsiye ile evini gösterdi. Hem de Delamarche'ın önden yürümesini işaret etti. İkisi birlikte içeri girdiler. Hizmetçiler de onların ardından kapıyı kapadılar. Beni dışarda unuttular. Bunun çok sürmiyeceğini düşündüm. Delamarche'ı beklemek için merdivenin üstüne oturdum. Delamarche'ın yerine bir uşak dışarı çıktı, bana bir tabak çorba uzattı. 'Delamarche her şeyi düşünür.' dedim kendi kendime. Ben çorbayı içerken, uşak biraz yanımda kaldı, bana Brunelda ile ilgili bazı şeyler anlattı. Brunelda'yı ziyaretimizin bizim için ne kadar büyük önem taşıdığını o zaman anladım. Brunelda kocasından boşanmış bir kadındı. Büyük bir serveti vardı ve başka hiçbir bağıntısı yoktu. Eski kocası bir kakao fabrikatörüydü. Onu hâlâ seviyordu. Ama Brunelda onun adını bile işitmek istemiyordu. Adam Brunelda'nın evine sık sık geliyordu. Her gelişinde de düğüne gidiyormuş gibi şık giyiniyordu. (Bunlar kelimesi kelimesine doğrudur, adamı ben de tanıyorum.) Ama uşak, aldığı büyük rüşvetlere rağmen, adamı kabul edip etmiyeceğini Brunelda'ya sormak cesaretini gösteremiyordu. Çünkü birkaç defa sormuş, her soruşunda da Brunelda, o anda elinde ne varsa uşağın kafasına fırlatmıştı. Hele bir defasında ağzına kadar dolu koca sıcak su şişesini atıp, uşağın ön dişlerinden birini kırmıştı. Yaa, Rossmann, görüyorsun durumu.»

Karl, «Sen adamı nerden tanıyorsun?» diye sordu.

«Arasıra buraya kadar geliyor.»

Karl, «Buraya kadar mı ?» diyerek hayretten elini hafifçe yere vurdu.

Robinson, «Hayret etmekte haklısın.» diye devam etti. «O vakitler uşak bana bunu anlatınca, ben de hayret etmiştim. Bir düşün hele ! Brunelda evde olmadığı zaman adamı uşak onun odasına götürürmüş. Adam da her defasında hâtıra olarak küçük bir şey alırmış. Buna karşılık Brunelda'ya daha pahalı ve daha güzel bir şey bırakır, bıraktığı şeyin kimden geldiğini söylememesi için uşağa da sıkı sıkı tembih edermiş. Ama bir gün (uşak anlattı, ben de inanıyorum), porselenden yapılmış ve değeri parayla ölçülemiyecek kadar önemli bir şey getirince, nasılsa Brunelda durumu çakmış. Porseleni tuttuğu gibi yere fırlatmış, parçalarını da ayakları altında çiğnemiş. Üstüne de tükürmüş. Hattâ daha başka şeyler yapmağa da kalkmış, uşak bunları görmeğe dayanamayıp, midesi bulanarak dışarı kaçmış.»

«Sonra adam ona ne yapmış ?»

«Pek iyi bilmiyorum. Ama dikkate alınacak bir şey yaptığını sanmıyorum. Ya da uşak, bunun dışında bir şey bilmiyor. Adamla bu konuda birkaç defa konuştum. Her gün beni sokağın köşesinde bekler. Yanına gidince, yeni şeyler varsa ona anlatırım. Gitmezsem, yarım saat bekler, sonra çekip gider. Benim için oldukça iyi bir kazanç kaynağıdır. Haberlerin karşılığını çok iyi öder. Ancak Delamarche bu işi haber aldığından bu yana, elime geçen bütün paraları ona teslim etmek zorunda kalıyorum. Bunun için de seyrek gidiyorum.»

Karl, «Peki, bu adamın amacı ne ?» diye sordu. «Ne elde etmek istiyor ? Kadının onu istemediğini biliyor ya.»

«Öyle,» dedi Robinson içini çekerek. Bir sigara yaktı. Kolunu hızla sallayarak dumanı yukarılara doğru üfledi. Sonra, yeni bir karar verecekmiş gibi değişti ve şöyle dedi : «Beni ne ilgilendirir bunlar ? Be-

nim bildiğim tek şey, eğer adam şu balkonda bizim gibi oturabilseydi, karşılığında çok para verirdi.»

Karl, ayağa kalktı, korkuluğa yaslandı ve caddeye baktı. Ay artık iyice görünüyordu, ama ışıkları sokağın ötelerine kadar henüz yayılamıyordu. Gündüzün bomboş olan sokakta, şimdi, özellikle evlerin önünde büyük bir kalabalık vardı. Herkes yavaş yavaş kıpırdıyordu. Erkeklerin üstünde yalnız gömlek vardı. Kadınların açık renk giysileri, karanlıkta pek az göze çarpıyordu. Bütün kadınların başında örtü vardı. Çepçevre balkonlar da insan doluydu. Elektrik lambalarının ışığında aileler balkonlarda oturuyorlardı. Hepsi de, balkonun büyüklüğüne göre, küçük bir masanın çevresinde, ya da sandalyelerde yan yana oturuyorlardı. Bazıları yalnızca odalardan dışarı başlarını uzatmışlardı. Erkekler bacaklarını iyice yayıp oturmuşlardı. Ayakları korkulukların parmaklıkları arasından dışarı fırlamıştı. Nerdeyse yere kadar sarkan gazeteleri okuyorlar, ya da kâğıt oynuyorlardı. Galiba hiç sesleri çıkmıyordu. Ama masalara hızla vurdukları oluyordu. Kadınların kucağında dikiş işleri vardı. Ara sıra da çevreye ya da sokağa bir göz atmadan duramıyorlardı. Komşu balkondaki sarışın ve zayıf bir kadın, durmadan esniyor, bir yandan da gözlerini sağa sola çeviriyor, yamamakta olduğu çamaşırı sık sık ağzına doğru götürüyordu. En küçük balkonlardaki çocuklar bile biribirini kovalamasını beceriyorlardı. Analar babalar da buna çok kızıyorlardı. Birçok odaların içinde gramofonlar kurulmuştu. Bir şarkı ya da orkestra müziği duyuluyordu. Ama müzikle ilgilenen pek yok gibiydi. Yalnız, ara sıra ailelerden birinin babası, eliyle bir işaret yapıyor, o zaman oradakilerden birisi içeri koşarak yeni bir plak koyuyordu. Bazı pencerelerde hiç kıpırdamadan sevişen çiftler göze çarpıyordu. Karl'ın karşısındaki bir pencerede böyle bir çift duruyordu. Genç adam kolunu kızın beline dolamış, eliyle de göğsünü sıkıyordu.

Karl, Robinson'a sordu: «Şu bitişikte oturanlardan hiç kimseyi tanımıyor musun? Robinson ayağa kalkmıştı. Çok üşüdüğü için, yatak örtüsünden başka Brunelda'nın yorganını da sırtına almıştı.

«Hemen hiç kimseyi tanımam. Benim durumumda olan bir insan için işin kötü yanı da bu ya!» dedi Robinson ve kulağına fısıldamak üzere Karl'ı kendine doğru çekti. «Eğer tanısaydım, şimdiki gibi halimden böyle yakınmazdım. Brunelda, Delamarche yüzünden, nesi var nesi yok sattı, geri kalan şeylerini de alıp, kendini iyice ona verebilmek için bu kenar mahalleye taşındı. Hiç kimse kendisini rahatsız etsin istemiyor. Zaten Delamarche'ın da istediği bu.»

«Hizmetçilere de yol verdi demek?»

«Elbette,» dedi Robinson. «Hizmetçileri burada nerde barındıracak? Sonra bu uşaklar çok da titiz efendiler. Bir gün Delamarche, Brunelda'nın yanında bunlardan birini tokatlıyarak dışarı attı. Tokatlar peş peşe geldi ve sonunda adam kendini dışarda buldu. Hemen öteki uşaklar onun için birleştiler, kapının önünde gürültü çıkardılar. Delamarche dışarı çıktı. (O sırada ben uşak değildim, evin dostuydum. Ama uşaklarla birlikte kalıyordum.) Uşaklara, 'Ne istiyorsunuz?' diye sordu. En yaşlı uşak, İsidor adlı biri, 'Siz bizimle konuşamazsınız, bizim efendimiz, saygıdeğer bayandır.' dedi. Brunelda'ya ne kadar çok saygı gösterdiklerini anlıyorsun değil mi? Ama Brunelda, onları adam yerine bile koymadan, Delamarche'ın kollarına atıldı. Brunelda o zaman bu kadar şişman değildi. Delamarche'a sımsıkı sarıldı, onu öptü ve 'Bir tanecik Delamarche'ım!' dedi. Sonra da, 'Dışarı çıkar şu maymunları.' diye bağırdı. Maymunlar dediği uşaklar olmalıydı. Adamların yüzlerinin o zaman nasıl bir biçim aldığını bir gözünün önüne getir. Brunelda, kemerinde taşıdığı para çantasına Delamarche'ın elini tutup soktu. Delamarche, çantadaki paraları aldı ve uşaklara dağıtmaya başladı. Brunelda, yalnızca para çantasının ağzını açık tutmaya çalıştı.

Delamarche, ikide bir elini para çantasına daldırıyor, parayı saymadan ve kimin ne kadar alacağı olduğu nu incelemeden rastgele dağıtıyordu. En sonunda. 'Madem benimle konuşmak istemiyorsunuz, size Brunelda'nın adına diyorum ki: Pılınızı pırtınızı toplayın, hemen defolun.' dedi. Böylece uşaklar işten kovuldular. Bazıları dâva bile açtı. Delamarche bir defa mahkemeye gitmek zorunda kaldı. Ama işin bu tarafından hiç haberim yok. Yalnız, uşakların ayrılmasından hemen sonra Delamarche, Brunelda'ya şöyle dedi: 'Artık elinin altında uşak kalmadı.' Brunelda da, 'Robinson var ya işte.' dedi. Bunun üzerine Delamarche, omuzuma bir yumruk indirerek, 'Oldu, tamam, sen bizim uşağımızsın.' dedi. Brunelda da yanağıma elini şaplattı. Bir fırsat düşerse senin de yanağına bir şaplatsın, Rossmann. Şaşacaksın, ne güzel oluyor!»

Karl, söylenenleri özetliyerek, «Yani sen Delamarche'm uşağı oldun.» dedi.

Robinson, bu sorunun bir üzüntüyü anlattığını kavrıyarak şöyle karşılık verdi: «Evet, uşağım, ama bunu pek az kimse farkediyor. Yanımızda birazcık kaldığın halde, görüyorsun ki, sen bile bunu anlıyamadm. Sizin otele geldiğim gece nasıl giyindiğimi de görmüştün. İki dirhem bir çekirdek olmuştum yani. Hiç uşaklar böyle giyinip çıkar mı? Yalnız işin püf noktası, dışarı istediğim zaman çıkamayışım. Her zaman için el altında bulunmak zorundayım. Her zaman için evde yapılması gereken iş vardır. Bu kadar çok işe bir kişi de az geliyor. Belki farkına vardın, odanın içinde birçok şey darmadağınık duruyor. O büyük taşınma sırasında satamadığımız şeyleri alıp buraya getirdik. Bunları ötekine berikine armağan edip elden çıkarmak mümkündü elbette, ama Brunelda hiçbir şeyi armağan etmez. Hele bir düşün, bunları merdivenlerden yukarı taşımak ne kadar zor bir işti!»

«Bütün bunları yukarıya sen mi taşıdın, Robinson?»

«Başka kim taşıyacaktı ya?» dedi Robinson. «Bir yardımcı işçi de vardı, ama tembel herifin biriydi. İşin çoğunu tek başıma yapmak zorunda kaldım. Brunelda aşağıda arabanın yanında durdu. Delamarche yukarıda eşyaların nerelere yerleştirileceğini gösterdi. Ben de durmadan inip çıktım. İki gün sürdü bu. Uzun zaman değil mi? Ama sen, odada neler bulunduğunu bilmiyorsun ki. Bütün sandıklar dolu, sandıkların arkasında birçok şey tavana kadar istif edilmiş. Taşıma işi için birkaç adam tutulsaydı, hepsi kısa zamanda yerini bulurdu. Brunelda, benden başka hiç kimseye güvenemedi. Bu hoş bir şeydi, ama o yüzden sağlığım bozuldu ve bir daha ömrüm boyunca düzelmeyecek. Peki, benim sağlığımdan başka neyim var ki? Birazcık kendimi zora vursam, şurama ve şurama bir şey batıyor. Sağlığım yerinde olsaydı, sanıyor musun ki, oteldeki o oğlanlar, o kötü kurbağalar, —başka ne olabilirler yani?— beni yenebilsinler? Başıma geleni ne Delamarche'a, ne de Brunelda'ya açtım. Tek kelime söylemedim. Elimden geldiği kadar çalıştım. Bundan sonra da çalışacağım. Çalışamıyacak duruma gelince de yatıp öleceğim. Ondan sonra, pek geç, hasta olduğumu, buna rağmen durmadan yorulmadan çalıştığımı, onların hizmetinde çalışmaktan kendimi mahvettiğimi, ölüme kadar gittiğimi anlıyacaklar. Ah Rossmann!» diyerek gözlerinin yaşını Karl'ın gömleğine kuruladı. Biraz durduktan sonra, «Üstünde bir gömlekten başka bir şey yok, üşümüyor musun?» dedi.

Karl, «Haydi canım sen de, Robinson,» dedi, «durmadan ağlıyorsun. Senin bu kadar hasta olduğuna inanmıyorum. Çok sağlıklı görünüyorsun. Ama hep bu balkonda yattığın için kafanda türlü şeyler kuruyorsun. Arasıra göğsüne bir ağrı saplanabilir. Bende de var bu. Herkeste olabilir. Eğer bütün insanlar böyle senin gibi ufaktefek şeylerden ağlamak isteseler, şu gördüğün balkonlarda bulunanların hepsinin ağlaması gerekirdi.»

Robinson, yatak örtüsünün kenarı ile gözlerini silerek, «Bu durumu ben daha iyi biliyorum.» dedi. «Bitişikte bir ev sahibi kadın var. Bizim yemeğimizi o pişiriyor. Bu kadının yanında oturan öğrenci, geçen gün oraya bulaşıkları götürdüğümde bana dedi ki: «Dinleyin beni, Robinson. Siz hasta değil misiniz?' Başkaları ile konuşmak bana yasak edildi. Bu yüzden bulaşıkları bıraktım ve çıkıp gitmek istedim. Öğrenci yanıma kadar gelerek, 'Dinleyin beni, arkadaş. Durumunuzu en kötü noktaya kadar götürmeyin. Siz hastasınız', dedi. Ben de, 'Peki öyleyse, sizden rica ediyorum, ne yapmalıyım?' diye sordum. 'Bu sizin bileceğiniz iş.' dedi bana ve sırtını dönüp uzaklaştı. Orada bir masanın başında duran adamlar güldüler. Zaten bizim her yerde düşmanımız var. Ben de oradan uzaklaştım.»

«Onlar seni kaçık yerine koymuşlar. Buna inanmıyor musun? Senin iyiliğini düşünen insanlar onlar. Bunu anlıyamadm mı?»

Robinson, «Durumun ne olduğunu da anlamam gerek.» diyerek gene ağlamağa başladı.

«Sendeki eksikliğin ne olduğunu bilmiyorsun. Burada Delamarche'ın yanında uşaklık yapacağına, kendine doğru dürüst bir iş aramalısın. Çünkü senin anlattıklarına ve kendi gözümle gördüklerime bakarak bir yargıda bulunabilirsem, diyeceğim ki, bu yaptığın iş değil, köleliktir. Hiçbir insan buna dayanamaz. Senin de dayanamıyacağını sanıyorum. Oysa sen, Delamarche'ın dostu olduğun için, onu bırakamıyacağını sanıyorsun. Yanlış bu. Eğer o, senin nasıl sıkıntılı bir hayat sürdüğünü anlamıyorsa, ona karşı hiçbir yükümlülüğün kalmamış demektir.»

«Peki Rossmann, burada hizmet etmekten vazgeçsem, yeniden sağlığıma kavuşacağıma gerçekten inanıyor musun?»

«Elbette.»

«Sahi mi?» diye sordu Robinson yeniden.

«Elbette sahi.» dedi Karl gülümsiyerek.

Robinson, «Öyleyse hemen iyileşmeye başlıyabilirim.» diyerek Karl'a baktı.

«Nasıl yani?»

«Çünkü benim buradaki işimi sen yükleneceksin.»

«Bunu sana kim söyledi?»

«Epeyce eski bir plan bu. Birkaç gündür sözü ediliyor. Önce bu, evi yeterince temiz tutamadığım için beni azarlamaları ile başladı. Şüphesiz işleri hemen yoluna koyacağıma söz vermiştim. Ancak, zor bir şeydi bu. Sözgelimi, şu halimle toz almak için her yere kıvrılıp giremiyorum. Odanın ortasında bile kıpırdamak olacak iş değil. Mobilyaların ve eşya denklerinin arasında bu nasıl olabilir? İnsan her şeyi iyice temizlemek isteyince, bütün eşyaların yerini değiştirmesi gerekir. Ben bu işi nasıl yaparım? Bütün bunların çok da gürültüsüz yapılması zorunluğu var. Çünkü Brunelda, odadan hemen hiç dışarı çıkmadığı için rahatsız olabilir. Gerçi her şeyi temizliyeceğime söz verdim, ama gerçekte bu işi yapamadım, her şeyi temizleyemedim. Brunelda bunu farkedince, durumun böyle sürüp gidemiyeceğini, bir yardımcı daha almak gerektiğini Delamarche'a söyledi. 'Evi iyi yönetemediğimi bir gün bana söylemeni istemiyorum, Delamarche. Kendim bu işin zahmetine giremem, bunu sen de anlıyorsun. Robinson da bu işlere yetmiyor. Başlangıçta pek atikti, her yeri elden geçiriyordu. Ama şimdi her zaman yorgun. Çoğuzaman bir köşeye çekilip oturuyor. Oysa bizimki gibi eşya dolu bir oda sık sık temizlenmek ve düzene konmak istiyor.' dedi. Bunun üzerine Delamarche, ne yapılabileceğini uzun uzun düşündü. Böyle bir evin işleri için rastgele bir insan alınamazdı elbette. Böylesi denemek için bile olmazdı. Çünkü buralarda herkesin gözü bizde. Ama ben, senin iyi bir dostum olduğunu, otelde büyük bir sıkıntı çektiğini Renell'den bildiğim için, bu iş için seni ileri sürdüm. Vaktiyle kendisine karşı pek saygısızca davrandığın halde De-

lamarche önerimi hemen kabul etti. Şüphesiz ben de sana bu kadar yararım dokunacağına çok sevindim. Çünkü bu iş tam sana göre. Gençsin, güçlüsün, beceriklisin. Oysa benim artık hiçbir tutar yanım kalmadı. Yalnız sana şunu söyliyeyim ki, henüz işe kabul edilmiş değilsin. Eğer Brunelda'nın hoşuna gitmezsen, sana ihtiyacımız kalmaz. Öyleyse onun gözüne hoş görünmeye çalış, üst tarafını bana bırak.»

Karl, «Ben burada uşak olursam sen ne yapacaksın?» diye sordu. Kendini çok serbest gördüğü için Robinson'un anlattıklarının uyandırdığı ilk korku hemen kayboldu. Anlaşılan Delamarche'ın onu uşak yapmaktan daha kötü bir niyeti yoktu. Eğer olsaydı, geveze Robinson mutlaka ağzından birşeyler kaçırırdı. Durum bu olunca, Karl, hemen bu gece onlardan ayrılabileceği güvenini içinde duydu. Hiç kimse bir işi yüklenmeye zorlanamazdı. Eskiden Karl, otelden ayrılınca aç kalmıyacak kadar kısa bir süre içinde kendine uygun, belki de birçok kimsenin beğenmiyeceği bir iş bulup bulamıyacağı konusunda kuşkular duyardı. Şimdi ise, burada onun için düşünülen ve kendisine hoş görülmeyen bir işle karşılaştırınca, baş ka her iş ona yeteri kadar iyi görünüyordu. İşsiz kalıp sıkıntıya düşmeyi bile bu işten yeğ görüyordu. Ama bunu Robinson'a anlatmaya girişmedi. Bunun başlıca nedeni, Robinson'un her yargısında, Karl'ın yardımı ile yükten kurtulacağı umuduna tam anlamı ile bel bağlamasıydı.

«Öyleyse, sana önce her şeyi anlatayım, neyin nerde olduğunu göstereyim.» dedi Robinson. Konuşurken hoşnutluğunu gösteren el hareketleri yapıyordu. Dirseğini korkuluğun üstüne dayamıştı. «Sen okumuş bir adamsın, herhalde yazın da güzeldir. Bizim burada ne var ne yok hepsinin bir listesini çıkarırsın. Brunelda bunu çoktandır arzuluyordu. Yarın sabah hava güzel olursa, balkonda oturmasını Brunelda'dan rica ederiz. Bu arada biz de rahatça, onu rahatsız etmeden odada çalışırız. Her şeyden önce bu-

na dikkat etmelisin, Rossmann, Brunelda'yı rahatsız etmemeye bakmalısın. Her şeyi işitir o. Belki de şarkıcı olduğu için kulakları bu kadar duyarlıdır. Sözgelimi, diyelim ki, sandığın arkasındaki votka fıçısını yuvarlıyorsun. Gürültü yapar bu. Çünkü çok ağırdır ve her yerde türlü eşyalar dağınık halde bulunmaktadır. Bundan dolayı fıçıyı öyle bir defada yuvarlıyamazsın. Gene diyelim ki, Brunelda kanapenin üstünde sessizce yatmaktadır ve onu çok rahatsız eden sinekleri yakalamaya çalışmaktadır. Sen sanırsın ki, o seninle ilgilenmiyor. Bu yüzden fıçıyı durmadan yuvarlarsın. O gene öyle sessiz yatmaktadır. Ama senin hiç beklemediğin ve en az gürültü yaptığın bir anda ansızın yerinden kalkar, iki eliyle kanapeye vurur, kanape neredeyse tozdan görünmez hale gelir. —Buraya geldiğimizden bu yana kanapenin tozunu silkmedim. Bu işi yapamadım, çünkü Brunelda sürekli olarak onun üstünde yatıyor.— Sonra korkunç bir sesle, bir erkek gibi, bağırmağa başlar. Saatlerce böyle bağırır. Komşular onun şarkı söylemesini yasak ettiler. Ama bağırmayı ona kimse yasak edemez. Bağırması gereklidir. Zaten şimdi bunu da pek seyrek yapıyor. Artık ben ve Delamarche çok dikkatli davranıyoruz. Bağırmanın ona çok zararı dokundu. Bir gün bayıldı. Delamarche dışarı çıkmıştı, bitişikteki öğrenciyi çağırmak zorunda kaldım. Öğrenci, kocaman bir şişeden Brunelda'ya bir su fışkırttı. Faydası oldu bunun. Ama suyun dayanılmaz bir kokusu vardı. Şimdi bile burnunu kanapeye yaklaştırsan, aynı kokuyu duyarsın. Öğrencinin, buradaki herkes gibi düşmanımız olduğu şüphe götürmüyor. Sen de herkese karşı dikkatli olmalısın. Hiçbiri ile ilişki kurmamalısın.»

«Bak buraya, Robinson.» dedi Karl. «Bu çok ağır bir iş. Çok güzel bir yer için salık vermişsin beni.»

«Sakın canın sıkılmasın.» dedi Robinson ve Karl'ın duyabileceği her çeşit kuşkuyu dağıtmak için kapalı gözlerle başını salladı. «Bu işin başka hiçbir

yerde bulunamıyacak güzel tarafları da var. Brunelda gibi bir bayanın her zaman yanındasın. Kimizaman onunla aynı odada yatacaksın. Senin de düşünebileceğin gibi, bunun birçok tatlı yanı var. Bol bol para alacaksın. Burada para tonla. Ben Delamarche'ın dostu olduğum için hiçbir şey almadım. Yalnız, dışarı çıktığım zamanlar Brunelda bana hep biraz bir şey verir. Ama sana, başka uşaklar gibi para ödenecek elbette. Çünkü senin uşak olmaktan başka bir özelliğin yok. Senin için en önemli şey şu : Ben senin işini çok kolaylaştıracağım. Önceleri elbette bir şey yapmıyacağım. Çünkü biraz dinlenmeliyim. Ama birazcık dinlendim mi, ondan sonra bana güvenebilirsin. Brunelda'nın başlıca hizmetini kendime ayırıyorum, onu ben yapacağım. Yani onun saçını yapmak ve onu giydirmek, eğer bu işleri Delamarche yapmazsa, benim işim. Sen yalnız odayı derleyip toplamak, gerekli şeyleri çıkıp satın almak ve ağır ev işlerini yapmak gibi şeylerle uğraşacaksın.»

«Hayır, Robinson,» dedi Karl, «bütün bunlar benim için çekici değil.»

Robinson, yüzünü Karl'a iyice yaklaştırarak, «Aptallık etme, Rossmann.» dedi. «Böyle güzel bir fırsatı kaçırma. Kısa zamanda başka nerde iş bulacaksın? Seni kim tanır? Biz iki kişi, çok yaşamış, çok şeyler görmüş geçirmiş kimseler olduğumuz halde, haftalarca dolaştık, iş bulamadık. Kolay değil. Hattâ umutsuzluğa düşecek kadar zor.»

Karl, bu sözleri başı ile doğruladı ve Robinson'un böylesine akıllıca konuşmasına şaşıp kaldı. Ancak bu öğütlerin onun için hiçbir değeri yoktu. O burada kalamazdı. Koca şehirde ona da küçücük bir yer bulunabilirdi. Bütün lokantaların geceleri ağzına kadar dolu olduğunu biliyordu. Oralardaki müşterilerin de hizmete ihtiyacı vardı. Kendisinin bu işlerde tecrübesi de vardı. Çabucak ve sessiz sedasız böyle bir yere kapılanabilirdi. Tam karşıdaki binanın alt tarafında böyle bir lokanta vardı. Buradan dışarı

durmadan müzik sesi geliyordu. Lokantanın kapısına yalnızca sarı renkli büyük bir perde asmışlardı. Hava akımı arasıra perdeyi sallıyor, sokağın ortasına doğru havalandırıyordu. Bunun dışında ortalık sessizdi. Balkonların çoğu karanlığa gömülmüştü. Yalnız uzaklarda tek tük ışıklar görülüyordu. Ama bir an için böyle bir ışık göze çarpınca, oradaki insanlar da yerlerinden doğruluyorlardı. Onlar içeri girdiği sırada, birisi lambayı tutuyor, balkonda kalan tek kişi olarak, kısa bir süre sokağa baktıktan sonra ışığı söndürüyordu.

Karl, 'İşte gece başlıyor artık. Burada daha fazla kalırsam, onların arasına katılmış olurum.' diye düşündü. Kapının önündeki perdeyi çıkarmak üzere o yana doğru döndü. Robinson, «Ne istiyorsun?» diyerek, Karl ile perde arasına dikildi.

«Gitmek istiyorum. Bırak beni! Bırak!»

Robinson, «Onları rahatsız edemezsin.» diye bağırdı. «Ne yapmak geldi aklına?» Kollarını Karl'ın boynuna doladı, bütün ağırlığını ona verdi, bacaklarını Karl'ın bacaklarına sardı ve onu hemen yere çökertti. Karl, asansörcü çocuklar arasında iken kavga etmeyi biraz öğrenmişti. Robinson'un çenesinin altına bir yumruk yerleştirdi. Hafif bir yumruktu bu ve çekinilerek atılmıştı. Robinson, hiçbir şeye aldırmadan dizi ile Karl'ın karnına adamakıllı vurdu. Sonra da iki elini çenesine koyarak avazı çıktığı kadar ulumaya başladı. Komşu balkondan bir adam, ellerini çırparak, «Susun!» diye emretti. Karl, Robinson'un tekmesinin verdiği acıyı dindirmek için yerde biraz daha yattı. Yüzünü karanlık olduğu anlaşılan odanın önünde sessizce ve bütün ağırlığıyla asılı duran perdeye doğru çevirdi. Sanki odada hiç kimse yoktu. Belki Brunelda ile Delamarche dışarı çıkmışlardı. O zaman Karl büsbütün serbest demekti. Gerçekten tam bir bekçi köpeği gibi davranan Robinson, artık yerinden kalkamazdı.

Sokağın uzak bir köşesinden trompet ve davul

sesleri dalga dalga gelmeye başladı. Birçok insanın arka arkaya bağrışmaları az sonra toplu bir haykırış haline geldi. Karl başını çevirince, bütün balkonların yeniden canlandığını gördü. Yavaşça yerinden doğruldu. İyice doğrulamıyordu; balkon korkuluğuna yaslanmak zorunda kaldı. Aşağıda, yaya kaldırımında genç erkekler, hızlı adımlarla, kollarını iki yana sallayarak yürüyorlardı. Şapkalarını ellerine almışlar, ellerini yukarı kaldırmışlardı. Yüzleri geriye dönüktü. Yolun ortası henüz boştu. Bazı kimseler, uzun sırıkların ucuna asılı donanma fenerlerini sallıyorlardı. Fenerlerin etrafını sarımsı bir duman kaplamıştı. Trompetçilerle davulcular, uzun sıralar halinde ışığın altına geldiler. Karl, kalabalığın büyüklüğüne şaştı. Tam bu sırada arkasında bazı sesler duydu. Başını çevirdi. Delamarche'ın kalın perdeyi kaldırdığını gördü. Sonra karanlık odadan dışarı Brunelda çıktı. Üstünde kırmızı giysiler vardı. Omuzlarına dantelli bir şal atmıştı. Herhalde yapılmamış ve yalnız üst tarafa toplanmış saçının üzerinde siyah bir başlık vardı. Başlığın uçları sarkık halde duruyordu. Elinde küçük ve açık bir yelpaze tutuyordu. Ama yelpazeyi sallamıyor, göğsüne sımsıkı bastırıyordu.

Karl, Brunelda ile Delamarche'a yer açmak için korkuluk kenarı boyunca yana çekildi. Elbette hiç kimse onu burada kalmağa zorlamazdı. Delamarche böyle bir şey yapmak istese, Karl'ın ricası üzerine Brunelda onu hemen serbest bırakırdı. Zaten Brunelda Karl'ı istemiyordu, gözleri onu korkutmuştu. Brunelda, Karl'ın kapıya doğru yürümesi üzerine durumu farketti: «Nereye böyle, küçük?» dedi. Karl, Delamarche'ın sert bakışları karşısında durdu. Brunelda, Karl'ı kendine doğru çekti: «Aşağıdaki geçit alayını seyretmek istemiyor musun?» diyerek onu korkuluğa doğru itti. Brunelda, «Bu alayın neden düzenlendiğini biliyor musun?» dedi. Karl, Brunelda'nın abanmasından birazcık kurtulmak için elinde olmıyarak kıpırdandı, ama bir şey yapamadı. Üzülerek

sokağa doğru baktı. Üzüntüsünün nedeni sanki bu sokaktı.

Delamarche, kollarını göğsünün üstünde kavuşturmuş, Brunelda'nm arkasında duruyordu. Sonra odaya koştu, Brunelda'ya dürbünü getirdi. Aşağıda bandoculann arkasında alayın ana bölümü göründü. İri bir adamın omuzları üstünde bir bey oturuyordu. Adamın, donuk pırıltılar saçan kel kafasından başka bir yanı görülmüyordu. Başındaki silindir şapkayı sık sık çıkarıp yukarı kaldırıyor ve etraftakileri selâmlıyordu. Adamın etrafında yürüyen kişilerin, tahta levhalar taşıdığı görülüyordu. Balkondan görüldüğü kadarı, levhalar beyaz renkteydi. Bunları taşıyanlar öyle bir duruş biçimi almışlardı ki, adamın dört yanında düzgün bir duvar gibiydiler. Adam da levhaların ortasında yükseliyordu. Herkes yürüyüş halinde olduğu için, levhaların meydana getirdiği duvar durmadan gevşiyor, sonra gene düzeliyordu. Adamın çevresine toplanan kalabalık bütün sokağı genişliğine kaplamıştı. Karanlıkta tahmin edilebildiğine göre, kalabalığın uzunluğu pek fazla değildi. Bu insanlar, adamın taraftarlarıydı; hep birlikte onu alkışlıyorlardı. Bir yandan da, marş söylüyorlarmış gibi hep bir ağızdan çok kısa, ama gene de anlaşılmayan bir isim söylüyorlardı. Galiba bu, adamın ismiydi. Kalabalık arasına ustalıkla dağılmış kimseler, çok kuvvetli otomobil farlarını, caddenin iki yanındaki evlere doğru tutmuş, binaların üzerinde bir aşağı bir yukarı yavaş yavaş hareket ettiriyorlardı. Karl'ın bulunduğu yerde ışık gözleri rahatsız etmiyordu. Ama alt balkonlarda oturan insanların ışık altında kaldıkça ellerini hızla gözlerine götürdükleri görülüyordu.

Delamarche, Brunelda'nın ricası üzerine, alayın neden düzenlendiğini komşu balkonda oturanlardan sordu. Karl, cevap verecekler mi ve nasıl bir cevap verecekler diye biraz meraklanmıştı. Gerçekten Delamarche, üç defa sorduğu halde hiçbir cevap alamadı. İnsanın ödünü koparacak kadar korkuluğun üzerin-

den aşağı sarktı. Brunelda, komşulara duyduğu öfke yüzünden ayaklarını hafifçe yere vurarak tepindi. Karl, Brunelda'nın dizlerinin kendisine değdiğini duydu. Sonunda komşulardan birisi Delamarche'a cevap verdi. Arkasından da, balkondaki bir sürü insan kahkahalarla güldü. Bu yüzden Delamarche onlara bağırdı, kötü sözler söyledi. Öyle bir bağırdı ki, o anda sokağın her yanında gürültüler olmasaydı, etrafta bu lunanlar şaşkınlıkla kulak kabartmak zorunda kalacaklardı. Herhalde bu bağırmanın etkisi olmuştu. Çünkü gülüşmeler ansızın kesildi.

Delamarche, iyice yatıştıktan sonra Brunelda'nın yanına geldi: «Bizim ilçe için yarın bir yargıç seçilecekmiş. Aşağıdakilerin taşıdığı adam adaylardan biriymiş.» dedi. Sonra eliyle Brunelda'nın sırtını okşadı. Sesini yükselterek, «Olmaz bu böyle. Dünyada neler olup bittiğinden artık hiç haberimiz olmuyor.» dedi.

Brunelda, komşuların davranışına değinerek, «Delamarche, eğer zahmetli olmasa, buradan başka yere taşınmayı ne kadar istiyorum bilsen. Ama yazık ki kendime bir türlü güvenemiyorum.» dedi. Ah vah ile içini çekerek, sıkıntılı ve dalgın bir halde Karl'ın gömleğine asıldı. Karl, elinden geldiği kadar farkettirmemeye çalışarak, bu küçük ve tombul eli kendinden uzaklaştırıyordu. Ama bu işi bir türlü başaramıyordu. Çünkü Brunelda onu düşünmüyor, kafasında bambaşka şeylerle uğraşıyordu.

Çok geçmeden Karl da Brunelda'yı unuttu, Caddede geçen olaylar onu iyice sardığı için, Brunelda'nın kolunun omuzlarındaki ağırlığına aldırmaz oldu. Dört bir yandan kulak kesilmiş insanlar yüzlerini caddeye çevirmişti. Bunun üzerine, ellerini kollarını sallıyarak adayın önünde yürüyen ve eğlendiricilikleri dolayısıyle ayrı bir önem taşıdığı anlaşılan kişilerin meydana getirdiği küçük bir grubun işareti ile alay, hiç beklenmedik bir anda lokantanın önünde durdu. Bu önemli kişilerden birisi, elini havaya kal-

dırarak bir işaret daha yaptı. Hem kalabalığa, hem de adaya yönelmiş bir işaretti bu. Herkes sustu; taşıyıcısının omuzları üstünde birkaç defa doğrulmağa çalışan, her defasında da koltuğunun üstüne düşen aday, kısa bir konuşma yaptı. Konuşurken, silindir şapkasını sağa sola sallıyordu. Bu hali, iyice farkediliyordu. Çünkü bütün otomobillerin farları onun üstüne çevrilmişti. Kendisi, parlak bir yıldızın ortasında bulunuyordu sanki.

Caddedeki kalabalığın da bu işe ilgi gösterdiği anlaşıldı. Adayın tarafını tutan kişilerin doldurduğu balkonlarda hep bir ağızdan onun adını çağırmağa başladılar. Balkon korkuluklarından dışarı fırlayan eller makina gibi şakırdıyordu. Ama çoğunluk öteki balkonlardaydı. Bunlardan da karşı bir ses yükseldi. Ancak bu ses, tam bir birlik göstermiyordu. Çünkü bu insanlar çeşitli adayların tarafını tutuyordu. Buna karşılık az sonra, oradaki adayın muhalifleri, toptan ıslık çalmağa başlayınca birlik haline geliverdiler. Gramofon sesleri bile bu ıslığa karıştı. Bazı balkonlar arasında çıkan siyaset kavgaları, gecenin geç vaktinde heyecanı gittikçe artırdı. İnsanların çoğu yatak kıyafetleri içindeydi. Bazıları üstüne yalnız bir pardesü atıvermişti. Kadınlar, siyah renkli kocaman örtülere sarınmıştı. Kendi haline bırakılmış çocuklar, tehlikeli biçimde balkon demirlerine tırmanıyorlardı. Uyumakta oldukları karanlık odalardan gittikçe çok sayıda çocuk dışarı fırlıyordu. Ötede beride, kafası iyice kızan kişiler, ne olduğu anlaşılmayan bazı eşyaları muhaliflerine doğru fırlatıyorlardı. Kimizaman bunlar, hedefe ulaşıyordu. Ama çoğu da caddeye düşüyor, aşağıdaki insanların öfke ile bağrışmasına sebep oluyordu. Caddedeki ileri gelen kişiler, gürültüden fazla rahatsız olunca, trompetlere ve davullara, hareket emri veriliyordu. Davulların patırtılı gürültülü, alabildiğine kulak şişiren ve sonu gelmek bilmeyen sesleri, evlerin çatılarına kadar yükselen insan gürültüleri içinde kaybolu-

yordu. Her zaman da —inanılması güçtür— trompet ve davul sesleri ansızın kesiliveriyordu. Sesler kesilince, böyle bir işte epeyce alıştırma yaptığı anlaşılan sokak kalabalığı, ortalığın bir an için sessizliğe kavuşmasından yararlanarak parti marşını söylemeye başlıyordu. Otomobil farlarının ışığı altında herkesin ağzını sonuna kadar açtığı görülüyordu. Dahasonra, bu arada aklı başına gelen muhalifler biraz önceki gibi balkonlarda ve pencerelerde, on misli daha yüksek sesle bağırıyorlardı. Aşağıdaki partinin kısa zaferinden sonra, hiç değilse sesleri buradan duyulmıyacak kadar onları susturuyorlardı.

Brunelda, dürbünü ile her şeyi görebilmek için Karl'ın arkasında sağa sola dönüyordu: «Hoşuna gidiyor mu, küçük?» diye sordu. Karl başını sallamakla yetindi. Bu arada, Robinson'un Delamarche'a Karl'ın davranışı konusunda heyecanla bir şeyler anlattığını farketti. Ama görünüşe bakılırsa, Delamarche anlatılanlara hiç önem vermiyordu. Kolunu Brunelda'nın beline dolamış, sol kolu ile de Robinson'u kenara itmeye çalışıyordu. Brunelda, «Dürbünle bakmak istemez misin?» diyerek, kendisine söylediğini belirtmek için Karl'ın göğsüne vurdu.

«Yeteri kadar görebiliyorum.» dedi Karl.

«Bir dene hele. Daha iyi görürsün.»

«Gözlerim iyi görür.» dedi Karl. «Hepsini görüyorum.»

Brunelda dürbünü Karl'm gözlerine yaklaştırdı. Karl bunu, bir incelikten çok, rahatsızlık olarak kabul etti. Üstelik de Brunelda, «Sen.» sözünden başka bir şey söylemiyordu. Bu sözü ahenkli, ama korkutucuydu. Şu anda dürbün Karl'ın gözleri önündeydi, ama hiçbir şey de görmüyordu.

Karl, «Bir şey görmüyorum.» diyerek dürbünü gözlerinden uzaklaştırmak istedi. Ama Brunelda dürbünü sımsıkı tutmuştu. Karl da, Brunelda'nın göğsüne yaslanan başını ne geri, ne yana doğru kıpırdatabiliyordu.

Brunelda, dürbünün vidasını çevirerek, «Şimdi görüyorsun ama.» dedi.

«Hayır, gene bir şey görmüyorum.» dedi Karl. İstemediği halde, Robinson'un yükünü gerçekten omuz lamıştı galiba. Artık Brunelda, Karl ile oyalanıp keyifleniyordu.

Brunelda, dürbünün vidasını biraz daha çevirerek, «Peki, ne zaman göreceksin sen?» dedi. Soluğu olduğu gibi Karl'ın yüzünde dolaştı. «Şimdi mi?» diye sordu.

Karl, «Hayır, hayır, hayır!» diye bağırdı. Oysa, çok bulanık olmakla birlikte, şimdi her şeyi seçebiliyordu. Tam bu sırada Brunelda'nm Delamarche'la görülecek bir işi çıktı; dürbünü Karl'ın gözleri önünde daha gevşek tuttu. Karl, Brunelda'ya hiç farkettirmeden dürbünün alt tarafından caddeye baktı.Brunelda isteğinde fazla direnmedi ve dürbünü kendisi kullanmaya başladı.

Aşağıdaki lokantadan bir garson çıktı. Kapının önünde sağa sola koşuşarak, ileri gelen kişilerin siparişlerini yerine getirdi. Yemek salonunun arka taraflarını gözlemek ve mümkün olduğu kadar çok müşteri sağlamak için büyük çaba gösterdiği görülüyordu. Bu hazırlıkların birçok kişiye bedava içki vermek için yapıldığı anlaşıldı. Hazırlıklar sırasında aday konuşmasına ara vermedi. Yalnız, kendisine hizmet eden iriyarı taşıyıcısı, konuşmanın her taraftan duyulabilmesi için iki cümlede bir hafifçe dönüyordu. Aday, otururken çoğuzaman iki büklüm olmuş gibi duruyor, boş kalan eliyle ve öteki elindeki silindir şapka ile türlü hareketler yaparak sözlerinin etkisini alabildiğine güçlendirmeye çalışıyordu. Kimizaman belli bir kurala uygun denebilecek aralıklarla, şöyle bir silkiniyor, kollarını iki yana açıp doğruluyor, yalnız bir gruba değil, herkese hitap ediyordu. En üst katlara kadar bütün evlerin insanlarına karşı konuşuyordu. Ama en alt katlarda bulunan insanların bile onu işitmediği açıkça anlaşılıyordu. Za-

ten işitmek olanağı olsa bile kimse onu dinlemiyecekti. Çünkü her pencere ve balkonda en azından bir tane çığırtkan konuşmacı vardı. Derken, lokantanın birkaç garsonu, üstü pırıl pırıl bardaklarla dolu, bilardo masası büyüklüğünde bir masa getirdiler. İleri gelen kişiler, bardakların dağıtılmasını sağladılar. Herkes lokantanın kapısı önünden sırayla geçerek bardağını aldı. Masanın üstündeki bardaklar aralıksız doldurulduğu halde, kalabalığa gene de yetmiyordu. İki sıra halinde duran ikramcı kişiler, masanın sağından solundan uzanıp kalabalığa durmadan içki yetiştirmek zorunda kaldılar. Bu arada aday da konuşmasını kesti. Bu aralıktan yararlanarak yeniden güç topluyordu. Taşıyıcısı, kalabalığın ve keskin ışıkların çevresinden dolaştırarak onu yavaş yavaş gezdiriyordu. Yanında ancak en yakın birkaç tarafçısı kalmıştı. Adayla konuşuyorlardı.

Brunelda, «Bak sen şu küçüğe, seyre dalıp nerede olduğunu unutmuş.» dedi. Karl'ı birden şaşırttı, iki eliyle yüzünü tutup kendine doğru çevirdi ve gözlerinin içine baktı. Bu bakış çok kısa sürdü. Karl, Brunelda'nın ellerini hızla itti. Kızmıştı; onu bir an bile rahat bırakmıyorlardı. Bir yandan da, sokağa çıkmak, her şeyi yakından görmek isteği benliğini sardı. Brunelda'nın abanmasından kurtulmak için bütün gücünü topladı: «Lütfen bırakın beni, gideyim.» dedi.

Delamarche, gözlerini caddeden ayırmadan, «Yanımızda kalacaksın sen.» dedi ve Karl'ın gitmesine engel olmak için elinin birini uzattı.

Brunelda, «Brrak sen.» diyerek Delamarche'ın elini geri itti. «Gitmiyor zaten.» Karl'ı korkuluğa biraz daha sıkıştırdı. Karl, Brunelda'dan kurtulmak için onunla didişmek zorundaydı. Bunu başarsa da eline ne geçecekti sanki! Sol yanında Delamarche vardı, sağ yanına da Robinson dikilmişti. Her bakımdan tam bir hapisanede bulunuyordu.

Robinson, Brunelda'nın kolu altından elini uza-

tıp Karl'a dokundu; «Sokağa atılmadığına sevinmelisin.» dedi. «Sokağa atılmak ne demek?» dedi. Delamarche. «Kaçak bir hırsızı sokağa atmazlar, polise teslim ederler. Uslu durmazsa, yarın sabah erkenden başına gelecek olan da budur.»

Karl, aşağıdaki eğlenceli seyirden artık zevk almaz oldu. Brunelda yüzünden dimdik doğrulamadığı için, korkuluğun üzerine zoraki eğilmişti. Bir sürü dert içinde dalgın gözlerle aşağıdaki insanları seyrediyordu. Lokanta kapısının önüne yirmi kişilik bir grup geldi, ellerine birer bardak aldılar, geriye döndüler ve bardakları, artık kendinden başkasını görmeyen adayın bulunduğu yere doğru salladılar. Parti selâmı yerine geçen bir iki söz söyledikten sonra bardakları boşalttılar. Sonra bunları, gürültü ile masaya koydular, ama yüksekte bulunanlar bu gürültüyü duymadı. Sabırsızlıktan gürültü eden yeni bir grupa yer açmak için uzaklaştılar. O zamana kadar lokantanın içinde çalan küçük orkestra, ileri gelen kişilerin işareti üzerine sokağa çıktı. Orkestranın nefesli sazları, kalabalığın gölgesi içinde parıldıyordu. Ama orkestranın sesi, kalabalığın gürültüsü içinde kayboluyordu. Artık cadde, hiç değilse lokantanın bulunduğu taraf, iyice insanla dolmuştu. Karl'ın gündüzün otomobille geldiği yukarı taraftan insanlar akın ediyor, köprüden bu yana doğru koşa koşa geliyorlardı. Evlerdeki insanlar bile, bu işe karışmaktan kendilerini alıkoyamamış, onlar da bu sele kapılmışlardı. Balkonlarda ve pencerelerde hemen yalnız kadınlarla çocuklar kalmıştı. Erkekler binaların kapılarından dışarı fırlamışlardı. Müzik ile ikramlar amacına ulaşmıştı. Kalabalık yeteri kadar büyümüştü. İki yanında birer otomobil farının bulunduğu ileri gelen bir kişi orkestraya bir el işareti yaptı, kuvvetli bir ıslık çaldı. Taraflılardan birinin açtığı yoldan, artık yolunu sapıtmaya başlayan aday taşıyıcının hızla yaklaştığı görüldü. Taşıyıcı, lokanta kapısı önüne gelir gelmez aday, kendisini daracık bir daire

gibi çevreleyen otomobil farlarının ışığında yeni bir söyleve başladı. Ama artık her şey, eskisinden çok daha güçleşmişti. Taşıyıcının en küçük bir hareket serbestliği kalmamıştı. Kalabalık her yandan sıkıştırıyordu. Daha önce her çareye başvurarak adayın konuşmasının etkisini arttırmaya çalışmış olan en yakın taraflıları, şimdi onun yakınında bulunmak için zahmet çekiyorlardı. Belki yirmi kişi bütün gücü ile taşıyıcıya sımsıkı yapışmıştı. Ama bu güçlü adam bile, artık kendi iradesine göre adım atamıyordu. Belli dönüşlerle ya da ileri ve geri yaslanarak kalabalık üzerinde etkide bulunmak bile düşünülemezdi artık. Kalabalık rastgele dalgalanıyordu. Herkes biribiri üstüne yığılmıştı. Dimdik duran tek insan yoktu. Yeni dinleyicilerle muhaliflerin sayısının çok yükseldiği anlaşılıyordu.

Taşıyıcı, uzun süre lokanta kapısının yanında durdu. Sonra sokakta bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı. Hiçbir direnme ile de karşılaşmıyordu. Aday durmadan konuşuyordu. Ama artık programını mı açıklıyordu, yoksa imdat mı istiyordu, pek belli değildi. Eğer görünüş insanı yanıltmıyorsa, bir ya da birçok karşı adaylar ortaya çıkmış olabilirdi. Çünkü ötede beride, birden parlayan bir ışığın ortasında, kalabalığın havaya kaldırdığı solgun yüzlü bir adamın, yumruklarını sıkıp, birçok sesin haykırışları ile kutlanan bir söylev verdiği görülüyordu.

Karl, şaşkınlıktan soluğu kesilmiş gibi muhafızlarına dönerek «Ne oluyor orada acaba?» diye sordu.

Brunelda, Delamarche'a dönerek, «Küçük nasıl da heyecanlandı!» dedi ve Karl'ın çenesini tutarak başını kendine doğru çekti. Karl bundan hoşlanmadı; caddede geçen olaylar yüzünden adamakıllı dikkatsiz duruma geldiği için iyice silkindi ve bu yüzden Brunelda onu bırakmakla kalmayıp geriye doğru çekildi, Karl'ı tüm olarak serbest bıraktı. Sonra da, «Artık seyrettiğin yeter.» dedi. Karl'ın davranışına öfkelenmişti. «İçeri gir, yatakları ser, yatmadan

önce ne hazırlık yapılacaksa hepsini bitir.» Eliyle de oda kapısını işaret etti. Bu, Karl'ın birkaç saatten beri gitmek istediği yöndü. Hiçbir itirazda bulunmadı. O sırada sokakta kırılan camların şangırtıları duyuldu. Karl kendini tutamadı, aşağıya bir defa daha göz atabilmek için balkon korkuluğuna doğru seğirtti. Muhaliflerin galiba sert bir saldırısı başarıya ulaşmıştı. Taraftarların otomobil farları hiç olmazsa kuvvetli bir ışıkla kalabalığın önünde büyük gösteriler yapılmasını ve böylece her şeyin belli sınırlar içinde kalmasını sağlamıştı, ama muhalifler onları şimdi toptan tuzla buz etmişti. Aday ile taşıyıcısı, herkesi ürkütecek kadar zayıf bir ışık içinde kalmıştı. Işıkların ansızın zayıflaması, ortalığa zifiri karanlığın çökmesine benzer bir etki yapmıştı. Şu anda adayın nerede olduğunu söylemek bile kolay değildi. Köprüden bu yana doğru yaklaşan bir kalabalığın ansızın hep bir ağızdan şarkı söylemeye başlaması, karanlığın aldatıcı etkisini daha da arttırdı.

«Ben sana ne yapacağını söylemedim mi?» dedi Brunelda. «Haydi koş. Yoruldum artık.» Kollarını iki yana açtı, göğüsleri her zamankinden daha şişkin göründü. Delamarche, kolunu Brunelda'nın belinden ayırmamıştı; onu balkonun bir köşesine çekti. Robinson, onların gittiği yerde yiyeceğinden kalan artıkları toplamak üzere peşlerinden yürüdü.

Karl, eline geçen bu güzel fırsattan yararlanmalıydı. Şimdi aşağıyı seyretmenin zamanı değildi. Dışarı çıkınca caddede geçen olayları istediği kadar seyredebilirdi. Burada gördüklerinden daha çoğunu görebilirdi. Kırmızı bir ışığın aydınlattığı odayı iki sıçrayışta geçti. Ama kapı kilitliydi, anahtarı da almışlardı. Ne yapıp yapıp anahtarı bulmalıydı. Ancak, bu kargaşalık içinde anahtarı kim bulabilirdi ki! Üstelik, Karl'ın eline geçen zaman da çok kısa ve çok değerliydi. Nerdeyse artık merdivenlerde olmalıydı. Merdivenlerden koşa koşa inmeliydi şu anda. Oysa, hâlâ daha anahtar aramakla uğraşıyordu. Eli-

nin girebildiği bütün çekmeceleri aradı. Bir sürü bulaşığın, peçetenin ve yeni başlanmış bir örgünün bulunduğu masanın üstünü karıştırdı. Üzerinde eski bir elbisenin lime lime olmuş bir yığın gibi durduğu bir koltuğa yöneldi. Anahtar bu eskilerin arasındaydı belki. Ama onu burada kimse bulamazdı. Sonunda pis pis kokan kanapeye doğru atıldı. Onun bütün köşelerini ve kırışıklıklarını aradı. Sonra aramayı bıraktı, odanın ortasında durdu. Anahtarı mutlaka Brunelda kemerine takmıştır diye düşündü. Çünkü onun kemerinde türlü şeyler vardı. Öyleyse aramak boşunaydı.

Karl, hiçbir şeye bakmadan rastgele iki bıçak aldı. İki ayrı tutamak noktası elde etmek için bunların birini üstten, birini alttan, kapı kanadının arasına soktu. Bıçakları çekerken ikisinin de uçları kırıldı. Oysa şimdi daha iyi sokabileceği küt yerlerin sımsıkı durmasını istemişti. Bütün gücünü topladı, kollarını iyice gerdi, bacaklarını iki yana açtı, yere mıhlanmış gibi yapıştı. Bir taraftan inleyip, bir taraftan da kapıyı gözlerken bıçakları çekmeye başladı. Bu direnmeye uzun süre dayanamıyacaktı. Aklından bunu geçirdiği sırada, kilidin gevşemeye başladığını anladı ve sevindi. İş yavaş yavaş oluyordu, ama yolunda da gidiyordu. Birden sökülüp fırlamıyacaktı ya bu kilit! Zaten öyle olsa, balkondakiler işin farkına varırlardı. Çok yavaş sökülmeliydi kilit. Karl, gözlerini kilide gittikçe yaklaştırırken, özellikle bu noktaya önem veriyordu.

Ansızın Delamarche'ın sesini işitti: «Bakın siz şuna!.» Üçü birlikte odaya girmişlerdi. Sonra da balkon kapısının perdesini indirmişlerdi. Karl, onların ayak seslerini duymamış olmalıydı. Bıçakların görünümü karşısında ellerini aşağıya doğru salıverdi. Bir açıklama yapmak ya da af dilemek için tek bir söz söylemeye vakit bulamadı. Delamarche, bir anlık fırsat vermiyecek kadar çabucak öfkeye kapılarak Karl'ın üstüne atıldı. İleri doğru fırlarken hırkasının ipi ha-

vada kocaman bir şekil çizdi. Karl, son anda Delamarche'ın saldırısından kaçabildi. Şu anda bıçağı kapıdan çıkarıp, kendini savunmak için kullanabilirdi. Ama bunu yapmadı. Eğilip büküldü, yukarı sıçradı ve Delamarche'ın hırkasının yakasından tuttu, yukarı doğru çevirdi, sonra iyice yukarı çekti. Ne de olsa Delamarche'ın hırkası kendisine göre çok boldu. Sonunda Delamarche'ın kafasından yakalamayı başardı. Delamarche bu işe şaşıp kalmıştı. Önce, ne yaptığını görmeden durmadan elini sallıyordu. Ancak birkaç saniye sonra, o da pek o kadar etkili olmıyarak, yumruklarını Karl'ın sırtına vurmaya başladı. Karl, yüzünü korumak için Delamarche'ın göğsüne yaslanmıştı. Duyduğu acıdan kıvrandığı, yumruklar da gittikçe sertleştiği halde, hâlâ dayanabiliyordu. Dayanmasın da ne yapsındı! Nasıl olsa zafere ulaşacağını biliyordu. Elleri Delamarche'ın başında, başparmağı gözünün tam üstünde, Delamarche'ı önüne katıp mobilyaların en sıkışık ve karmaşık olduğu yere sürükledi. Ayaklarının ucuyla da hırkanın ipini Delamarche'ın ayaklarına sarmaya ve böylece onu dize getirmeye çalışıyordu.

Karl bütün gücünü toplayıp Delamarche'ın hakkından gelmek zorundaydı. Üstelik de Delamarche'ın direncinin gittikçe arttığını farkediyordu. Düşmanın vücudu, gittikçe büyüyen bir inatla kendisine karşı duruyordu. Bu yüzden Karl, Delamarche'la yalnız olmadığını unutup gitmişti. Ama bunu çabucak hatırladı. Çünkü ansızın bacaklarının dermanı kesildi: Karl'ın arka tarafında kendini yere atan Robinson, bağırıp çağırarak bacaklarını sıktı ve birbirine bitiştirdi. Karl, inliyerek Delamarche'ı bıraktı. Delamarche, sendeliyerek bir adım geriledi. Brunelda, bacaklarını iyice açıp dizlerini kırmış, bütün heybeti ile odanın ortasında duruyor, parıldayan gözleri ile olup bitenleri izliyordu. Kavgaya sanki kendisi de katılıyormuş gibi derin derin soluyor, gözlerini oradan oraya dolaştırıyor ve yumruklarını yavaşça ileri doğru uzatı-

yordu. Delamarche yakasını aşağı indirdi. Artık gözlerinin önü iyice açılmıştı. Bundan sonra kavga yoktu elbette. Artık sıra ceza vermeye gelmişti. Karl'ın gömleğinin ön tarafından tuttu, bacakları yerden kesilinceye kadar onu yukarı kaldırdı ve silkeledi. Kızgınlığından artık onu görmüyordu bile. Karl'ı birkaç adım ötede bulunan dolaba doğru hızla itti. İlk anda Karl, dolaba çarpmış olmaktan dolayı sırtında ve başında beliren keskin acıların, Delamarche'ın yumruklarından geldiğini sandı. Kararan gözlerinin önündeki karanlıkta Delamarche'ın yüksek sesle bağırdığını duydu: «Edepsiz seni!» Dolabın önüne yığılıp kaldı. Biraz sonra kendine gelmeye başladı. Bu defa kulaklarında şöyle bir ses çınladı: «Göreceksin sen!»

Karl, iyice kendine geldiği zaman çevresi kapkaranlıktı. Artık gecenin geç vakti olmalıydı. Balkon kapısındaki perdenin altından ay ışığının hafif pırıltıları odaya sızıyordu. İçeride uyuyan üç insanın hafif hafif soluduğu duyuluyordu. En uzakta olduğu halde en çok soluyan Brunelda idi; konuşurken de ara sıra yaptığı gibi, soluğu fısıltı çıkarıyordu. Uyuyan kişilerin hangi yana dönük olduklarını saptamak mümkün değildi. Soluklarının gürültüsü bütün odayı dolduruyordu. Karl, çevresini biraz inceledikten sonra kendini düşünmeye başladı. Her yanının ağrılar içinde olduğunu anlayınca çok korktu. Kanlı bir yarası olabileceğini hiç düşünmemişti. Oysa başında bir ağırlık vardı. Yüzünün her yanı, boynu, gömleğinin altında kalan göğsü, kandan ıslak hale gelmişti sanki. Durumunu iyice anlaması için ışığa yaklaşması gerekiyordu. Belki de onu dayaktan sakat bırakmışlardı. Böyle bir şey varsa, Delamarche onu kolayca serbest bırakırdı. Ama böyle bir durumda ne iş yapabilirdi ki? O zaman bütün umutlar suya düşmüş demekti. Aşağıda kapının önünde gördüğü kırık burunlu oğlan aklına geldi. Bir an için ellerini yüzüne dayadı.

Elinde olmıyarak kapıya doğru döndü. Ellerini

ve ayakları ile bulunduğu yeri yokladı. Çok geçmeden parmaklarının ucu bir çizme ile bir bacağa değdi. Robinson'du bu. Ayağında çizme ile başka kim yatardı? Karl'ın kaçmaması için kapının önüne boydan boya yatmasını ona emretmişlerdi. Peki, ama Karl'ın durumunu görmemişler miydi? Şimdilik kaçmaya hiç niyeti yoktu. Yalnız ışık istiyordu. Kapıdan dışarı çıkamıyacağına göre balkona çıkmalıydı.

Yemek masasının akşamki yerinde olmadığı, bambaşka bir yere götürüldüğü anlaşılıyordu. Karl'ın şüphesiz büyük bir dikkatle yaklaştığı kanape bomboştu. Karl buna çok şaştı. Odanın ortasında, üst üste yığılmış sımsıkı bastırılmış elbiselere, örtülere, perdelere, minder ve halılara rastladı. Önce bunu, akşam üstü koltuk üzerinde bulduğu, yerde denk edilmiş küçük bir şey sandı. Biraz daha ileri sürününce, bir araba yükü kadar eşyanın ortada bulunduğunu hayretle farketti. Herhalde bunları saklı durdukları sandıktan o gece için çıkarmışlardı. Sürünerek yığının çevresini dolaştı ve bunların bir çeşit yatak haline getirildiğini hemen anladı. Büyük bir dikkatle biraz daha yokladı. Yığının üstünde Delamarche ile Brunelda yatıyordu.

Artık Karl, herkesin nerede yattığını öğrenmişti. Hızla sürünerek balkona çıktı. Perdenin dış tarafında, bambaşka bir dünyada bulunuyordu şimdi. Çabucak yukarı doğruldu. Gecenin, temiz havasını soluyarak, ayın parlak ışıkları altında balkonu birkaç defa boydan boya dolaştı. Caddeye baktı, her taraf iyice sessizleşmişti. Lokantadan hâlâ daha müzik sesi geliyordu. Ama ses boğuklaşmıştı. Kapının önünde duran bir adam yaya kaldırımına yürüdü. Akşam vakti, büyük bir kalabalığın korkunç gürültüsü içinde bir seçim adayının sesinin, binlerce kişinin sesine karıştığı sokakta, kaldırımları süpüren süpürgelerin hışırtıları açık seçik duyuluyordu.

Komşu balkondaki bir masanın arka tarafı Karl'ın dikkatini çekti. Birisi orada oturmuş çalı-

şıyordu. Çenesinde ufak bir sakal bırakmış genç birisiydi bu. Bir yandan dudaklarını hızlı hızlı oynatarak okuyor, bir yandan da sakalını kıvırıyordu. Yüzü Karl'a dönüktü. Önündeki masanın üstü kitap doluydu. Elektrik lambasını duvardan almış, iki büyük kitabın arasına yerleştirmişti. Lambanın keskin ışığı masayı iyice aydınlatıyordu.

Karl, genç adamın kendisine baktığını farkedince, «İyi akşamlar.» dedi.

Ama bir yanlışlık olmalıydı. Genç adamın Karl'ı henüz görmediği anlaşılıyordu. Işığın gözlerini kamaştırmaması, böyle ansızın kendisine selam verenin kim olduğunu öğrenebilmesi için elini gözlerine siper etti. Gene de bir şey göremeyince, lambayı yukarı kaldırarak, komşu balkonu biraz aydınlatmak istedi.

Sonra da, «İyi akşamlar.» dedi. Bir an için Karl'a sert sert baktı. «Başka bir isteğin var mı?» diye sordu.

Karl, «Sizi rahatsız ediyor muyum?» dedi.

Genç adam, «Elbette, elbette!» diyerek lambayı yerine koydu.

Bu sözlerinde, hiç kimse ile ilişki kurmak istemediği açıkça anlaşılıyordu. Buna rağmen Karl, adama en yakın durduğu balkon köşesinden ayrılmadı. Adam kitabını okurken, sayfaları çevirirken, kimizaman başka bir kitabı yıldırım hızıyle alıp her hangi bir şeye bakarken, çoğu zaman da bir deftere notlar alırken, bu arada durmadan hayret ettiğini anlatan bir tavırla başını deftere eğerken, Karl sessizce onu seyretti.

Bu adam öğrenci miydi acaba? Görünüşüne bakılırsa, ders çalışıyordu. Çok önceleri Karl da evde, ana ve babasının masasına oturup tıpkı böyle çalışır, okul ödevlerini yapardı. Bu sırada babası da gazete okur ya da bir kuruluşun defter kayıtlarını tutar ve mektuplarını yazardı. Annesi de dikiş dikèr, ipliği kumaştan yukarı doğru çekerdi. Karl, babasını

rahatsız etmemek için yalnız defterini ve yazı takımını masanın üstüne koyar, gerekli kitapları sağında solunda sandalyelerin üstüne yerleştirirdi. O zaman ortalık ne kadar sessizleşirdi! Yabancı kişiler onların çalıştığı odaya çok seyrek gelirdi. Karl, daha küçük bir çocukken, akşama doğru annesinin evin kapısını anahtarla kilitlediğini zevkle seyrederdi. Şimdi Karl'ın, yabancıların kapısını bıçakla kırmaya çalışacak kadar işi ilerlettiğinden annesinin haberi yoktu.

Karl'ın bütün o okuduklarının amacı neydi sanki! Şimdi onların hepsini unutmuştu. Burada öğrenime devam etmek söz konusu olsa, çok zorluk çekerdi. Bir defasında hastalanıp bir ay yattığını hatırlıyordu. Kesintiye uğrayan derslerini sonradan yetiştirmek için ne kadar çok zahmet çekmişti. Oysa şimdi, İngilizce ticarî haberleşme öğretimi kitabından başka, çoktandır hiçbir kitap okumamıştı.

Karl, ansızın birinin kendisine seslendiğini duydu: «Hey, delikanlı, başka bir yerde dikilip dursanız olmaz mı? Gözlerinizi bu tarafa diktiğiniz için korkunç derecede rahatsız oluyorum. Gecenin saat ikisinde balkonda rahatsız edilmeden çalışmayı istemek, bir insanın hakkıdır her halde. Benden bir şey mi istiyorsunuz?»

Karl, «Çalışıyor musunuz?» diye sordu.

Adam, «Evet, evet.» diyerek, yitirdiği kısa zamandan yararlanıp kitaplarını yeniden düzeltti.

«Öyleyse sizi rahatsız etmiyeyim.» dedi Karl. «Zaten içeri dönüyorum artık. İyi geceler.»

Adam hiçbir karşılık vermedi. Ansızın verdiği bir kararla, rahatsız edilmekten kurtulmuş olarak tekrar çalışmaya başladı. Alnını sağ eline bütün ağırlığı ile dayadı.

Karl, perdenin önüne gelince, niçin dışarı çıktığını hatırladı. Durumunun ne olduğunu hâlâ bilmiyordu. Başının üzerindeki ağırlık neden ileri geliyordu? Elini başına koyunca şaşakaldı. Odanın karanlı-

ğında boş yere korkmuştu. Başında kanlı bir yara yoktu. Islaklığını henüz yitirmemiş turbana benzeyen bir sargı vardı. Brunelda'nın eski çamaşırlarından koparılmış bir bez parçasıydı bu. Orasında burasında kalmış danteller bunu gösteriyordu. Bunu, kimse farketmeden Karl'ın başına Robinson sarmış olmalıydı. Yalnız bezin sularını sıkmayı unuttuğu için, Karl kendini yitirdiği sırada sular yüzünden aşağı damlamış, gömleğinin altına sızmıştı. Karl'ı korkutan işte bu olmuştu.

Adam birden gözlerini Karl'a çevirdi: Daha hâlâ orada mısınız?» diye sordu.

«Şimdi gerçekten gidiyorum.» dedi Karl. «Burada bir şeye bakmak istedim. İçerisi çok karanlık da..»

Adam, «Siz kimsiniz?» diye sorduktan sonra, kalemini önünde açık duran kitabın üstüne koydu ve korkuluğa yaklaştı. «Adınız ne? Bu insanların yanına nasıl geldiniz? Çoktandır burada mısınız? Görmek istediğiniz şey ne? Oradaki elektriği yakarsanız, kolayca görebilirsiniz.»

Karl, adamın dediği gibi yaptı. Ama ona karşılık vermeden önce içerden hiçbir şey farkedilmesin diye kapının önündeki perdeyi iyice düzeltti. Fısıldar gibi konuşarak «Affedersiniz,» dedi, «çok alçak sesle konuşmak zorundayım. İçerdekiler sesimi duyarlarsa, gene patırtı kopar.»

«Gene mi?» diye sordu adam.

«Evet,» dedi Karl, «Bu akşam onlarla aramda büyük bir kavga çıktı. Şurada kötü bir yara olacak.» Başının arka tarafını eliyle yokladı. Adam, «Neden çıktı bu kavga?» diye sordu. Sorusuna hemen cevap alamadığı için şunları da ekledi: «Bu beylere karşı içinizde ne varsa, bana çekinmeden anlatabilirsiniz. Bunların üçünden de, özellikle sizin bayandan iğreniyorum. Sizi henüz bana karşı kışkırtmamış olmalarına da şaşıyorum. Adım Josef Mendel. Öğrenciyim.»

«Doğru,» dedi Karl, «sizden söz ettiler bana, ama

kötü şeyler söylemediler. Galiba bir defa bayan Brunelda'yı tedavi etmişsiniz, öyle mi?»

«Öyle,» dedi öğrenci gülerek. «Kanapeden hâlâ kokusu geliyor mu?»

«Evet, geliyor.»

«İşte buna sevindim.» dedi öğrenci ve eliyle saçını sıvazladı. «Peki, neden sizi yara bere içinde bırakıyorlar?»

Karl, öğrenciye olayı nasıl anlatacağını düşünürken, «Kavga ettik işte.» dedi. Sonra sözünü değiştirerek, «Sizi rahatsız etmiyor muyum?» diye sordu. Öğrenci, «Birincisi,» dedi, «beni zaten rahatsız ettiniz.» Yazık ki, çok sinirliyim, kendimi toparlamak için uzun zamana ihtiyacım var. Siz balkonda gezintilerinize başladığınızdan bu yana çalışmamı bir türlü ilerletemedim. İkincisi, her zaman saat üçte çalışmaya aralık veririm. Onun için istediğiniz gibi anlatın bakalım. İlgi de duyuyorum.»

«Durum çok basit. Delamarche, yanında uşak olarak çalışmamı istiyor. Ama ben istemiyorum. Hemen bu gece çekip gitmek istiyordum. Beni bırakmak istemedi. Kapıyı kilitledi. Ben de kapıyı açmak istedim. Sonra da döğüştük. Hâlâ daha burada olduğuma çok üzülüyorum.»

«Gidecek başka bir yeriniz var mı?»

«Hayır, ama bu benim için önemli değil. Buradan uzaklaşayım yeter.»

«Siz beni dinleseniz e,» dedi öğrenci. «Bu sizin için önemli değil ha?» Bir an ikisi de sustu. Öğrenci, «Peki, bunların yanında neden kalmak istemiyorsunuz?» diye sordu.

«Delamarche kötü bir insandır. Onu eskiden beri tanırım. Vaktiyle bütün bir gün onunla birlikte yol yürümüştüm. Ama ondan ayrıldıktan sonra da çok sevindim. Şimdi de ona uşaklık mı yapacağım?»

Öğrenci, «Bütün uşaklar efendilerini seçerken böyle sizin gibi titiz davranırlarsa!..» dedi gülümsiyerek. «Bana bakın siz, gündüzleri tezgâhtarlık yapı-

yorum. Tezgâhtarlığın da en kötüsünü. Montly'nin mağazasında ayak işleri görüyorum. Bu Montly denen adam alçağın biridir. Haydi bundan vazgeçtik. Asıl kızdığım şey, adamın bana çok az para vermesi. Durumum size bir örnek olsun.»

«Nasıl,» dedi Karl, «gündüzün tezgâhtarlık yapıp geceleri de öğrenime devam ediyorsunuz, öyle mi?»

«Elbette. Başka türlü olmuyor. Elden gelen her şeyi denedim. Ama en iyi yaşayış biçimi gene de bu. Birkaç yıl önce yalnızca öğrenciydim, gece gündüz bu yolda çalışıyordum. Ama biliyor musunuz, o zaman nerdeyse açlıktan ölecektim. Eski ve pis bir delikte yatıyordum. Üstümdeki elbise ile ders veren öğreticilerin karşısına çıkmaya cesaret edemiyordum. Ama artık geçti bunlar.»

Karl, «Peki, ne zaman uyuyorsunuz?» diyerek hayretle ona baktı.

«Uyumak ha!» dedi öğrenci. «Öğrenimi bitirdikten sonra uyuyacağım ben. Şimdilik kahve içerek geceyi geçiriyorum.» Geriye döndü. Çalışma masasının altından kocaman bir şişe çıkardı. Siyah kahveyi şişeden küçük bir fincana boşalttı, sonra fincanı ağzına dayadı. Kahvenin tadını elinden geldiği kadar duymamak için ilâç gibi çabucak içmişti.

«Güzel bir şey şu kara kahve.» dedi öğrenci «Yazık ki, çok uzaktasınız, size bundan biraz uzatamıyacağım.»

«Kara kahveden hoşlanmam ben.» dedi Karl.

Öğrenci, «Ben de hoşlanmam.» diyerek güldü. «Ama bu da olmasa, hiçbir şey yapamıyacağım. Kara kahve olmasa, Montly beni bir dakika bile tutmaz. Durmadan Montly'den söz ediyorum, ama onun benim varlığımdan haberi yok şüphesiz. Her zaman bunun kadar büyük bir şişeyi tezgâhın altında hazır bulundurmasam, iş başında ne yapacağımı bir türlü kestiremiyorum. Şimdiye kadar kahve içmekten vazgeçmeyi hiçbir zaman göze alamadım. Ama inanın bana, Kahve içmesem tezgâhın arkasına yatar uyu-

rum. İnsan anlıyor bunu ne yazık. Mağazada adımı 'kara kahve' takmışlar. Ne kadar aptalca bir şaka! Şüphesiz, hayatta ilerlemem bakımından bunun bana mutlaka zararı olmuştur.»

«Öğrenimi ne zaman bitireceksiniz?»

«Bu iş yavaş yürüyor.» dedi öğrenci. Başını önüne eğmişti. Korkuluktan uzaklaştı, tekrar masanın başına oturdu. Dirseğini açık duran kitabın üstüne dayadı. Elleri ile saçını sıvazlarken, «Daha bir iki yıl sürebilir.» dedi.

«Ben de okumak istiyordum.» dedi Karl. Bu durumu ona, artık sesini çıkarmayan öğrencinin kendisine karşı gösterdiği güvenden daha çoğuna kavuşma hakkını veriyordu sanki.

«Öyle mi?» dedi öğrenci. Gene kitabına mı bakıyordu, yoksa dalgın halde gözünü oraya mı dikmişti, pek belli değildi. «Öğrenimini yarıda bıraktığınıza sevineceksiniz. Bana gelince, yıllardır yalnızca bir zorunluk olarak öğrenim yapıyorum. Bundan pek az zevk alıyorum. Gelecek konusundaki umutlarım ise daha da zayıf. Hangi umutlarım olsun ki! Amerika sahte bilim adamları ile dolu.»

Karl, «Ben mühendis olmak istiyordum.» dedi hemen. Öğrenci ise, artık ona nerdeyse hiç aldırmaz olmuştu.

«Şimdi de bu insanların yanında uşak olacaksın demek.» dedi öğrenci ve bir an gözlerini ona dikti. «Elbette acı gelir bu size.»

Öğrencinin böyle bir sonuca varması, bir yanlış anlamaya dayanıyordu. Ama belki de Karl, öğrenciden yararlanabilirdi. Bu nedenle sordu: «Sizin mağazada ben de bir iş bulamaz mıyım acaba? »

Bu soru üzerine öğrenci kitabını iyice bıraktı. Bir iş bulma konusunda Karl'a yardımcı olabileceği hiç aklına gelmemişti. «Bir deneyin.» dedi. «Ama denemeseniz daha iyi olur. Montly'de bir iş bulmak, hayatım boyunca ulaştığım en büyük başarı sayılır. Eğer öğrenimle işim arasında bir seçme yapmam ge-

rekirse, hiç şüphe yok işimi seçerim. Benim bütün çabam, böyle bir seçme yapmak zorunluluğunun ortaya çıkmamasını sağlamaya yönelmiş bulunuyor.»

«Orada iş bulmak bu kadar zor demek.»

«Ne sandınızdı ya? Burada bölge yargıcı olmak, Montly'de kapıcı olmaktan daha kolay.»

Karl sustu. Bu öğrenci, ondan çok daha tecrübeliydi. Delamarche, henüz Karl'ın bilmediği nedenlerden dolayı onu sevmiyordu. Bu öğrencinin Karl için kötü şeyler düşünmediği kesindi. Buna rağmen Delamarche'tan ayrılması için Karl'ı teşvik edici sözler söylemedi. Ayrıca, Karl'a polisten gelen tehlikeyi de henüz bilmiyordu. Karl'ı bu tehlikeden biraz da olsa Delamarche korumuştu.

«Bu akşam aşağıda yapılan gösterileri gördünüz değil mi? İnsan durumu bilmezse, Lobter adlı bu adayın bu işte biraz şansı olabileceğini ya da hiç değilse kazanmasının akla gelebileceğini düşünür, değil mi?»

«Politikadan hiç anlamam.» dedi Karl.

«Büyük bir eksiklik. Şimdi bunu bir kenara bırakalım, ama sizin de gözünüz kulağınız var. Adamın da elbette dostu var, düşmanı var. Bu nokta gözünüzden kaçmamıştır. Ancak şimdi bir düşünün! Bence, adamın seçilme konusunda en küçük şansı bile yok. Bir rastlantı dolayısıyle onunla ilgili her şeyi biliyorum. Onu tanıyan biri bizim yanımızda oturuyor. Kendisi hiç de beceriksiz bir adam değil. Politik görüşleri, politik geçmişi bakımından tam buraya göre bir yargıç. Ama adamın seçileceğini hiç kimse kabul etmiyor. Öyle bir tepe taklak düşecek ki, gören de düşme görsün. Seçim kampanyasında elindeki birkaç doları çarçur olacak. Görüp göreceği bu.»

Karl ile öğrenci, bir süre sessizce biribirlerine baktılar. Öğrenci, gülümsiyerek başını salladı, eliyle yorgun gözlerini oğuşturdu.

Sonra da, «Artık gidip yatmıyacak mısınız?» diye sordu. «Ben gene oturup çalışmak zorundayım. Bak

sanız a yapılacak daha ne kadar çok işim var.» Kendisini bekleyen iş konusunda Karl'a bir fikir vermek için önündeki kitabın sayfalarının yarısını çevirdi.

Karl, «Öyleyse size iyi geceler.» diyerek başıyla onu selâmladı.

Öğrenci masasının başına oturmuştu. Karl'a seslendi: «Bir gün de bize uğrayın. Arzu ederseniz elbette... Burada her zaman büyükçe bir topluluk bulacaksınız. Akşamları saat dokuzla on arasında vaktimi size ayırabilirim.»

Karl, «Demek ki, Delamarche'm yanında kalmamı uygun görüyorsunuz?» dedi.

Öğrenci, «Elbette,» diyerek başını kitaplarının arasına gömdü. Sanki bu sözü söyleyen o değildi. Onunkinden daha uzakta ve daha derinlerde bir sesin yankısı kulaklarında hâlâ çınlıyor gibiydi. Karl'a öyle geldi. Balkon kapısına doğru yavaş yavaş yürüdü. Öğrenciye dönüp bir defa daha baktı. Koyu bir karanlığın ortasında ve kendi ışığının başında hiç kıpırdamadan oturuyordu. Karl, yavaşça içeri girdi. Uyuyan üç insanın aynı tempo ile çıkan soluk sesleri onu karşıladı. Duvar boyunca kanapeyi aradı; bulunca da üstüne rahatça uzandı. Sanki burası onun her zamanki yatağıydı. Delamarche'ı ve buranın koşullarını iyi tanıyan, üstelik de okumuş bir kişi olan öğrenci, burada kalmasını öğütlediğine göre, şimdilik hiçbir kuşkusu yoktu. Onun, öğrenci gibi yüksek amaçları da yoktu. Evde kalmış olsaydı, öğrenimini sonuna kadar götürmeyi başarabilir miydi ki? Kim bilir? Evde yapılacağı kesin olmayan bir şeyi, bu yabancı ülkede yapmasını ondan kimse isteyemezdi. Ama birşeyler yapabileceği, çabalarının değer bulabileceği bir iş elde etme umudu, şimdilik Delamarche'ın yanındaki uşaklık görevini kabul eder ve bunun sağladığı güvenlik içinde uygun bir fırsat beklerse, daha kuvvetli demekti. Bu cadde üzerinde de orta ve küçük çapta birçok büroların bulunduğu anlaşılıyordu. İhtiyaç olduğu zaman belki bunlar personel seçi-

minde gerektiğinden çok titiz olmazlardı. Karl, bir mağazada hizmetli olmayı çok istiyordu. Ama salt büro işine alınması olanağı da büsbütün yok sayılamazdı. Böyle bir büro memuru oldu mu, yazı masasına oturur, hiçbir kuşkusu olmadan ara sıra açık duran pencereden dışarı bakardı. Bu sabah erkenden, evlerin avluları arasından geçerken gördüğü memur tam da böyle yapıyordu. Gözlerini kapattığı zaman, yaşının henüz küçük olduğunu, Delamarche'ın onu bir gün nasıl olsa serbest bırakacağını düşününce iyice yatıştı. Bu evin işleri, sonsuzluğadek gidecek değildi ya... Karl, bir büroda öyle bir iş bulursa, artık büro işlerinden başka hiçbir şeyle uğraşmıyacak, öğrenci gibi gücünü bölmiyecekti. Gerekirse, gecelerini de büro işine verecekti. Zaten ticarî eğitim yönünden iyi yetişmediği için başlangıçta bunu nasıl olsa kendisinden isteyeceklerdi. Yalnız, hizmet edeceği mağazanın çıkarını düşünecekti. Her işi, öteki büro memurlarının küçük görüp geri çevirdiği işleri bile yüklenecekti. · Gelecekteki patronu kanapenin önünde durmuş da, bunları onun yüzünden okuyormuş gibi, kafasında hep iyi niyetler beliriyordu.

Bu düşünceler içinde uykuya daldı. Son olarak, yarı uyur yarı uyanık bir halde iken, sıkıntılı bir rüyanın ağırlığı ile yatağın içinde yuvarlanan Brunelda'nın şiddetli iniltisi onu rahatsız etti.

OKLAHOMA AÇIK HAVA TİYATROSU

Karl, caddenin köşesinde bir levha gördü. Üstünde şöyle bir yazı vardı:

«Bugün sabah saat altıdan başlayarak gece yarısına kadar Clayton yarış alanında Oklahoma Tiyatrosu için personel alınıyor. Büyük Oklahoma Tiyatrosu sizleri çağırıyor. Yalnız bugün için, yalnız bir defa çağırıyor. Bugün fırsatı kaçıran, bir daha ele geçiremez. Geleceğini düşünen bize gelsin. Herkesi kabul ediyoruz. Sanatçı olmak isteyen bize başvursun. Bizim tiyatromuzun herkese, bulunduğu yerde ihtiyacı var. Bize gelmeye karar vereni daha şimdiden kutlarız. Gece yarısına kadar kabul edilebilmek için acele ediniz. Saat on ikide bütün kapılar kapanacak, bir daha açılmayacaktır. Bize inanmayana lânet olsun. Clayton'a koşunuz!»

Levhanın önünde birçok insan durmuştu, ama yazılanlara pek fazla ilgi gösterilmediği anlaşılıyordu. O kadar çok levha vardı ki, artık hiç kimse levhalara inanmıyordu. Hele bu levha, genellikle bu türlü şeylerde görüldüğünden daha az inandırıcıydı. Özellikle bunda büyük bir eksik vardı; ödenecek para konusunda tek söz edilmiyordu. Söz edilmeye değer ufak bir para verecek olsalardı bile, levhada bunun yer alacağına şüphe yoktu. İşin en çekici noktası unutulmamalıydı. Herkes sanatçı olmak istemez-

di, ama herkes işine karşılık bir para almak isterdi herhalde.

Bununla birlikte Karl için ilgi çekici olan çok önemli bir nokta vardı levhada. «Herkesi kabul ediyoruz.» deniyordu. Herkesi, yani Karl'ı da... Karl'ın bugüne kadar yaptıklarının hepsi unutulmuştu; bu yönden onu hiç kimse suçlayamazdı. Ayıp bir yanı olmayan, herkesin de açıkça çağrılabildiği bir işe o da istekli çıkabilirdi. Üstelik, onun da bu işe kabul edileceğine herkesin önünde söz veriliyordu. Karl'ın bundan iyisini istediği yoktu. En sonunda doğru dürüst bir mesleğin eşiğinden adımını atmak istiyordu. Belki de bu, böyle bir başlangıçtı. Levhadaki bütün sözler palavra olabilirdi. Büyük Oklahoma Tiyatrosu, küçük bir gezginci sirk olabilirdi. Ama oraya adam alacaklardı ya, bu kadarı yeterdi. Karl levhayı ikinci bir defa okumadı. Yalnız şu cümleyi bir defa daha arayıp buldu: «Herkesi kabul ediyoruz.»

Karl, Clayton'a önce yaya gitmeyi düşündü. Ama bu, üç saatlik yorucu bir yürüyüş demekti. Böyle bir yürüyüşten sonra oraya varınca, bütün boş yerlerin kapandığını öğrenebilirdi. Gerçi levhada alınacak kişilerin sayısı sınırlandırılmamıştı, ama bu türlü açık yer ilanları her zaman böyle yazılırdı. Karl, ya bu işten vazgeçmesi, ya da oraya bir araçla gitmesi gerektiğini anladı. Cebindeki parayı hesapladı. Bu yolculuğa girişmezse, daha sekiz günlük parası vardı. Bozuk paraları avucunun içinde parmağı ile karıştırdı. Onu gözleyen bir adam omuzuna vurarak, «Clayton yolculuğu için şansın açık olsun.» dedi. Karl, bir şey söylemeden başını salladı ve hesap yapmağa devam etti. Az sonra hemen kararını verdi. Yolculuk için gerekli parayı ayırdı ve yeraltı tirenine koştu. Clayton'da tirenden inince, çok sayıda borunun çıkardığı gürültü ile karşılaştı. Karmakarışık bir gürültüydü bu. Her borunun sesi ayrı ayrı çıkıyordu, herkes aklına estiği gibi öttürüyordu. Ama bu durum Karl'ı rahatsız etmedi. Tersine, Oklahoma Tiyatrosu-

nun büyük bir girişim olduğunu doğruladı. Karl, istasyon binasından çıkıp da karşısında bulunan yerleri gözden geçirince, her şeyin, onun düşünebileceğinden çok daha büyük olduğunu gördü. Bir girişimin yalnızca personel bulmak amacıyle bu kadar masrafı nasıl yapabileceğini anlıyamadı. Yarış alanının giriş yeri önünde uzun ve alçak bir podyum kurulmuştu. Bunun üstünde, melek kılığına bürünmüş, arkasında büyük kanatları bulunan, beyaz örtülere sarınmış yüzlerce kadın, uzun ve altın sarısı boruları üflüyorlardı. Ama bunlar doğrudan doğruya podyumun üstünde değildiler. Her biri ayrı bir kaide üzerinde duruyordu. Melek kıyafetinin rüzgârda dalgalanan örtüleri iyice kapattığı için kaideler görülmüyordu. Bunların yüksekliği de epeyce fazlaydı; iki metre kadar vardı. Bu yüzden kadınlar kocaman görünüyordu. Yalnız kadınların küçücük kafaları, büyüklüğün etkisini biraz rahatsız ediyordu. Kadınların dağınık duran saçları da çok kısaydı; kocaman kanatların arasından iki yana gülünç denecek gibi sarkıyordu. Tekdüzen meydana gelmesin diye, çeşitli büyüklükte kaideler kullanmışlardı. Boyu çok kısa kalmış kadınlar da vardı; normal uzunluğu aşmıyordu bunlar. Ama bunların yanında öyle yükseğe çıkmış kadınlar vardı ki, en hafif bir rüzgârda bile tehlike içinde oldukları söylenebilirdi. İşte bu durumda, bütün kadınlar boruları üflüyorlardı.

Dinleyicilerin sayısı fazla değildi. Kocaman kadın görüntülerine karşılık ufacık görünen on kadar delikanlı, podyumun önünde gidip geliyor, başları yukarda kadınları seyrediyorlardı. Şu ya da bu kadını biribirlerine gösteriyorlardı. Ama içeri girip işe alınmak için başvurmaya niyetleri yok gibiydi. Tek bir yaşlıca adam göze çarpıyordu; bir kenara çekilmiş ayakta bekliyordu. Karısını ve bebek arabasındaki çocuğunu da birlikte getirmişti. Kadın, bir eliyle arabayı tutmuş, öteki eliyle de kocasının omuzuna yaslanmıştı. Gösteriden hoşlanmışlardı, ama hayal

kırıklığına uğradıkları da seziliyordu. Belki bir iş bulma olanağı umut etmişlerdi. Öttürülen bu borular onları yanıltıyordu. Karl da aynı durumdaydı. Adamın yanına yaklaştı. Boruları biraz dinledikten sonra, «Oklahoma Tiyatrosunun başvurma yeri burası mı?» diye sordu. «Ben de öyle sanıyordum,» dedi adam, «ama bir saattir burada bekliyoruz, boru sesinden başka bir şey işittiğimiz yok. Ortada ne bir levha, ne bir çığırtkan, ne de bilgi verecek bir kimse var.»

Karl, «Belki daha çok insan toplansın diye bekliyorlar. Gerçekten çok az kişi gelmiş.» dedi.

«Olabilir,» dedi adam. Gene sustular. Boruların gürültüsü içinde söylenenleri anlamak da güçtü. Az sonra kadın, kocasına birşeyler fısıldadı. Adam başını salladı. Hemen ardından kadın Karl'a seslendi: «Yarış pistini geçip, nereye başvurulduğunu soramaz mısınız acaba?»

«Olur,» dedi Karl, «ama podyumun üstünden geçip, meleklerin arasından gitmem gerekiyor.»

«O kadar zor mu bu?» diye sordu kadın.

Karl'ın kanısınca, bu yolu aşmak kadına kolay geliyordu, ama kocasını bu iş için yollamak istemiyordu.

«Peki, gideceğim.» dedi Karl.

«Çok iyisiniz.» Hem kendisi, hem kocası Karl'ın elini sıktılar.

Delikanlılar, Karl'ın podyum üzerine nasıl çıkacağını yakından görmek için koşarak geldiler. Kadınlar, ilk başvuran kişiyi selâmlamak amacı ile boruları daha hızlı üflüyor gibiydi. Karl, kaidelerin önünden geçiyordu. Bu sırada, kaideler üstündeki kadınlar, borularım ağızlarından indirip, yana doğru eğiliyor ve Karl'ın geçişini seyrediyorlardı. Karl, podyumun öteki ucunda telâşla koşuşan bir adam gördü. Herhalde bu, istenilen konularda her türlü bilgiyi vermek için bekleyen biriydi. Karl adama doğru gideceği sırada birisinin kendisine seslendiğini duy-

du.

Meleklerden biri, «Karl!» diye bağırdı. Karl, başını kaldırıp bakınca sevinçle karışık şaşkınlık içinde gülmeye başladı. Fanny'ydi bu.

«Fanny!» diye bağırarak eliyle onu selâmladı.

«Gelsen e buraya.» dedi Fanny. «Yanımdan geçmeden gidemezsin.» Üstündeki örtüleri araladı, kaidenin üstüne çıkan dar bir merdiven meydana çıktı.

Karl sordu: «Yukarı çıkmama izin verirler mi?»

Fanny, «Biribirimizin elini sıkmayı kim yasak edebilir!» diye bağırdı. Yasak diyecek biri geliyor mu diye öfkeyle etrafa bakındı. Karl ise, merdivenden yukarı koşarak çıkıyordu.

Fanny, «Biraz yavaş!» diye bağırdı. «Kaide ile birlikte ikimiz de devriliriz sonra.» Ama hiçbir şeycik olmadı. Karl, son basamağa kadar selâmetle çıktı. «Baksana,» dedi Fanny biribirlerini selâmladıktan sonra, «Baksana, ne biçim bir işe girdim ben.»

Karl, «Güzel işte ya!» diyerek onu iyice süzdü. Yakında bulunan kadınların hepsi Karl'ı görmüş, gülüşmeye başlamışlardı. Karl, «Neredeyse sen hepsinden yükseksin.» diyerek, ötekilerin yüksekliğini ölçmek üzere elini yana uzattı.

Fanny, «İstasyondan çıktığın zaman seni hemen gördüm.» dedi. «Ne yazık ki son sıradaydım, göze çarpmıyorum. Bağıramam da. Borunun sesini özellik le çok çıkarttım, ama beni görmedin.»

«Hepiniz çok kötü çalıyorsunuz. Ver bir de ben çalayım.» dedi Karl.

Fanny, «Al, çal ya!» diyerek boruyu ona uzattı. «Yalnız koroyu bozma, sonra bana yol verirler.»

Karl boruyu çalmaya başladı. O bunun, yalnız gürültü yapmaya yarayan kabasaba bir şey olduğunu sanmıştı. Oysa, hemen her inceliği yerine getirebilecek bir müzik âleti olduğu ortaya çıktı. Bunların hepsi aynı nitelikte ise, çok kötü bir işte kullanılıyorlar demekti. Karl, ötekilerin gürültüsünden ra-

hatsız olmadan, bir vakitler meyhanenin birinde işitmiş olduğu bir şarkıyı bütün soluğunu vererek çalmaya başladı. Eski bir kız arkadaşına rastladığı için sevinçliydi. Burada herkesten önce boru çalması, çok kısa zamanda bir iş bulma ihtimalinin belirmesi, sevincini arttırıyordu. Kadınların birçoğu borularını bırakıp dinlemeye başladılar. Karl boruyu ansızın bıraktığında, kadınların yarısından çoğundan ses çıkmıyordu. Sonra yavaş yavaş gürültü gene eski durumunu buldu.

Karl boruyu geri verirken, «Sen tam bir sanatçısın.» dedi Fanny, «Buraya trompetçi olarak girmeye çalış.»

«Erkekleri de alıyorlar mı?» dedi Karl.

«Evet,» dedi Fanny, «biz iki saat çalıyoruz. Sonra şeytan kılığına girmiş erkekler bizim yerimizi alıyor. Yarısı trompet, yarısı da davul çalıyor. Çok güzel oluyor. Bütün bu dekor da hoş. Elbiselerimiz güzel değil mi? Ya kanatlar?» Sonra kendine bir göz gezdirdi.

«Benim de burada bir iş bulabileceğimi sanıyor musun?» dedi Karl.

«Hiç şüphe yok. Burası dünyanın en büyük tiyatrosu. Gene seninle birlikte olursak, ne kadar sevineceğim. Ancak önemli olan, hangi işe gireceğin. Çünkü ikimiz de burada çalışsak bile, gene biribirimizi görmemek ihtimali var.»

«Bu tiyatro, böylesine büyük mü gerçekten?»

«Dünyanın en büyük tiyatrosu. Gerçi ben henüz görmedim, ama Oklahoma'da bulunmuş bazı arkadaşlarım, bu tiyatronun uçsuz bucaksız olduğunu söylüyorlar.»

Karl, «Peki, ama çok az kimse başvurmaya geliyor.» diyerek, aşağıdaki delikanlıları ve küçük aileyi gösterdi.

«Doğru. Ama bütün şehirlerden adam aldığımızı, reklam trupumuzun durmadan gezi yaptığını, bunun gibi daha birçok truplar bulunduğunu gözden uzak

tutma.»

«Tiyatro daha açılmadı mı ki?»

«Açılmaz olur mu? Eski bir tiyatro bu. Ama durmadan büyüyor.»

«Bu işe çok kimsenin koşup gelmemesine şaşıyorum.»

«Evet, garip bir şey.»

«Belki de,» dedi Karl, «meleklerle şeytanlar için harcanan paralar, çekici olmaktan çok, korkutucu oluyor.»

«Böyle bir sonuca nasıl varıyorsun bilmem. Ama olabilir. Sen bunu bizim şefe söyle, belki böylece kendisine yardım etmiş olursun.»

«Şef nerede?»

«Yarış yerinde, hakem tribününde.»

«Buna da şaşıyorum. Neden isteklileri yarış yerinde kabul ediyorlar?» dedi Karl.

«Öyle. Kalabalığın çok fazla olacağını hesaba katarak her yerde ona göre hazırlık yapıyoruz. Yarış yerinde de meydan geniş. Bahis biletlerinin satış yerlerinde kabul büroları kuruldu. Belki iki yüz tane kabul bürosu var.»

Karl, sesini yükselterek, «Peki ama,» dedi, «bu kadar reklam trupu kullanacak kadar büyük geliri var mı bu Oklahoma Tiyatrosunun?»

«Bundan bize ne canım.» dedi Fanny. «Sen şimdi fırsatı kaçırmamak için yürü bakalım, Karl. Ben de tekrar boruyu üfleyeyim. Ne olursa olsun, bu trupta bir iş bulmaya çalış. Sonra da hemen bana gel, haber ver. Seni büyük bir sabırsızlıkla beklediğimi sakın unutma.»

Fanny, Karl'ın elini sıktı, inerken dikkatli olması için onu uyardı, sonra boruyu tekrar ağzına koydu. Ama Karl kazaya uğramadan yere ayak basıncaya kadar çalmadı. Karl, örtüleri tekrar merdivenin üstüne serdi, orayı eski durumuna soktu. Fanny teşekkür için başını salladı. Karl, biraz önce duyduklarını çeşitli yönlerden düşünürken, Fanny'nin yanında

bulunduğu sırada gördüğü adama doğru yürüdü. Adam, kaideye yaklaşmış, Karl'ı bekliyordu.

Adam sordu: «Bize girmek mi istiyorsunuz? Ben bu trupun personel şefiyim. Hoş geldiniz.» Kibarlığından hep biraz öne doğru eğik duruyor, yerinden hiç kıpırdamadığı halde dans eder gibi oynuyor, bir yandan da saatinin zincirini sallıyordu.

«Teşekkür ederim.» dedi Karl. «Şirketinizin ilanını okudum. Oradaki koşullara göre başvurmaya geldim.»

«Çok güzel.» dedi adam, hoşnut kalmıştı. «Üzülerek söylüyorum, herkes sizin gibi böyle usturuplu davranmıyor.»

Karl, reklam trupunun etki araçlarının çok şatafatlı olmasının başarısızlık nedeni olabileceği noktasına adamın dikkatini çekmeyi düşündü. Ama sesini çıkarmadı. Trupun şefi bu adam değildi. Ayrıca, henüz işe alınmadığı halde, hemencecik yenilik önerilerinde bulunması pek uygun düşmüyordu. Bunun için yalnızca şunu söyledi: «Dışarda, size başvurmak isteyen biri daha bekliyor. Beni önden yolladı. Onu da buraya getirebilir miyim?»

«Elbette,» dedi adam, «ne kadar çok insan gelirse o kadar iyi.»

«Yanında karısı, bebek arabasında bir de çocuğu var. Onlar da gelsin mi?»

«Elbette.» dedi adam. Karl'ın şüphesini dağıtmak için gülümsedi. «Herkese ihtiyacımız var bizim.»

Karl, «Şimdi hemen geliyorum.» diyerek podyumun kenarına koştu. Bekleyen kadınla kocasına el etti, hep birlikte gelebileceklerini bağırarak söyledi. Bebek arabasının podyum üstüne çıkarılmasına yardım etti. Hep birlikte yürüdüler. Bunu gören delikanlılar, biribirlerine danıştıktan sonra, son âna kadar duraklayıp, ellerini ceplerinden çıkarmadan, podyumun üstüne çıktılar ve Karl ile aileyi izlemeye başladılar. Yeraltı tiren istasyonu binasından yeni yolcular çıktı. Melekler dolu podyumu görünce hayretle

kollarını havaya kaldırdılar. Gene de alınacak kişiler konusunda isteklilerin gösterdiği canlılık gerektiği kadar değildi. Ama bir canlılık olacağa benziyordu. Karl, bu kadar erken, belki herkesten önce geldiğine çok seviniyordu. Karı koca biraz çekingendi. Önemli koşullar aranıp aranmadığını durmadan soruyorlardı. Karl, henüz kesin bir şey bilmediğini, ama gerçekten herkesin kabul edilebileceği kanısına vardığını söyledi. Telâş etmemek gerektiğine inanıyordu. Personel şefi onlara doğru yaklaştı. Çok kimsenin geldiğine seviniyordu. Ellerini oğuşturdu. Başını hafifçe eğerek herkesi teker teker selâmladı ve onları sıraya koydu. Karl en başta duruyordu. Arkasında karı koca, sonra da ötekiler vardı. Herkes yerini aldı. Delikanlılar biraz kargaşalık çıkardılar. Ama birkaç saniye içinde onlar da düzene uydular. Trompetler sustu. Personel şefi söze başladı: «Oklahoma Tiyatrosu adına sizi selâmlarım. Buraya erkenden geldiniz.» (Oysa nerdeyse öğle olmak üzereydi.) «Henüz büyük bir kalabalık yok. Bundan dolayı, işe alınmanızla ilgili formaliteler hemen tamamlanacak. Gerekli bütün belgeler yanınızdadır şüphesiz.»

Delikanlılar hemen ceplerinden birtakım kâğıtlar çıkardılar ve personel şefine doğru salladılar. Koca, karısını koluyla dürttü; kadın da bebek arabasının yaylı yatağı altından bir tomar kâğıt çıkardı. Karl'da kâğıt falan yoktu. Onun işe alınmasına engel olur muydu bu acaba? Geçmişte gördüklerinden biliyordu ki, insan biraz kararlı olunca bu türlü formaliteler kolayca aşılabilirdi. Bu olanak gözden uzak tutulamazdı. Personel şefi sırayı gözden geçirdi, herkesin kâğıtlarının yanında olduğunu saptadı. Karl da, eli boş olduğu halde kolunu kaldırdığı için personel şefi, onun için de bir eksikliğin söz konusu olmadığını sandı.

Personel şefi, «İyi, güzel.» dedi. Kâğıtlarını hemen kontrol ettirmek isteyen delikanlılara eliyle işaret etti. «Şimdi kâğıtlarınız kabul bürolarında kon-

trol edilecek. İlânımızda da okuduğunuz gibi, herkese ihtiyacımız var. Ama bize başvuran kişinin bugüne kadar ne iş yaptığım bilmemiz gerekli elbette. Böylece onu en uygun yerde görevlendirebiliriz. O da, bildiklerini değerlendirebilir.»

Karl, şüphe içinde, 'Ne de olsa bir tiyatro.' diye düşündü ve adamı dikkatle dinledi.

Personel şefi sözüne devam etti: «Bundan dolayı bahis kulübelerinde her meslek grubu için ayrı birer başvurma bürosu kurduk. O halde şimdi hepiniz bana ayrı ayrı mesleğinizi söyliyeceksiniz. Bir aile için kural olarak erkeğin başvurma bürosuna gitmesi gerekiyor. Şimdi sizi bürolarınıza götüreceğim. Orada önce kâğıtlarınızı, sonra da bilginizi uzmanlar yoklayacak. Hiç kimse korkmasın, bu yoklama çok kısa sürecek. Daha sonra orada hemen işe kabul edileceksiniz ve bundan sonra da ne yapacağınızı size söyleyecekler. Haydi başlıyoruz. Levhada görüldüğü gibi, bu ilk büro mühendisler için. Acaba aranızda mühendis var mı?» Karl parmak kaldırdı. Yanında hiçbir belge bulunmadığı için bütün formalitelerden elden geldiği kadar çabuk geçmek gerektiğine inanıyordu. Bu konuda ortaya çıkmaya yetkili de sayılabilirdi. Çünkü baştan mühendis olmak istemişti. Ama Karl'ın ortaya çıktığını gören delikanlılar onu kıskandılar, hep birlikte ileri fırladılar. Derken herkes ortaya doğru ilerledi. Personel şefi ayağa kalktı, delikanlılara, «Siz mühendis misiniz?» diye sordu. O zaman hepsi yavaşça ellerini indirdi. Buna karşılık Karl baştan beri olduğu gibi istifini bozmadı. Personel şefi ona da şüpheli şüpheli baktı. Çünkü ona göre Karl'ın kıyafeti pek düzgün değildi. Mühendis olabilecek yaşa da henüz gelmemişti. Ama bir şey söylemedi. Belki de, Karl ona isteklileri toplayıp getirdiği için böyle davranmıştı. Ya da hiç değilse Karl böyle düşünüyordu. Personel şefi, çağrıda bulunuyormuş gibi eliyle kabul bürosunu gösterdi. Karl büroya doğru yürüdü. Personel şefi ötekilere döndü.

Mühendislere ayrılan kabul bürosunda, dört köşe bir masanın iki yanında iki bay oturuyor, önlerinde duran iki büyük listeyi karşılaştırıyorlardı. Birisi okuyor, öteki de okunan isimleri listeden siliyordu. Karl selâm verip karşılarına dikilince, listeleri önlerinden uzaklaştırdılar, önlerine başka büyük defterler aldılar ve açtılar.

Yalnızca yazıcı olduğu anlaşılan bay, «Hüviyetinizi rica ediyorum.» dedi.

«Çok üzgünüm, kâğıtlar yanımda değil.» dedi Karl.

Yazıcı, «Kâğıtları yanında yokmuş.» dedi ötekine ve aldığı cevabı önündeki deftere hemen kaydetti.

Büronun şefi olduğu anlaşılan öteki bay, «Mühendis misiniz?» diye sordu.

Karl çabucak, «Henüz değilim, ama—» dedi.

Öteki bay daha hızlı konuşarak, «Yeter,» dedi, «öyleyse başka büroya gidin. Lütfen, levhadaki yazıya dikkat edin.» Karl dişlerini sıktı. Adam bunu farketmiş olmalı ki şöyle dedi: «Telâş etmeyin hiç. Bizim herkese ihtiyacımız var.» Tahta perdelerin arasında bomboş dolaşan bir uşağa işaret etti: «Bu bayı, tek nik bilgisi olan kişilerin bürosuna götürün.» dedi.

Uşak, kendisine verilen buyruğu dikkatle dinledi ve Karl'm elinden tuttu. Birçok kulübelerin arasından geçtiler. Karl, bunların birinde delikanlıların birini gördü; işe alınmıştı, teşekkür ederek oradaki bayların elini sıkıyordu. Karl'ın şimdiden görebildiği kadar, burada da daha önceki bürodaki işlem yapılıyordu. Yalnız, ortaokulda okuduğunu söyleyince onu buradan da ortaokul öğrenciliğinden geçmişlerin bürosuna yolladılar. Karl, büroya varınca, Avrupa'daki bir ortaokulda okuduğunu anlattı. Burasının da kendisinin işinde yetkili olmadığını söylediler. Bu defa onu Avrupalı ortaokul öğrencileri ile ilgili büroya yolladılar. En kenarda bir kulübe vardı. Hem küçüktü, hem de ötekilerin hepsinden alçaktı. Karl'ı buraya getiren uşak, uzun uzun dolaşmaktan, bir sü-

rü direktiften bıkıp usanmıştı. Ona göre, bütün bunların kabahatini yalnız Karl'a yüklemek gerekiyordu. Sorulacak soruları beklemeden koşarak oradan uzaklaştı. Bu büro belki son sığınaktı. Karl, büro yöneticisini görünce, birden irkildi. Yurdunda okuduğu lisenin bir profesörü ile bu adam arasında korkunç bir benzerlik vardı; profesör belki bugün de oradaki görevine devam ediyordu. Ancak çok geçmeden, benzerliğin yalnızca ayrıntılarda olduğu anlaşıldı. Ama adamın geniş burnu üstündeki gözlük, sergilenecek bir eşya kadar bakımlı sarı sakalı, hafif kamburumsu sırtı ve ikide bir beklenmedik anda çınlayan yüksek sesi, Karl'ı bir süre daha hayret içinde bıraktı. İşin sevinilecek yanı, adamın her şeyi inceden inceye araştırmamasıydı. Burada iş, öteki bürolardan çok daha kolay yürüdü. Karl'm hüviyetinin bulunmadığı burada da deftere kaydedildi. Büro yöneticisi, bu durumu anlaşılmaz bir ihmalcilik olarak niteledi. Burada daha baskın durumda olan yazıcı, bu noktayı çabuk geçiştirdi. Yönetici, birkaç kısa soru sorduktan sonra, daha önemli bir soruya hazırlanırken, yazıcı Karl'ın işe kabul edildiğini açıkladı. Yöneticinin ağzı açık kalmıştı; yazıcıya döndü. Yazıcı ise, işi kestirip atar gibi bir el hareketi yaparak, «Kabul edilmiştir.» dedi. Sonra da bu kararı hemen deftere kaydetti. Anlaşıldığına göre yazıcı, Avrupalı bir ortaokul öğrencisi olmanın, küçük düşürücü bir şey sayıldığı, bunun için böyle bir iddiada bulunan herkese hiç duraksamadan inanılabileceği kanısındaydı.

Karl'ın kendi payına, buna bir itirazı yoktu. Yazıcıya yaklaştı, ona teşekkür etmek istedi. Ama bu iş birazcık gecikmeye uğradı. Çünkü Karl'ın adını sordular. Bu soruya hemen cevap vermedi. Asıl adını söylemekten ve yazdırmaktan çekiniyordu. Burada çok önemsiz de olsa bir iş elde ettikten ve bu işi herkesin beğeneceği gibi yapmaya başladıktan sonra adını öğrenebilirlerdi. Ama şimdi olmazdı. Uzun za-

mandır adını saklamıştı. Şimdi neden söylesindi? O anda aklına bir isim gelmediği için, bundan önce kendisine çalıştığı yerde taktıkları adı söyledi: «Negro.»

Yönetici, «Negro mu?» diyerek başını çevirdi. Karl'ın şüpheli durumu en son noktaya ulaşmış gibi, yönetici şöyle bir sırıttı. Yazıcı da bir an için Karl'ı tepeden tırnağadek süzdü. Sonra da, «Negro.» diye tekrarladı ve deftere kaydetti.

Yönetici yazıcıyı uyardı: «Negro diye yazmadınız değil mi?»

Yazıcı, «Yazdım, Negro...» dedi sessizce. Bundan sonrasını yönetici bitirsin der gibi bir el hareketi yaptı. Yönetici, kendini zor tuttu, ayağa kalktı, «O halde siz, Oklahoma Tiyatrosu için—» dedi, ama arkasını getiremedi. Vicdanının buyruğuna aykırı bir şey yapamadı, oturdu. «Negro değil bunun adı.» dedi.

Yazıcı kaşlarını yukarı kaldırarak yerinden doğruldu ve şöyle dedi: «Şimdi size, Oklahoma Tiyatrosuna kabul edildiğinizi, hemen şefinize tanıtılacağınızı bildirmek isterim.»

Gene bir uşak geldi, Karl'ı hakem tribününe götürdü.

Karl merdiven önünde bebek arabasını gördü. Karı koca merdivenden aşağı iniyorlardı. Kadın çocuğunu kolunda taşıyordu.

Kadının kocası eskisinden çok daha neşeliydi. «Kabul edildiniz mi?» diye sordu. Kadın da başını çevirmiş, Karl'a gülümsüyordu. Karl, az önce kabul edildiğini, kendini tanıtmaya gittiğini söyleyince, adam, «Öyleyse sizi kutlarım.» dedi. «Biz de kabul edildik. İyi bir girişime benziyor burası. Ama insan aradığını kolayca bulamıyor, söylenenlere hemen uyamıyor. Zaten her yerde böyledir bu.» Biribirleriyle vedalaştılar. Karl tribüne çıkmaya başladı. Yukarıdaki daracık yer insanla doluydu. Bu yüzden yavaş yürüyor, kalabalık arasına sıkışmak istemiyordu.

Hattâ bir ara durdu, geniş alana göz gezdirdi. Buranın dört yanı uzaklardaki ormanlara kadar uzuyordu. Bir at yarışı seyretme isteği geçti içinden. Amerika'da henüz böyle bir fırsat eline geçmemişti. Vaktiyle, küçük çocukken, Avrupa'da bir atyarışı seyretmişti. Ama bu konuda, aralanıp yol vermek istemiyen bir sürü insanın arasından annesinin onu zorla geçirmesinden başka bir şey hatırlamıyordu. O halde hiç at yarışı seyretmemiş sayılırdı. Arka tarafında bir makina gıcırdamaya başladı. Geriye döndü. Yarış sırasında yenenlerin adlarını gösteren bir âletin üzerinde şöyle bir yazı yükseliyordu: «Tüccar Kalla ile eşi ve çocuğu.» Demek ki, kabul edilenlerin adları buradan bürolara bildiriliyordu.

Biribirleriyle heyecanla konuşan, ellerinde kurşun kalemlerle not defterleri bulunan birkaç kişi merdivenden aşağı iniyorlardı. Karl onlara yol vermek için korkuluğa yaslandı. Sonra, yukarda yer açıldığı için merdivenden çıktı. Ağaç korkuluklarla çevrili platformda —burası tüm olarak dar bir kulenin yassı damına benziyordu— kollarını korkuluk üstünde uzatmış bir bay oturuyordu. Göğsünde boydan boya, beyaz ve geniş bir ipek şerit vardı. Şeridin üstünde şunlar yazılıydı: «Oklahoma Tiyatrosunun onuncu reklam trupu şefi.» Bu bayın yanı başındaki küçük bir masada ancak yarışlarda kullanılan bir telefon duruyordu. Anlaşılan şef, başvuranların her biri ile ilgili bilgiyi, daha onlar gelmeden bu telefonla öğreniyordu. Önce Karl'a hemen hiçbir şey sormadı. Yalnız, bacaklarını biribirine dolamış, elini çenesine dayamış, yanı başında duran bir baya, «Negro, Avrupalı ortaokul öğrencisi.» dedi. Karşısında yerlere kadar eğilen Karl'ın işi bununla bitmiş gibi, başka gelen yok mu diye merdivenlerden aşağıya doğru baktı. Gelen olmadığı için, öteki bayın Karl ile yaptığı görüşmeye arasıra kulak veriyor, çoğuzaman da yarış meydanına bakıyor ve parmaklarını korkuluğun üstünde tıkırdatıyordu. Öteki bay kendisini ye-

teri kadar uğraştırdığı halde, bu ince, ama güçlü, uzun ve atik parmaklar bazen Karl'ın dikkatini çekiyordu.

Öteki bay, «İşsiz mi kaldınız?» diye sordu önce. Gerek bu soru, gerekse öteki soruların hemen hepsi çok basit, insanı hiç sıkmayan cinstendi. Bundan başka, verilen cevaplar, yan sorularla kontrol edilmiyordu. Ama bu bay, gözlerini iyice açarak soru sorma, belden üst yanını öne doğru eğip soruların etkisini gözleme, başını göğsünün üstüne kadar eğip cevapları karşılama, kimizaman da bunları yüksek sesle tekrarlama yöntemi ile sorularına özel bir anlam kazandırmasını biliyordu. Bu anlam pek sezilemiyordu, ama sezildiği zaman da insanı dikkatli ve tutuk hale getiriyordu. Çoğuzaman Kari, verdiği cevabı geri almak, onun yerine belki daha iyi karşılanacak başka bir cevap vermek zorunluğunu duyuyordu. Ama her defasında çekingenliğini de yenemiyordu. Çünkü böyle duraksamaların nasıl kötü bir etki yapacağını, ayrıca cevapların etkisinin çoğunlukla önceden hesaplanamıyacağını biliyordu. Sonra, nasıl olsa işe alınması kesinleşmişti artık. Bunu bildiği için kendini tutuyordu.

İşsiz olup olmadığı sorusuna dosdoğru bir «Evet.» ile cevap verdi. Bunun ardından, «Son olarak nerede çalıştınız?» dedi adam.

Karl bu soruya cevap vermek istemedi. Ama adam, işaret parmağını kaldırdı ve bir daha sordu: «En son?»

Karl, soruyu baştan anlamıştı zaten. Elinde olmıyarak başını salladı, bu son sözün yanıltıcı bir etki yaptığım belirtmek istedi ve cevap verdi: «Bir büroda.»

Bu gerçek olabilirdi, ama adam büronun çeşidi konusunda daha geniş bilgi isterse yalan söylemek zorunda kalacaktı. Ancak adam başka şey sormadı, yalnızca gerçeğe uygun olarak cevaplandırılması kolay bir soru ortaya attı: «Oradan hoşnut kaldınız

mı?»

«Hayır.» dedi Karl. İleri atılır gibi konuştu. Gözlerini hafifçe yana çevirince, şefin gülümsediğini farketti. Karl, bu son cevabı düşünmeden verdiğine pişman oldu. Ama, «Hayır» diyebilmek onun için çok zevkli bir şeydi. Çünkü son olarak geçirdiği bütün çalışma süresince en büyük isteği, herhangi bir yabancı işverenin bir gün yanma gelip ona bu soruyu sormasıydı. Ama bu cevabın başka bir zararı daha olabilirdi. Bu defa da adam, niçin hoşnut kalmadığını sorabilirdi. Oysa adam, «Hangi işi kendinize uygun buluyorsunuz?» diye sordu. Bu soruda bir bityeniği olabilirdi. Karl, tiyatro oyuncusu olarak işe alındığına göre, bu soru niçin soruluyordu? Bunu kavramış olmakla birlikte, kendini yenip bir açıklama yapamadı. Tiyatro oyunculuğunu kendine çok uygun bir iş olarak görüyordu. Bu yüzden soruyu gargaraya getirerek, inatçı görünmek tehlikesini göze alıp şöyle dedi: «Şehirdeki levhanızı okudum. Orada, herkese ihtiyaç olduğu yazılı bulunduğu için buraya gelip başvurdum.»

Adam, «Bunu biliyoruz.» dedi ve sustu. Böylece, daha önceki sorusunda direndiğini anlatmak istiyordu.

Karl duraklıyarak, «Ben buraya tiyatro oyuncusu diye alındım.» dedi. Kendisine sorulan en son soruya cevap vermenin güçlüğünü baylara anlatmak istiyordu.

Adam, «Doğru.» dedi ve gene sustu.

«Hayır.» dedi Karl. Yeni bir iş bulma umudu tehlikeye girmişti. «Tiyatro oyunculuğuna uygun olup olmadığımı bilmiyorum. Ama çalışacağım ve verilecek bütün görevleri yerine getirmek için çaba göstereceğim.»

Adam yöneticiye döndü, ikisi birden başlarını salladılar. Karl'ın yerinde bir cevap verdiği anlaşılıyordu. Yeniden yüreklendi. Bundan sonraki soruyu bekler gibi tavır takındı. Bu soru da şöyleydi: «Nasıl bir

yüksek öğrenim yapmayı düşünmüştünüz?»

Soruyu daha kesinlikle tanımlamak için —daha kesin bir tanımlama adamın tutumuna bağlıydı yalnız— şunları ekledi: «Avrupa'da demek istiyorum.» Sonra elini çenesinden indirdi, Avrupa'nın çok uzaklarda olduğunu, vaktiyle orada yapılmış planların hiçbir anlam taşımadığını anlatmak istiyormuş gibi elini hafifçe salladı.

Karl, «Mühendis olmak istiyordum.» dedi. Bu cevabı güçlükle vermişti. Amerika'da bugüne kadar yaptığı işlerin neler olduğunu bilerek, vaktiyle mühendis olmak istediğini belirten bir anıyı burada tazelemek gülünçtü. Acaba Avrupa'da kalsaydı, mühendis olacak mıydı yani? Ancak aklına başka cevap gelmediği için böyle söylemişti.

Adam her şey gibi bunu da ciddiye aldı. «Yalnız,» dedi, «hemen mühendis olamazsınız şüphesiz. Ufak tefek bazı teknik işleri yapmak şimdilik belki sizin için daha uygun düşer.»

«Şüphesiz.» dedi Karl. Halinden çok hoşnuttu. Gerçi, bu öneriyi kabul ederse, tiyatro oyunculuğundan teknik işçiler arasına geçecekti, ama böyle bir işte kendisini daha çok gösterebileceğine gerçekten inanıyordu. Zaten, her zaman kendi kendine tekrarladığı gibi, yapacağı işin çeşidi önemli değildi. Önemli olan, herhangi bir yerde dikiş tutturmaktı.

Adam sordu: «Ağır işler yapacak güçte misiniz?»

«Elbette.»

Adam Karl'a yaklaştı ve kolunu yokladı.

Sonra onu kolundan tutup şefin yanına çekerek, «Güçlü kuvvetli bir delikanlı.» dedi. Şef, gülümsiyerek başını salladı. Rahatını hiç bozmadan, yerinden kıpırdamadan Karl'a elini uzattı ve şöyle dedi: «O halde işimiz tamam. Oklahoma'da bir daha durumu iyice gözden geçiririz. Reklam trupumuza hayırlı olsun.»

Karl, veda etmek üzere başını eğdi. Sonra da öteki bayla vedalaşmak istedi. Ama adam, Karl ile hiç-

bir işi kalmamış gibi, yüzünü havaya kaldırdı, platform üzerinde aşağı yukarı gezinmeğe başladı. Karl aşağı indiği sırada, merdivenin yan tarafındaki ilân tahtasında şu yazı göze çarpıyordu: «Negro, teknik işçi.»

Burada bütün işler yoluna girdiği için Karl tahtada asıl adını okumuş olsaydı bile, pek o kadar üzülmiyecekti. Her şey gerektiğinden de güzel düzenlenmişti. Merdivenin alt başında Karl'ı bir uşak bekliyordu. Karl'ın koluna bir şerit taktı. Karl şeridin üzerinde ne olduğunu görmek için kolunu yukarı kaldırınca, buradaki sözlerin eksiksiz olduğunu farketti: «Teknik işçi.»

Bundan sonra nereye götürüleceğini umursamadan, işlerin yolunda gittiğini Fanny'ye haber vermek istiyordu. Ama şeytanlarla birlikte meleklerin de reklam trupunun bundan sonraki konaklama yerine hareket ettiğini, bir gün sonra oraya varacak trupun gelişini ilân edeceklerini uşaktan öğrendi.

«Yazık.» dedi Karl, «melekler arasında bir tanıdığım vardı.» Bu girişimde ilk hayal kırıklığına uğruyordu.

«Oklahoma'da görürsünüz onu.» dedi uşak. «Şimdi gelin bakalım, en son siz kaldınız.»

Uşak, Karl'ı bundan önce meleklerin bulunduğu podyum boyunca arka tarafa götürdü. Artık burada boş kaidelerden başka bir şey yoktu. Meleklerin müziği olmadığı zaman daha çok kişinin iş için başvuracağı konusunda Karl'ın ileri sürdüğü düşüncenin doğru olmadığı ortaya çıktı. Artık podyum önünde tek bir yetişkin insan kalmamıştı. Yalnız bir kaç çocuk, bir melek kanadından düşmüş olabilecek uzun ve beyaz bir tüy için biribirleriyle didişiyorlardı. Oğlanın biri tüyü yukarda tutuyor, öteki çocuklar da bir elle onun başını bastırmaya çalışıyor, öteki elle tüye uzanıyorlardı.

Karl çocukları gösterdi; uşak başını kaldırıp bakmadan, «Biraz acele edin. Sizin kabul işleminiz çok

uzun sürdü. Yoksa sizden şüphelendiler mi?» dedi.

Karl şaşkınlık içinde, «Bilmem.» dedi. Ama buna inanmıyordu. Her zaman en açık seçik koşullar karşısında bile, insanların yüreğinde kuşku uyandıracak biri bulunur böyle. Ama Karl, artık yaklaştıkları büyük seyirci tribününün, hoş görünüşü karşısında uşağın söylediklerini hemen unuttu. Tribünün üstünde büyük ve uzun bir bank vardı. Bankın üstüne beyaz bir örtü serilmişti. İşe kabul edilenlerin hepsi, sırtları yarış alanına dönük halde, ondan bir aşağıdaki banka oturmuşlar, ağırlanıyorlardı. Hepsi neşeli ve heyecanlıydı. Karl, en son gelen kişi olarak, kimseye farkettirmeden banka oturduğu sırada, birçokları bardakları ellerinde ayağa kalktılar. Bir tanesi, onuncu reklam trupunun şefi şerefine kadeh kaldırıp bir konuşma yaptı ve onu «iş arayanların babası» diye adlandırdı. Başka birisi. şefin oradan da görülebileceğine dikkati çekti. Gerçekten de, oldukça yakında, hakem tribününde iki bay görülüyordu. O zaman herkes, bardaklarını o yana doğru salladı. Karl da önünde duran bardağı yakaladı. Ama herkes öyle çok bağırıyor, kendini göstermek için öylesine çaba gösteriyordu ki, bu sevgi gösterisinin farkedildiğini, ya da hiç değilse farkedilmek istendiğini belirten bir işaret hakem tribününde göze çarpmıyordu. Şef, daha önce olduğu gibi köşeye yaslanmıştı. Öteki bay da, eli çenesinde, onun yanında dikiliyordu. Herkes, biraz hayal kırıklığına uğramış gibi yerine oturdu. Bazı kimseler ara sıra gene hakem tribününe dönüp baktılar. Ama çok geçmeden herkes tekrar yemeğe daldı. Karl'ın şimdiye kadar görmediği kocaman tavuklar, gevrek gibi kızarmış etler, bir sürü çatalla midelere indiriliyordu. Uşaklar durmadan şarap sunuyorlardı. Herkes tabağına eğildiği için bunu farketmiyordu. Oysa bardaklarda kırmızı şarabın pırıltıları vardı. Bu ortaklaşa eğlentiye katılmak istemiyen, Oklahoma Tiyatrosunun görünümlerini anlatan resimleri seyredebilirdi. Resimler sofranın bir köşesine yığılmıştı. El-

den ele dolaştırılabilirdi. Ama resimlerle ilgilenen pek yoktu. Nasıl olduysa, en sonda oturan Karl'a kadar ancak bir tek resim geldi. Bu resimden anlaşıldığına göre, bunların hepsi de görülmeğe değerdi. Resim, Birleşik Devletler Başkamnın locasını gösteriyordu. İlk bakışta bunun bir loca değil, sahne olduğu düşünülebilirdi. Boşlukta trabzan öylesine ileri fırlıyordu. Trabzanın her tarafı altından yapılmıştı. Sanki ipince bir makasla kesilmiş gibi duran küçük sütunların arasına, eski başkanların madalyonları yan yana sıralanmıştı. Bir tanesinin dikkati çekecek kadar düz burnu, yayvan dudakları, kalkık kirpiklerinin altında dosdoğru ileri bakan gözleri vardı. Locanın çevresi, iki yanı ve üstü ışıklarla pırıl pırıldı. Beyaz ve tatlı bir ışık, locanın ön kısmını güzelce meydana çıkarıyordu. Arka taraf ise, türlü tonlarda kıvrılmış kırmızı kadife zemin önünde göze çarpıyordu. Kadifenin kenarları kordonlarla bağlanmış olarak yere sarkıyordu. Burası bütünü ile karanlık, kırmızımsı pırıltılarla dolu bir boşluk gibi görünüyordu. Bu locada insan olabileceği gözönüne gelmiyordu. Herşey öylesine bir şatafat içindeydi. Karl yemeği unutmamıştı, ama tabağın yanma koyduğu resime durmadan göz atıyordu.

Öteki resimlerin de hiç olmazsa bir tanesine bakmayı çok istiyordu. Ama gidip bunları kendisi getirmek istemiyordu. Çünkü uşağın biri elini resimlerin üstüne koymuştu. Herhalde sıranın bozulmamasına bakıyordu. Yalnız Karl, sofraya baktı, başka resim gelmiyor mu diye anlamaya çalıştı. Derken, yemek tabaklarının üstüne eğilmiş yüzlerin arasında tanıdık birini —önce buna bir türlü inanamadı— hayretle farketti: Giacomo. Hemen ona doğru koştu. «Giacomo!» diye bağırdı.

Şaşkınlığa uğradığı zaman hep sus pus olan Giacomo, sofradan doğruldu, banklar arasındaki dar yerde yana döndü, eliyle ağzını sildi. Karl'ı görünce çok sevindi. Yanında oturmasını rica etti, ya da ken-

disi Karl'ın yerine gidebileceğini söyledi. Biribirlerine herşeyi anlatmak, her zaman birlikte olmak istiyorlardı. Karl, öteki insanları rahatsız etmek istemedi. Bunun için şimdilik ikisi de yerlerinde kalmalıydılar. Yemek neredeyse bitecekti. Ondan sonra hep bir arada bulunabilirlerdi elbette. Ama Karl, yalnızca onu seyretmek için Giacomo'nun yanında kaldı. Geçmiş günlerle ilgili ne güzel anıları vardı! Aşçıbaşı kadın neredeydi? Therese ne yapıyordu? Giacomo, görünüşüne bakılırsa hiç değişmemişti. Altı ay içinde kalın kemikli bir Amerikalı olacağım söyleyen aşçı kadının öngörüsü doğru çıkmamıştı. Eskisi gibi ince yapılıydı, yanakları gene öyle sarkıktı. Yalnız şimdilik biraz tombullaşmıştı. Çünkü ağzında koskocaman bir et parçası vardı. Etin içinde kalan kemikleri yavaş yavaş çıkardı ve tabağa attı. Karl'ın kol şeridinden okuduğuna göre, Giacomo tiyatro oyuncusu olarak değil, asansörcü olarak işe alınmıştı. Oklahoma Tiyatrosunun her türlü insana ihtiyacı vardı gerçekten. Karl, Giacomo'yu seyre dalıp uzun süre yerinden uzak kalmıştı. Yerine dönmek istediği sırada, personel şefi geldi, yukardaki banklardan birine oturdu. Ellerini çırptıktan sonra kısa bir konuşma yaptı. Oturanların çoğu ayağa kalktı. Yemekten vazgeçemeyip yerinde oturanlar da, ötekilerin dürtüklemeleri sonucu ayağa kalkmak zorunluğunu duydular.

Karl bu arada ayaklarının ucuna basarak yerine koştu. Şef, «Karşılama şölenimizden hoşnut kaldığınızı umut ederim.» dedi. «Genel olarak reklam truplarımızın yemeklerini herkes över. Yazık ki, sofrayı kaldırmak zorundayım. Çünkü sizi Oklahoma'ya götürecek olan tiren beş dakika sonra hareket edecektir. Gerçi bu uzun bir yolculuk, ama her türlü rahatınızın sağlandığını göreceksiniz. Şimdi, yolculuğumuzu yönetecek olan bayı size tanıtıyorum. Kendisine itaat edeceksiniz.»

Zayıf, ufaktefek bir adam, personel şefinin bu-

lunduğu bankın üstüne tırmandı. Karşısındakileri selâmlamaya vakit ayırmadan, herkesin nasıl toplanacağı, düzene gireceği ve harekete geçeceği konusunda sinirli ellerini uzatarak işaretler yapmaya başladı. Önce hiç kimse kendisini umursamadı. Çünkü daha önce bir konuşma yapmış olan ve topluluk arasından çıkan bir kişi, elini masaya vurdu ve uzun bir teşekkür konuşmasına başladı. Karl çok sıkılıyordu. Az önce, tirenin hemen hareket edeceği söylendiği halde, şimdi söylev veriliyordu. Konuşmacı, personel şefinin bile kendisini dinlemediğine, gezi yöneticisine çeşitli direktifler vermekle vakit geçirdiğine bakmadan, söylevini uzattıkça uzattı, kendilerine sunulan bütün yemekleri teker teker saydı, her biri üzerinde görüşünü söyledi ve sonra özetliyerek sözünü şöyle bağladı: «Sayın baylar, bizi işte böyle kazanıyorlar.» Bu sözlerin yöneltildiği kişilerden başka herkes güldü. Ama bu, şaka değil, gerçekti.

Herkesin istasyona koşar adımlarla gitmek zorunda bırakılması, bu söylevin tuzu biberi oldu. Ama bu çok zor bir iş değildi. Çünkü kimsenin elinde eşya yoktu. Karl, bunu ancak şimdi farkediyordu. Bütün eşya, trupun en önünde giden babanın sürdüğü bebek arabasıydı. Araba, bütün vidaları gevşemiş gibi aşağı yukarı zıplıyordu. Nasıl da cıscıbıl, şüpheli insanlar bir araya gelmişti! Gene de çok iyi karşılanıyor ve korunuyorlardı. Gezi yöneticisinin başına dert olacaktı bunlar. Yönetici, bir eliyle hemen bebek arabasını tuttu. Öteki elini de, trupu canlandırmak için yukarı kaldırdı. Bazen, sürükleyip götürdüğü son sıranın arkasına geçiyor, bazen yan tarafa koşuyor, orta yerde yavaş yürüyen bazı kişilere gözünü dikiyor, nasıl koşmaları gerektiğini, kollarını oynatarak onlara göstermeye çalışıyordu.

İstasyona vardıklarında, tiren hazır bekliyordu. İstasyondaki insanlar biribirlerine trupu gösteriyorlardı: «Bütün bunlar Oklahoma Tiyatrosundan.» gibi sözler duyuluyordu. Tiyatro, Karl'ın sandığından

daha ünlüydü galiba. Ancak Karl, tiyatro konuları ile hiçbir zaman ilgilenmemişti. Bütün bir vagon trup için ayrılmıştı. Gezi yöneticisi, herkesi binsinler diye biletçiden daha çok sıkıştırıyordu. Önce bütün kompartımanları tek tek gözden geçirdi, orada burada bazı şeylere düzen verdi. Sonra kendisi de bindi. Karl bir rastlantı olarak pencere önünde bir yer bulmuştu. Giacomo'yu da yanına oturtmuştu. İkisi yan yana biribirine yakın oturuyor, yapacakları yolculuğun sevinci içinde bulunuyorlardı. Amerika'da böyle kuşkusuz bir gezi yapmamışlardı. Tiren hareket edince, pencereden el salladılar. Karşılarında oturan delikanlılar biribirlerini dürttüler. Onların el sallamasını gülünç bulmuşlardı.

İki gün, iki gece gittiler. Karl, Amerika'nın büyüklüğünü ancak şimdi anlıyordu. Yorulmak bilmeden pencereden bakıyordu. Giacomo uzun süre ona yaslanıp birlikte dışarıyı seyretti. Delikanlılar, uzun zaman kâğıt oynamaktan bıkıp kendiliklerinden pencere kenarını ona bıraktılar. Karl onlara teşekkür etti. Giacomo'nun İngilizcesini herkes anlamıyordu. Kompartıman arkadaşları arasında her zaman görüldüğü gibi, zaman geçtikçe onlar arasındaki dostluk da arttı. Delikanlıların dostluğu, çok zaman onlara bir yük oluyordu. Çünkü bunlar, sözgelimi ellerindeki kâğıtlardan birini yere düşürünce, her tarafı aramaya başlıyorlar, Karl ile Giacomo da bacaklarını toparlamak zorunda kalıyorlardı. Giacomo her defasında boş bulunup bağırıyor, sonra da bacaklarını yukarı kaldırıyordu. Bir defa Karl, ayağı ile iterek karşılık vermek istedi. Ama bunun dışında her şeye sessizce katlandı. Penceresi açık olduğu halde bile her zaman dumanla dolu olan küçük kompartımanda geçen olayların hepsi, dışardaki şeylerin seyredilmesine engel oluyordu.

İlk gün yüksek dağların arasından geçtiler. Mavimsi-siyah taş yığınların sivrilikleri tirenin kenarına kadar yaklaşıyordu. Dağların tepeleri, pencere-

den eğilince bile görülmüyordu. Karanlık, dar ve bölük pörçük vâdiler gelip geçiyordu. Vâdilerin kaybolup gittiği yönü herkes parmağı ile belirtiyordu. Dağlardan geniş dereler akıyor, tepeleri aşarak büyük dalgalar halinde dökülüyorlardı. Binlerce köpüklü dalgacıklar yere iniyordu. Sonra sular köprülerin altından geçiyor, tiren de bu köprüleri aşıyordu. Yolcular derelere öylesine yakındı ki, suların serinliği bir soluk gibi yüzlerini titretiyordu.

EK

FRAGMANLAR

I

Sabahın erken saatlarıydı. Karl daha uyanmamıştı. Robinson, «Kalk! Kalk!» diye bağırdı. Balkon kapısının perdesi henüz açılmamıştı. Bir aralıktan gelen güneşin tekdüze pırıltıları, kuşluk vaktinin geldiğini ve zamanın epeyce geç olduğunu gösteriyordu. Robinson, kuşkulu bakışlarla öteye beriye koşuşuyor, kimizaman elinde bir havlu, kimizaman bir su güğümü, kimizaman da birtakım çamaşırlar ve elbiseler taşıyordu. Karl'ın önünden geçtikçe, başıyla işaret ederek kalkmasını sağlamaya çalışıyordu. Elinde tuttuğu şeyi havaya kaldırarak da, daha ilk sabah yapacağı işin bütün ayrıntılarından elbette hiç haberi olmayan Karl'ı bugün son defa olarak nasıl sıkıntıya koyacağım gösteriyordu.

Karl, Robinson'un kime hizmet ettiğini çabucak anladı. Odanın öteki tarafından iki sandıkla ayrılan, Karl'ın şimdiye kadar görmediği yerde birisi şarıl şarıl yıkanıyordu. Brunelda'nın başı, çıplak boynu —saçları yüzüne düşmüştü— çenesinin altı, sandığın üstünden göze çarpıyordu. Arasıra da, Delamarche'ın yukarı kalkan elindeki banyo süngerinin suları çok uzaklara kadar sıçrıyordu. Delamarche, Brunelda'yı

bu süngerle yıkıyor ve ovuyordu. Arasıra da Robinson'a kısa emirler verdiği duyuluyordu. Robinson, banyo boşluğunun henüz kapatılmış giriş yerinden değil, bir sandıkla bir İspanyol duvarı arasında bırakılmış küçük bir aralıktan istenilen şeyleri uzatıyordu. Bu arada elini her uzatışında kolunu epeyce ileri uzatmak, yüzünü yana dönük halde tutmak zorunda kalıyordu. «Havlu! Havlu!» diye bağırdı Delamarche. Masanın altında başka bir şey aramakta olan Robinson'un, bu buyruk üzerine az kalsın ödü patlıyacaktı. Başını masanın altından uzattığı sırada bir ses daha duyuldu: «Hay lânet olsun, su nerede kaldı!» Sandığın üzerinden doğrulan Delamarche'ın öfkeli yüzü göründü. Karl'ın kanısına göre, yıkanmak ve giyinmek için genellikle yalnız bir defa ihtiyaç duyulan şey, burada sırasına hiç bakılmadan birçok defa isteniyor ve veriliyordu. Küçük bir elektrik sobası üzerinde su ısıtmak için konmuş bir güğüm, sürekli olarak orada duruyordu. Robinson, bu ağır şeyi iki yana adamakıllı açtığı bacaklarının arasından durmadan banyo yerine taşıyordu. Buyrukları her zaman yerine getirmemiş olsa da, işinin çok olduğu anlaşılıyordu. Bir defasında, kendisinden gene havlu istenince, odanın ortasındaki büyük yatağın üzerinden aldığı bir gömleği kocaman bir yumak yapıp sandığın üzerinden fırlattı.

Delamarche'ın da işi çok ağırdı. Belki de Brunelda'yı hoşnut edemediğinden dolayı Karl'a bu kadar çok kızıyordu. Kızdığı zaman da Karl'ı gözü hiç görmüyordu. «Ah!» diye bağırdı Brunelda. olup bitenlere katılmayan Karl bile birden irkildi. «Ne kadar çok üzüyorsun beni! Defol buradan! Bu kadar azap çekeceğime yalnız yıkanırım daha iyi. İşte gene kolumu kaldıramıyorum. Elini öyle çok bastırıyorsun ki, fena oluyorum. Sırtımda bir sürü çürük yerler vardır mutlaka. Sen söylemezsin bana elbette. Dur hele, Robinson'a ya da bizim küçük oğlana baktıracağım. Hayır, bunu yapamam, ama biraz daha nazik ol. Dik-

kat et, Delamarche, sana her sabah bunu tekrarlıyorum ben. Ama bir türlü dikkat etmiyorsun, gene etmiyorsun.— Robinson!» diye bağırdı birden ve başının üzerinde küçücük bir dantelli donu salladı. «Yardıma gel bana. Bak, ne kadar acı çekiyorum. Bu Delamarche, şu işkenceye yıkanma diyor. Robinson, Robinson nerdesin? Sende de mi kalp yok?» Karl, sesini çıkarmadan Robinson'a parmağı ile işaret ederek, gitmesini anlatmak istedi. Ama Robinson, gözlerini yere çevirip düşünceli bir tavırla başını salladı. O bu işleri daha iyi biliyordu. Karl'ın kulağına eğilerek, «Sen ne sanıyorsun?» dedi. Onun söylemek istediği şey başka. Ben böyle bir çağrı üzerine bir defa gittim, o kadar. Gittiğimde, ikisi birden beni yakalayıp küvetin içine soktular. Az kalsın boğuluyordum. Üstelik Brunelda da günlerce beni utanmazlıkla suçladı. Durmadan şöyle diyordu: 'Çoktandır banyoda yanıma gelmedin değil mi?' Ya da, 'Bir daha beni banyoda seyretmeye ne zaman geleceksin?' Birkaç defa dizlerine kapanıp yalvardım da, ondan sonra söylemekten vazgeçti. Bunu hiç unutmıyacağım.»

Robinson bunları anlatırken, Brunelda durmadan bağırıyordu: «Robinson! Robinson! Nerde kaldı bu Robinson?»

Brunelda'nın yardımına koşan yoktu, hattâ kendisine kimse bir cevap bile vermiyordu. Robinson, Karl'ın yanına oturmuştu. İkisi birden, arasıra Brunelda'nın ve Delamarche'ın başlarının göründüğü sandıklara doğru sessizce bakıyorlardı. Buna rağmen Brunelda, yüksek sesle Delamarche'tan yakınmayı bırakmıyordu. «Aman Delamarche!» diye bağırıyordu. «Şimdi de, beni yıkıyor musun, yıkamıyor musun, hiç belli değil. Süngeri ne yaptın? Al şunu eline! Ah bir eğilebilseydim, ah bir hareket edebilseydim! İnsan nasıl yıkanırmış sana gösterirdim. Nerde kaldı o kızlık günlerim? Colorado'da anamın babamın çiftliğinde her sabah ne güzel yüzerdim. Arkadaşlarımın içinde en hareketlisiydim. Ya şimdi! Beni yıkamayı

ne zaman öğreneceksin, Delamarche? Süngeri oraya buraya götürüyorsun, çaba gösteriyorsun, ama ben bir şey duymuyorum. Ötemi berimi yara yapacak kadar bastırma dedimse, burada durup soğuk alayım demedim. Göreceksin küvetten fırlayacağım, böyle olduğum gibi kaçacağım.»

Brunelda bu tehdidi yerine getirmedi. Zaten yerine getirebilecek durumda da değildi. Delamarche, Brunelda'nın soğuk alacağından korkarak galiba onu tutmuş, küvetin içine oturtmuştu. Çünkü su hızla şapladı.

Brunelda, biraz daha yavaşça, «Bu elinden gelir, Delamarche.» dedi. «Kötü bir şey yaptın mı, yaltaklanırsın da yaltaklanırsın.» Bir an sessizlik oldu. Robinson, «Şimdi Delamarche onu öpüyor.» dedi ve kaşlarını kaldırdı.

Karl, «Bundan sonraki iş ne?» diye sordu. Artık burada kalmaya karar verdiğine göre hemen işe başlamalıydı. Kendisine cevap vermeyen Robinson'u kanapede yalnız bıraktı, bütün gece üstünde yatan kişilerin yükünden dolayı iyice ezilen büyük yatağı kaldırmaya başladı. Sonra da yatağın her şeyini ayrı ayrı güzelce yerleştirecekti. Belki haftalardır böyle bir şey yapılmamıştı.

«Buraya bak, Delamarche,» dedi Brunelda, «galiba bunlar bizim yatağı dağıtıyorlar. Her şeyi düşünmek gerek, insanı hiç rahat bırakmıyorlar. Bunların her ikisine de daha sert davranmalısın. Yoksa keyiflerince hareket ederler.» Delamarche, «Bunu mutlaka şu lânet olası işgüzar küçük yapıyordur.» diye bağırdı. Galiba nerdeyse banyo yerinden dışarı fırlayacaktı. Karl hemen elindekileri yere attı. Bereket versin Brunelda, «Gitme, Delamarche, gitme.» dedi. «Aman, su ne kadar sıcak, insanı yorgun düşürüyor. Yanımda kal Delamarche.» Karl, sandığın arkasından durmadan su buharı yükseldiğini gördü.

Robinson, Karl kötü bir şey yapmış gibi, elini korku ile yanağına koydu. Delamarche'ın sesi gene

duyuldu: «Her şeyi nasılsa öyle bırakın. Brunelda'nın banyodan sonra bir saat dinlendiğini bilmiyor musunuz? Hiç böyle ev işi görülmüş mü? Durun hele, ben şimdi geleceğim sizin yanınıza. Robinson, herhalde gene rüya görüyorsun. Bütün olup bitenlerden seni, yalnız seni sorumlu tutuyorum. Oğlanın dizginini elden bırakmıyacaksın, burada işler onun kafasına göre yürümez. Sizden bir şey isteyen olursa istediğini alamaz. Ama yapılacak iş olmayınca da izgüzar kesilirsiniz. Bir yere kıvrılın, size ihtiyaç olun caya kadar bekleyin.»

Çok geçmeden genc her şey unutuldu. Brunelda, çok yorgun bir halde, sanki sıcak suyun içinde boğulacakmış gibi fısıldıyordu: «Kolonya! Kolonya getirin!» Delamarche, «Kolonya! Çabuk olun!» diye bağırdı. Evet, ama kolonya neredeydi? Karl Robinson'a baktı. Robinson Karl'a baktı. Karl, burada her şeyi tek başına ele alması gerektiğini anladı. Kolonyanın nerede olduğundan Robinson'un haberi yoktu. Robinson yere uzanmış, iki eliyle kanapenin altını araştırıyordu. Ama toz toprakla kadın saçından başka bir şey çıkaramıyordu. Karl, önce kapının yanında bulunan leğenli masaya koştu. Bunun çekmecelerinde de eski İngilizce romanlardan, dergilerden ve notalardan başka bir şey yoktu. Hepsi de öylesine doluydu ki, bir defa açtıktan sonra bir daha kapanmıyorlardı. Bu arada Brunelda, «Kolonya.» diye inledi. «Ne kadar da uzun sürüyor bu. Acaba bugün elime kolonya geçecek mi bilmem.» Şüphesiz Brunelda'nın bu sabırsızlığı karşısında Karl hiçbir yeri iyice arayamazdı, her şeyi şöyle yüzeyden gözden geçirip bırakmak zorundaydı. Leğenli masada kolonya şişesi yoktu. Burada yalnız eski ilâç ve krem şişeleri vardı. Geri kalan her şey herhalde yıkanma yerine götürülmüştü. Belki de kolonya şişesi yemek masasının çekmecesindeydi. Karl, yemek masasına doğru giderken —yalnız kolonya düşünüyordu, başka bir şey aklına gelmiyordu— Robinson'a hızla çarptı. Robinson, ka-

napenin altını aramaktan vazgeçmiş, kolonyanın bulunduğu yer konusunda kafasında belirmekte olan sezinin ilk esintisi içinde, kör gibi Karl'a doğru koşmuştu. İkisinin kafalarının çarpmasından çıkan ses açık seçik duyulmuştu. Karl sessizce durdu. Robinson durmadı; acısını hafifletmek için durmadan ulur gibi bağırıyordu.

«Kolonya bulacakları yerde biribirleriyle kavga ediyorlar.» dedi Brunelda. «Ev işleri böyle görülürse ben hasta olacağım, Delamarche. Mutlaka senin kollarında can vereceğim.» Sonra bütün gücünü toplayıp bağırdı: «Kolonyamı istiyorum, ne yaparsanız yapın kolonyamı getirin. Onu bana getirmezseniz küvetten dışarı çıkmayacağım. Gerekirse akşama kadar burada bekliyeceğim.» Yumruğu ile suya vurdu, etrafa sıçrayan suların şırıltısı duyuldu.

Kolonya yemek masasının çekmecesinde de yoktu. Gerçi burada yalnız Brunelda'nın pudra pompası, melhem hokkası, saç fırçası, saç halkası gibi tuvalet eşyası ile keçeleşmiş ve biribirine yapışmış ufak tefek şeyleri vardı, ama kolonya yoktu. Robinson da bir taraftan ağlayıp sızlıyor, bir taraftan da bir köşeye yığılmış, yüzlerce kutuyu ve çekmeceyi biribiri ardından açıp karıştırıyordu. Çoğuzaman bunların içinde bulunan şeylerin yarısı yere düşüyor, sonra da düşen şeyler yerde kalıyordu. Bunlarda dikiş takımları ile birtakım kâğıtlar vardı. Zaman zaman Robinson, başını sallayıp omuzlarını silkerek bunları Karl'a gösteriyordu.

Delamarche, banyo yerinden don gömlek fırladı. Brunelda'nın hıçkırarak ağladığı duyuluyordu. Karl ile Robinson, aramaktan vazgeçtiler ve gözlerini Delamarche'a çevirdiler. Delamarche, sırılsıklamdı, yüzünden ve saçlarından sular akıyordu. Birden bağırdı: «Haydi artık, arayın bakalım lütfen!» Önce Karl'a emretti: «Şuraya bak!» Sonra Robinson'a «Sen de buraya!» dedi. Karl gerçekten arıyordu ve Robinson'a araması buyurulan yerleri de gözden geçiriyordu.

Ama hiçbir şey bulamadı. Robinson'un eline de bir şey geçmedi. Robinson, Karl'dan daha canla başla arıyordu. Aynı zamanda da yan gözle Delamarche'a bakıyordu. Delamarche, odanın elverdiği ölçüde ayaklarını yere vurarak aşağı yukarı gidip geliyor, bu arada da, gelip geçtikçe Karl ile Robinson'un orasını burasını tekmeliyordu.

Brunelda, «Delamarche!» diye bağırdı. «Gel, beni kurula hiç olmazsa. Bu iki oğlan kolonyayı nasıl olsa bulamıyor. Üstelik her şeyi karmakarışık ediyorlar. Aramaktan hemen vazgeçsinler. Hemen derhal! Herşeyi ellerinden bıraksınlar. Bir daha hiçbir şeye dokunmasınlar. Bu evi ahıra çevirmek istiyorlar. Eğer bu işten vazgeçmezlerse, tut şunların yakasından, Delamarche. Bak gene durmuyorlar. İşte bir kutu daha düştü. Kaldırmasınlar o kutuyu. Her şeyi olduğu gibi bıraksınlar ve odadan defolsunlar. Arkalarından kapıyı kilitle, sonra yanıma gel. Ne zamandır suyun içinde yatıyorum, bacaklarım buz gibi oldu.»

Delamarche, «Şimdi derhal geliyorum, Brunelda.» diye bağırarak, Karl ve Robinson'la birlikte kapıya seğirtti. Onları dışarı kovmadan önce, kahvaltılık getirmelerini, mümkünse birinden Brunelda için iyi bir kolonya istemelerini buyurdu.

Karl koridora çıkınca, «Nedir bu sizin düzensizliğiniz ve pisliğiniz!» dedi. «Kahvaltıyı getirdikten sonra hemen ortalığı düzeltmeye başlamalıyız.»

«Ah, ben böyle rahatsız olmasam!» dedi Robinson. «Ya bize karşı davranışları!» Şüphesiz Robinson, Brunelda'nın, aylardan beri kendisine hizmet eden Robinson'la, daha dün gelmiş olan Karl arasında en ufak bir ayrım yapmamasına kırılmıştı. Bu kadarına lâyık değildi. Karl, «Kendini birazcık derleyip toparlamalısın.» dedi. Ama onu tam bir umutsuzluğa götürmemek için de şunları ekledi: «Bunlar, yalnız bir defa yapılacak işler. Ben sana sandığın arkasında bir yatak yapacağım. İşler birazcık yoluna girdi mi, bütün gün orada yatacaksın, hiçbir şeyle

ilgilenmek zorunda kalmıyacaksın, kısa zamanda da sağlığa kavuşacaksın.»

Robinson, «Halimi yakından görüyorsun işte.» diyerek, üzüntüleri ile baş başa kalmak için yüzünü Karl'dan öte çevirdi. «Ama acaba bir defacık olsun beni rahat bırakacaklar mı?»

«İstersen, bu konuda Delamarche ve Brunelda ile konuşayım.»

Robinson, «Hiç Brunelda kimseyi takar mı?» diye bağırdı. Önüne vardıkları bir kapıyı, önceden Karl'a hiç farkettirmeden, yumruğu ile vurup açtı.

Evin mutfağına girdiler. Mutfakta, onarıma muhtaç gibi görünen ocaktan kara dumanlar yükseliyordu. Ocağın önünde, Karl'ın bir gün önce koridorda gördüğü kadınlardan biri çömelmişti; çıplak elleriyle iri kömürleri ateşe atıyor, attıktan sonra da ocağın içini iyice gözden geçiriyordu. Aynı zamanda da, yaşlı bir kadın için rahatsız edici olan bu çömelik durumundan dolayı inliyordu.

Kadın, Robinson'a bakarak, «Şimdi bir de bu belâ çıktı karşıma.» dedi ve elini kömür sandığının üstüne koyup güçlükle yerinden doğruldu. Kolunu önlüğü ile tutup ocağın kapağını kapattı. «Öğle geçmiş, saat dört olmuş,» (Karl mutfaktaki saate bakıp hayretler içinde kaldı) «siz daha kahvaltı yapacaksınız ha? Reziller! Oturun da, size bakacak vaktim oluncaya kadar bekleyin.»

Robinson, Karl'ı kapının yanındaki küçük bir bankın üstüne oturttu ve kulağına şunları fısıldadı: «Ne derse sesimizi çıkarmamak zorundayız. Çünkü her şeyimiz onun elinde. Oturduğumuz odayı o bize kiraya verdi. İstediği zaman çıkarabilir. Oysa hiçbir zaman ev değiştiremeyiz. Bütün o eşyayı sonra nasıl toplarız? Hepsinden önce, Brunelda'yı taşıyamayız.»

«Peki, bu koridor üzerinde başka bir oda bulunamaz mı?» dedi Karl.

«Bize kimse oda vermez.»

«Koca binada bize kimse oda vermiyor.»

İkisi de bankların üstünde sessizce bekliyordu. Kadın, iki masa ile, bir bulaşık teknesi ve ocak arasında durmadan gidip geliyordu. Yakınmalarından anlaşıldığına göre, kadının kızı rahatsızdı, bu yüzden de bütün iş, otuz kiracının hizmeti ve bakımı yalnız ona kalmıştı. Üstelik ocak da arızalıydı. Yemek bir türlü pişmiyordu. İki büyük tencerede koyu bir çorba pişiyordu. Kadın, kepçe ile sık sık çorbayı yokluyor, kepçeyi yukarı kaldırıp içindeki çorbayı aşağı döküyordu. Çorba bir türlü olmuyordu. Bunun tek nedeni, ocağın iyi yanmaması olmalıydı. Kadın gene ocağın önüne çömeldi, kıpkırmızı kor haline gelen kömürleri maşayla karıştırdı. Mutfağı dolduran duman kadını öksürtüyordu. Bu öksürük kimizaman öyle artıyordu ki, kadın bir sandalyeye tutunup dakikalarca öksürüyordu. İkide bir de, bugün herhalde kahvaltı veremiyeceğini, bunun için ne zamanı, ne de isteği olduğunu söylüyordu. Karl ile Robinson ise bir yandan kahvaltı getirme buyruğu almışlardı, öte yandan da zora başvurma olanağına sahip değildiler. Bu yüzden, böyle sözler karşısında bir karşılık vermiyorlar, ses çıkarmadan öylece oturuyorlardı.

Ortalıkta çepçevre, sandalyelerin ve ayak taburelerinin üstünde, masaların hem altında ve hem üstünde, hattâ yerde bir köşeye doldurulmuş halde, kiracıların yıkanmamış kahvaltı bulaşıkları duruyordu. Bunların arasında, içlerinde birazcık kahve ya da süt kalmış küçük güğümler, tereyağ artıkları bulunan küçük tabaklar vardı. Devrilmiş büyük bir teneke kutudan kekler dökülmüştü. Bütün bunlardan bir şeyler toplayıp bir kahvaltı hazırlama olanağı vardı. Brunelda, bu kahvaltının nereden geldiğini bilmedikten sonra en ufak bir şey bile söyliyemezdi. Karl bunları düşünürken gözü saate ilişti. Yarım saatten beri burada bekliyorlardı. Brunelda herhalde kızmış, Delamarche'ın da uşakları yüzünden tepesi atmıştı. Kadın, gözlerini Karl'a dikti. Öksürüğü arasında bir ara şöyle söylendi: «Burada istediğiniz kadar otura-

bilirsiniz, ama kahvaltı alamazsınız. Beklerseniz, iki saat sonra akşam yemeğini alırsınız.»

«Gel, Robinson,» dedi Karl, «kahvaltıyı kendimiz hazırlayacağız.» Kadın boynunu bükerek, «Nasıl?» dedi. Karl, «Biraz akıllıca davranın lütfen.» dedi. «Neden bize kahvaltı vermek istemiyorsunuz? Yarım saattir burada bekliyoruz. Bu kadarı yeter artık. Bütün bunlar için size para veriyorlar. Sonra biz, herkesten daha iyi bir fiat ödüyoruz. Bizim bu kadar geç kahvaltı yapmamız, sizin için yük oluyor şüphesiz, ama biz sizin kiracılarınızdanız. Geç kahvaltı etmeye alışmışız. Bundan dolayı siz de bizim için bir şeyler hazırlamak zorundasınız. Bugün hanım kızınızın hastalığından dolayı mutlaka çok yoruldunuz, ama buna karşılık biz de başka bir çaresi yoksa ve bize taze yemek veremiyorsanız, buradaki artıklardan kendimize kahvaltı hazırlayabiliriz.»

Kadın hiç kimse ile dostça bir görüşmeye girişmek istemiyordu. Bu kiracılar da herkesin kahvaltısından kalan artıklara çoktan razı görünüyorlardı. Öte yandan, bu iki uşağın sırnaşıklığından da artık bıkmıştı. Bu yüzden bir kâse hazırladı ve Robinson'un burnuna sokarcasına uzattı. Robinson, bir süre asık suratla baktıktan sonra, kadının bulup vermek istediği yiyeceği almak için kâseyi tutması gerektiğini anladı. Kadın, elini çabuk tutup kâseyi bir sürü şeyle doldurdu. Bunlar, taze bir kahvaltıdan çok bir yığın kirli bulaşığa benziyordu. Kadın, Karl ile Robinson'u dışarı çıkarmaya çalışırken, onlar da küfür ve dayaktan korkuyorlarmış gibi iki büklüm olmuş halde kapıya doğru koşuyorlardı. Karl kâseyi Robinson'un elinden aldı. Robinson bunu, Karl'ın istediği kadar sağlam tutmuyordu.

Ev sahibinin kapısından yeteri kadar uzaklaştıklarında Karl koridorun taşları üstüne oturdu. Her şeyden önce kâseyi temizlemek istiyordu. Biribirine karışmış şeyleri de ayırmalıydı. Sütü karıştırmalı, içinde bulunan tereyağ artıklarını bir tabağa sıyır-

malıydı. Bunları daha önce başkasının kullandığını gösteren işaretleri yok etmeliydi. Bunun için de bıçakları ve kaşıkları temizlemeli, ekmek parçalarındaki ısırık yerlerini dümdüz hale getirmeli, kahvaltının genel görünüşünü düzeltmeliydi. Robinson, bu işi gereksiz görüyor, kahvaltının daha da kötü bir görünüşe büründüğü zamanlar da olduğunu ileri sürüyordu. Ama Karl, onun dediklerine aldırmıyordu. Üstelik Robinson'un kirli elleriyle bu işe karışmamasına seviniyordu. Robinson'u yatıştırmak için ona birkaç parça kek verdi, yanına da küçük bir çikolata tenceresinin dibinde kalmış kalın bir parça kattı. Bundan başka şey veremiyeceğini de söyledi.

Evlerinin önüne geldiklerinde, Robinson hiç duraklamadan eliyle kapı kolunu yakalayınca, Karl onu tuttu. İçeri girip giremiyecekleri belli değildi. «Gireriz canım,» dedi Robinson, «Brunelda saçını düzeltiyordur şimdi.» Gerçekten Brunelda, henüz havalandırılmamış ve perdesi açılmamış odada, bacaklarını iyice yaymış, koltukta oturuyordu. Delamarche, arkasında durmuş, yüzünü aşağıya doğru iyice eğmiş, Brunelda'nın kısa ve belki de keçeleşmiş saçlarını tarıyordu. Brunelda'nın üstünde gene bol bir elbise vardı. Bu defa elbisenin rengi soluk pembeydi. Dünkü elbiseden de biraz daha kısaydı. Beyaz renkli kaba çorapları hemen hemen dizine kadar görünüyordu. Saçının taranması uzun sürdüğü için sabırsızlanan Brunelda, kalın ve kırmızı dilini dudaklarının arasında sağa sola gezdiriyordu. Hattâ kimizaman dayanamayıp yaygarayı da basıyordu: «Aman Delamarche!» Sonra Delamarche'ın eli altından uzaklaşıyordu. Delamarche, Brunelda yeniden başını arkaya yaslayıncaya kadar tarağı havada tutup sessizce bekliyordu.

Brunelda, ortaya konuşarak, «Çok uzun sürdü.» dedi. Sonra Karl'a döndü: «Senden hoşnut kalmamızı istiyorsan, biraz daha çevik olmalısın. Tembel ve pisboğaz Robinson'u kendine örnek alamazsın. Gali-

ba bu arada kahvaltı da yaptınız. Bakın size diyorum, bir dahaki sefere olmaz bu.»

Büyük bir haksızlık yapılıyordu. Robinson bile başını salladı, dudaklarını oynattı, ama bir şey söylemedi. Karl ise, bu hanımefendiyi etkileyebilmek için, hiç şüphe etmiyeceği bir işin yapıldığını ona göstermek gerektiğini anladı. Bir köşeden alçak bir Japon masası çekti, üstüne bir örtü serdi ve getirdiği şeyleri masaya koydu. Kahvaltının kaynağını bilen kimse bu durumdan hoşnut kalabilirdi. Yoksa, Karl'ın kendi kendine söylediği gibi, bazı noktalara itiraz etmek gerekirdi.

Bereket versin Brunelda acıkmıştı. Karl kahvaltıyı hazırlarken, gülümsiyerek ona başını sallıyordu. Arasıra sabırsızlık gösterip yumuşak, tombul, belki her şeyi ezmeye kudretli eliyle bir lokma aşırmaya çalışırken Karl'ın işine engel oluyordu. «İyi becerdi bu işi.» dedi ağzını şapırdatarak. İşe sonra devam etmek üzere tarağı Brunelda'nın saçına iliştiren Delamarche'ı yanındaki sandalyeye çekip oturttu.

Yemeğin görünümü karşısında Delamarche'ın da yüzü güldü. İkisi de acıkmıştı. Elleri, küçük masanın üstünde gidip geliyordu. Karl, burada insanları hoşnut etmek için elden geldiği kadar çok şey getirmek gerektiğini anladı ve mutfakta birçok işe yarar yiyecek bıraktığını hatırlayarak şöyle dedi: «Bu işi ilk defa yaptığım için nasıl olacağını bilmiyordum. Gelecek sefere daha iyi yapacağım.» Sözlerini bitirir bitirmez, kiminle konuştuğunu hatırladı. Bu işe kendini gerektiğinden çok kaptırmıştı. Brunelda, gülümsiyerek Delamarche'a doğru başını salladı ve mükâfat olarak Karl'a bir avuç kek uzattı.

II

BRUNELDA'NIN AYRILIŞI

Bir sabah Karl, içinde Brunelda'nın oturduğu hasta arabasını iterek binanın kapısından çıkardı. Vakit onun sandığı kadar erken değildi. Sokaklarda insanların dikkatini çekmemek için evden göç etme işini geceleyin gerçekleştirmeyi kararlaştırmışlardı. Gündüzün olsaydı, ortalık biribirine karışırdı. Brunelda, alçak gönüllülük göstererek üstüne büyük ve gri renkli bir örtü serilmesini istemişti. İyi yürekli öğrencinin yardımına rağmen merdivenlerden aşağı taşıma işi çok uzun sürmüştü. Bu arada, öğrencinin Karl'dan daha güçsüz olduğu da anlaşılmıştı. Brunelda çok yürekli davranmıştı. Hiç inildememiş, kendisini taşıyanların işini her yönden kolaylaştırmaya çalışmıştı. Başka türlü olmadı, onu her beş basamakta bir yere koyup, hem kendileri dinlenmek, hem de ona dinlenmek için vakit bırakmak zorunda kaldılar. O sabah hava serindi. Binanın koridorlarında, bir bodrumda olduğu gibi bir hava esiyordu. Ama Karl ile öğrenci, kan ter içinde kalmışlardı. Dinlenmek için taşımaya ara verdiklerinde, her biri Brunelda'nın örtüsünün birer ucundan tutup yüzlerinin terini sildiler. Brunelda, örtüsünün uçlarını onlara istekle uzattı. Böylece, iki saat geçtikten sonra aşağıya in-

diler. Küçük araba akşamdan beri orada bekliyordu. Brunelda'nın arabaya yerleştirilmesi de epeyce önemli bir işti. Sonunda bu işi de bitirip kesin başarıya ulaştılar. Bundan sonrası kolaydı. Tekerlekleri yüksek olduğu için arabayı itmek zor bir iş değildi. Yalnız bir tehlike vardı; araba Brunelda'nın altında çökebilirdi. Ancak bu tehlikeyi göze almak gerekliydi. Yedek bir araba bulma olanağı yoktu. Öğrenci, işi şakaya alıp, yedek bir araba bulup sürmeye razı olduğunu söylemişti. Ama veda edip onlardan ayrıldı, gitti. Bu vedalaşma pek dostça oldu. Brunelda ile öğrenci arasındaki eski anlaşmazlıklar unutulmuş gibiydi. Öğrenci, Brunelda'nın hastalığı sırasında bir kusur işleyip bir gün ona hakaret ettiği için özür bile diledi. Brunelda, bütün bunların çoktan unutulduğunu, yerini iyiliklerin aldığını söyledi. Sonunda, kendisini hatırlaması için vereceği bir doları kabul etmesini öğrenciden rica etti. Bir doları, kat kat giydiği elbiselerin içinden güçlükle çıkardı. Brunelda'nın ün salmış cimriliği karşısında bu armağan büyük bir önem taşıyordu. Öğrenci buna gerçekten çok sevindi, aldığı parayı havaya fırlattı. Sonra da onu yerlerde aramak zorunda kaldı. Bu işte Karl da ona yardım eti. Sonunda Karl, parayı Brunelda'nın arabasının altında buldu. Öğrenci ile Karl'ın vedalaşması daha sade oldu. Biribirlerine el uzatıp, bir gün mutlaka gene karşılaşacaklarına inandıklarını söylediler. O zaman hiç olmazsa içlerinden biri, —öğrenciye göre bu Karl, Karl'a göre de öğrenci olabilirdi— bugüne kadar erişemedikleri övgüye değer bir şeye kavuşmuş olacaktı. Bunun ardından Karl, büyük bir cesaretle arabanın sapından tuttu ve onu kapıdan dışarı itti. Öğrenci, onlar kayboluncaya kadar arkalarından baktı ve mendil salladı. Karl, sık sık başını çevirip onu selâmladı. Brunelda da dönüp bakmak istiyordu, ama böyle hareketler onun için çok yorucuydu. Son bir vedada bulunmasını sağlamak için Karl, yolun kenarında arabayı bir daire çizdirerek

çevirdi, Brunelda da öğrenciyi gördü. Öğrenci, bundan yararlanarak, mendilini daha çok salladı.

Karl, durmak için artık vakitleri kalmadığını, yolun uzun olduğunu, kararlaştırdıklarından çok sonra yola çıktıklarını söyledi. Gerçekten tek tük de olsa yollarda arabalar ve işe giden insanlar görülüyordu. Karl, söylediklerinin gerçek anlamından başka bir şey demek istememişti. Ama Brunelda, fazla ince olduğu için bunu başka türlü anladı, grl renkli örtüsüne iyice sarındı. Karl buna bir şey demedi. Gerçi gri renkli bir örtü ile örtülü el arabası dikkati çok çekerdi, ama Brunelda'nın örtünmemiş durumu ile karşılaştırılınca çok daha az dikkat çekici sayılırdı. Karl çok dikkatli sürüyordu arabayı, Bir köşeyi dönmeden önce, ondan sonra gelen caddeyi gözden geçiriyor, gerekli ise, arabayı durduruyor, tek başına birkaç adım ilerliyor, hoşa gitmiyecek her hangi bir rastlaşma olur mu diye hesaplıyor, sonra da, bu rastlaşmayı olanaksız duruma getirinceye kadar bekli, yor, ya da kimizaman yolunu değiştirip başka bir caddeye sapıyordu. Gidilebilecek bütün yolları daha önceden iyice incelediği için, önemli bir sapma tehlikesi ile hiçbir zaman karşılaşmıyordu. Korkulacak engellerle karşılaştığı da oluyordu. Ama bunlar, önceden tek tek sezilemiyen cinsten tehlikelerdi. Sözgelimi, hafif yokuş olan, çok uzaklara kadar görünebilen ve çok da iyi bir fırsat sayılan, büsbütün boş bir caddeden gidiyordu. Caddenin tenhalığından yararlanarak çok hızlı yürüyordu. Ansızın bir kapının karanlık bir köşesinden bir polis çıktı. Böyle güzelce sarılıp sarmalanmış bir arabada ne götürdüğünü Karl'a sordu. Polis, çok sert baktığı halde, örtüyü kaldırıp da Brunelda'nın ateş gibi yanan korkulu yüzünü görünce gülmekten kendini alamadı. «Ne?» dedi. «Ben de buraya on çuval patates koydun sanmıştım. Bir tek kadın bu ha? Nereye gidiyorsunuz? Kimsiniz?» Brunelda polise bakmaya cesaret edemedi. Gözlerini Karl'a dikmişti. Kendisini Karl'ın bile

kurtaramıyacağından açıkça şüphe ettiği anlaşılıyordu. Oysa Karl, polis konusunda oldukça tecrübeliydi. Bunun için durumu pek tehlikeli görmüyordu. «Size yollanan yazıyı gösterin lütfen matmazel.» dedi Karl. Brunelda, «Ha, Evet.» diyerek umutsuzluk içinde aramaya başladı. Bu haliyle gerçekten şüpheli görünüyordu. Polis, işi iyice alaya almıştı. «Matmazel yazıyı bulamıyacak.» dedi. Karl, hiç telâşa kapılmadan, «Bulur,» dedi, «kâğıdın yanında olduğu şüphe götürmüyor. Yalnız koyduğu yeri unutmuş.» Bu defa kendisi aramaya başladı. Gerçekten de Brunelda'nın arka tarafından kâğıdı çıkardı. Polis, kâğıda şöyle üstünkörü bir göz attı. «Kâğıt bu demek.» dedi gülümsiyerek. «Böyle matmazel olur mu be? Peki siz küçük, aracılık yapıyor, onu taşıyorsunuz, öyle mi? Kendinize daha iyi bir iş bulamadınız mı?» Karl omuz silkmekle yetindi. Polisler hep böyle gereksiz yere işe karışırlardı. Polis başka bir cevap alamayınca, «Haydi, iyi yolculuklar.» dedi. Polisin sözlerinde galiba bir küçük görme hali vardı. Bu yüzden Karl, selâm vermeden yola devam etti. Polisin insanı küçük görmesi, dikkat kesilmesinden daha iyi.

Karl, çok geçmeden daha da can sıkıcı bir durumla karşılaştı. Yanına bir adam yaklaştı. Büyük süt güğümlerinin yüklü olduğu bir arabayı itiyordu. Büyük bir merakla, Karl'ın arabasındaki gri renkli örtünün altında ne bulunduğunu öğrenmek istiyordu. Yolunun Karl'ın gittiği taraf olduğu söylenemezdi. Gene de, Karl'ın şaşırtıcı dönüşler yapmasına rağmen birlikte yürüyordu. Önce birtakım şeyler söylemekle yetindi. Sözgelimi, «Yükün ağır olmalı.» ya da «Yükü iyi yüklememişsin, yukardan bir şey düşecek.» gibi şeyler söylüyordu. Sonra da şöyle bir soru sordu: «Örtünün altında ne var?» Karl, «Sana ne?» dedi. Bu cevap adamı daha çok meraklandırdı. Sonra da Karl, «Elma var.» dedi. Adam şaşmıştı. «Ne kadar çok elma bu böyle!» dedi ve bunu birkaç defa tekrarladı. «Bütün bahçenin elmasını toplamışsın.»

Karl, «Evet, böyle.» dedi Belki Karl'a inanmadığından, belki de onu kızdırmak istediğinden, yoluna devam ederken —bütün bunlar yanyana giderken oluyordu— şakadan elini örtüye uzatmaya başladı. Sonunda örtünün bir ucunu çekmek cesaretini bile gösterdi. Brunelda kim bilir ne acılar çekiyordu! Karl, Brunelda'yı hesaba kattığı için adamla kavga çıkarmak istemiyordu.

Gideceği yere gelmiş gibi, karşısına çıkan açık bir kapıdan içeri girdi. «İşte evimize geldik.» dedi. «Bana eşlik ettiğiniz için teşekkürler.» Adam hayretler içinde kapının önünde durdu, sessizce içeri giren Karl'ın ardından baktı. Gerekirse Karl, evin ilk avlusunu boydan boya geçecekti. Adamın artık şüphesi kalmamıştı. Ama muzipliğini son bir defa daha göstermek için arabasını durdurdu, ayaklarının ucuna basarak Karl'ın arkasından gitti. Örtüyü de hızla çekti, nerdeyse Brunelda'nın yüzü açılacaktı. «Elmaların biraz hava alsın.» diyerek geri kaçtı. Karl, adamdan kurtulduğu için bunu da sineye çekti. Arabayı avlunun bir köşesine sürdü. Burada birkaç büyük boş sandık vardı. Sandıkların arkasında örtüyü aralayıp Brunelda'ya yatıştırıcı birkaç söz söylemek istedi. Brunelda'yı kandırıncaya kadar uzun zaman harcadı. Brunelda, gözyaşları döküyor, bütün gün bu sandıkların arkasında kalmaları, gece olduktan sonra yola devam etmeleri için Karl'a bütün ciddiyetiyle yalvarıyordu. Tek başına kalsaydı, onu belki hiç kandıramıyacaktı. Söyledikleri boşa gitti. Ama sandık yığınının öteki ucunda adamın biri boş bir sandığı boş avluda yankı yapan korkunç bir gürültü ile yere fırlatınca Brunelda öyle bir korktu ki, tek kelime söylemeye cesaret edemeden örtüyü üstüne çekti. Karl hemen karar verip arabayı sürdüğü için de belki hoşnut oldu.

Caddeler artık gittikçe kalabalıklaşıyordu. Ama araba, Karl'ın korktuğu kadar dikkati çekmiyordu. Bu taşıma işine başka bir zamanda girişmek belki

daha akıllıca olabilirdi. Bir daha gene böyle bir yolculuk gerekli olursa, buna öğle vakti girişmek gerekiyordu. Daha fazla rahatsız edilmemek için dar ve karanlık bir sokağa saptı. «Girişim Numara 25» burada bulunuyordu. Şaşı gözlü müdür, elinde saat, kapının önünde bekliyordu. «Hep böyle geç mi kalırsın?» diye sordu. Karl, «Birçok engellerle karşılaştım.» dedi. Yönetici, «Böyle engeller her zaman vardır.» dedi. «Ama bu evde geçmez onlar. Sakın bunu unutma!» Karl, böyle sözlere kulak asmıyordu artık. Herkes, gücünden yararlanarak, kendinden aşağısına küfür ediyordu. İnsan buna bir defa alışınca, saatin sert vuruşlarından başka türlü gelmiyordu bu sözler. Arabayı hole sürünce, burada gördüğü ve aslında da beklediği pislik onu çok korkuttu. Yakından bakınca, elle tutulur bir pislik yoktu. Holün tabanındaki taşlar nerdeyse güzelce süpürülmüştü. Duvarların badanası taze sayılırdı. Yapma palmivelerin üstünde pek az toz vardı. Ama her şey yağlı ve tiksindiriciydi. Sanki herkes burayı kötü kullanmıştı, bundan böyle hiçbir temizlik burayı düzeltemiyecekti. Karl, herhangi bir yere gidince, oranın nasıl düzeltilebileceği, bitip tükenmek bilmeyecek bir çalışmayı da gerektirse, oraya hemen el atmanın nasıl hoş bir şey olacağı konusunda kafa yormaktan hoşlanırdı. Ama burada, ne yapılabileceğini bir türlü kestiremedi. Brunelda'nın üzerindeki örtüyü yavaşça kaldırdı. Müdür kırıtarak, «Hoş geldiniz, matmazel!» dedi. Brunelda'nın onun üzerinde iyi bir etki yaptığı şüphe götürmüyordu. Brunelda bunu fark eder etmez, durumdan hemen yararlanmasını bildi. Buna Karl da sevindi. Son saatlerin bütün korkusu dağılmıştı.

SON SÖZLER

Birinci baskı için sonsöz

Franz Kafka'nın elyazısı metinlerinde başlık yoktur. Kendisi, konuşmalarında «Amerikan Romanı» kitabını, sonradan ayrı olarak yayımlanan (1913) başlangıç bölümüne uygun olarak «Ateşçi» diye adlandırırdı. Eser üzerinde bitip tükenmek bilmeyen bir istekle, çoğuzaman akşamları ve gecenin geç vaktine kadar çalışırdı. Elyazısı sayfaları üzerinde düzeltilmiş ve çizilmiş yerler şaşılacak kadar azdır. Kafka, bu romanın, yazdıklarının hepsinden daha umut verici ve daha «ışıklı» olduğunu bilir, bunu söz arasında sık sık belirtirdi. Bununla ilgili olarak, Franz Kafka'nın gezi kitaplarını ve anıları okumaktan çok hoşlandığını, Franklin'in biyografyasının en çok sevdiği kitaplardan biri olduğunu, bu kitaptan bazı parçaları başkalarına da istekle okuduğunu, sürekli olarak içinde özgürlüğe ve uzak ülkelere bir özlem beslediğini söylemek isterim. Fransa ve Kuzey İtalya'ya yaptığı geziler dışında büyük gezilere çıkmamıştır. Bu serüvenler kitabına asıl rengini veren, hayal gücünün taze ışığıdır.

Kafka, roman üzerindeki çalışmasına, hiç beklenmedik bir biçimde ansızın ara verdi. Böylece eser yarım kaldı. «Oklahoma Açık Hava Tiyatrosu» başlık-

lı tamamlanmamış bölümün giriş kısmını Kafka özel likle çok seviyordu ve bunu insanı büyüleyen bir güzellikte okuyordu. Kendisiyle yaptığım konuşmalardan biliyorum ki, bu, bitiş bölümü olacaktı ve uzlaştırıcı bir nitelik taşıyacaktı. Kafka, bilmece gibi gelen sözlerle, genç kahramanının bu «hemen hemen sınırsız» tiyatroda bir meslek, özgürlük, dayanak, hattâ göksel bir sihirle yurdunu, ana ve babasını tekrar bulacağını gülümsiyerek söylerdi.

Hikâyenin bitiş bölümünden önce de eksik kısımları var. Brunclda'nın yanında görülen hizmetle ilgili iki büyük fragman da bu boşluğu kapatmıyor. Bunlar, sonradan yapılacak felsefe konusundaki çalışmalara değil de, hikâyenin büyük çizgisi bakımından işe yaradığından, tamamlayıcı bir cilt için kullanılacak özelliktedirler. Bölümlerin dağılımı ve başlıkları yalnızca ilk altı bölüm için Kafka tarafından saptanmıştır.

Kafka'nın açtığı kronolojik dizide bu romanın «Dâva» ve «Şato» ile içten bir bağıntısı bulunduğu açıktır. Bu, Kafka'nın geriye bıraktığı bir **yalnızlık triologyasıdır.** Ana tema, yabancılık, insanlar arasında yalnızlıktır. «Dâva» daki sanığın durumu —«Şato»da çağrılı olmayan ve ülkenin yabancısı sayılan kişinin durumu— yaşam gürültüleri içindeki «Amerika»nın ortasında acemi bir çocuğun çaresizliği, üç temel olgudur. Bunların arasındaki sihirli bağıntı, Kafka'nın sanatı ile seçik ve simgeli olarak, ama her zaman için olağan simge dilinden büsbütün uzak, gerçeğin en yalın anlatımı içinde beliriyor. Böylece üç roman biribirini karşılıklı olarak anlaşılabilir duruma getiriyor, tek ve aynı yüreği gösteriyorlar. Bu üç romanda da söz konusu olan, bireyin insan toplumuna katışmasıdır. Bu arada en yüce adalet ele alındığı için, aynı zamanda tanrısal bir evrene katışma da söz konusudur. Gerçekten çok iyi ve dürüst bir insanın karşısına burada en korkunç tersliklerin nasıl çıktığı da gösteriliyor. «Dâva» da ve «Şato» da terslikler ağır

basar; bu, söz konusu kitapları trajik belgeler durumuna getirir. Buna karşılık «Amerika» romanında, çocuksu bir masumlukla ve kahramanın insanı duygulandırıcı saflığı ile kötülüklere son anda «kış» denir. Bütün dostluklarını yanlış ve düşmanlıklarını hileli kurmasına rağmen, sevgimizi çabucak kazanan iyi yürekli genç Karl Rossmann'ın, hayatta dürüst bir insan olarak başarı kazanma, anası ve babası ile barışma yolundaki hedefine ulaşacağını seziyoruz. (Sorunun böyle konulmasına temel olan birkaç motife, «Literarische Welt» dergisinin 15 Temmuz 1927 tarihli 28. sayısında yayımlanan «Kleist ile Kafka» konulu küçük bir incelemede değindim.) Ama bu hedefe giden yol, korkunç acılarla ve güçlüklerle doludur. «Dâva» da anlatılan yargılama ile birçok kötülükçü ortak yanları bulunan ve başgarsonun karşısında yapılan sorguda, büyük bir üzüntü ve yakınma içinde, «İyi niyet olmadıktan sonra insanın kendini savunması mümkün değil.» diyor. Bundan sonra hak mücadelesi, daha yatışmış bir vicdanla, gençliğin bükülmezliği içinde yürüyor. Burada alaylı olarak anlatılan ve boşa giden iş aramalar, «Şato» daki benzer olaylarla ilintilidir. Yalnız «Amerika» da, ötekinden ayrı olarak, bazı yan olaylar dolayısıyle tam kabul edilmiş görünmese de, kurtarıcı bir sonuç vardır.

Kafka, kahramanı Karl Rossmann'ı, bunun gibi adlarının ilk harfi K. (— ben) olan öteki iki kahramanından daha çok korumuyor. Çünkü öteki iki romanda da, bazı çözümlemelerde ileri sürüldüğü gibi, şairin apaçık ve tertemiz anlatım biçimi arkasında, sonsuz bir sertlik gizlidir. Bu sertlik, en ince duygularla, en karmaşık kurtarıcı öğenin değer görmesiyle ve sınırsız bir acıma duygusu ile hiç ayrışmıyacak kadar kaynaşmıştır. Bu arada, Kafka'nın «Amerika» romanında anlattığı yürekli, dürüst ve yılmak bilmeyen delikanlı karşısında biraz serbest davrandığı izlenimi uyanıyor. Kafka, ona karşı ilgisini daha az gizliyor, bu ilgi onu yeniyor. Bu dayanaksız ve ma

sum yaratığa bir haksızlık yapıldığı zaman yüreği kabarıyor, kan ağlıyor. Bu kitapta, (sözgelimi şehirin kenar mahallesinde geçen ve benim «Bir Sığınak» diye adlandırdığım sahneler) Chaplin'in filimlerini, o güzel Chaplin filimlerini, karşı konmıyacak gibi hatırlatan sahneler vardır. Şüphesiz bunlar kadar güzeli henüz yazılmamıştır. Ancak, bu romanın yazıldığı dönemde (Dünya Savaşı'ndan önce) Chaplin'in henüz bilinmediğini ya da belki henüz ortaya çıkmadığını unutmamak gerekir.

Özellikle bu roman, Kafka'nın —sade ve duygulu bir insancıllıkla dolu Kafka'nın— anlaşılması için yeni bir yol olması, bundan önce yayımlanan büyük eserlerin, yani öteki iki büyük romanın, ancak bundan sonra hiçbir açıklamaya ihtiyaç kalmadan kendiliğinden etkilemeye başlaması mümkündür. Sayıları gittikçe artan yazılardan ve eleştirmelerden çıkardığıma göre, Kafka'nın eserleri, kendi özelliği ve saygı uyandıran yüceliği içinde gittikçe daha iyi tanınıp seviliyor. Geriye bıraktıkları arasında tamamlanmamış iki büyük hikâyesi daha var. Bunların ana çizgileri gayet açıktır. Dramatik bir taslaktır. Ayrıca, günah ve kurtuluşa erme konusunda bir bütün meydana getiren bir özdeyişler dizisi, çok sayıda fragmanlar, birçok tarafları en güzel bir biçime doğru gelişen çok geniş bir günce vardır. Bütün bunlar basılırsa, Kafka'nın önemi, bugün uzaktan henüz anlaşılmayan bir derinlikle ortaya çıkabilir.

Max BROD

İkinci baskıya sonsöz

Metnin zenginleştirilmesi ile değil de, varyasyonları ile ilgili birkaç düzeltme dışta bırakılırsa, «Amerika» romanının asıl metninde Kafka'nın eliyle yapılmış önemli değişiklikler yoktur. Brunelda episodu konusundan gelen iki parça ile, son bölümün hikâyesini devam ettiren kısa bir parça, ekteki mater-

yali meydana getiriyor.

Kafka'nın yaşadığı sıralarda yayımlanan birinci bölüm, bu yayım aynen örnek alınarak, hiçbir yerine dokunulmadan yeniden verilmiştir. Bunun dışında metin, birkaç düzeltme ile yeni basımın diline uygun duruma getirilmiştir.

M. B.

Üçüncü baskıya sonsöz

Elyazısı metinde bölüm ayrımı yapılmamıştır. Ama ikinci defterin plan kâğıdında Kafka'nın elinden çıkma altı tane bölüm başlığı (yanlarında sayfa numaraları ile birlikte) vardır. Ben bunları, bölümlerin adlandırılmasında kullandım. Ara yerlerin birinde, Kafka'nın eliyle «Brunelda'nın Ayrılışı» başlığı yazılmıştır. Son olarak ayrıca belirtelim ki, tüm olarak eser, Kafka'nın güncelerinde «Yitik» olarak anılıyor.

Tel Aviv, 1946 M.B.

BİLGİ YAYINLARI

1. Ingmar Bergman YABAN ÇİLEKLERİ
   Türkçesi Tezer Sümer
2. Jean Tardieu SEKİZ OYUN
   Türkçesi Yıldırım Keskin
3. Cahit Atay KARALARIN MEMETLERİ
4. Cahit Atay SULTAN GELİN
5. Albert Camus SANATÇI VE ÇAĞI
   Türkçesi Yıldırım Keskin
6. Oppenheimer BİLİM VE SAĞDUYU
   Türkçesi Onur Öymen
7. Turgut Özakman DUVARLARIN ÖTESİ
8. A. de Saint-Exupéry KÜÇÜK PRENS
   Türkçesi Cemal Süreya-R. Tomris
9. Güner Sümer BOZUK DÜZEN
10. Orson Welles YURTTAŞ KANE
    Türkçesi Nijat Özön
11. Giovanni Guareschi DON CAMILLO VE ŞEYTAN
    Türkçesi Yurdakul Fincancı
12. Güngör Dilmen MİDASIN KULAKLARI
13. Friedrich Dürrenmatt DURUŞMA GECESİ
    Türkçesi Cenap Yılmaz
14. Anton Çehov TÜTÜNÜN ZARARLARI
    BİR EVLENME TEKLİFİ
    SAYFİYEDE YAZ
    AYI
    Türkçesi Yılmaz Gruda
15. Yakup Kadri Karaosmanoğlu SODOM VE GOMORE
16. Albert Camus BİR ALMAN DOSTA MEKTUPLAR
    Türkçesi Suat Tuygan
17. Cahit Atay PUSUDA
18. Aisopos EZOP MASALLARI
    Türkçesi Tarık Dursun K.
    Desenler Aslı-Turhan Selçuk

19. Gustave Janouch KAFKA İLE KONUŞMALAR
Türkçesi A. Turan Oflazoğlu
20. Akutagava RAŞOMON
Türkçesi Tarık Dursun K.
21. Pudovkin SİNEMANIN TEMEL İLKELERİ
Türkçesi Nijat Özön
22. Yakup Kadri Karaosmanoğlu HÜKÜM GECESİ
23. Ingmar Bergman YEDİNCİ MÜHÜR
Türkçesi A. Turan Oflazoğlu
24. Marguerite Duras MODERATO CANTABILE
Türkçesi Bertan Onaran
25. Albert Schweitzer ÇOCUKLUĞUM VE GENÇLİĞİM
Türkçesi Yurdakul Fincancı
26. Antonioni GECE
Türkçesi Ülkü Tamer
27. D. H. Lavrence ANKA KUŞU
Türkçesi Akşit Göktürk
28. Truman Capote TIFFANY'DE KAHVALTI
Türkçesi Meral Alakuş
29. Bertrand Russell DÜNYA GÖRÜŞÜM
Türkçesi Cenap Yılmaz
30. Aziz Nesin MEMLEKETİN BİRİNDE HOPTİRİNAM
31. Friedrich Dürrenmatt YUNANLI BİR KIZ ARANIYOR
Türkçesi Akşit Göktürk
32. Cevdet Kudret DİLLERİ VAR BİZİM DİLE BENZEMEZ
33. André Bazin ÇAĞDAŞ SİNEMANIN SORUNLARI
Türkçesi Nijat Özön
34. ON KISA OYUN
Türkçesi Ülkü Tamer
35. Simone de Beauvoir SESSİZ BİR ÖLÜM
Türkçesi Bilge Karasu
36. Anton Çehov İVANOV
Türkçesi Ataol Behramoğlu

37. Nathalie Sarraute YÖNELİŞLER
Türkçesi Mükerrem Akdeniz
38. SAHNEYE KOYMA SANATI
Türkçesi Suat Taşer
39. Eisenstein POTEMKİN ZIRHLISI
Renoir HARP ESİRLERİ
Fort CEHENNEMDEN DÖNÜŞ
Türkçesi Nijat Özön
40. Fakir Baykurt AMERİKAN SARGISI
41. Marguerite Duras BÜTÜN GÜN AĞAÇLARDA
Türkçesi Salâh Birsel
42. Heinrich Böll TRENİN TAM SAATİYDİ
Türkçesi Zeyyat Selimoğlu
43. Behçet Necatigil GECE AŞEVİ (BEŞ KISA OYUN)
44. Yakup Kadri Karaosmanoğlu ZORAKİ DİPLOMAT
45. Ingmar Bergman AYNADAKİ GİBİ - SESSİZLİK
Türkçesi Tezer Özlü - Fadıl Taylan
46. Maksim Gorki KÜÇÜK BURJUVALAR
Türkçesi Güner Sümer
47. Roger Martin du Gard POSTACI
Türkçesi Erdoğan Başar
48. Şerif Hulûsi AHMET HAŞİM
49. Güngör Dilmen Kalyoncu KURBAN
50. Bertrand Russell VİETNAM'DA SAVAŞ SUÇLARI
Türkçesi Niyazi Atakoğlu
51. Tibor Déry EĞLENTİLİ BİR GÖMME TÖRENİ
Türkçesi Adalet Cimcoz
52. Cervantes DON QUIJOTE — I —
Türkçesi Bertan Onaran
53. Maksim Gorki TOLSTOY'DAN ANILAR
Türkçesi Akşit Göktürk
54. Kemal Tahir DEVLET ANA
55. Cevdet Kudret KARAGÖZ — I —
56. Knut Hamsun PAN
Türkçesi Behçet Necatigil

57. Maksim Gorki AYAKTAKIMI ARASINDA
Türkçesi Vâ—Nû
58. Franz Kafka AMERİKA
Türkçesi Arif Gelen

BİLGİ YAYINLARI ÖZEL DİZİ

1. FELSEFE TARİHİ Prof. Macit Gökberk 40 Lira
2. TÜRKİYE'DE SOL AKIMLAR
Mete Tunçay 15 Lira

Kafka (1883-1924), bütün eserlerinde insanın bunalımını ve toplum içindeki yalnızlığını işlemiş; yüzyılımız insanındaki duygusal çöküntüyü herkesten önce haber vermiştir. Hayatında yalnız hikâyeleri yayımlanmış, romanları ölümünden sonra basılmıştır. Başlangıçta pek ilgi çekmemiş, fakat II. Dünya Savaşı'ndan sonra çağdaş edebiyat üzerinde derin etkisi olmuştur. Bugün, sanatı ve kişiliği üstünde en çok durulan yazarlardan biridir.

«Amerika» romanı, çağdaş toplumda insanın yalnızlığını, kendine ve topluma yabancılaşmasını anlatır. Bu eser, Kafka'yı anlamak için, onun okunması gereken üç romanından biridir.

10 Lira

KAPAK BASKISI ÖNDER MATBAA - ANKARA